

Chulalongkorn University

Chula Digital Collections

Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)

2021

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

ธิชา ไชยสิทธิ์
คณะครุศาสตร์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd>

Part of the [Curriculum and Instruction Commons](#)

Recommended Citation

ไชยสิทธิ์, ธิชา, "การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น" (2021). *Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)*. 5656.

<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/5656>

This Thesis is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันกับการใช้ละครสร้างสรรค์
เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF STORYTELLING WITH CREATIVE DRAMA ACTIVITY PACKAGE
TO ENHANCE RELATIONSHIP SKILLS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

Department of Curriculum and Instruction

FACULTY OF EDUCATION

Chulalongkorn University

Academic Year 2021

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันกับการใช้ละคร สร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของ นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น
โดย	น.ส.กษิษา ใบโพธิ์
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาลินี ตรีวรวิญญู

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิระพันธุ์ พูลพัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาลินี ตรีวรวิญญู)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า)

วิชา ใบโพธิ์ : การพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของ
นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น. (DEVELOPMENT OF STORYTELLING WITH CREATIVE DRAMA ACTIVITY
PACKAGETO ENHANCE RELATIONSHIP SKILLS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.ชาธิณี
ตรีวรวิญญู

การวิจัยและพัฒนานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น 2) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดลพบุรี จำนวน 13 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบวิลคอกซัน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 8 กิจกรรม ที่ใช้การเล่านิทานด้วยเทคนิคการเล่านิทานรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจเรื่องราวและสามารถเชื่อมโยงมุมมองของนักเรียนกับมุมมองของตัวละคร ประกอบกับการใช้กระบวนการของละครสร้างสรรค์เพื่อให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน มุ่งเน้นให้มีการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ทำทาง และการทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านการแสดงละครจากเรื่องราวของนิทานที่ได้รับฟัง โดยชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นนี้มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) แนวคิดและลักษณะสำคัญของชุดกิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม 3) กิจกรรมในชุดกิจกรรม จำนวน 8 กิจกรรม โดยมีลักษณะเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ และการทำงานร่วมกันกับเพื่อน โดยลำดับกิจกรรมจากระดับความยากง่ายและความซับซ้อนของเนื้อหาจากคุณลักษณะหรือทักษะที่ใกล้เคียง ไม่ซับซ้อน และมีความเป็นรูปธรรม ไปสู่ทักษะที่ซับซ้อนและยากขึ้นตามลำดับ รวมถึงเริ่มจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล ไปสู่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่ม 4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ในแต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นการจูงใจก่อนเล่า (2) ขั้นการเล่าเรื่องเพื่อเชื่อมโยง (3) ขั้นการเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร (4) ขั้นการแสดงละครจากเรื่อง (5) ขั้นการสรุปและสะท้อนคิด 5) แนวทางการใช้ชุดกิจกรรม และ 6) แนวทางการประเมินผล

2. ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ปรากฏว่า ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจำแนกตามองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพพบว่า ทุกองค์ประกอบมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นองค์ประกอบด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน

ปีการศึกษา 2564

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6183365527 : MAJOR CURRICULUM AND INSTRUCTION

KEYWORD: Activity Package, Storytelling, Creative Drama, Relationship Skills

Picha Baipho : DEVELOPMENT OF STORYTELLING WITH CREATIVE DRAMA ACTIVITY PACKAGE TO ENHANCE RELATIONSHIP SKILLS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS . Advisor: Asst. Prof. CHARINEE TRIWARANYU, Ph.D.

The purposes of this Research and Development were to 1) develop the storytelling with creative drama activity package to enhance relationship skills of primary school students and 2) study the result of using the activity package. The participants were 13 of 2nd grade students who study in school under the Office of the Private Education Commission, Lopburi. Participants were selected through a purposive sampling method. The research tool were the Relationship Skills Assessment and the Relationship Skills Assessment Center. The data was analyzed by using mean, standard deviation and Wilcoxon Sign rank-test.

The research findings were as follows:

1. The activity package includes 8 activities focus on using storytelling techniques to make students understand the story to connect the idea and the point of view between themselves and the characters, and using the process of creative drama for students to make an interaction with friends by expression, feeling, gesture and working with other in drama playing from the story that they have listened. In this activity package have the key elements including 1) Concept and main feature of the activity package 2) The objective of the activity package 3) The activity in the package consisted 8 activities that bring students to learn about interaction and working together with friends, the activities were sorted by the level of difficulty and complexity of the story content, from close, uncomplicated and concrete attributes or skills to more complex and difficult skills respectively. Including starting from the interpersonal interaction between person and person to the interaction between individual and group interaction. 4) The activity process, each activity has 5 steps process including (1) Motivation before telling a story (2) Storytelling to connect (3) Pre-Drama (4) Drama playing and (5) Concluding and Reflecting, 5) Guideline for using the activity package and 6) Evaluation's guideline.

2. Students' overall mean of the post-test scores on the relationship skills after using the activity package was statistically significantly higher than pre-test at the .05 level of significance and when considered separately by the components of relationship skills, it was found that all of them were higher mean at the .05 level of significance, except the components of teamwork that was higher mean but not significance.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Field of Study: Curriculum and Instruction

Academic Year: 2021

Student's Signature .....

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทั้งหมดล้วนเกิดจากความกรุณาอย่างยิ่งจากบุคคลมากมายหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาโรณี ตรีวิทย์บุญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย ดูแล ติดตาม สละเวลาส่วนตัวในการตรวจและแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ อาจารย์มอบพลังทางบวกและกำลังใจมากมายจนผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยและทำวิทยานิพนธ์ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้เกียรติเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ กรุณาสละเวลาตรวจพิจารณา ให้ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้อง ชัดเจน และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์รพีพร (ณ ถกลาง) คงสมบูรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรวรรณ วัฒนวรรณ ดร.รังรอง สมมิตร และ ดร.นาฏฤดี จิตรรังสรรค์ ที่ให้เกียรติเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กรุณาสละเวลาพิจารณา ให้ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณสำนักพิมพ์แอปพลิเคชัน สำนักพิมพ์อมรินทร์คิดส์ มูลนิธิเอสซีจี (SCG) สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก บริษัท เพอเล้งอิ พับลิชชิง (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัท ประภาคาร เอ็ดดูเคชั่น จำกัด ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการนำงานมาใช้ในการวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน และคณาจารย์จากสาขาต่าง ๆ ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ และให้กำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยมีพลังและแรงใจในการทำวิทยานิพนธ์มาตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร และคุณครู ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดสรรเวลาและอำนวยความสะดวกในการวิจัย และขอขอบคุณนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ คุณย่า ที่คอยให้การสนับสนุน เป็นกำลังใจและแรงผลักดันในการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์นี้มาโดยตลอด ขอขอบคุณน้องชาย ที่คอยให้ความช่วยเหลือในยามที่ผู้วิจัยรู้สึกสิ้นหวังให้กลับมามีพลังในการลุกและก้าวเดินต่อไปได้ ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวญาติสนิทมิตรสหาย ที่ให้กำลังใจและการสนับสนุนเสมอมา สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
คำถามการวิจัย	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
สมมติฐานการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
ตอนที่ 1 ทักษะสร้างสัมพันธภาพ	14
1.1 ความหมายของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ.....	14
1.2 องค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ	16
1.3 พฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ.....	20
1.4 พัฒนาการด้านสังคมของวัยเด็กตอนกลาง	25

1.5 ลักษณะปัญหาพฤติกรรมที่มีผลกระทบต่อทักษะการสร้างสัมพันธภาพของวัยเด็ก	
ตอนกลาง.....	26
1.6 การประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ.....	28
ตอนที่ 2 การเล่นเกม.....	32
2.1 ความหมายของนิทาน.....	32
2.2 ประเภทและรูปแบบของนิทาน.....	33
2.3 หลักในการเลือกนิทาน.....	35
2.4 ความสนใจในนิทานของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ช่วงอายุระหว่าง 6-8 ปี) ...	36
2.5 รูปแบบ วิธี และเทคนิคการเล่านิทาน.....	38
2.6 ขั้นตอนการเล่านิทาน.....	39
ตอนที่ 3 ละครสร้างสรรค์.....	45
3.1 ความหมายของละครสร้างสรรค์.....	45
3.2 เทคนิคของละครสร้างสรรค์.....	47
3.3 การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์.....	49
ตอนที่ 4 ชุดกิจกรรม.....	51
4.1 ความหมายของชุดกิจกรรม.....	51
4.2 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม.....	51
4.3 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรม.....	53
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน.....	53
5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละครสร้างสรรค์.....	54
5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสร้างสัมพันธภาพ.....	55
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	59

ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะ	
การสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (R1-D1).....	63
1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	63
1.2 การร่างชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการ	
สร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น	64
1.3 การตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมฯ ฉบับร่าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ.....	83
1.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการ	
ประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน	85
1.5 การทดลองใช้ (Try out) และศึกษาผลของชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละคร	
สร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษา	
ตอนต้น ฉบับร่าง.....	102
1.6 การปรับปรุงชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะ	
การสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับร่าง จากผลการ	
ทดลองใช้ (Try out) และความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	103
1.7 การทดลองใช้ (Try out) และศึกษาผลของแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและ	
การประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน	105
1.8 การปรับปรุงแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้าง	
สัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมินจากผลการทดลองใช้ (Try out) และความเห็นของ	
ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	106
กรอบแนวคิดในการวิจัย	108
108	
ระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริม	
ทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับสมบูรณ์ (R2-D2)	
.....	109
2.1 การออกแบบการวิจัย.....	109
2.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย	109
2.3 การทดลองใช้ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นและการเก็บรวบรวมข้อมูล	112

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	115
2.5 การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อ ส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น	116
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	118
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะ การสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น	118
1. แนวคิดและลักษณะสำคัญของชุดกิจกรรม	118
2. วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม	119
3. กิจกรรมในชุดกิจกรรม	119
4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมในชุดกิจกรรม	129
5. แนวทางการใช้ชุดกิจกรรม	130
6. แนวทางการประเมินผล	131
ตอนที่ 2 ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะ การ สร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น	132
2.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ ชุดกิจกรรม	133
2.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ ชุดกิจกรรม ในแต่ละองค์ประกอบ	134
2.3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพจำแนกตามกลุ่มลักษณะพฤติกรรมของ นักเรียน 3 ประเภท ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ.....	137
2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของนักเรียนเป็นรายบุคคลจำแนกตามองค์ประกอบ	139
2.5 สรุปผลการเปลี่ยนแปลงคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามระดับการแปลผลค่าคะแนนจากแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ	153
2.6 ผลการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ....	154
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	166
สรุปผลการวิจัย.....	171

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น	171
ตอนที่ 2 ผลการใช้ชุดกิจกรรมชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น	173
การอภิปรายผล	176
1. ประเด็นการอภิปรายเกี่ยวกับชุดกิจกรรมที่ได้พัฒนาขึ้น	176
2. ประเด็นการอภิปรายผลเกี่ยวกับผลการใช้ชุดกิจกรรมที่มีต่อทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น	180
ข้อเสนอแนะ	192
1. ข้อเสนอแนะในการนำชุดกิจกรรมไปใช้	192
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	193
ภาคผนวก.....	202
ภาคผนวก ข. นิทานที่นำมาใช้ในชุดกิจกรรม	205
ภาคผนวก ค. ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพ.....	216
ภาคผนวก ง. แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ	233
ภาคผนวก จ. การประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center).....	238
ภาคผนวก ช. ภาพบรรยากาศการจัดกิจกรรม	251
ประวัติผู้เขียน	268

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ.....	19
ตารางที่ 2 พฤติกรรมบ่งชี้ทักษะการสร้างสัมพันธภาพของสภาการศึกษาแห่งรัฐโรดไอแลนด์ (Rhode Island Department of Education: RIDE).....	20
ตารางที่ 3 พฤติกรรมบ่งชี้ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) ของ CASEL.....	21
ตารางที่ 4 พฤติกรรมบ่งชี้การสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Communication and Interpersonal skills) ขององค์การอนามัยโลก (WHO).....	23
ตารางที่ 5 ระยะการดำเนินการวิจัย และผลลัพธ์ในการวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมฯ	60
ตารางที่ 6 โครงสร้างของชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริม ทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น ฉบับร่าง	75
ตารางที่ 7 โครงสร้างเครื่องมือแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ.....	87
ตารางที่ 8 โครงสร้างการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน ฉบับร่าง 7 ศูนย์การประเมิน.....	91
ตารางที่ 9 โครงสร้างการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน 5 ศูนย์การประเมิน ฉบับสมบูรณ์.....	93
ตารางที่ 10 ประเด็นและแนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรม ฉบับร่าง	103
ตารางที่ 11 ประเด็นและแนวทางการปรับปรุงแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและ การประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน.....	106
ตารางที่ 12 ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน 3 ประเภท	112
ตารางที่ 13 ประเด็นและแนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรม ฉบับสมบูรณ์	116
ตารางที่ 14 ภาพรวมของชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะ การสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น	121
ตารางที่ 15 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบซี (z-test) ของคะแนนทักษะการสร้าง สัมพันธภาพก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม.....	133

ตารางที่ 16 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบซี (z-test) ของคะแนนทักษะการสร้าง สัมพันธภาพในแต่ละองค์ประกอบก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม ที่มีคะแนนเต็มด้านละ 50 คะแนน.....	134
ตารางที่ 17 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median)	137
ตารางที่ 18 ผลการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนรายบุคคล	162

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนของกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ ..	71
แผนภาพที่ 2 แผนภูมิไยมงมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 1 (เด็กชาย A).....	140
แผนภาพที่ 3 แผนภูมิไยมงมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 2 (เด็กหญิง C).....	141
แผนภาพที่ 4 แผนภูมิไยมงมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 3 (เด็กชาย E).....	142
แผนภาพที่ 5 แผนภูมิไยมงมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 4 (เด็กชาย G).....	143
แผนภาพที่ 6 แผนภูมิไยมงมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 5 (เด็กชาย H).....	144
แผนภาพที่ 7 แผนภูมิไยมงมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 6 (เด็กหญิง J).....	145
แผนภาพที่ 8 แผนภูมิไยมงมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 7 (เด็กหญิง M).....	146
แผนภาพที่ 9 แผนภูมิไยมงมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 8 (เด็กหญิง P).....	147
แผนภาพที่ 10 แผนภูมิไยมงมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 9 (เด็กหญิง N).....	148
แผนภาพที่ 11 แผนภูมิไยมงมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 10 (เด็กหญิง PM).....	149
แผนภาพที่ 12 แผนภูมิไยมงมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 11 (เด็กหญิง S).....	150
แผนภาพที่ 13 แผนภูมิไยมงมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 12 (เด็กชาย T).....	151
แผนภาพที่ 14 แผนภูมิไยมงมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 13 (เด็กหญิง Z).....	152

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกยุคสมัย แม้ว่าเทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นอยู่ไม่น้อย แต่อย่างไรก็ตามก็มีอาจปฏิเสธได้ว่าการเข้าสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกับผู้อื่นยังคงมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ การใช้ชีวิตและการทำงาน โดยเฉพาะในเด็กเล็กที่ยังต้องเรียนรู้และเข้าใจตนเองในฐานะของการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Gordon & Browne, 2014) ซึ่งเพื่อนจะมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ทักษะคิดและค่านิยมของเด็ก หากเด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้ ก็จะไม่มีปัญหาในการปรับตัวเมื่อกลายเป็นผู้ใหญ่ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2565) การส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพจึงมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีไว้ เพราะหากขาดทักษะนี้แล้วอาจส่งผลให้ไม่สามารถทำงานหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อาจนำไปสู่การเกิดปัญหาด้านพฤติกรรม และความเสี่ยงต่อการใช้ชีวิตต่อไปในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อาทิ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ที่ส่งผลให้ผู้คนต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและพฤติกรรมไปอย่างสิ้นเชิง และส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตของเด็กทั่วโลกอย่างมีนัยสำคัญ สืบเนื่องจากความหวาดวิตกเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคและมาตรการป้องกันควบคุมโรค เช่น การกักตัว (Quarantine) การปิดโรงเรียน และการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ที่ล้วนส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก (OECD, 2020; Viola & Nunes, 2022) ทำให้เด็กพลาดโอกาสและกิจกรรมดี ๆ มากมายที่ควรจะได้ทำร่วมกับครอบครัวและเพื่อน ๆ (Rosanbalm, 2021) ซึ่งรูปแบบการใช้ชีวิตเหล่านี้มีแนวโน้มที่อาจทำให้เด็กขาดโอกาสในการเข้าสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น จนอาจทำให้เกิดภาวะโดดเดี่ยวทางสังคม (Social Isolation) ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้ไปโรงเรียนเป็นระยะเวลานาน ด้วยเพราะโรงเรียนคือศูนย์กลางของกิจกรรมทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของมนุษย์ เมื่อโรงเรียนปิด เด็กและเยาวชนจำนวนมากจะขาดการสื่อสารทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ (UNESCO & International Association for the Evaluation of Educational Achievement, 2022) ด้วยเหตุนี้การสร้างความพร้อมให้แก่เด็กในการเผชิญหน้ากับ

สถานการณ์ต่าง ๆ เมื่อได้กลับไปอยู่ร่วมกับผู้อื่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากเด็กไม่สามารถปรับตัวให้พร้อมและเหมาะสม ก็อาจนำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหาในระยะยาวได้

กรมสุขภาพจิตและมูลนิธิยุวพัฒน์เสนอรายงานผลการสำรวจในโครงการติดตามสภาวะการณเด็กและเยาวชนรายจังหวัด พบว่ามีเด็กถูกรังแกในสถานศึกษาปีละประมาณ 600,000 คน โดยมีสัดส่วนนักเรียนถูกเพื่อนรังแกสูงถึงร้อยละ 40 ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้อาจส่งผลให้เกิดพฤติกรรมสุมเสี่ยง ปัญหาความเครียด ภาวะวิตกกังวล โรคซึมเศร้า และมีแนวโน้มในการฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้น (กรมสุขภาพจิต, 2562; มูลนิธิยุวพัฒน์, 2562) นอกจากนี้ จากรายงานผลการประเมินสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นไทยโดยกรมสุขภาพจิต ในช่วง 18 เดือนของการระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2564 โดยเป็นการเก็บข้อมูลจากเด็กและวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปีจำนวน 183,974 คน ที่เข้ามาประเมินสุขภาพจิตตนเองผ่านแอปพลิเคชัน Mental Health Check-in ของกรมสุขภาพจิต พบว่าร้อยละ 28 ของเด็กและวัยรุ่นมีภาวะเครียดสูง ร้อยละ 32 มีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้า ในขณะที่อีกร้อยละ 22 มีความเสี่ยงที่จะฆ่าตัวตาย (UNICEF, 2021; กรมสุขภาพจิต, 2564) จากปัญหาดังกล่าวพบว่ามีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ซึ่งปัจจัยสำคัญประการหนึ่งก็คือเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน คนรัก และครอบครัว โดยนักเรียนที่มีความสัมพันธ์ที่ไม่มั่นคงมีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหากับการใช้ชีวิตในภายหลัง (McCallum & Bracken, 1993) ดังนั้นการส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ เพื่อเตรียมพร้อมให้เด็กสามารถจัดการกับความสัมพันธ์ ทำงานร่วมกับผู้อื่น และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ดีในอนาคตจึงเป็นเรื่องสำคัญ

การส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ควรต้องส่งเสริมให้เหมาะสมตามพัฒนาการตามช่วงวัยตามแนวการปฏิบัติที่เหมาะสมตามพัฒนาการ (Developmentally Appropriate Practice) ระบุว่าพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจและด้านสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้น ในช่วงวัย 6-8 ปี มีลักษณะเด่นคือ การยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) จะลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด สามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึก ความคิดเห็น ความคาดหวัง รวมไปถึงมุมมองของผู้อื่นได้มากขึ้น เด็กวัยนี้มีความหลากหลายทางอารมณ์ เนื่องจากความสามารถในการรับรู้อัตลักษณ์ของตนเอง (Self-Identity) พัฒนาไปค่อนข้างมาก ซึ่งในช่วงวัยประถมศึกษาตอนต้นนี้การมีเพื่อนจะกลายมาเป็นส่วนสำคัญในการกรอบพฤติกรรมของเด็กและเติมเต็มลักษณะข้อมูลต่าง ๆ จนกลายมาเป็นอัตมโนทัศน์

(Self-concept) ในขณะเดียวกันเด็กก็ยังคงต้องเรียนรู้การตัดสินใจต่าง ๆ เริ่มต้นหาวิธีการจัดการกับปัญหาด้วยตนเองโดยไม่ให้ผู้ใหญ่เข้ามาช่วยเหลือ และการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนก็เป็นภารกิจสำคัญสำหรับเด็กในวัยนี้ (Gestwicki, 2014; ยศวีร์ สายฟ้า, 2555) เพราะถ้าเด็กในวัยนี้ไม่ได้รับการส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพจะทำให้เด็กถูกปฏิเสธจากเพื่อน (Rejected Children) หรือปฏิเสธการมีเพื่อนเอง โดยเด็กที่ถูกปฏิเสธจากเพื่อนมักจะขาดโอกาสในการได้มาซึ่งทักษะทางสังคมในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเด็กคนอื่น ๆ (Coie & Cillessen, 1993) เด็กที่ถูกปฏิเสธจากเพื่อนจะมีลักษณะเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับเด็กที่มีพฤติกรรมซื่อๆเก็บตัว ซึ่งกลุ่มเด็กที่มีปัญหาการถูกปฏิเสธในระยะยาว คือ เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (Rejected Aggressive Children) มักจะมีพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ มีนิสัยหุนหันพลันแล่น โมโหง่าย และไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งบางส่วนอาจเกิดจากการตีความผู้อื่นผิดไปหรือพร้อมที่จะใช้วิธีแสดงออกกับผู้อื่นด้วยความก้าวร้าว ในทันที มีการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ชอบกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น (Bully) รบกวนเพื่อนในชั้นเรียนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเด็กที่กลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นตั้งแต่ยังเด็กจะเพิ่มความเสี่ยงของการทำอาชญากรรมในช่วงวัยรุ่น (Dodge et al., 2003; Haynie et al., 2001; Smith et al., 2011) งานวิจัยพบว่าปัจจัยของการที่เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว มีสาเหตุหลักมาจากภูมิหลังครอบครัว พื้นฐานทางการศึกษา และการมีรายได้ต่ำ (Smith et al., 2011) ในขณะเดียวกันเด็กที่มีพฤติกรรมเก็บตัวก็เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการนำไปสู่ปัญหาในภายหลังได้เช่นกัน เนื่องจากเด็กอาจถูกปฏิเสธจากเพื่อนและทำให้กลายเป็นเหยื่อ (Victims) ของการถูกกลั่นแกล้งได้ง่าย และส่งผลให้ในอนาคตเมื่อเป็นผู้ใหญ่อาจมีปัญหาโรคจิตเวช เป็นโรคซึมเศร้า และเจ็บปวดจากการถูกลดทอนความนับถือตนเอง (Self-esteem) (Parker & Asher, 1987; Wolke et al., 2000; ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545) นอกจากนี้งานวิจัยพบว่านักเรียนที่มีความสัมพันธ์ที่ไม่มั่นคงจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาภายหลังในการใช้ชีวิต ตัวอย่างเช่น การออกจากโรงเรียน อาชญากรรม และปัญหาการสมรส (McCallum & Bracken, 1993) ครูและพ่อแม่ควรให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเหล่านี้ หากไม่ได้รับการแก้ไข เขาจะมีปัญหาทางสังคมต่อไปในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545) ด้วยเหตุนี้เองเด็กในวัยประถมศึกษาตอนต้น จึงเป็นวัยที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้เกิดทักษะต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะการสร้างสัมพันธภาพ เพื่อให้เด็กมีความพร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ รู้จักที่จะร่วมมือและทำงานกับผู้อื่นได้ ซึ่งหากไม่ส่งเสริมแล้วอาจทำให้เด็กเกิดปัญหาในระยะยาวทั้งด้านการมีเพื่อน การมีสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ปัญหาทางอารมณ์สังคม ปัญหาโรคจิตเวช และปัญหาด้านการเรียน

องค์การความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ทางวิชาการ อารมณ์ และสังคม (Collaborative for Academic Social and Emotional Learning: CASEL, 2017) ได้เสนอเรื่องของการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning: SEL) ซึ่งหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมก็คือ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) ว่าเป็นความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถในการสื่อสารได้อย่างชัดเจน เป็นผู้ฟังที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถปฏิเสธและรู้จักเจรจาต่อรองได้เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กดดัน และรู้จักขอและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อจำเป็น โดยทักษะการสร้างสัมพันธภาพมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การสื่อสาร (Communication) การมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Engagement) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship-Building) และการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพเป็นพื้นฐานสำหรับการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับเพื่อน และครู งานวิจัยของ Konishi and Wong (2018) ระบุว่าทักษะการสร้างสัมพันธภาพในมุมมองของการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนได้ รวมทั้งการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนช่วยลดปัญหาการกลั่นแกล้งและการรังแกในโรงเรียน ช่วยให้เด็กมีสภาพจิตใจที่ดีในระยะยาว ลดปัญหาความวิตกกังวลและโรคซึมเศร้า นอกจากนี้การส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพจะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียนเป็นไปในทางที่ดี ทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและเพื่อน ทำให้เกิดการสื่อสารได้อย่างชัดเจน สามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้เกิดทักษะทางสังคมในการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

ด้วยเหตุนี้การส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้กิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจให้เด็กเห็นความสำคัญของการความสัมพันธ์ที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งหนึ่งในกิจกรรมที่น่าสนใจในการนำมาใช้คือ การเล่นเกม โดยการใช้เทคนิคการเล่นแบบต่าง ๆ สามารถใช้เป็นสื่อกลางในการนำเข้าสู่เนื้อหา ช่วยสนับสนุนพัฒนาการทางอารมณ์ ช่วยสะท้อนและยืนยันความรู้สึกต่าง ๆ ของเด็ก ผ่านการทำทายทางความคิดและการนำเสนอตัวละครที่มีอารมณ์แตกต่างกัน สามารถช่วยกระตุ้นจินตนาการ ช่วยให้เด็กเข้าใจตัวเองและรู้สึกว่ามีตัวตนอยู่อย่างโดดเดี่ยว รวมถึงช่วยเสนอแนะวิธีการที่สร้างสรรค์แก่เด็กในการเผชิญกับความยากลำบากต่าง ๆ (Nutbrown อ้างถึงใน Dowling, 2000; ปรีดา ปัญญาจันทร์ และ ชีวัน วิสาสะ, 2544) อย่างไรก็ตาม แม้การเล่นจะช่วยให้เกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ มิตรภาพ และความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น แต่อาจยัง

ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ จึงควรมีการใช้กิจกรรมเพิ่มเติมร่วมกับการเล่า นิทานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจนเกิดทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ ได้

ผู้วิจัยได้ค้นคว้ากระบวนการที่สามารถนำมาใช้ร่วมกับการเล่านิทาน ที่จะช่วยให้เด็กได้มี โอกาสลงมือปฏิบัติและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งพบว่า การแสดงละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ร่วมกับการเล่านิทาน เนื่องจากการแสดงละครแบบไม่เป็นทางการผ่านกระบวนการค้นสด โดยคงรูปแบบของการเล่นบทบาทสมมติ ซึ่งมีครูผู้สอนเป็นผู้ จัดเตรียมข้อมูลและวางแผนการเล่นให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้ร่วมกิจกรรม เพื่อให้เด็ก ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเล่นโดยยังรักษาไว้ซึ่งธรรมชาติของ “การเล่น” ละครสร้างสรรค์ช่วยให้ เด็กมีโอกาสได้ทำงานร่วมกันในบรรยากาศของการรู้จักให้และรับ จึงทำให้เกิดการยอมรับทางสังคม บนพื้นฐานของการทำงาน และเกิดความผูกพันจากการได้เล่นด้วยกันอย่างสนุกสนาน รวมถึงเด็กจะ ได้รับการกระตุ้นให้เกิดความสามารถทางอารมณ์ สติปัญญา สมาธิ จินตนาการ ประสาทสัมผัสการ รับรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งช่วยส่งเสริมให้เกิดการตระหนักถึงความสามารถของตนเอง และผู้อื่น (McCaslin, 1990; Side, 1969; ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์, 2547) เมื่อเด็กได้เล่นละคร สร้างสรรค์เด็กจะมีโอกาสที่จะเห็นโลกจากมุมมองอื่นและตอบสนองตามที่บุคคลอื่นนั้นจะทำ ซึ่ง “การได้ลองเป็นคนอื่น” เป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาการรับรู้และความเข้าใจของมนุษย์ เด็กที่จะเริ่ม พัฒนาไปสู่การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และก้าวออกจากการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางได้ (Henning & Stillwell, 1981; McCaslin, 1990) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เด็กเกิดทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ โดยบางครั้งละครสร้างสรรค์ก็ใช้ “เรื่อง” หรือ “นิทาน” เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการแสดง เพราะใน “เรื่อง” ที่ดีนั้น จะต้องมีการสร้างของเรื่องที่ติดด้วย นั่นก็คือมีการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งช่วย เป็นกรอบสำหรับการแสดงที่มีทิศทางและความหมาย (ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์, 2547) ทั้งนี้เมื่อใช้ การเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ มีโอกาสช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะการสร้าง สัมพันธ์ภาพ เพราะการเล่านิทานจะช่วยทำให้เด็กเกิดความเข้าใจต่อเรื่องราวที่จะเชื่อมโยงระหว่าง ความคิดของเด็กกับตัวละคร และการใช้ละครสร้างสรรค์จะเป็นวิธีที่ทำให้เด็กได้มีโอกาสสื่อสาร และ เกิดการปฏิสัมพันธ์ สะท้อนผ่านออกมาในรูปแบบของการแสดง จะช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ ความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีเพื่อน ซึ่งจะช่วยแก้ไขและป้องกันพฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะเป็นปัญหา ต่อทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ

นอกจากนี้เมื่อทบทวนเอกสารและงานวิจัยของการศึกษาในประเทศไทยพบว่ายังไม่มี การศึกษาเรื่องทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship skills) ในเด็กประถมศึกษาตอนต้นมา ก่อน มีเพียงการศึกษาทักษะการปฏิสัมพันธ์หรือการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal skills) ในเด็กปฐมวัย เช่น การสร้างสัมพันธภาพความระหว่างครูกับเด็กปฐมวัย (จริยาภรณ์ สุกุลพราหมณ์, 2557) การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย (จิราภรณ์ แจ่มใส, 2558) การพัฒนาความรู้เรื่องการสื่อสารเพื่อรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 (ประไพพิมพ์ สุขพลี, 2550) และการพัฒนาโปรแกรมการป้องกันปัญหาพฤติกรรม เพื่อส่งเสริมความสามารถทางสังคมในห้องเรียนของเด็กวัยอนุบาล (เกศินี ศิริสุนทรไพบุลย์, 2551) เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า การวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพสำหรับเด็ก ประถมศึกษาตอนต้น ยังคงเป็นเรื่องใหม่ที่น่าสนใจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนา “ชุดกิจกรรม การเล่นนิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียน ระดับประถมศึกษาตอนต้น” โดยนำขั้นตอนของการเล่นนิทานและละครสร้างสรรค์มาใช้ร่วมกัน ซึ่งการเล่นนิทานจะช่วยทำให้เด็กเกิดความเข้าใจต่อเรื่องราวที่จะเชื่อมโยงระหว่างความคิดของเด็กกับ ตัวละคร และการใช้ละครสร้างสรรค์จะเป็นวิธีที่ทำให้เด็กได้มีโอกาสสื่อสาร และเกิดการปฏิสัมพันธ์ สะท้อนผ่านออกมาในรูปแบบของการแสดง ซึ่งจะช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ ความคิด ความเข้าใจ เกี่ยวกับการมีเพื่อนและมีมิตรภาพที่ดี โดยคาดหวังว่ากิจกรรมที่ได้พัฒนาขึ้นนี้จะสามารถใช้เป็น แนวทางสำหรับผู้สนใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพสำหรับเด็ก และจะ สามารถช่วยแก้ไข ลดความเสี่ยง และป้องกันพฤติกรรมต่าง ๆ ที่อาจเป็นปัญหาต่อการสร้าง สัมพันธภาพและทักษะสังคมได้ในอนาคต

คำถามการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเล่นนิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้าง สัมพันธภาพของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นควรมีลักษณะและองค์ประกอบอย่างไร
2. ชุดกิจกรรมการเล่นนิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมทักษะการสร้าง สัมพันธภาพของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ที่มีต่อทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น โดยเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมฯ

สมมติฐานการวิจัย

จิราภรณ์ แจ่มใส (2558) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่านิทานในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย (The Effects of Cooperative Art Activities Feature through the Story Telling on the Development of Social Skills of Young Children) พบว่าการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือร่วมประกอบการเล่านิทานสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้ โดยมีคะแนนทักษะทางสังคมโดยรวมและรายด้านเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกสัปดาห์

Daemi and Farnia (2013) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ผลของการเล่านิทานที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กหญิงก่อนวัยเรียนในพื้นที่การศึกษาเขต 1 ในเมืองทาบรีซ ประเทศอิหร่าน (The Effect of the Storytelling on Social Skills of Female Preschools' Students of Educational District (1) in Tabriz) พบว่าการเล่านิทานทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคม สมรรถนะทางสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนเพิ่มขึ้น และนอกจากการเล่านิทานผู้วิจัยได้มีการใช้วิธีการสอนอื่นเข้ามา ร่วมกับการเล่านิทานด้วย เช่น การสอนแบบทำงานร่วมกันเป็นทีม บทบาทสมมติ วิดีโอ การใช้ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี ฯลฯ

Zaghloul (2018) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง “การใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการพัฒนาดตนเองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย” (Using Creative Educational Drama to Enhance Self-Development Skills for the Students at University Level) โดยศึกษาเกี่ยวกับการใช้ละครสร้างสรรค์ในส่งเสริมทักษะการพัฒนาดตนเองอันประกอบด้วยการพัฒนาทักษะการสื่อสาร และทักษะการคิดเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาในการเรียนมหาวิทยาลัยในปีแรก โดยทดลองใช้

กับ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม ผลจากงานวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยละครสร้างสรรค์มีการพัฒนาทักษะการพัฒนาตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ถลัชนันท์ ชัยนเรศ (2558) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรมที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก : การศึกษานำร่อง (The effect of creative drama on self-esteem of abused children and youth at the center for the protection of children's rights foundation : the pilot study) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยพบว่าเด็กในมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กมีการมองเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) ต่ำ ด้วยเหตุนี้จึงได้นำการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์มาเพื่อช่วยเยียวยาจิตใจ โดยละครสร้างสรรค์สามารถทำให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง เกิดความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก และเป็นที่ยอมรับจากเพื่อนที่มากขึ้น

เกศิณี ศิริสุนทรไพบุลย์ (2551) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถทางสังคมในห้องเรียนของเด็กวัยอนุบาล (The development of a behavior problem prevention program to enhance classroom-based social competence for preschool children) ซึ่งโปรแกรมที่ผู้วิจัยออกแบบ มีลักษณะเป็นแผนการจัดระบบการดำเนินการเฝ้าระวังและช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มในโรงเรียน ช่วยส่งเสริมความสามารถทางสังคมในห้องเรียนของเด็กอนุบาล โดยพบว่าหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ เด็กมีระดับความสามารถทางสังคมในห้องเรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นนิทาน และละครสร้างสรรค์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า มีผู้ที่นำนิทานไปใช้ในการส่งเสริมทักษะทางสังคม และมีผู้ที่นำละครสร้างสรรค์ไปใช้กับบุคคลที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมทักษะในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาการมองเห็นคุณค่าในตนเองได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ว่า หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเล่นนิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดลพบุรี

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills)

3. ระยะเวลา

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น และรวบรวมข้อมูล ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ช่วงเดือน มกราคม ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ.2565

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น โดยกำหนดเนื้อหาตามเนื้อเรื่องของนิทาน ซึ่งลักษณะของนิทานที่ใช้ เป็นนิทานภาษาไทยที่มีเนื้อหาความเกี่ยวข้องกับการมีน้ำใจ การแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น การขอบคุณ ขอโทษ และให้อภัยผู้อื่น ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมสำหรับเด็กและผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็กประถมศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) คือ ความสามารถของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ให้คงอยู่ โดยสามารถสื่อสารได้อย่างสุภาพ และ ชัดเจน สามารถริเริ่มและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเข้าใจและเคารพในความแตกต่าง รวมถึงสามารถร่วมมือ ช่วยเหลือ และปรับตัวในการทำกิจกรรมกลุ่มได้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการสื่อสาร (Communication) หมายถึง ความสามารถในการใช้คำพูดหรือท่าทีในการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยสามารถพูดคุยร่วมกับผู้อื่น แสดงความสนใจ รับฟังระหว่างที่ผู้อื่นกำลังพูดหรือทำกิจกรรมร่วมกัน สามารถแสดงความคิดเห็นผ่านการใช้ภาษาและท่าทางที่สุภาพ ไม่แสดงท่าทีก้าวร้าว กล้าที่จะปฏิเสธหรือบอกความรู้สึกเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ตนเองรู้สึกไม่สบายใจได้

2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship-building) หมายถึง ความสามารถในการริเริ่มและรักษาความสัมพันธ์ โดยการแบ่งปัน การแสดงความขอโทษและขอบคุณ การแสดงความคิดเห็นชื่นชมผู้อื่น การมีพฤติกรรมไม่กลั่นแกล้ง และการมีพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับการถูกกลั่นแกล้ง

3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม (Social engagement) หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยไม่สร้างความเดือดร้อน สามารถเข้าใจ ยอมรับ เคารพต่อเหตุผล ความคิดเห็น ความต้องการที่แตกต่าง และการตัดสินใจร่วมกันกับเพื่อน

4) ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork) หมายถึง ความสามารถในการร่วมทำกิจกรรมกลุ่มกับผู้อื่น โดยให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรม สามารถปรับตัว และปรับบทบาทเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้ตามสถานการณ์ รู้จักขอและให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกกลุ่ม ตลอดจนสามารถร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มขึ้น

ทั้งนี้สามารถประเมินได้โดยใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การเล่นนิทาน คือ การถ่ายทอดเรื่องราวเพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเข้าสู่เนื้อหา โดยครูผู้สอนซึ่งมีลำดับขั้นตอนการเล่นนิทาน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนการเล่า ขั้นระหว่างการเล่น และขั้นหลังการเล่น โดยในแต่ละขั้นตอนใช้วิธีการและเทคนิคการเล่นรูปแบบต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน เกิดการจินตนาการ และความเข้าใจในเรื่องราวของนิทานมากขึ้น

ละครสร้างสรรค์ คือ กระบวนการต้นสัดที่เกิดจากการเล่นบทบาทสมมติตามเรื่องราวของนิทาน เน้นกระบวนการทำงานกลุ่ม การวางแผนและการยอมรับในตัดสินใจร่วมกันในการแบ่งบทบาทตัวละครก่อนการแสดง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ความแตกต่างของผู้อื่นและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกล้าแสดงออกผ่านการแสดงละครสร้างสรรค์ โดยมีลำดับ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นสนใจ

ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร (Pre-Drama) ขั้นที่ 3 การแสดงละคร (Drama Playing) และขั้นการประเมินผล

ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น คือ กิจกรรมที่ผู้วิจัยได้ออกแบบจัดลำดับและรวบรวมไว้ โดยการออกแบบกิจกรรมได้ผสมผสานระหว่างการเล่นนิทานกับการใช้ละครสร้างสรรค์ โดยใช้การเล่นนิทานเป็นสื่อกลางในการนำเข้าสู่เนื้อหาประกอบกับการใช้เทคนิคการเล่นนิทานรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกับการใช้กระบวนการของละครสร้างสรรค์เพื่อให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน มุ่งเน้นให้นักเรียนได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ทักษะ และทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านการแสดงละครจากเรื่องราวของนิทานที่ได้รับฟัง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการสร้างสัมพันธภาพ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำและสังเกตการณ์ในระหว่างการจัดกิจกรรมให้นักเรียน โดยชุดกิจกรรมประกอบด้วย 1) แนวคิดและลักษณะสำคัญของชุดกิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม 3) กิจกรรมในชุดกิจกรรม 4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5) แนวทางการใช้ชุดกิจกรรม และ 6) แนวทางการประเมินผล

นักเรียน คือ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดลพบุรี

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ครูผู้สอนได้แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น
2. ครูผู้สอนและผู้สนใจได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์สำหรับเพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียน
3. ครูผู้สอนได้แนวทางในการจัดกิจกรรมที่มีคุณค่าต่อการส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ในการพัฒนาต่อยอดไปสู่ด้านอื่น ๆ เช่น การมีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี (Leadership) การมีความยืดหยุ่น (Resilience) สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แม้พบปัญหาหรืออุปสรรค

4. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในการนำทักษะการสร้างสัมพันธภาพไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือพัฒนาต่อยอดไปสู่ทักษะด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะสังคม การมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) ซึ่งนำไปสู่การดำเนินชีวิตด้วยความเข้าใจ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

5. ได้แนวทางและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับผู้เรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) ตอนที่ 2 การเล่านิทาน (Storytelling) ตอนที่ 3 ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) ตอนที่ 4 ชุดกิจกรรม (Activity Package) และตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอผลการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills)

- 1.1 ความหมายของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ
- 1.2 องค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ
- 1.3 พฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ
- 1.4 พัฒนาการด้านสังคมของวัยเด็กตอนกลาง
- 1.5 ลักษณะปัญหาพฤติกรรมที่มีผลกระทบต่อทักษะการสร้างสัมพันธภาพของวัยเด็กตอนกลาง
- 1.6 การประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

ตอนที่ 2 การเล่านิทาน (Storytelling)

- 2.1 ความหมายของนิทาน
- 2.2 ประเภทและรูปแบบของนิทาน
- 2.3 หลักในการเลือกนิทาน
- 2.4 ความสนใจในนิทานของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น
- 2.5 รูปแบบ วิธี และเทคนิคการเล่านิทาน
- 2.6 ขั้นตอนการเล่านิทาน

ตอนที่ 3 ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama)

- 3.1 ความหมายของละครสร้างสรรค์
- 3.2 เทคนิคของละครสร้างสรรค์
- 3.3 การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

ตอนที่ 4 ชุดกิจกรรม (Activity Package)

- 4.1 ความหมายของชุดกิจกรรม
- 4.2 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม
- 4.3 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรม

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน
- 5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละครสร้างสรรค์
- 5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

ตอนที่ 1 ทักษะสร้างสัมพันธภาพ

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายและองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขอบเขตความหมายและรายละเอียดขององค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ สรุปดังนี้

1.1 ความหมายของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่านิักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของคำว่า ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) ไว้ดังนี้

องค์กรความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ทางวิชาการ อารมณ์ และสังคม (Collaborative for Academic Social and Emotional Learning: CASEL, 2019) ได้ให้ความหมายของ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ คือ ความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถในการสื่อสารได้อย่างชัดเจน เป็นผู้ฟังที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถปฏิเสธและเจรจาได้เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กดดัน และรู้จักขอและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อจำเป็น

กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย (Ministry of Education Singapore: MOE, 2019) ได้ใช้คำว่า การจัดการความสัมพันธ์ (Relationship Management) ซึ่งให้ความหมายสอดคล้องกับการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning: SEL) ขององค์การความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ทางวิชาการ อารมณ์ และสังคม (CASEL, 2019) ที่ว่า การจัดการความสัมพันธ์ หรือ ทักษะการรักษาสัมพันธ์ภาพ คือ การมีทักษะการสื่อสาร การมีส่วนร่วมทางสังคม การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักต่อรองไกล่เกลี่ย ปฏิเสธและจัดการกับความขัดแย้งได้ สามารถให้และขอความช่วยเหลือได้

Zins et al. (2004) ได้ให้ความหมายของ การสร้างสัมพันธ์ภาพ คือ ความสามารถทางการสื่อสาร การมีส่วนร่วมทางสังคม และการสร้างสัมพันธ์ภาพ การทำงานร่วมกัน การรู้จักการไกล่เกลี่ย การปฏิเสธ และสามารถรับมือกับความขัดแย้งได้ รวมไปถึงการรู้จักขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO, 2003) ได้ใช้คำว่า ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) โดยให้ความหมายว่าเป็นทักษะสำคัญในการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคง และการมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ (Relationship skills) แม้ว่าชื่อในภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า “ทักษะ” หรือ “skills” แต่ทั้งนี้เมื่อศึกษาไปในรายละเอียดพบว่าพัฒนาการของวัยเด็กตอนกลาง (6-8 ปี) อาจจะยังไม่สามารถทำพฤติกรรมได้อย่างคล่องแคล่ว เชี่ยวชาญ ชำนาญจนกลายเป็น “ทักษะ” ได้ ซึ่งพัฒนาการของวัยเด็กตอนกลางอาจจะเกิดพฤติกรรมเหล่านี้อยู่ในระดับของ “ความสามารถ” เท่านั้น แต่อย่างไรก็ดีเนื่องจากภาษาอังกฤษไม่มีคำว่า “Relationship abilities” จึงขอคงคำภาษาอังกฤษว่า “Relationship skills” ไว้ แต่เนื่องด้วยงานวิจัยนี้จะทำกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ภายใต้ขอบเขตอันจำกัดของเวลาในการวิจัย ดังนั้นในแง่ของการวัดตัวแปรนี้จะวัดในระดับการวัดที่เป็นเพียง “ความสามารถ” คือการทำได้ ยังไม่ได้วัดในระดับ “ทักษะ” ซึ่งหมายถึง การทำได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ

ความหมายข้างต้นตามที่นักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพ มาทั้งหมดนี้ จึงสามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพ คือ

ความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ให้คงอยู่ โดยสามารถสื่อสารได้อย่างสุภาพและชัดเจน สามารถริเริ่มและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเข้าใจและเคารพในความแตกต่าง รวมถึงสามารถร่วมมือ ช่วยเหลือ และปรับตัวในการทำกิจกรรมกลุ่มได้

นอกจากนี้ เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างทักษะทางสังคม (Social Skills) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) และทักษะการสร้างสัมพันธ์ (Relationship Skills) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยทักษะทางสังคม คือ ความสามารถในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน สามารถแก้ไขปัญหาและมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เพื่อสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งมีความครอบคลุมหลากหลายทักษะด้านอื่น ๆ ประกอบอยู่ด้วย เช่น การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา การรับรู้ทางอารมณ์และสังคม ฯลฯ ในขณะที่ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) คือ ทักษะสำคัญในการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคง และการมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ทั้งนี้พบว่าทักษะทั้งหมดมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในส่วนของการสื่อสารและเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ หากแต่มีระดับความซับซ้อนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งทักษะทางสังคมถือเป็นร่มใหญ่ที่ครอบคลุมทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และทักษะการสร้างสัมพันธภาพ มีจุดเน้นในการใช้ทักษะหลากหลายมาประกอบกันเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข ส่วนทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีจุดเน้นในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับบุคคล ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ทักษะการสร้างสัมพันธภาพคือ การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดี เพื่อการอยู่ร่วมกันและทำงานกับผู้อื่นได้ดี ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่การมีทักษะสังคมและทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่อไป

1.2 องค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

นักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ ได้กำหนดองค์ประกอบของคำว่า ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) ไว้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสาร (Communication) ด้านการมีส่วนร่วมกับสังคม (Social Engagement) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship-Building) การทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork) ดังนี้

Collaborative for Academic Social and Emotional Learning: CASEL (2019) ได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญของความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) ไว้ 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการสื่อสาร (Communication)
- 2) ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Engagement)
- 3) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship-Building)
- 4) การทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork)

กระทรวงศึกษาธิการของประเทศสิงคโปร์ (Ministry of Education Singapore: MOE, 2019) ได้ใช้คำว่า การจัดการความสัมพันธ์ (Relationship Management) โดยให้องค์ประกอบซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning: SEL) ขององค์กรความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ทางวิชาการ อารมณ์ และสังคม (CASEL, 2019) ที่ CASEL ได้กำหนดไว้ดังนี้

- 1) การสื่อสาร การมีส่วนร่วมทางสังคม และการสร้างความสัมพันธ์
(Communication, social engagement and building relationships)
- 2) การทำงานร่วมกัน (Working cooperatively)
- 3) การต่อรอง ไกล่เกลี่ย การปฏิเสธ และการรับมือกับความขัดแย้ง
(Negotiation, refusal and conflict management)
- 4) การรู้จักให้และขอความช่วยเหลือ (Seeking and providing help)

ผลจากการศึกษาข้อมูลพบว่านอกจากทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่อธิบายภายใต้กรอบแนวคิด SEL จากองค์กรความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ทางวิชาการ อารมณ์ และสังคม (CASEL) แล้ว ยังมีแนวคิดที่ใกล้เคียงกันกับทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) คือ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) โดยองค์การอนามัยโลก (The World Health Organization: WHO) ได้จัดทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ให้

เป็นส่วนหนึ่งในทักษะชีวิต (Life Skills) ซึ่งทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นทักษะสำคัญในการสื่อสารและมีการปฏิสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับผู้อื่น โดยกำหนดองค์ประกอบไว้ดังนี้

- 1) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพและทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล
(Interpersonal and Communication Skills)
- 2) ทักษะการต่อรอง และทักษะการปฏิเสธ (Negotiation/Refusal Skills)
- 3) การมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy Building)
- 4) การทำงานร่วมกันและการทำงานกันเป็นทีม
(Cooperation and Teamwork)
- 5) ทักษะการสนับสนุน (Advocacy Skills)

องค์ประกอบของการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมตามที่นักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ ได้กำหนดมา จึงสามารถสรุปเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างได้ตามตารางที่ 1 เปรียบเทียบองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

	ด้านการสื่อสาร (Communication)	ด้านการมีส่วนร่วมกับ สังคม (Social Engagement)	การสร้าง ความสัมพันธ์ (Relationship Building)	การทำงานร่วมกัน เป็นทีม (Teamwork)	การมีความเห็นอก เห็นใจผู้อื่น (Empathy Building)	ทักษะการ สนับสนุน (Advocacy Skills)
Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning (CASEL)	✓	✓	✓	✓		
องค์การอนามัยโลก (The World Health Organization: WHO)	✓		✓	✓	✓	✓
กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย สิงคโปร์ (Ministry of Education Singapore: MOE)	✓	✓	✓	✓		
Zins et al	✓	✓	✓	✓		

ทั้งนี้จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการตามช่วงวัยในด้านการเข้าใจทางอารมณ์ของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ช่วงอายุ 6-8 ปี) พบว่าเด็กสามารถที่จะรับรู้ถึงอารมณ์ที่แตกต่างกันของผู้อื่นแม้จะอยู่ในสถานการณ์หรือเหตุการณ์เดียวกัน รับรู้ว่าผู้คนที่สามารถที่จะมีความหลากหลายทางอารมณ์ในเวลาเดียวกันได้ และสามารถเข้าใจถึงสาเหตุถึงความกังวลใจของตนเองและทำให้อารมณ์ของตนนั้นดีขึ้นได้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกองค์ประกอบของทักษะสัมพันธภาพภายใต้กรอบแนวคิด SEL ด้วยมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็ก ไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการสื่อสาร (Communication) ด้านการมีส่วนร่วมกับสังคม (Social Engagement) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship-Building) การทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork)

1.3 พฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า องค์กรต่าง ๆ ได้มีการกำหนดมาตรฐานซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นไว้ดังนี้

สภาการศึกษาแห่งรัฐโรดไอแลนด์ (Rhode Island Department of Education: RIDE) ประเทศอังกฤษ ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาในกรอบของการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (SEL) โดยมีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ โดยมีการแบ่งตามระดับชั้นดังตารางที่ 2 จะเป็นพฤติกรรมบ่งชี้สำหรับผู้เรียนประถมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 2 พฤติกรรมบ่งชี้ทักษะการสร้างสัมพันธภาพของสภาการศึกษาแห่งรัฐโรดไอแลนด์
(Rhode Island Department of Education: RIDE)

ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills)	
คุณลักษณะ	พฤติกรรมบ่งชี้ที่นักเรียนประถมศึกษาตอนต้น
ด้านการสื่อสาร (Communication) ผู้เรียนสามารถสื่อสารโดยมีทักษะในปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนแสดงความสนใจต่อเรื่องที่ผู้อื่นกำลังพูด 2. ผู้เรียนได้ตอบ แสดงความคิดเห็นกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม 3. ผู้เรียนแสดงท่าทางที่เหมาะสมในการสื่อสาร

ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills)	
<p>ด้านการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship-Building)</p> <p>ผู้เรียนมีการสื่อสารระหว่างบุคคลอื่นอย่างเหมาะสม เพื่อรักษาและคงความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถระบุความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่นได้ 2. ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะของเพื่อนที่ดีได้ 3. ผู้เรียนสามารถอธิบายแนวทางการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนได้
<p>ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork)</p> <p>ผู้เรียนสามารถยกตัวอย่างทักษะในการเคารพและจัดการแก้ไขปัญหาที่ขัดแย้งในบริบทต่าง ๆ ได้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทของตนตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 2. ผู้เรียนรับรู้ว่ามีผู้อื่นมีความสามารถและความต้องการแตกต่างกัน 3. ผู้เรียนสามารถให้ความช่วยเหลือผู้อื่นได้ 4. ผู้เรียนสามารถขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้
<p>ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม (Social engagement)</p> <p>ผู้เรียนสามารถรับรู้ได้ว่าเมื่อมีผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ และยกตัวอย่างลักษณะในการหาวิธีที่จะให้ความช่วยเหลือได้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถระบุอารมณ์ของตนเองในสถานการณ์ที่ขัดแย้งได้ 2. ผู้เรียนสามารถอธิบายได้ว่าการกระทำของตนเองส่งผลกระทบต่อผู้อื่นอย่างไร 3. ผู้เรียนสามารถระบุแนวทางเพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

องค์กรความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ทางวิชาการ อารมณ์ และสังคม (Collaborative for Academic Social and Emotional Learning: CASEL, 2019) ได้กำหนดแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (SEL) โดยมีการอธิบายคุณลักษณะที่ผู้เรียนในระดับต่าง ๆ สามารถทำได้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 พฤติกรรมบ่งชี้ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) ของ CASEL

ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills)	
คุณลักษณะที่ผู้เรียนในระดับต่าง ๆ สามารถทำได้	พฤติกรรมบ่งชี้
1. สร้างและรักษาสัมพันธภาพได้อย่างเหมาะสมและมีคุณค่า	<ol style="list-style-type: none"> 1. เริ่มติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น 2. แบ่งปัน/แสดงความคิดและความรู้สึกได้อย่างเหมาะสม 3. รู้จักแสดงความชื่นชมยินดี 4. รู้จักให้และรับฟังข้อเสนอแนะได้อย่างสร้างสรรค์

ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills)	
คุณลักษณะที่ผู้เรียนในระดับต่าง ๆ สามารถทำได้	พฤติกรรมบ่งชี้
	5. สร้างและรักษาสัมพันธภาพได้อย่างดีและทั้งโดยส่วนตัวและส่วนรวม 6. รู้จักขอและให้ความช่วยเหลือ 7. รู้จักเคารพขอบเขตของผู้อื่น 8. รู้จักสลับแลเปลี่ยนการสนทนา ให้เพื่อนได้พูดเพื่อความยุติธรรม 9. รู้จักให้อภัยแก่ผู้อื่น
2. สื่อสารได้อย่างชัดเจน	1. ใช้ภาษาพูดและท่าทางในการแสดงความคิด การสนับสนุน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นในเชิงบวก และมีประสิทธิภาพ 2. ปรับการแสดงอารมณ์ หรือท่าทีของตนที่มีต่อสถานการณ์หรือผู้ฟังได้อย่างเหมาะสม 3. ถามคำถามได้อย่างเหมาะสม (ในที่นี้อาจหมายถึง- มีความสุภาพ คำถามชัดเจนและไม่กำกวม) 4. รับฟังอย่างกระตือรือร้น และสามารถสะท้อนความคิดเห็นของตนกลับได้ 5. เขียนได้อย่างสอดคล้องเชื่อมโยง
3. ปฏิเสธสถานการณ์ที่กดดันได้อย่างเหมาะสม	1. มั่นใจที่จะยืนยันทนการใช้วิธีที่หลากหลายเพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ชอบ สิ่งที่ไม่ปลอดภัย สิ่งที่ไม่ดีศีลธรรม หรือสิ่งที่ผิดกฎหมาย 2. แสดงการเปิดใจกับเพื่อนเพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีไว้
4. ประนีประนอมในสถานการณ์ที่ขัดแย้งได้	1. หาแนวทางที่เป็นระบบเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งที่จะประสบความสำเร็จและน่าพึงพอใจเพื่อตอบสนองต่อข้อข้องใจเหล่านั้น
5. ให้ความช่วยเหลือได้เมื่อจำเป็น	1. ขอและยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้ดี 2. เสนอหรือให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นได้

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO, 2003) มีการกำหนดคุณลักษณะของทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ไว้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 พฤติกรรมบ่งชี้การสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
(Communication and Interpersonal skills) ขององค์การอนามัยโลก (WHO)

การสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Communication and Interpersonal skills)	
คุณลักษณะ	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ทักษะการสร้างความสัมพันธ์และทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal and Communication Skills)	1. การสื่อสารโดยใช้คำพูดและไม่ใช้คำพูด 2. การมีความกระตือรือร้นที่จะฟัง 3. การแสดงความรู้สึกต่าง ๆ การรู้จักให้และรับข้อเสนอแนะจากผู้อื่น
2. ทักษะการต่อรอง และทักษะการปฏิเสธ (Negotiation/Refusal Skills)	1. การรู้จักต่อรองและจัดการกับความขัดแย้ง 2. ทักษะการกล้าแสดงออก 3. ทักษะการปฏิเสธ
3. การมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy Building)	1. ความสามารถในการรับฟัง เข้าใจเหตุผลและความต้องการของผู้อื่น และแสดงออกถึงความเข้าใจเหล่านั้นได้
4. การทำงานร่วมกันและการทำงานกันเป็นทีม (Cooperation and Teamwork)	1. ความเคารพต่อรูปแบบ และผลงานของผู้อื่น 2. สามารถประเมินความสามารถของตนเอง และมีส่วนร่วมในกลุ่มได้
5. ทักษะการสนับสนุน (Advocacy Skills)	1. มีทักษะการโน้มน้าวใจผู้อื่น 2. ทักษะด้านการสร้างเครือข่าย และมีทักษะในการจูงใจ

ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ (relationship skills) มีลักษณะคล้ายคลึงทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal skills) อันเป็นส่วนหนึ่งของทักษะชีวิต (Life skill) ที่องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO, 2003) ได้กำหนดขึ้นว่าทักษะชีวิตจะต้องมีทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ที่จะช่วยให้สามารถที่จะสื่อสารได้ดี สร้างความสัมพันธ์ได้อย่างมั่นคง

เกิดความเห็นอกเห็นใจ เอาใจใส่ผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้รับมือกับปัญหาได้ดี จัดการกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ปรากฏอยู่ในความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence: EQ) เช่นกัน โดยผู้ที่มีทักษะนี้จะสามารถทำได้ดีในทุกสิ่ง มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างลื่นไหล มีไหวพริบในการอ่านอารมณ์ความรู้สึกและการกระทำของผู้อื่น (Goleman, 1995) นอกจากนั้นการมีทักษะสัมพันธภาพยังเป็นส่วนหนึ่งของกรอบสมรรถนะหลักผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป. 1-3) โดยอยู่ในส่วนของทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth) โดยเด็กจะต้องสามารถควบคุมอารมณ์ ปรับตัว ร่วมเล่นและเรียนกับเพื่อน ๆ ได้ รู้จักแบ่งปัน สามารถแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

ทั้งนี้จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการตามช่วงวัยระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ช่วงอายุ 6-8 ปี) พบว่าเด็กยังมีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Self-centered) อยู่ แต่เริ่มที่จะรู้จักปรับตัวเข้าหาเพื่อน ชอบเล่นกับเพื่อน และยกให้การอยู่กับเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญมาก มีความอยากรู้ อยากเห็น อยากทำสิ่งต่าง ๆ ได้เหมือนกับที่ผู้ใหญ่ทำ สามารถที่จะรับรู้ถึงอารมณ์ที่แตกต่างกันของผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เข้าใจอารมณ์กังวลของตนเองและหาทางปรับอารมณ์ให้ดีขึ้นได้ ไม่ร้องไห้หรือมีอาการอแงเหมือนตอนอนุบาล จากพัฒนาการตามช่วงวัยเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพภายใต้กรอบแนวคิด SEL ด้วยมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็ก ไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการสื่อสาร (Communication) ด้านการมีส่วนร่วมกับสังคม (Social Engagement) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship-Building) การทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork) และใช้กรอบพัฒนาการตามช่วงวัยในการเลือกพฤติกรรมบ่งชี้ที่เหมาะสม ได้แก่ การแสดงความสนใจต่อเรื่องที่ผู้อื่นกำลังพูด มีการโต้ตอบแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม กล้าแสดงความคิดเห็นผ่านการใช้ภาษาและท่าทางที่สุภาพ รู้จักแบ่งปัน รู้จักให้อภัยแก่ผู้อื่น ชื่นชมยินดีกับเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ รู้จักที่จะให้และขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น สามารถทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ มีความเข้าใจในเหตุผลและความต้องการของผู้อื่น ระบุอารมณ์ของตนเองในสถานการณ์ที่รู้สึกไม่สบายใจได้ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น และขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น สามารถทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อน เคารพในผลงานของผู้อื่น และสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

1.4 พัฒนาการด้านสังคมของวัยเด็กตอนกลาง

การศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านสังคมของวัยเด็กตอนกลาง และพฤติกรรมที่ส่งผลต่อทักษะการสร้างสัมพันธภาพของวัยเด็กตอนกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลมากำหนดขอบเขตของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เพื่อนำมาออกแบบเครื่องมือในการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และออกแบบกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ดังนี้

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2545) กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของวัยเด็กตอนกลาง (6-12 ปี) ว่า มีลักษณะแตกต่างจากวัยเด็กตอนต้นหลายประการ อาทิ เด็กคบเพื่อนร่วมวัยและผู้ใหญ่มากขึ้น การยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) ลดลง ทำให้เด็กสามารถรวมกลุ่มเล่นกับเพื่อนได้ดียิ่งขึ้น สมรรถภาพทางความนึกคิดและพัฒนาการด้านศีลธรรมจรรยา ทำให้เด็กเล่นเกม เรียน ทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นกลุ่มได้ดี ความสำคัญของการเรียนที่มีต่อชีวิต ค่านิยมของการเรียนในโรงเรียนในสังคมปัจจุบัน ทำให้เด็กผูกพันกับเพื่อนที่โรงเรียนและครู ทำให้เด็กห่างเหินจากผู้ใหญ่ในบ้าน นอกจากนี้ ศรีเรือน แก้วกังวาล ยังได้อธิบายถึงความสำคัญของการมี “กลุ่มเพื่อนร่วมวัย” ที่มีความสำคัญและบทบาทต่อพัฒนาการของเด็กในระยนี้ และมีความสำคัญมากขึ้นไปจนถึงระยะวัยรุ่น ซึ่งสำหรับกลุ่มของเด็กวัยเด็กตอนกลางมักมีสมาชิกมากกว่ากลุ่มวัยเด็กตอนต้น (ซึ่งมักเป็นเพศเดียวกัน) ผู้นำและสมาชิกของกลุ่มเปลี่ยนแปลงได้ การรวมกลุ่มในระยะวัยเด็กตอนกลางค่อนข้างจะยั่งยืนกว่าระยะวัยเด็กตอนต้น กลุ่มแต่ละกลุ่มมีแนวคิด ทศนคติ ค่านิยม ภาษา กฎ ระเบียบ ฯลฯ เฉพาะกลุ่ม ซึ่งเหมือนบ้างต่างบ้างจากกลุ่มอื่น ๆ ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้เรียกว่า วัฒนธรรมกลุ่มเพื่อน (Peer culture)

เนื่องจากกลุ่มมีความสำคัญต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กในวัยนี้ การสนับสนุนให้เด็กได้เข้ากลุ่มที่เหมาะสมกับตนจึงเป็นสิ่งที่พึงกระทำ มิฉะนั้นแล้วเด็กอาจไม่มีพัฒนาการสมวัย อาจสูญเสียประสบการณ์หลาย ๆ อย่างในชีวิตที่เด็กพึงได้รับไปอย่างน่าเสียดาย ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลปกครองเด็ก นอกจากควรสนับสนุนเขาแล้วยังควรแนะนำช่วยเหลือให้โอกาสเด็กสร้างกลุ่มที่เป็นช่องทางให้เด็กได้เรียนรู้จักโลก สังคม และชีวิตด้วย

Morrison (2009) กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของวัยเด็กตอนกลาง (อายุระหว่าง 6-9 ปี) ว่าเป็นวัยที่จะเริ่มเปรียบเทียบความสามารถและความสำเร็จของตนเองระหว่างเพื่อน หากพบว่าทำบางสิ่งบางอย่างไม่ได้หรือทำได้ดีไม่เท่ากับเพื่อน ก็อาจจะทำให้ขาดความมั่นใจในความสามารถของตนเองได้ จึงเป็นหน้าที่ของครูในการจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทำทุกสิ่งให้เท่าที่จะทำได้ และประสบผลสำเร็จ

Santrock (2009) กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของเด็กกว่ามีการเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ในวัยเด็กตอนกลางและตอนปลายนั้นจะเริ่มจับกลุ่มเป็นเพศเดียวกันมากขึ้น รวมถึงใช้เวลาในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมากขึ้น และกลุ่มจะเริ่มใหญ่ขึ้น ทั้งนี้ผู้ใหญ่จะเริ่มกำกับดูแลเรื่องการจัดกลุ่มเพื่อนของเด็กน้อยลง

สรุปได้ว่าพัฒนาการด้านสังคมของเด็กวัยเด็กตอนกลาง เป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะทางสังคม เป็นช่วงวัยที่เด็กจะเริ่มมีการปฏิสัมพันธ์และให้ความสำคัญกับเพื่อนมากขึ้น เริ่มจับกลุ่มและมีเพื่อนเป็นเพศเดียวกันมากขึ้น และมีการพัฒนาตนเองเปรียบเทียบความสามารถของตนเองกับเพื่อน หากเด็กไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ไม่เข้ากลุ่มหรืออยู่ในกลุ่มที่ไม่เหมาะสมกับตนก็อาจทำให้ขาดความมั่นใจ และอาจทำให้ขาดประสบการณ์ที่จะช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมลงได้ ด้วยเหตุนี้ผู้ใหญ่ ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจึงมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนเพื่อให้ได้มาซึ่งพัฒนาการที่สมวัยและประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต

1.5 ลักษณะปัญหาพฤติกรรมที่มีผลกระทบต่อทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของวัยเด็ก

ตอนกลาง

การศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะปัญหาพฤติกรรมที่มีผลกระทบต่อทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของวัยเด็กตอนกลาง โดยปัจจัยที่เป็นปัญหาเกิดจากครอบครัว โดยมีงานวิจัยที่ระบุว่าเด็กที่แก่งัดคนอื่นอาจอยู่ในสถานะแวดล้อมในครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง จึงใช้พฤติกรรมที่ก้าวร้าวในการแก้ไขความขัดแย้ง (Stevens et al., 2002) ซึ่งการมีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่ไม่ดีตั้งแต่เด็กจะทำให้เด็กเกิดปัญหาต่อการใช้ชีวิตในภายหลัง ส่งผลให้เด็กมีความเสี่ยงที่จะออกจากโรงเรียน กระทำอาชญากรรมเด็กและเยาวชน และกลายเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นโรคจิตเวช (Parker & Asher, 1987) ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนจะต้องตรวจสอบถึงปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน อย่างเช่น เด็กที่สังคมโดดเดี่ยว หรือเด็กที่ขี้อาย เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต (Leblanc et al., 2006) โดยพบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของเด็กได้แก่ เด็กที่ถูกปฏิเสธ เด็กที่มีพฤติกรรมกลั่นแกล้ง และเด็กเก็บตัว ดังนี้

1.5.1 เด็กที่ถูกปฏิเสธจากเพื่อน (Peer Rejection)

Coie and Cillessen (1993) กล่าวว่า เด็กที่ถูกปฏิเสธจากเพื่อน (Rejected children) มี 2 ลักษณะคือ เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับเด็กที่มีพฤติกรรมซื่อๆเก็บตัว โดยเด็กที่ถูกปฏิเสธจากเพื่อนมักจะขาดโอกาสในการได้มาซึ่งทักษะทางสังคมในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเด็กคนอื่น ๆ เด็กที่ถูกปฏิเสธจากเพื่อนจะมีลักษณะเป็น ซึ่งกลุ่มเด็กที่มีปัญหาการถูกปฏิเสธในระยะยาว คือ เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (Rejected Aggressive Children)

Santrock (2009) กล่าวว่า เด็กที่ถูกปฏิเสธจากเพื่อนมักจะมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในห้องเรียนได้น้อย และมักจะแสดงความต้องการในการหลีกเลี่ยงการไปโรงเรียน และมักจะถูกรายงานว่ามักจะเล่นหรืออยู่คนเดียวมากกว่าเด็กที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน

Coie (2004) กล่าวว่าเด็กที่ถูกปฏิเสธโดยเฉพาะเด็กผู้ชาย จะมีโอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมของการกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือถูกไล่ออกจากโรงเรียนภายหลังเมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น โดยจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวตั้งแต่ยังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษา โดยมี 3 เหตุผลที่เด็กชายที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (Rejected Aggressive Boys) คือ มีพฤติกรรมหุนหันพลันแล่น จึงแสดงพฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียน อีกทั้งมีอารมณ์ที่หุนหันพลันแล่น และยากที่จะจัดการให้สงบลงได้ ทำให้มีแนวโน้มที่จะใช้อารมณ์ที่ไม่โน้มน้าวใจไปรังแกกับเพื่อนทั้งในลักษณะการกระทำทางกายและคำพูด สุดท้ายเด็กที่ถูกปฏิเสธจากเพื่อนในลักษณะนี้มักจะขาดทักษะในการเข้าสังคมในเรื่องของการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ทางบวกกับเพื่อน

1.5.2 พฤติกรรมกลั่นแกล้ง (Bully) คนที่แกล้งกับคนถูกแกล้ง

Santrock (2009) กล่าวถึงการกลั่นแกล้งไว้ว่า มีนัยสำคัญของจำนวนของเด็กที่กลั่นแกล้ง และถูกแกล้งว่าสามารถส่งผลทั้งในระยะสั้นและส่งผลทางลบในระยะยาวต่อทั้งคนที่แกล้งและคนที่ถูกแกล้ง เด็กที่ถูกปฏิเสธจากเพื่อนมักจะขาดโอกาสในการได้มาซึ่งทักษะการเข้าสังคมในการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น ๆ (Coie & Cillessen, 1993)

Leblanc et al. (2006) กล่าวว่า เด็กที่มีพฤติกรรมกลั่นแกล้งผู้อื่นเป็นพฤติกรรมที่ทำร้ายร่างกายหรือจิตใจของเด็กคนอื่น ซึ่งผู้ที่กลั่นแกล้งจะมีลักษณะที่แข็งแกร่งกว่าผู้ที่เปราะบาง (Victims) โดยมักจะได้รับการให้เป็นผู้นำของกลุ่ม และอาจจะตกอยู่ในสถานการณ์ที่เป็น “ปัญหา” หรือ

“การถูกปฏิเสธ” จากสังคมได้ ซึ่งเด็กที่มีพฤติกรรมการเล่นแกล้งมักจะไม่ได้คิดว่าตนเองนั้นมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หากแต่ผู้ปกครอง ครูและเพื่อนมักจะเป็นผู้รายงานถึงปัญหามากกว่า

1.5.3 เด็กเก็บตัว (Social Isolation)

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2545) กล่าวว่า เด็กบางคนเป็นเก็บตัวเป็น ขี้อาย มีกลุ่มเล็ก ๆ มีเพื่อนน้อยคน หรือบางคนไม่มีใครคบเป็นเพื่อน หรือเพื่อนไม่ให้เล่นในกลุ่ม โดยเด็กเก็บตัวมี 2 ประเภท คือ ประเภทที่มีเพื่อนน้อย ไม่ชอบสังสรรค์กับใคร กับประเภทที่เพื่อน ๆ ไม่อยากจะคบหาสมาคมด้วย โดย ศรีเรือน แก้วกังวาล ได้สรุปไว้ว่า เด็กเก็บตัวที่มีเพื่อนน้อยไม่น่าเป็นห่วง แต่เด็กที่เก็บตัวเพราะเพื่อนไม่ชอบ เพราะไม่สามารถเข้ากับเพื่อนได้เลยนั้น เป็นเด็กที่น่าเป็นห่วง ครูและพ่อแม่ควรให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเหล่านี้ หากไม่ได้รับการแก้ไข เขจะมีปัญหาทางสังคมต่อไปในวัยรุ่นและผู้ใหญ่

ลักษณะปัญหาพฤติกรรมที่มีผลกระทบต่อทักษะการสร้างสัมพันธภาพของวัยเด็กตอนกลางที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทั้งปัญหาของเด็กที่ถูกปฏิเสธ เด็กที่มีพฤติกรรมแกล้ง เด็กเก็บตัว โดยส่วนใหญ่แล้วจะพบว่าเด็กที่มีพฤติกรรมเหล่านี้ขาดทักษะทางสังคม ไม่สามารถเข้าหาผู้อื่นได้ ไม่รู้ว่าจะต้องสร้างความสัมพันธ์อย่างไร และมีปัญหาด้านการควบคุมพฤติกรรมหรืออารมณ์ และไม่รู้ว่าจะควรแสดงออกอย่างไร ทำให้กลายเป็นการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและรังแกเด็กคนอื่น ทั้งนี้หากไม่แก้ไขหรือส่งเสริมให้เด็กปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก็อาจจะทำให้เด็กเติบโตไปเป็นวัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ที่มีปัญหาทางอารมณ์ การปรับตัวเข้ากับสังคม หรือก่ออาชญากรรมได้ในภายหลัง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ในการส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่จะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้นในอนาคต

1.6 การประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการวัดและประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ เพื่อนำมาใช้ออกแบบแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ โดยพบว่า มีรูปแบบที่หลากหลายในการประเมินทักษะที่ใกล้เคียงกันอย่างทักษะสังคม และทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งมีลักษณะของรูปแบบประเมินรูปแบบต่าง ๆ เช่น แบบประเมินมาตรฐานวัดทักษะทางสังคม (Social Skills Rating System: SSRS) แบบสำรวจรายการ (checklist) เกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics Scoring) ฯลฯ (Anderson, 2013; Crosby, 2011; Pancorbo Valdivia et al., 2021) ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าในการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ หากสังเกตในช่วงเวลาเรียนตามปกติ อาจไม่พบพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตได้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้าและ

ทำการศึกษาหาแนวทางในการประเมินเพิ่มเติมที่สามารถสะท้อนให้เห็นซึ่งพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต และใช้ร่วมกับแบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์สภาพได้ ดังนี้

1.6.1 ศูนย์การประเมิน (Assessment Center)

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การประเมิน (Assessment Center) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย ลักษณะ แนวทาง ขั้นตอนและกระบวนการเพื่อนำไป ออกแบบการประเมินทักษะการสร้างสรรค์สภาพพร้อมกับการใช้ศูนย์การประเมิน โดยมีรายละเอียด ของศูนย์การประเมิน ดังนี้

1.6.1.1 ความหมายของศูนย์การประเมิน

เมื่อผู้วิจัยศึกษาและค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การประเมินพบว่า ศูนย์การประเมินนิยมใช้ในองค์กร หรือบริษัท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการคัดเลือก การเลื่อน ตำแหน่ง และการพัฒนาบุคลากรภายในองค์กร จึงกล่าวได้ว่าโดยพื้นฐานแรกเริ่มของศูนย์ การประเมินนั้น มิได้มีขึ้นเพื่อใช้ในการประเมินผลทางวิชาการโดยตรง (Indiana University Northwest, 2020) แต่จากงานวิจัยของคณะทำงานผู้วางแนวทางการปฏิบัติการใช้ศูนย์การประเมิน นานาชาติ (International Taskforce on Assessment Center Guidelines, 2015) พบว่าในช่วง หลายทศวรรษที่ผ่านมา ศูนย์การประเมินได้รับการนำไปปรับใช้กับองค์กรต่าง ๆ อย่างแพร่หลายมาก ขึ้น ทั้งการในด้านอุตสาหกรรม การศึกษา การทหาร และองค์กรอื่น ๆ มากมายทั่วโลก ผู้วิจัยจึง ศึกษาตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อค้นคว้าหาความหมายและนิยามของศูนย์การประเมิน โดย พบว่ามีนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายของศูนย์การประเมินไว้ ดังนี้

Rupp et al. (2015) นิยามความหมายของศูนย์การประเมินว่าเป็นการ ประเมินพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐาน โดยอ้างอิงจากข้อมูลที่หลากหลาย โดยศูนย์การประเมินหนึ่งจะ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายอย่าง ตัวอย่างเช่นแบบจำลองพฤติกรรม โดยมีผู้ประเมินที่ผ่าน การอบรมมากกว่าหนึ่งคนมาสังเกตและบันทึกพฤติกรรม จำแนกตามโครงสร้างพฤติกรรมที่น่าสนใจ (ตามรายบุคคลและรายกลุ่ม) และให้คะแนนพฤติกรรมทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม

Moses and Byham (2013) นิยามความหมายของศูนย์การประเมินว่า เป็นการประเมินพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานโดยอ้างอิงจากข้อมูลต่าง ๆ มีวิธีการใช้เทคนิคการประเมิน

ที่หลากหลาย รวมไปถึงการจำลองที่มีความเกี่ยวข้องกับงานประเภทต่าง ๆ รวมไปถึงอาจมีการสัมภาษณ์ และการทดสอบทางจิตวิทยาในบางครั้ง ผู้ประเมินใช้เทคนิคการสังเกตที่ได้รับการฝึกอบรมมาหลายแบบ รวมไปถึงมีพัฒนาการจำลองสถานการณ์ขึ้นมาเป็นพิเศษเพื่อใช้ในการตัดสินใจเหตุการณ์

Winter (1995) ได้กล่าวถึงความหมายของศูนย์การประเมินว่า เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการประเมินทักษะหรือความสามารถส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วม ผู้เข้าร่วมจะมีส่วนร่วมในการประเมินหลายอย่าง เช่น การจำลองธุรกิจ การสัมภาษณ์ การทดสอบทางจิตวิทยา และแบบสอบถาม โดยมีผู้ประเมินหลายคนร่วมสังเกตและประเมินผล

สำนักงานบริหารบุคลากรแห่งสหรัฐอเมริกา (U.S. Office of Personnel Management, 2021) ได้ให้ความหมายของศูนย์การประเมินว่า เป็นการใช่วิธีการประเมินและแบบฝึกหัดที่หลากหลายเพื่อประเมินความสามารถและสมรรถนะต่าง ๆ ซึ่งศูนย์การประเมินสามารถใช้เพื่อประเมินคนกลุ่มเล็กได้หลายกลุ่มในเวลาเดียวกัน อีกทั้งศูนย์การประเมินสามารถใช้เพื่อวัดความสามารถที่เกี่ยวข้องกับงานหลายประเภท รวมถึงวัดทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ การพูด การเขียน การสื่อสาร การวางแผนและประเมินสถานการณ์ ความสามารถในการให้เหตุผล และการแก้ปัญหา

นิยามและความหมายของศูนย์การประเมินตามที่นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวไว้ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ศูนย์การประเมินคือเครื่องมือที่ใช้ประเมินพฤติกรรมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มโดยใช่วิธีการและเทคนิคการประเมินที่หลากหลาย เพื่อวัดและประเมินความสามารถ สมรรถนะ พฤติกรรม ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และความสามารถต่าง ๆ เมื่อเชื่อมโยงกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ที่มีองค์ประกอบหลายมิติ ศูนย์การประเมินจึงเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีความเหมาะสม เพราะมีการใช้รูปแบบแบบกิจกรรมได้หลากหลาย ทำให้สามารถประเมินได้อย่างครอบคลุมและรอบด้าน สะท้อนพฤติกรรมได้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงเลือกที่ใช้ศูนย์การประเมินเพื่อเป็นหนึ่งในการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ สามารถนำไปปรับใช้ร่วมกับงานวิจัยนี้ได้

1.6.1.2 แนวคิดและกระบวนการของศูนย์การประเมิน

ผลจากการศึกษาพบว่า มีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้ให้แนวคิดและกระบวนการของศูนย์การประเมิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

Rupp et al. (2015) ระบุว่า ศูนย์การประเมินสามารถนำไปใช้ได้หลายวัตถุประสงค์ โดยส่วนใหญ่มักมีวัตถุประสงค์ในการคาดการณ์ (เพื่อคัดเลือกบุคคลากรหรือเลื่อนตำแหน่ง) การวินิจฉัย (เพื่อระบุจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาอบรม) และการพัฒนา (เป็นใช้การฝึกอบรมเพื่อช่วยเหลือเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่ม) ศูนย์การประเมินต้องได้รับการพัฒนา นำไปใช้งาน รวมถึงตรวจสอบและประเมินผลด้วยรูปแบบเฉพาะตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของโปรแกรมและตามเป้าหมายที่องค์กรต้องการ โดยกล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญที่จำเป็นต่อรูปแบบและกระบวนการของศูนย์การประเมิน ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์งาน (Job Analysis) เพื่อกำหนดสมรรถนะหลักที่สำคัญต่อความสำเร็จของงาน โดยสมรรถนะหลักนี้จะช่วยชี้แนวทางในการพัฒนาแบบฝึกหัดของศูนย์การประเมิน และเครื่องมือประเมินได้
2. การจำแนกพฤติกรรม (Behavioral Classification) โดยจัดพฤติกรรมเป็นหมวดหมู่ตามความสามารถที่มีความหมายและมีความเกี่ยวข้องกัน
3. เทคนิคการประเมิน (Assessment techniques) เทคนิคของศูนย์การประเมินต้องได้รับการออกแบบเพื่อประเมินสมรรถนะหลักที่ระบุในการวิเคราะห์งาน โดยต้องสร้างความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรม สมรรถนะหลัก และเทคนิคการประเมินเข้าด้วยกัน
4. การประเมินหลายครั้ง (Multiple assessments) ในการประเมินสมรรถนะหลักมีความจำเป็นที่จะต้องประเมินหลายครั้ง
5. การจำลองสถานการณ์ (Simulations) หรือการจำลองที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เป็นหนึ่งในเทคนิคการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้ประเมินได้สังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมการจำลองสถานการณ์จะกำหนดให้ผู้ประเมินแสดงออกซึ่งพฤติกรรม ความสามารถ สมรรถนะหลัก และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจน
6. ผู้ประเมินหลายคน (Multiple assessors) ในการประเมินควรมีผู้ประเมินร่วมกันหลายคน

7. การอบรมผู้ประเมิน (Assessor training) ผู้ประเมินจะต้องได้รับการฝึกอบรมอย่างละเอียด และต้องสามารถในการประเมินพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมได้อย่างเหมาะสม

8. บันทึกพฤติกรรม (Recording behavior) ผู้ประเมินต้องใช้ขั้นตอนการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมเฉพาะอย่างเป็นระบบ

9. รายงานผล (Reports) ผู้ประเมินต้องจัดทำรายงานการสังเกตสำหรับการฝึกอบรมแต่ละครั้งที่มีการประเมิน

10. การรวบรวมข้อมูล (Data integration) การรวบรวมพฤติกรรมต้องอยู่บนพื้นฐานของการรวบรวมข้อมูลจากผู้ประเมินหรือผ่านกระบวนการบูรณาการทางสถิติ

ผลจากการศึกษาแนวคิดและกระบวนการของศูนย์การประเมิน พบว่า ศูนย์การประเมินสามารถนำไปใช้ได้หลายวัตถุประสงค์ มีกระบวนการและขั้นตอนในการตรวจสอบและบันทึกพฤติกรรมผู้เข้าประเมินอย่างเป็นระบบ โดยมีการจำลองสถานการณ์เพื่อทดสอบเปิดโอกาสให้สามารถประเมินพฤติกรรมและทักษะได้ ผู้วิจัยจึงเลือก ใช้ศูนย์การประเมินเพื่อเป็นหนึ่งในการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ร่วมกับงานวิจัยนี้ได้

ตอนที่ 2 การเล่านิทาน

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมาย ประเภทและรูปแบบของนิทานหลักในการเลือกนิทาน ความสนใจในนิทานของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น รวมไปถึงรูปแบบวิธี และเทคนิคการเล่านิทาน มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขอบเขตความหมายและรายละเอียดของการเล่านิทาน ดังนี้

2.1 ความหมายของนิทาน

นักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญต่างให้ความหมายของนิทานไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 นิยามความหมายของนิทานว่า นิทาน หมายถึง เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552 นิยามความหมายของนิทานว่า นิทานหมายถึงเรื่องที่น่ามาเล่าสู่กันฟัง การเล่านี้เป็นแบบมุขปาฐะและมีการถ่ายทอดแบบ

มุขปาฐะมาเป็นเวลานาน ก่อนที่จะมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เรื่องที่เล่าใช้ถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้ว ไม่ทราบว่ามีใครเป็นผู้แต่งขึ้นมาเป็นคนแรก แต่สันนิษฐานว่าคนเรารู้จักนิทานตั้งแต่เริ่มมีภาษาพูดติดต่อสื่อสารกันได้

กิ่งแก้ว อรรถากรณ์ (2519) ได้อธิบายความหมายของนิทานในทางคติชนวิทยาว่า นิทานมีความหมายว่า เป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ แต่ก็มียุ่เป็นจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้แล้ว

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539) ได้ให้ความหมายของ นิทาน ว่าเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นการผูกเรื่องขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและสอดแทรกคติสอนใจลงไป

ไพพรรณ อินทนิล (2534) ได้ศึกษาและสรุปความหมายของนิทานไว้ว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่สามารถเล่าได้ มีพล็อตเรื่อง มีจินตนาการ มีการเคลื่อนไหว มีสีสัน ประเทศทางยุโรปบางประเทศ เช่น ไอร์แลนด์ และเวลส์ เด็ก ๆ ต้องศึกษาวิธีการเล่านิทาน และได้รับการถ่ายทอดนิทานและศิลปะการเล่าจากนักเล่านิทาน

วิไล มาศจรัส (2551) ได้กล่าวถึงความหมายของนิทานว่าหมายถึงเรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานอีสป นิทานชาดก ในทางคติชนวิทยาถือว่านิทานเป็นเรื่องเล่าสืบสานต่อ ๆ กันมาถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในหลายอย่างของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความหมายมีคุณค่าซึ่งนิทานนั้นจะมีทั้งนิทานเล่าปากเปล่า จดจำกันมา

ความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า นิทาน คือ เรื่องเล่าที่ได้รับการถ่ายทอดต่อกันมา โดยอาจแฝงแง่คิดและคติสอนใจต่าง ๆ โดยใช้วิธีการเล่าแตกต่างกันออกไป เพื่อให้เรื่องราวของนิทานเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเกิดจินตนาการ

2.2 ประเภทและรูปแบบของนิทาน

การแบ่งประเภทของนิทานตามรูปแบบของนิทานสามารถจำแนกได้ตามเนื้อหาสาระที่เป็นเรื่องราวของนิทานซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญได้อธิบายวิธีการแบ่งประเภทนิทานตามรูปแบบของนิทาน ได้แก่ 1) เทพนิทานหรือเทพนิยายหรือเรื่องราวปรัมปรา 2) นิทานประจำถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน (Folk tales) 3) นิทานสอนคติธรรม (Fables) 4) มหาकाพย์และนิทานวีรบุรุษ (Epic and hero tales) 5) นิทาน

อธิบายเหตุ 6) เทพปกรณัม (Myth) 7) นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอก (Animal stories) และ 9) นิทานตลกขบขัน (เกริก ยุ้นพันธ์, 2539; วรณิ ศิริสุนทร, 2532)

1) เทพนิทานหรือเทพนิยายหรือเรื่องราวปรัมปรา เป็นนิทานหรือนิยายที่เกินเลยความเป็นจริงเหนือความเป็นจริงของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอภินิหารตัวเอกหรือตัวละครเด่นๆจะมีอภินิหารหรือเวทมนต์ฤทธิ์เดช ฉากหรือสถานที่ในเนื้อเรื่องมักเป็นสถานที่พิเศษหรือถูกกำหนดขึ้นมา เช่น สรวงสวรรค์ หรือเมืองบาดาล มีพระเอกเป็นเจ้าชาย มีนางเอกเป็นเจ้าหญิง มีนางฟ้า มีเทวดามียักษ์ ฯลฯ เป็นต้น

2) นิทานประจำถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน มักเป็นนิทานที่ถูกเล่าขานตกทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขาทะเล แม่น้ำ เรื่องราวของโบราณวัตถุที่มีเหตุแห่งที่มาของการสร้างการเกิด ฯลฯ เป็นต้น

3) นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เลียบเคียงเชิงเปรียบเทียบกับชีวิตและความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์ ให้บังเกิดผลในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ให้พึงพิถีพิถันละเอียดรอบคอบและไม่ประมาท ช่วยเหลือและเมตตาต่อผู้อื่นและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

4) นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวอ้างถึงบุคคลที่มีความสามารถอาจกล้าหาญ นิทานวีรบุรุษมักเป็นเรื่องที่ถ่ายทอดเรื่องจริงของบุคคลที่สำคัญ ใดๆ แต่มักสร้างฉากหรือสถานการณ์น่าตื่นเต้นหรือเกินความเป็นจริงเพื่อให้เรื่องราวสนุกสนานและทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามว่าบุคคลผู้เป็นวีรบุรุษนั้นมีความสามารถและน่าสนใจจริง ๆ

5) นิทานอธิบายเหตุ เป็นนิทานที่เป็นเรื่องราวของเหตุที่มาของสิ่งหนึ่งสิ่งใดและอธิบายพร้อมตอบคำถามเรื่องราวนั้น ๆ ด้วย เช่น เรื่องกระต่ายในดวงจันทร์ ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม นกยูงกับนกกา ฯลฯ เป็นต้น

6) เทพปกรณัม เป็นนิทานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลที่มีอภินิหารเหนือความเป็นจริงลึกลับ ได้แก่ พระอินทร์พระพรหมทศกัณฐ์ ฯลฯ เป็นต้น

7) นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอก และเปรียบเทียบเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคมสอนจริยธรรม แฝงแง่คิดและแนวทางแก้ไขเป็นบางครั้งหรือบางครั้งสอนแบบทางอ้อมผู้อ่านหรือผู้ฟังจะต้องพิจารณาเอง มักเป็นเรื่องราวบันเทิงคดีที่สนุกสนาน

8) นิทานตลกขบขัน เป็นนิทานที่มีเรื่องราวเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่แต่มีมุมที่ตลกขบขันสนุกสนานทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับไหวพริบเรื่องราวแปลก ๆ เรื่องเหลือเชื่อเรื่องเกินความเป็นจริง ฯลฯ เป็นต้น

นิทานประเภทต่าง ๆ มีลักษณะที่แตกต่างกันโดยแต่ละประเภทมีลักษณะเนื้อเรื่องที่แตกต่างกัน ซึ่งลักษณะเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการคัดเลือกนิทานในการนำไปใช้ในการเล่านิทานตรงตามจุดประสงค์ได้ตรงเป้าหมายและเหมาะสมตามโอกาสและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเลือกใช้นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอก และนิทานตลกขบขัน ด้วยมีลักษณะของการแฝงแง่คิดที่ไม่ได้บอกเล่าเรื่องราวโดยตรง ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น เพราะต้องวิเคราะห์ ตีความ ทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องราวของตัวเองได้

2.3 หลักในการเลือกนิทาน

การใช้นิทานในการเล่าประกอบการเรียนการสอนนั้น หากจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุดแล้ว ควรพิจารณาถึงลักษณะของนิทาน เนื้อเรื่อง ความเหมาะสมกับอายุผู้ฟัง และหลักในการเลือกนิทาน ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการได้กล่าวถึงหลักในการเลือกนิทานไว้ดังนี้

หลักในการเลือกนิทานสำหรับเด็กเพื่อใช้ในการเล่า ควรจะพิจารณาในสิ่งดังต่อไปนี้ เรื่องที่เล่าควรจะเลือกให้เหมาะสมกับวัยต่าง ๆ ของเด็ก โดยจะต้องพิจารณาเรื่องเวลาให้เหมาะสมกับการเล่านิทานสำหรับเด็กวัยต่าง ๆ ซึ่งมีช่วงระยะเวลาความสนใจและสมาธิการฟังแตกต่างกัน ควรเป็นเรื่องที่ผู้เล่าชอบ และซาบซึ้ง เพราะจะช่วยให้การเล่านิทานออกรสสนุกสนาน ผู้เล่าจะต้องเลือกเรื่องที่จะใช้ให้เหมาะสมกับวิธีและกระบวนการเล่าแบบต่าง ๆ เรื่องที่เลือกมาเล่าจะต้องมีเนื้อเรื่องสนุกสนานชวนติดตาม และมีความยาวของเรื่องพอเหมาะพอดี เนื้อหาของเรื่องจะต้องมีสาระ ค่านิยม ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เหมาะสมกับการปลูกฝังความดีและความงาม ผู้เล่าจะต้องเตรียมตัวเล่าให้พร้อมเพื่อป้องกันการขาดตอนหรือขัดจังหวะการต่อเนื่องของเรื่องราว การจัดสื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการเล่า ผู้เล่านิทานจะต้องทดสอบหรือทดลองมาก่อนเพื่อ

ป้องกัน การผิดพลาด และต้องจัดสื่อหรืออุปกรณ์ตามลำดับก่อนหลัง การพิจารณาเรื่องสำหรับเด็ก ผู้เล่าจะต้องพิจารณาเรื่องให้เหมาะสมกับบรรยากาศด้วย และขณะเล่าผู้ฟังกับผู้เล่าควรมีการโต้ตอบ กันตามโอกาสอันเหมาะสม (เกริก ยุ้นพันธ์, 2539; ปรีดา ปัญญาจันทร์ และ ชีวัน วิสาสะ, 2544; พวา พันธุ์เมฆา, 2528) ควรพิจารณาด้วยว่านิทานเรื่องนั้นสนองความต้องการของเด็กได้มากน้อย เพียงไร และนิทานเรื่องนั้นสนองจินตนาการแบบมิติสัมพันธ์ขั้นที่เท่าไร สอนความต้องการพื้นฐาน ของเด็กได้หรือไม่ ความต้องการพื้นฐานของเด็ก คือ กิน เล่น มหัตศรรย์ ทำให้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่เกิด ความสนุกสนาน กระตุ้นจินตนาการของเด็ก ช่วยให้เด็กเข้าใจตัวเองและรู้สึกรู้ว่าไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว ทำให้เด็กได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องเหมือนกับตัวเขา เสนอแนะวิธีการที่สร้างสรรค์แก่เด็กใน การเผชิญกับความยากลำบากต่าง ๆ ให้โอกาสเด็ก ๆ ได้สำรวจค้นหาความเป็นไปได้ของสิ่งทีอาจจะ ไม่เกิดขึ้นในสถานที่และเวลาที่เขารู้จัก เป็นช่องทางให้เด็ก ๆ ได้หลีกเลี่ยงความซ้ำซากจำเจใน ชีวิตประจำวัน (ปรีดา ปัญญาจันทร์ และ ชีวัน วิสาสะ, 2544)

นอกจากนี้ผู้เล่าควรพิจารณาถึงสิ่งที่ไม่ควรมีในนิทาน เพื่อไม่ให้เกิดการกระทบกระเทือน ทางจิตใจต่อเด็ก โดยในการเล่านิทานกล่าวถึงอารมณ์ของมนุษย์อย่างระมัดระวัง ไม่ควรสร้าง ความขบขันบนความเจ็บปวดของผู้อื่น และไม่ใช้ภาษาหรือปฏิบัติต่อเด็กในเชิงตำหนิตีเดียหรือ ดูหมิ่น (ปรีดา ปัญญาจันทร์ และ ชีวัน วิสาสะ, 2544)

ในการเลือกนิทานเพื่อนำมาใช้ในการเล่า จะต้องพิจารณาถึงวัยหรือช่วงอายุ ของผู้ฟัง ซึ่งจะสัมพันธ์กับช่วงระยะเวลาความสนใจและสมาธิในการฟัง โดยเนื้อเรื่องควรมี ความสนุกสนาน กระตุ้นจินตนาการ มีสาระ และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งต้องสนอง ความต้องการพื้นฐานของเด็ก คือ กิน เล่น มหัตศรรย์ นำเสนอสถานการณ์ที่เด็กอาจจะยังไม่เคย ประสบมาก่อน สะท้อนแนวคิดในการเผชิญหน้ากับความลำบาก และต้องพิจารณาถึงสิ่งที่ไม่ควรมีใน นิทาน เช่น การใช้คำที่อาจก่อให้เกิดการกระทบทางอารมณ์หรือจิตใจ การล้อเลียนผู้อื่น และการใช้ ภาษาตีเนียนต่อว่าเด็ก เป็นต้น

2.4 ความสนใจในนิทานของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ช่วงอายุระหว่าง 6-8 ปี)

นิทานแต่ละประเภทย่อมมีเนื้อหาและแนวคิดที่หลากหลายและแตกต่างกัน เช่นเดียวกันว่า ความต้องการและการพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยก็ย่อมส่งผลต่อความสนใจในนิทานที่แตกต่างกันออกไป

จึงมีผู้ที่ศึกษาและได้แบ่งช่วงอายุของเด็กว่าในแต่ละวัยมีความสนใจในนิทานอย่างไร โดยได้ให้เหตุผลและคำอธิบายเกี่ยวกับความสนใจในนิทานของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ไว้ดังนี้

เกริก ยूनพันธ์ (2539) ได้ให้เหตุผลว่า เด็กอายุระหว่าง 6-8 ปี เด็กในวัยนี้จะชอบนิทานที่ตื่นเต้น ผจญภัย เรื่องลึกลับเร้าความสนใจ หรือเรื่องราวที่เกิดจากจินตนาการที่เกินเลยความเป็นจริง โดยเฉพาะเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเวทมนตร์ นางฟ้า พ่อมดและแม่มด เรื่องราวของการใช้ความคิด ปริศนาคำทายอะไรเอ่ยที่ใช้ความคิดง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และรวมถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความจริง ตัวอย่างของนิทานต่าง ๆ ที่เด็กวัยนี้ชื่นชอบ ได้แก่ เงือกน้อย เจ้าชายกบ ซินเดอเรลลา เจ้าหญิงนิทรา นิทานสุภาพดี หนูน้อยหมวกแดง แจ๊คผู้ขายผัก หนูสามตัว สโนไวท์ นิทานของอีสป นิทานชาดกและนิทานปัญญาตันตระ เป็นต้น

ไพพรรณ อินทนิล (2534) ได้ให้เหตุผลเกี่ยวกับความสนใจในนิทานเด็กวัยประถมศึกษาปีที่ 1-2 (อายุ 6-8 ปี) ว่าเด็กวัยนี้ชอบอ่านหนังสือประเภทนิทานผจญภัย นิทานพื้นบ้านง่าย ๆ และซ้ำกัน เรื่องเวทมนตร์นางฟ้า เรื่องเกี่ยวกับการละเล่นของเด็กต่าง ๆ เรื่องประเพณี เรื่องเกี่ยวกับของเล่นกลไก เรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่เขียนสนุก ๆ และเรื่องสร้างจินตนาการความฝัน

วรรณิ ศิริสุนทร (2532) ได้สรุปความสนใจของเด็กในระดับอายุต่าง ๆ ว่า สำหรับเด็กอายุระหว่าง 7-8 ปี ยังคงชอบนิยายปรัมปรา นางฟ้า เวทมนตร์ แต่เริ่มสนใจเกี่ยวกับชีวิตจริงแล้ว มีความสนใจเด็กอื่น ๆ ชอบเรื่องที่มีแง่ชวนสงสัย ชอบคิดอย่างสัน ๆ เด็กผู้ชายชอบการผจญภัย เด็กผู้หญิงชอบบ้านตุ๊กตา

วิไล มาศจรัส (2551) ได้กล่าวถึงความสนใจของเด็กแต่ละช่วงอายุว่าจะมีความสนใจแตกต่างกัน โดยเด็กอายุ 5-8 ปี สนใจภาพ ชอบเรื่องง่าย ๆ ที่อ่านเข้าใจด้วยตัวเอง ประเภท เทพนิยาย นิทานพื้นบ้าน ถ้าโครงเรื่องซับซ้อนไม่มากนัก เด็กจะเข้าใจได้

สรุปได้ว่าความสนใจความสนใจในนิทานของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น (อายุระหว่าง 6-8 ปี) จะมีความสนใจ มีความสงสัยใคร่รู้ในเรื่องต่าง ๆ ชอบเรื่องที่มีเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง ชอบจินตนาการ เนื้อหาของนิทานจึงควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการผจญภัย สามารถเข้าใจได้ง่าย และเนื้อหาที่สนุกสนาน เช่น นิทานพื้นบ้าน เทพนิยาย นิทานอีสป นิทานชาดก เป็นต้น

2.5 รูปแบบ วิธี และเทคนิคการเล่านิทาน

รูปแบบการเล่านิทาน คือ วิธีการที่ผู้เล่านิทานจะทำให้นิทานมีศักยภาพในการสร้างเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็ก นอกจากเลือกเรื่องที่มีสาระสอดแทรกแนวคิด ความรู้ ปฏักฝังคุณธรรม การดำเนินเรื่องรวดเร็ว สั้นกระชับ เข้าใจง่ายแล้ว ผู้เล่าที่ดีต้องมีวิธีเล่าที่จูงใจผู้ฟังด้วย โดยผู้เล่านิทานจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงการเลือกเรื่องที่จะใช้เล่า การดัดแปลงเนื้อเรื่องให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง การเตรียมตัวและจัดเตรียมสื่อเล่านิทานของผู้เล่า การลงมือเล่านิทาน ผู้เล่าจะต้องเล่าให้ราบรื่น โดยตลอด ด้วยรูปแบบและเทคนิคเฉพาะของผู้เล่าเองผู้เล่าจะต้องพิจารณาสถานที่และเวลาที่ใช้เล่านิทานตามความเหมาะสม และมีการติดตามผลการเล่านิทาน โดยผู้เล่าจะต้องสังเกตความพึงพอใจของผู้ฟังด้วยว่าผู้ฟังให้ความสนใจมากน้อยเพียงใด (เกริก ยุ้นพันธ์, 2539) นอกจากนี้รูปแบบการเล่านิทานยังมีลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ การเล่าปากเปล่า ประกอบท่าทาง เล่าโดยใช้หนังสือภาพประกอบการเล่า เล่าโดยใช้ภาพประกอบ เล่าโดยใช้สื่อใกล้ตัว เล่าโดยใช้ศิลปะเข้าช่วย เช่น เล่าไปพับไป เล่าไปตัดไป วาดไปเล่าไป เป็นต้น (ปริดา ปัญญาจันทร์ และ ชวิ้น วิสาสะ, 2544; พวา พันธุ์เมฆา, 2528)

วิธีและเทคนิคการเล่านิทานก็เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดกิจกรรมเล่านิทาน เพื่อกระตุ้นให้เด็กหรือผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน อยากรู้ อยากเห็น ทำให้การจัดกิจกรรมการเล่านิทานนั้นดำเนินไปได้ด้วยดีและมีบรรยากาศที่เหมาะสม โดยผู้เล่านิทานที่มีความสามารถเล่าได้เก่ง จะทำให้นิทานเรื่องที่นำมาเล่ามีชีวิตชีวาสนุกสนานเป็นที่หลงใหลติดอกติดใจของเด็กๆ ได้ ควรเล่าตามลำดับเหตุการณ์ไม่กระโดดข้ามไปมา และควรมีเทคนิคประกอบการเล่า เช่น ใช้น้ำเสียง ท่าทาง สีหน้าและแววตาประกอบการเล่า ใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่า เป็นต้น โดยในการเล่านิทานควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สถานที่สบายสะอาด บรรยากาศเงียบสงบ ผู้ฟังไม่อยู่ในภาวะหิว ร้อน อยากเข้าห้องน้ำหรือง่วงนอน และควรคำนึงถึงความยาวของนิทานเหมาะสมกับช่วงความสนใจของผู้ฟังแต่ละวัย และใช้ช่วงท้ายหลังเล่านิทานจบแล้ว ควรมีการประเมินผลการเล่านิทานเพื่อทราบข้อดีข้อบกพร่องของตัวเองเพื่อทำให้การเล่านิทานครั้งต่อไปสมบูรณ์ยิ่งขึ้นสิ่งที่นำมาประเมินคือ ผู้ฟังติดตามเรื่องตลอดไหม ผู้ฟังแสดงอาการเบื่อหน่ายหรือสนใจเรื่องอื่นมากกว่าหรือไม่ ผู้ฟังมีปฏิกิริยาตอบสนองมีส่วนร่วมหรือไม่ เนื้อเรื่องให้ความสนุกสนานและสาระหรือไม่ ผู้ฟังเข้าใจภาษาที่ผู้เล่าใช้หรือไม่ การใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่านิทานเป็นไปโดยราบรื่นตามเนื้อเรื่องหรือไม่ การเล่านิทานให้ได้ดีนั้นเป็นเรื่องยากพอสมควร ผู้เล่าต้องใช้เทคนิคในการเล่าอย่างมากเพื่อจะทำให้เด็กสนใจ

ต้องมีศิลปะในการเล่า นอกจากนี้ก็ต้องให้ความรักความอดทนความใกล้ชิดสนิทสนมกับเด็ก บุคลิกภาพ และท่าทางของผู้เล่าก็สำคัญต่อการเล่านิทานให้ประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์ (ฉวีวรรณ กิณาวังศ์, 2533; ไพพรรณ อินทนิล, 2534)

สรุปได้ว่าการเล่านิทานนั้นผู้เล่าจำเป็นต้องคำนึงความเหมาะสมของเนื้อเรื่องและระยะเวลา ความสนใจของเด็ก โดยควรมีการเตรียมความพร้อมก่อนการเล่า เตรียมสื่อ หรือรูปแบบการเล่าที่แตกต่างกันออกไปเช่น การใช้ท่าทาง หรือหนังสือภาพประกอบการเล่า อีกทั้งควรเลือกสถานที่ที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการฟังนิทาน และหลังจากจบการเล่านิทานแล้วควรมีการประเมินว่าผู้ฟังมีความสนใจมากน้อยเพียงใดเพื่อนำมาปรับปรุงในการเล่าครั้งต่อไป

2.6 ขั้นตอนการเล่านิทาน

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขั้นตอนการเล่านิทาน พบว่ามีผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการได้กำหนดรายละเอียดของขั้นตอนการเล่านิทาน ดังนี้

สัณห์พัฒน์ อรุณธารี (2542) นำเสนอแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเล่านิทานไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียม/การวางแผน ขั้นการปฏิบัติการเล่านิทาน และขั้นกิจกรรมต่อเนื่องจากการเล่านิทาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียม/การวางแผน ก่อนจัดกิจกรรมเล่านิทาน ควรเตรียมการล่วงหน้าหรือมีการวางแผนโดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเล่านิทาน ดังนี้

1.1 การเลือกนิทานที่เหมาะสม

1.2 การเตรียมตัวของผู้เล่านิทาน/ ทดลองเล่านิทาน

การเล่านิทานให้ได้ดีนั้นเป็นเรื่องยากพอสมควร ผู้เล่าจึงควรมีการเตรียมตัวที่ดี เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในเรื่อง ตลอดจนช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่องราวในนิทานได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นก่อนที่จะเล่านิทานให้เด็กฟังทุกครั้ง ผู้เล่าจะต้องมีการเตรียมการเล่าอยู่เสมอเพื่อให้การเล่านิทานประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่วางไว้ โดยมีการเตรียมตัวดังนี้

1) อ่านนิทานที่จะเล่าให้จบอย่างเข้าใจ

2) ทำความเข้าใจกับเนื้อหาในนิทานที่จะเล่า ทั้งบทสนทนา ลักษณะของตัวละคร เพื่อให้สามารถใช้น้ำเสียง และแสดงท่าทางได้เหมาะสม

3) ทดลองเล่า หรือ ซ้อมเพื่อทดสอบน้ำเสียงและท่าทางโดยเล่าไปที่ละหน้า ในกรณี ที่ใช้หนังสือนิทาน เล่าโดยทดลองขีดหุ่นประกอบ ในกรณีที่ใช้นุ่น โดยใช้น้ำเสียงและท่าทางให้เหมาะสมกับตัวละคร โดยเสียงควรมีสอง - ต่ำ เพื่อให้ดึงดูดความสนใจของเด็ก

4) จัดเตรียมผู้ช่วยครูคอยดูแลนักเรียนขณะที่ฟังนิทานและขณะที่ทำกิจกรรม

1.3 การเลือกใช้สื่อทัศนูปกรณ์

การเลือกใช้สื่อทัศนูปกรณ์ประเภทใดประกอบการเล่านิทานขึ้นอยู่กับความสามารถและเทคนิคของผู้เล่าแต่ละคน ตลอดจนความชำนาญในการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ดังกล่าว หากแต่ผู้เล่าใหม่ ๆ ควรใช้หนังสือนิทานที่มีภาพประกอบ โดยเลือกหนังสือที่มีขนาดและภาพใหญ่พอสมควร มีสีสันสวยงาม โดยภาพตัวละครใดที่เป็นตัวเอกในหน้านั้น ๆ ควรมีลักษณะสะดุดตาผู้ฟัง ตลอดจนถ้าสามารถทำให้ภาพเคลื่อนไหวได้ด้วยจะยิ่งดี เพราะเด็ก ๆ ชอบภาพที่มีการเคลื่อนไหว เนื่องจากมีลักษณะสมจริง

ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติการเล่านิทาน

2.1 การเตรียมเด็กให้สงบ ผู้เล่าควรใช้เทคนิควิธีการในการเตรียมเด็กให้สงบก่อนจะเริ่มเล่านิทานเพื่อให้เด็กเกิดสมาธิในการฟังนิทาน โดยมีกลวิธีต่าง ๆ ให้สามารถเลือกใช้ได้ดังนี้

1) ตกลงกับเด็กว่าเวลาฟังนิทาน เด็กจะต้องไม่พูด ไม่ลุกขึ้นยืน ฯลฯ เพื่อให้เด็กอยู่ในระเบียบขณะฟังนิทาน หากเป็นพ่อแม่เล่านิทานให้ลูกฟังควรให้ลูกนั่งตัก และพูดคุยให้เด็กเกิดความสนใจในการฟังนิทาน

2) ใช้การเล่นนิ้วมือ หรือเพลงสั้น ๆ ที่เด็กสนใจ ฯลฯ วิธีการเหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้คลายความกระวนกระวาย หรือความอยู่ไม่สุขลงได้

3) ควรมีการเตรียมเด็กโดยให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเนื้อหาในนิทาน

2.2 การใช้เทคนิคในการเล่านิทาน

เทคนิคในการเล่านิทานเป็นความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคลหากแต่บุคคลสามารถที่ฝึกฝนให้มีการปฏิบัติจนเกิดความชำนาญในการเล่านิทานได้ดังนี้

1) การใช้เสียง ควรใช้น้ำเสียงที่มีเสียงสูง – ต่ำ, หนักเบา เลียนเสียงตัวละครเพื่อให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามผู้เล่า

2) การใช้ท่าทาง ผู้เล่าควรใช้ท่าทางประกอบการเล่านิทาน เพื่อช่วยให้อารมณ์และความรู้สึกของผู้ฟังคล้อยตามไปด้วย เช่น เมื่อถึงตอนน่ากลัว ผู้เล่าอาจทำตาโต ตอนเปิดประตู ผู้เล่าอาจใช้วิธีการตบมือเพื่อให้เกิดเสียง

3) การให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมไปกับการเล่านิทาน เช่น การให้ทายตอนต่อไปของนิทาน การร้องเพลงร่วมกับตัวละคร เป็นต้น เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความคล้อยตามไปกับเรื่องในนิทาน ซึ่งสอดคล้องกับ Cooper (1995 อ้างถึงใน Collins และ Copper, 1997: 5) กล่าวถึงการเล่านิทานประกอบด้วย 2 วิธี คือ การใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความรู้สึกของเด็ก ซึ่งเป็นจุดให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็น และเป็นวิธีการเรียนทางความคิดของเด็กด้วย

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่องจากการเล่านิทาน

ครูและนักเรียนร่วมกันเลือกทำกิจกรรมต่อเนื่องจากการเล่านิทานสัก 1-2 อย่างต่อครั้ง ดังนี้

3.1 กิจกรรมภาษา

- 1) ตั้งชื่อนิทานที่ฟัง
- 2) ร้องเพลงเกี่ยวกับตัวละคร
- 3) ถาม-ตอบ ทายปัญหาจากเรื่องที่ฟัง
- 4) ให้เด็กแต่งนิทานขึ้นใหม่โดยใช้ตัวละครชุดเดิม
- 5) ให้เด็กแต่งนิทานต่อเนื่องจากเรื่องเดิมที่ฟัง

6) อภิปรายเกี่ยวกับ บทบาทของตัวละครในนิทาน

7) ประกาดการเล่านิทานจากเรื่องที่ฟังไป

8) ให้เด็กเล่านิทานต่อเนื่องกันคนละตอน

3.2 กิจกรรมแสดงละคร

1) ให้เด็กแสดงบทบาทสมมุติตามเรื่องราวของนิทานที่ได้ฟัง

มาแล้ว

2) ให้เด็กแสดงบทบาทสมมุติ เหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งในนิทาน

3) ให้เด็กแสดงละครใบ้จากสั้น ๆ

4) ให้เด็กแสดงละครพูด

3.3 กิจกรรมศิลปะ

1) วาดภาพ-ระบายสี

2) ต่อเติมภาพตัวละครให้สมบูรณ์

3) ปั้น-ฉีก-ปะ ตัวละครในนิทาน

4) งานศิลปะประดิษฐ์ตัวละครในนิทาน

นิสาร์ตน์ อิศระมโนรส (2552) นำเสนอขั้นตอนการเล่านิทานแบบปกติไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่
ขั้นนำ ขั้นตาม ขั้นสรุป

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ หมายถึง ครูหยิบหนังสือนิทานมาวางไว้ เพื่อทำการเล่านิทาน โดยให้
เด็กดูรูปหน้าปกหนังสือ และชื่อเรื่อง

ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ครูเล่านิทานตามหนังสือนิทานทีละ
บรรทัดจนจบเรื่อง โดยใช้คำถามสอดแทรกในระหว่างการเล่านิทาน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป หมายถึง ครูและเด็กสรุปเรื่องราวทั้งหมด โดยใช้คำถามว่า ใครทำอะไร เกิดขึ้นที่ไหน แล้วเป็นอย่างไร

Wright (1995) นำเสนอขั้นตอนการเล่านิทานไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นก่อนการเล่า ขั้นระหว่างการเล่า และขั้นหลังการเล่า โดยสรุปรายละเอียดได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการเล่า เป็นขั้นตอนการเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนการฟังนิทาน เพื่อช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจเนื้อหาของนิทานได้ดียิ่งขึ้น เพื่อสร้างคลังคำศัพท์ใหม่ ๆ โดยช่วยให้เด็กได้ลองเดาความหมายของคำสำคัญในนิทานด้วยการให้ทำงานหรือกิจกรรม โดยอาจใช้การอภิปรายพูดคุยถามตอบเพื่อเป็นการเกริ่นก่อนเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาของนิทาน ใช้สื่อหรือกิจกรรมในการทำให้เด็กเข้าใจในภาษา เช่น การใช้รูปภาพมาเป็นหัวข้อในการพูดคุยเชื่อมโยงเข้ากับเรื่องที่จะเล่า การวาดภาพ การใช้ท่าทางแบบละครใบ้ การเล่นเกมบิงโก เกมจับคู่ เกมทายคำ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ขั้นระหว่างการเล่า เป็นขั้นตอนที่จะใช้ในระหว่างการเล่านิทาน ซึ่งในช่วงของการเล่านิทานนี้ควรที่จะให้เด็กได้ฟังอย่างตั้งใจและสนุกสนานกับเรื่องราวของนิทาน โดยผู้เล่าอาจช่วยทำให้เด็กเกิดความเข้าใจมากขึ้นได้ด้วยการใช้ภาพวาดประกอบการเล่า ใช้ท่าทางประกอบการเล่า ใช้เสียงประกอบหรือแปลความหมายของคำสำคัญในระหว่างการเล่า รวมถึงผู้เล่าอาจใช้คำถามในบางจังหวะเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้ลองเดาเรื่องราวในนิทานว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไรต่อไป เช่น ถามเด็กว่ารู้สึกอย่างไร หรือจะทำอะไรหากต้องอยู่ในสถานการณ์แบบในนิทาน หรืออาจให้เด็กมีส่วนร่วมในเรื่องราวโดยใช้การถามคำถาม เช่น เราควรจะใส่อาหารอะไรลงไปในตระกร้าของหนูน้อยหมวกแดงบ้าง เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการเล่า เป็นการตรวจสอบความเข้าใจของเด็กหลังจากการฟังนิทาน เพื่อเป็นการทบทวนเนื้อเรื่องและความเข้าใจของเด็ก โดยใช้การถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง หรือให้เด็กได้แสดงความเข้าใจผ่านการแสดงออก เช่น การถามคำถามแบบถูกหรือผิด (true/false questions) ให้เด็กวาดรูปตอนที่ชอบจากนิทานที่ได้ฟัง ผู้เล่าและเด็กพูดคุยประเมินเนื้อเรื่องของนิทานร่วมกัน โดยการถามตอบว่าเด็กรู้สึกชอบนิทานเรื่องนี้หรือไม่ นิทานเรื่องนี้สนุกไหม ชอบส่วนไหนของนิทานมากที่สุด หรือให้เด็กได้เป็นคนเล่าเรื่องใหม่อีกครั้ง เป็นต้น

ขั้นตอนการเล่านิทานที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าขั้นตอนการเล่านิทานจะประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนก่อนการเล่า ขั้นตอนระหว่างการเล่า และขั้นตอนหลังการเล่า โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนเล่า เป็นขั้นตอนที่ครูจะเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนการเล่านิทาน เพื่อช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจเนื้อหาของนิทานได้ดียิ่งขึ้น โดยใช้การตั้งคำถาม ระดมความคิด ร้องเพลง หรือเล่นเกมที่เชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องราวที่ครูกำลังจะเล่า

ขั้นที่ 2 ขั้นระหว่างการเล่า เป็นขั้นตอนของการเล่าเรื่องในนิทานโดยใช้หนังสือนิทานภาพประกอบ โดยผู้เล่าอาจช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจและความสนใจมากขึ้นได้ด้วยการใช้เทคนิคประกอบการเล่า เช่น การใช้น้ำเสียง ท่าทาง สีหน้าและแววตาประกอบการเล่า การใช้รูปแบบการเล่านิทานลักษณะต่าง ๆ เล่าโดยใช้ภาพประกอบการเล่า การแสดงท่าทางประกอบการเล่านิทาน การใช้สื่ออุปกรณ์ใกล้ตัวประกอบการเล่า เช่น ใช้เชือกและสิ่งของต่าง ๆ การใช้นิ้วมือประดิษฐ์เป็นตัวละคร การใช้ดนตรีประกอบการเล่านิทาน หุ่นต่าง ๆ การใช้ศิลปะเข้าช่วย เช่น เล่าไปพับไป เล่าไปตัดไป วาดไปเล่าไป เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการเล่า เป็นขั้นตอนในการสรุปความเข้าใจของเด็กหลังจากการฟังนิทาน โดยครูและเด็กมีการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ถาม-ตอบ ทายปัญหาจากเรื่องที่ฟัง ให้เด็กวาดรูปตอนที่ชอบจากนิทานที่ได้ฟัง ให้เด็กเล่านิทานที่ได้ฟังกันคนละตอน อภิปรายพูดคุยความรู้สึกเกี่ยวกับเนื้อเรื่องของนิทานร่วมกัน เป็นต้น

ขั้นตอนการเล่านิทานที่นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้อธิบายมาข้างต้น ทำให้สามารถสรุปได้ว่า การเล่านิทาน คือ การถ่ายทอดเรื่องราวเพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเข้าสู่เนื้อหาโดยครูผู้สอน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการเล่านิทาน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนการเล่า ขั้นตอนระหว่างการเล่า และขั้นตอนหลังการเล่า โดยในแต่ละขั้นตอนใช้วิธีการและเทคนิคการเล่ารูปแบบต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน เกิดการจินตนาการ และความเข้าใจในเรื่องราวของนิทานมากขึ้น

ตอนที่ 3 ละครสร้างสรรค์

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายและแนวทางการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ของละครสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขอบเขต ความหมาย และรายละเอียดของละครสร้างสรรค์ ดังนี้

3.1 ความหมายของละครสร้างสรรค์

นักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของละครสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

สมาคมละครสำหรับเด็กแห่งสหรัฐอเมริกา (Children's theatre Association of American, 1977 อ้างถึงใน (Henning & Stillwell, 1981; McCaslin, 1990) กล่าวว่าละครสร้างสรรค์หมายถึง กระบวนการต้นสด ที่ไม่ได้มีการเตรียมการแสดงหรืออุปกรณ์มาก่อน เป็นรูปแบบละครที่เน้นกระบวนการเป็นศูนย์กลาง โดยผู้ร่วมกิจกรรมจะได้รับการแนะนำแนวทางจากผู้นำกิจกรรมเพื่อให้จินตนาการ กำหนดกติกา และสะท้อนผลของประสบการณ์ที่ได้รับ แม้ว่าโดยปกติแล้วละครสร้างสรรค์จะใช้สอนในเด็กและเยาวชน หากแต่ก็เป็นกระบวนการที่สามารถใช้ได้กับคนทุกวัยเช่นกัน ซึ่งกระบวนการของละครสร้างสรรค์มีความเป็นพลวัต (dynamic) ผู้นำกิจกรรมจะแนะนำแนวทางให้กับกลุ่มเพื่อให้ได้ค้นหา พัฒนา แสดงอารมณ์ และความคิดในสื่อสารออกมาเป็นมโนทัศน์ และความรู้สึกผ่านกรอบของละคร

McCaslin (1990) กล่าวว่า ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) และการเล่น (Playmaking) อาจใช้แทนกันและกันได้ เนื่องจากการแสดงแบบไม่เป็นทางการที่สร้างสรรค์จากผู้ร่วมกิจกรรมการเล่น (Playmaking) ในที่นี้เป็นกิจกรรมที่อยู่ในขอบเขตและความตั้งใจ สามารถใช้ประโยชน์จากเรื่องราวให้เป็นการนำสู่จุดเริ่มต้น กลางเรื่อง และตอนจบได้ ซึ่งจะต้องมีการสืบค้น การพัฒนา และการแสดงความคิดและความรู้สึกผ่านกติกาของละคร โดยยังคงเป็นละครแบบต้นสด บทละครสร้างโดยผู้เล่น ซึ่งเนื้อเรื่องอาจนำมาจากเรื่องที่ไม่มีใครรู้จัก หรือโครงเรื่องแบบดั้งเดิมก็ได้ ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องท่องจำบท เมื่อแต่ละคนเริ่มเล่น เรื่องราวก็จะมียละเอียดชัดขึ้นและเป็นระบบมากขึ้น แต่ยังคงเป็นเรื่องที่ไม่ได้มีการซ้อมมาก่อนและไม่ได้มีการออกแบบเวลามาเพื่อผู้ชม ซึ่งผู้ร่วมกิจกรรมจะได้รับการแนะนำจากผู้นำกิจกรรม ซึ่งจุดประสงค์ของผู้นำกิจกรรมจะต้องเป็นไปในเชิงบวกและเพื่อพัฒนาผู้เล่น

Ward (1960) กล่าวว่า ละครสร้างสรรค์ หมายถึง เป็นการสร้างสรรค์ภายในกลุ่มของเด็ก โดยมีการแนะนำแนวทางจากครูผู้สอนหรือผู้นำกิจกรรมโดยอ้อม ซึ่งมักจะเล่นไปตามบทสนทนาหรือการกระทำที่เกิดขึ้นเอง โดยไม่จำเป็นต้องมีการเขียนบท เพราะการมีบทพูดจะทำให้กลายเป็นละครแบบเป็นทางการที่จะต้องมีการจำบท ซึ่งละครแบบไม่เป็นทางการนั้นอาจสร้างมาจากเรื่องราว นิทาน บทกวี ประสบการณ์ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หรืออาจจะมาจากความคิดก็ได้ ละครสร้างสรรค์ไม่ได้เป็นการแสดงความสามารถพิเศษ แต่มีจุดประสงค์เพื่อสร้างบันเทิงให้แก่ผู้ชม การมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งสำคัญและเติมเต็มประสบการณ์ให้เด็กที่อาจจะขาดความสามารถพิเศษให้สมบูรณ์และสนุกสนานได้ไม่ต่างกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2547) กล่าวว่า ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) หมายถึง ละครที่ไม่เป็นทางการ เกิดขึ้นจากการสมมุติบทบาทของผู้ร่วมกิจกรรมภายใต้สถานการณ์สมมุติที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้ร่วมกิจกรรมเป็นสำคัญ แม้ว่าจุดสำคัญในละครสร้างสรรค์คือการแสดงละครภายในสถานที่ปิด (เช่น ห้องเรียน หรือสถานที่ ๆ ปราศจาก “ผู้ชม” ที่เป็นทางการ) แต่จุดเน้นของละครสร้างสรรค์กลับอยู่ที่ “กระบวนการ” ที่นำไปสู่ละคร ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าละครเป็นผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายนั้นไม่มีความสำคัญ เพียงแต่ว่าละครสร้างสรรค์ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อความสมบูรณ์แบบของละคร (เช่น การมีฉาก เครื่องแต่งกาย ฯลฯ) การพัฒนาผู้ร่วมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ นั้นมักจะเกิดขึ้นในระหว่างขั้นตอนหรือกระบวนการที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ขั้นสุดท้าย ผู้ร่วมกิจกรรมจำเป็นต้องดึงศักยภาพในการใช้ความคิด การแสดงออกทางภาษาและทางร่างกาย การจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในการปฏิบัติกิจกรรมทั้งปวง

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2526) กล่าวว่า ละครสร้างสรรค์ คือละครเพื่อการศึกษาเป็นลักษณะหนึ่งของการแสดงที่ไม่เน้นการชักซ้อม (Improvised Drama) ไม่มีลักษณะหรือรูปแบบเฉพาะ (Informal Drama) เป็นกิจกรรมการแสดงที่ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้แสดงใช้ความคิดและความสามารถของตน โดยเน้นกระบวนการทำงานเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการเรียนรู้แก่ผู้แสดง โดยผู้แสดงละครสร้างสรรค์จะต้องใช้ความคิดความสามารถ ความรู้สึกและจินตนาการของตนเอง โดยที่ครูหรือผู้นำกลุ่มเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำให้เด็ก

ความหมายที่นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าละครสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการต้นสดที่เกิดจากการเล่นบทบาทสมมติตามเรื่องราวของนิทาน เน้นกระบวนการทำงานกลุ่ม การวางแผนและยอมรับในตัดสินใจร่วมกันในการแบ่งบทบาทตัวละคร ก่อนการแสดง เกิดการเรียนรู้ความแตกต่างของผู้อื่น และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกล้าแสดงออก ผ่านการแสดงละครสร้างสรรค์

3.2 เทคนิคของละครสร้างสรรค์

นักวิชาการได้อธิบายเทคนิคของละครสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์ (2547) ได้อธิบายถึงเทคนิคของละครสร้างสรรค์ที่จะต้องใช้ทักษะด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (Sensory Recall) คือ การดู การฟัง การลิ้มรส การได้กลิ่น การสัมผัส ซึ่งจะเป็นการใช้ประสบการณ์ที่นำไปสู่การสร้างจินตภาพ (image) นำไปสู่จินตนาการ (imagination) ได้ดีที่สุดในที่สุด

2) การใช้จินตนาการ (Imagination) คือ ความสามารถในการพัฒนามโนภาพใหม่ ๆ ซึ่งมีโนภาพเหล่านั้นมีแรงจูงใจมาจากสิ่งที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้าหรือจากประสบการณ์ในอดีต

3) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) คือ ความคิดหรือการกระทำในสิ่งใหม่โดยไม่ซ้ำแบบใคร การจินตนาการนั้นจะสมบูรณ์ที่สุดก็ต่อเมื่อมีการแสดงออกมาด้วยความคิดสร้างสรรค์

4) การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ (Creative Movement) คือ การที่ผู้ร่วมกิจกรรมใช้ร่างกายของตนเองในการแสดงออก ซึ่งความรู้สึกและจินตนาการเพื่อที่จะสื่อสารกับผู้อื่น โดยอาจใช้การร้องเพลงและการเคลื่อนไหวโดยใช้จังหวะประกอบ

5) การใช้ท่าใบ้ (Pantomime) คือ การแสดงออกซึ่งความคิดบางอย่างด้วยการเคลื่อนไหวหรือการใช้ท่าทางโดยไม่ใช้คำพูด การใช้ท่าใบ้เป็นการสร้างความเชื่อด้วยภาพมายาที่เกิดจากการสมมติ ทำให้ผู้ชมเกิดความเชื่อว่ามีสิ่งของหรือวัตถุอยู่ในความว่างเปล่าของพื้นที่การแสดงนั้น

6) การพูดต้นสด (Verbal Improvisation) คือ การแสดงออกซึ่งความคิดอย่างใดอย่างหนึ่งโดยฉับพลัน ภายใต้เงื่อนไขบางอย่างที่ถูกกำหนดขึ้น ซึ่งการแสดงออกนี้อาจจะเป็นการ

แสดงออกด้านการเคลื่อนไหว การใช้วาจา การวาดภาพ การประพันธ์ หรือการบรรยายละครก็ได้ ถือเป็นการแสดงออกที่เกิดขึ้นแบบสด ๆ โดยไม่มีการท่องจำบทหรือเตรียมตัวมาก่อน

McCaslin (1990) กล่าวถึงเทคนิคพิเศษที่ใช้ในละครสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

1) การฝึกสอนอยู่ข้าง ๆ (Side Coaching) เทคนิคนี้เป็นการที่ครูจะช่วยเหลือเสริมและสนับสนุนผู้เรียนให้เข้มแข็ง ถ้าแสดงออกมาดีขึ้น โดยครูจะคอยแนะนำอยู่ด้านข้าง เพื่อให้การค้นคว้าสามารถดำเนินต่อไปได้

2) บทบาทการสอน (Teaching in-Role) ครูจะมีส่วนร่วมในละครเพื่อเพิ่มพูนความเชื่ออย่างลึกซึ้งในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเทคนิคนี้จะช่วยหยุดการแบ่งแยกระหว่างผู้นำกิจกรรมกับผู้ร่วมกิจกรรม แต่ไม่จำเป็นจะต้องใช้หากกลุ่มที่แสดงทำได้ด้วยดี

3) การทำงานคู่ขนาน (Parallel Work) เป็นการให้ผู้เรียนทุกคนทำงานในเวลาเดียวกัน ทำสิ่งเดียวกันในกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน (เช่น กลุ่มเดียว ทำคู่ สองกลุ่มหรือมากกว่านั้น) เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน จะต้องไม่มีใครเป็นเพียงผู้ชม จึงจะต้องกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน

Thistle (1993) (อ้างถึงใน ปาริชาติ จีรวินนาภรณ์, 2547) กล่าวถึง “กติกาสี่ข้อของการแสดงที่ดีให้กับเด็ก” ได้แก่

1) “มีความเชื่อ” ผู้แสดงต้องเชื่อในตัวละครที่แสดงและต้องมีสมาธิที่จะเชื่อในตัวละครตัวนั้น

2) “มีการควบคุมตนเอง” ผู้แสดงต้องควบคุมการแสดงออกทางร่างกาย เสียง และอารมณ์ให้อยู่ในขอบเขตของการแสดงละคร และต้องไม่ทำในสิ่งที่เป็นการรบกวนสมาธิการแสดงของผู้อื่น

3) “ใช้ท่าทางและเสียงที่ชัดเจน” ผู้แสดงต้องใช้ท่าทางที่ขยายใหญ่และเสียงที่ดังและชัดเจน

3.3 การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2547) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ว่ากิจกรรมในละครสร้างสรรค์นั้นเป็น กระบวนการ (process) ที่มักจะเริ่มต้นจากสิ่งที่คุณเรียนมีความรู้หรือคุ้นเคยอยู่แล้ว จากนั้นผู้จัดจึงจะนำประสบการณ์เชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้นด้วยความมุ่งหวังที่จะพัฒนาการทำงานของสมองทั้งสองซีก โดยผู้จัดกิจกรรมควรคำนึงถึงความพร้อมให้กับผู้ร่วมกิจกรรม ก่อนกิจกรรมการแสดงละคร (Drama Playing) ได้แก่ กิจกรรมจูงใจ (Motivation) การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร (Pre-drama) และกิจกรรมการแสดงละคร (Drama Playing)

3.3.1 กิจกรรมจูงใจ (Motivation) หมายถึง กิจกรรมบางอย่าง เช่น การเคลื่อนไหว การใช้คำถาม หรือสื่อประเภทต่าง ๆ ในการกระตุ้นความสนใจของผู้ร่วมกิจกรรม เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ หรือทำกิจกรรมต่อไป ขั้นตอนในการสร้างแรงจูงใจนี้อาจจะเริ่มด้วยการถามคำถามที่เร้าปฏิกิริยาการตอบสนอง เพื่อดึงให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในการอภิปรายตั้งแต่แรกเริ่ม จากนั้นอาจใช้กิจกรรมเคลื่อนไหว หรือผู้นำกิจกรรมอาจจะนำเสนอข้อมูลที่จะจำเป็นต่อการแสดงละครก็ได้ “ข้อมูล” ที่ว่านี้มีหลายรูปแบบ เช่น เกม นิทาน บทกวี บทเพลง วิดีทัศน์ บทสัมภาษณ์ ข่าวสาร บทความ เรื่องสั้น ภาพจำลอง แผนผัง ฯลฯ (ผู้นำต้องพิจารณาตามความเหมาะสมเองว่าจะใช้ข้อมูลและเวลาเท่าไรและอย่างไร) เพื่อสร้างแรงจูงใจในการหาโครงเรื่องที่จะนำมาแสดงซึ่งอาจเกิดจากการคิดเชิงโครงเรื่องร่วมกัน หรือเกิดจากการนำเรื่องที่มีอยู่แล้วมาใช้ก็ได้ โดยทั่วไปแล้ว การทำกิจกรรมจูงใจควรใช้เวลาเพียง 15-20% ของเวลาในการทำกิจกรรมทั้งหมดและมักจะจบลงด้วยการสรุปโครงเรื่อง (Plot) ก่อนที่จะนำไปแสดงต่อ

กิจกรรมแรงจูงใจสามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ การเคลื่อนไหว (movement and games) การใช้ภาษา (language or word game) และการใช้สื่อต่าง ๆ (medias)

กิจกรรมประเภทที่ 1 การเคลื่อนไหว (movement and games) เช่น การใช้ท่าไม้ (pantomime) การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ (creative movement) การเล่นเกม (games) และการทำท่าทางประกอบจังหวะดนตรีหรือเพลง (movement with music and song)

กิจกรรมประเภทที่ 2 การใช้ภาษา (language or word game) เช่น การถามคำถาม การเล่านิทาน (story telling) ด้วยเทคนิคต่าง ๆ การร้องเพลง (songs) การอ่านบทกลอน คำสุภาษิต คำร้องในการละเล่น (verse, proverbs, chants) และการไขปริศนาคำทาย (riddle)

กิจกรรมประเภทที่ 3 การใช้สื่อต่าง ๆ (medias) เช่น การใช้หุ่น การใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง การใช้หนังสือ สิ่งพิมพ์ นิทาน การใช้ภาพแบบต่าง ๆ (เช่น ภาพเขียน ภาพถ่าย ภาพแผ่นพับ ภาพแขวน ฯลฯ) และการใช้สื่อวีทัศน์

3.3.2 การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร (Pre-Drama) เป็นขั้นในการเตรียมตัวก่อนที่จะไปถึงขั้นตอนการแสดงละคร โดยผู้นำกิจกรรมจะต้องมีการวางแผนให้แก่ผู้ร่วมกิจกรรมเตรียมตัวก่อนการแสดงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น การเตรียมความพร้อมของร่างกาย (warm-up) การทำความเข้าใจกับละครที่จะแสดง การจัดเตรียมพื้นที่สำหรับแสดง การคัดเลือกผู้แสดงเป็นตัวละครต่าง ๆ ตลอดจนการฝึกซ้อมบทบาทในบางตอนตามความจำเป็น เป็นต้น

3.3.3 การแสดงละคร (Drama Playing) หลังจากได้เตรียมความพร้อมก่อนแสดงละครแล้ว ผู้ร่วมกิจกรรมจะเกิดความมั่นใจและความพร้อมในการขึ้นแสดงละคร ซึ่งผู้นำกิจกรรมมีหน้าที่ในการสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย อบอุ่น เป็นกันเองแต่คงความจริงจังไว้ เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถทุ่มเทสมาธิให้การแสดงได้ ซึ่งในการแสดงละครสร้างสรรค์จะไม่มีกรอบอนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้าชมหรือสังเกตการณ์ เพราะการมีผู้ชมอาจทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมรู้สึกแปลกแยก และอาจทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ปลอดภัยแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม นำไปสู่ความกังวล และประหม่าซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการละครสร้างสรรค์ที่อาจจะไม่ราบรื่นและไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

เทคนิคและกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้อธิบายมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าในการทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ครูจะต้องมีเทคนิควิธีในการส่งเสริมและสนับสนุนทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น ครูจะต้องมีการเตรียมความพร้อมโดยใช้กิจกรรมสำคัญ 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมจูงใจ การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร และกิจกรรมการแสดงละคร (Drama Playing) โดยในช่วงแรกนักเรียนอาจจะยังไม่สามารถแสดงแบบด้นสดได้ในทันที ครูสามารถ

ให้ความช่วยเหลือได้โดยให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษา เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและสามารถแสดงละครสร้างสรรค์ได้อย่างเป็นธรรมชาติและนำไปสู่การแสดงต้นสดได้

ตอนที่ 4 ชุดกิจกรรม

4.1 ความหมายของชุดกิจกรรม

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายของชุดกิจกรรมพบว่า ยังไม่มีการให้ความหมายของชุดกิจกรรม (Activity Package) ไว้โดยตรง โดยพบว่ามีการใช้คำที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป เช่น ชุดการสอน ชุดการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดการเรียนรู้ โดยมีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ อาทิ

สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2543) กล่าวว่า ชุดกิจกรรม เป็นสื่อแนวใหม่ที่มุ่งสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาไทย และการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สอนเป็นคู่มือเพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2543) อธิบายว่า ชุดการสอน คือ ชุดการเรียนรู้มาจากมาจากคำว่า Instructional Package หรือ Learning Package เดิมใช้คำว่า ชุดการสอน เพราะเป็นสื่อที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอน แต่มีแนวคิดในการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีอิทธิพลมากขึ้น การเรียนรู้ที่ดีควรให้ผู้เรียนได้เรียนเอง จึงมีผู้นิยมเรียกชุดการสอนเป็นชุดการเรียนรู้ หรือ ชุดการเรียนรู้การสอน

ความหมายของชุดกิจกรรมข้างต้น จะพบว่าชุดกิจกรรมมีรูปแบบโดยแรกเริ่มจาก “ชุดการสอน” ก่อนที่จะพัฒนาขยายความหมายอื่น ๆ เพิ่มเติมแตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับนำไปใช้ จึงสามารถสรุปได้ว่าชุดกิจกรรม คือ การรวบรวมกิจกรรมที่ช่วยสร้างเสริมประสบการณ์และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่า “ชุดกิจกรรม” (Activity Package) เพื่อให้มีความครอบคลุมถึงกิจกรรมของทั้งครูและนักเรียน

4.2 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของชุดกิจกรรม มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงไว้ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2552) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม เป็นคู่มือหรือแผนการสอนสำหรับผู้สอนใช้ศึกษาและปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดชี้แจงไว้อย่างชัดเจน เช่น การนำเข้าสู่บทเรียนการจัดชั้นเรียน บทบาทของผู้เรียนเป็นต้น ลักษณะของคู่มืออาจจัดทำเป็นเล่ม หรือแผ่นพับก็ได้

2. บัตรคำสั่งหรือบัตรงาน เป็นเอกสารที่บอกให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ บรรจุอยู่ในชุดการสอน บัตรคำสั่งหรือบัตรงานจะมีครบตามจำนวนกลุ่มหรือจำนวนผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย คำอธิบายในเรื่องที่จะศึกษา คำสั่งให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรม และการสรุปบทเรียน

3. เนื้อหาสาระและสื่อการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ จัดไว้เป็นรูปของสื่อการสอนที่หลากหลาย อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

3.1 ประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร บทความ ใบความรู้ของเนื้อหาเฉพาะเรื่อง บทเรียนโปรแกรม เป็นต้น

3.2 ประเภทโสตทัศนูปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนภาพ แผนภูมิ สมุดภาพเทปบันทึกเสียง เทปโทรทัศน์ สไลด์ วิดีทัศน์ ซีดีรอม โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

4. แบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดและประเมินความรู้ด้วยตนเองทั้งก่อนและหลังเรียน อาจจะเป็นแบบทดสอบชนิดจับคู่เลือกตอบหรือกาเครื่องหมายถูกผิดก็ได้

สุพิน บุญช่วงศ์ (2538) กล่าวถึงส่วนประกอบของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. คู่มือครู ซึ่งเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เนื้อหา ผลงานที่คาดหวังจากนักเรียน หนังสือประกอบการค้นคว้าสำหรับครู แนวการประเมินผล ขั้นตอนการดำเนินการสอน

2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3. บัตรต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบกิจกรรม ได้แก่ บัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรกิจกรรม บัตรคำถามและบัตรเฉลย

4. สื่อการเรียนการสอน ที่เลือกแล้วมีความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ

4.3 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรม

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2552) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างชุด กิจกรรมไว้ ดังนี้

1. กำหนดเรื่องเพื่อทำชุดกิจกรรม อาจกำหนดตามเรื่องในหลักสูตร หรือกำหนดเรื่องใหม่ขึ้นมาก็ได้ การจัดแบ่งเรื่องย่อยจะขึ้นอยู่กับเนื้อหา และลักษณะการใช้ชุดกิจกรรมนั้น ๆ
2. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์
3. จัดเป็นหน่วยการสอน จะแบ่งเป็นกี่หน่วย หน่วยหนึ่ง ๆ จะใช้เวลาานานเท่าใดควรพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและระดับขั้นของผู้เรียน
4. กำหนดหัวเรื่อง จัดแบ่งหน่วยการสอนเป็นหัวข้อย่อย ๆ เพื่อสะดวกแก่การเรียนรู้
5. กำหนดความคิดรวบยอดหรือหลักการ ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดหรือสามารถสรุปหลักการ แนวคิดอะไร
6. กำหนดจุดประสงค์การสอน ซึ่งเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
7. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเลือกและผลิตสื่อการสอน กิจกรรมการเรียนรู้
8. กำหนดแบบประเมินผล ต้องออกแบบให้ตรงกับจุดประสงค์
9. เลือกและผลิตสื่อการสอน
10. สร้างข้อสอบก่อนและหลังเรียนพร้อมทั้งเฉลย
11. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม
12. นำชุดกิจกรรมไปใช้ โดยมีขั้นตอนการใช้ดังนี้ ขั้นทดสอบก่อนเรียน ขั้นนำ เข้าสู่บทเรียน ขั้นประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นสรุปบทเรียน และขั้นประเมินผลการเรียน

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นิทาน

จิราภรณ์ แจ่มใส (2558) ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่นิทาน ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย (The Effects of Cooperative Art Activities Feature

through the Story Telling on the Development of Social Skills of Young Children) พบว่าการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือร่วมประกอบการเล่านิทานสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้ โดยมีคะแนนทักษะทางสังคมโดยรวมและรายด้านเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกสัปดาห์

Daemi and Farnia (2013) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ผลของการเล่านิทานที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กหญิงก่อนวัยเรียนในพื้นที่การศึกษาเขต 1 ในเมืองทาบรีซ ประเทศอิหร่าน (The Effect of the Storytelling on Social Skills of Female Preschools' Students of Educational District (1) in Tabriz) พบว่าการเล่านิทานทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคม สมรรถนะทางสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนเพิ่มขึ้น และนอกจากการเล่านิทานผู้วิจัยได้มีการใช้วิธีการสอนอื่นเข้ามาร่วมกับการเล่านิทานด้วย เช่น การสอนแบบทำงานร่วมกันเป็นทีม บทบาทสมมติ วิดีโอ การใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี ฯลฯ

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละครสร้างสรรค์

Zaghloul (2018) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการพัฒนาตนเองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย (Using Creative Educational Drama to Enhance Self-Development Skills for the Students at University Level) โดยศึกษาเกี่ยวกับการใช้ละครสร้างสรรค์ในส่งเสริมทักษะการพัฒนาตนเองอันประกอบด้วยการพัฒนาทักษะการสื่อสาร และทักษะการคิดเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาในการเรียนมหาวิทยาลัยในปีแรก โดยทดลองใช้กับ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม ผลจากงานวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยละครสร้างสรรค์มีการพัฒนาทักษะการพัฒนาตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ถลัชนันท์ ชัยนเรศ (2558) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรมที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก : การศึกษานำร่อง (The effect of creative drama on self-esteem of abused children and youth at the center for the protection of children's rights foundation : the pilot study) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยพบว่าเด็กในมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กมีการมองเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) ต่ำ ด้วยเหตุนี้จึงได้นำการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์มาเพื่อช่วยเยียวยาจิตใจ โดยละครสร้างสรรค์สามารถทำให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง เกิดความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก และเป็นที่ยอมรับจากเพื่อนที่มากขึ้น

วัลภา สิริพันธุ์ (2558) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ละครเชิงสังคมที่มีต่อการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของเด็กอนุบาล (Effects of using the sociodrama on kindergarteners's empathy) ซึ่งเป็นงานวิจัยแบบย้อนกลับ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของการใช้ละครเชิงสังคมที่มีผลต่อความเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของเด็กอนุบาล พบว่าการสอนในแต่ละชั้นนำไปสู่องค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของเด็กอนุบาล ได้แก่ ด้านความคิด ด้านความรู้สึก และด้านความเห็นใจ โดยหลังการใช้ละครเชิงสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 3 คู่ระยะทดลอง และเมื่อหยุดการใช้ละครเชิงสังคมในระยะย้อนกลับ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนลดลง

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

เกศินี ศิริสุนทรไพบูลย์ (2551) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถทางสังคมในห้องเรียนของเด็กวัยอนุบาล (The development of a behavior problem prevention program to enhance classroom-based social competence for preschool children) ซึ่งโปรแกรมที่ผู้วิจัยออกแบบมีลักษณะเป็นแผนการจัดระบบการดำเนินการเฝ้าระวังและช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มในโรงเรียน ช่วยส่งเสริมความสามารถทางสังคมในห้องเรียนของเด็กอนุบาล โดยพบว่าหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ เด็กมีระดับความสามารถทางสังคมในห้องเรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จริยาภรณ์ สกุลพรหมณ์ (2557) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและแนวคิดประสบการณ์ที่นำไปสู่ศักยภาพการเรียนรู้สูงสุดเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับเด็กปฐมวัย (Development of Learning Management Process Based on Contemplative Education Approach and the Optimum Experience Approach to Enhance Ability to Build Teacher-Children Relationship) พบว่าการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและแนวคิดประสบการณ์สามารถทำให้ครูเกิดความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างเด็กได้เพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองของครูในการเข้าใจตนเอง เข้าใจเพื่อนครูและเข้าใจตัวเด็กส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนต่อพฤติกรรมสัมพันธภาพระหว่างครูกับเด็ก จากผลการวิจัยพบว่าระดับความสามารถในละด้านของครูเพิ่มขึ้นตามลำดับ ได้แก่ ด้านสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการเคารพยอมรับเด็ก และด้านความรักความผูกพัน

ประไพพิมพ์ สุขพลี (2550) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามแนวรูปแบบ ทีม เกมทัวนาเมนต์ ที่มีต่อการพัฒนาความรู้เรื่องการสื่อสารเพื่อรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (Effects using cooperative learning according to the team game tournament model in the development of communicative knowledge for interpersonal relationship for prathom sukso five students) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในการเพิ่มแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการเรียน รวมถึงช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม โดยพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอธิบายการพูดเพื่อรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

SEÇER et al. (2013) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางสังคมกับปัญหาพฤติกรรมของเด็กอายุ 6 ขวบ ที่เคยอยู่โรงเรียนเตรียมอนุบาลของรัฐบาลกับเอกชน (The social skills and problem behaviors comparison of 6-year children who got to state and private preschool education institution) ได้ทำการสำรวจเด็กทั้งหมด 244 คน ที่มีอายุ 6 ปีที่เคยเรียนในโรงเรียนเตรียมอนุบาลมาก่อน โดยผลการวิจัยพบว่าปัจจัยของสถาบันที่เด็กเคยเข้าศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับของการปฏิสัมพันธ์ การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) ปัญหาความสนใจ ความก้าวร้าว การขาดเรียนและปัญหาด้านความกังวล และปัจจัยด้านเพศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับของการมีส่วนร่วม การปฏิสัมพันธ์ ปัญหาความสนใจ และความก้าวร้าว

Runjić et al. (2015) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางสังคมและปัญหาพฤติกรรมในเด็กที่บกพร่องทางการมองเห็น (The relationship between social skills and behavioral problem in children with visual impairment) โดยศึกษากับเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น อายุระหว่าง 13-17 ปี พบว่าเด็กที่มีทักษะทางสังคมต่ำจะมีปัญหาพฤติกรรมมากกว่า โดยความสัมพันธ์ และพบว่าเมื่อเด็กมีความร่วมมือ จะมีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมมากขึ้น ทำให้มีปัญหาลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

Loukatari et al. (2019) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรมการเล่นแบบมีโครงสร้างที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กอนุบาล (The Effect of a Structured Playfulness Program on Social Skills in Kindergarten Children) โดยศึกษาผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรม

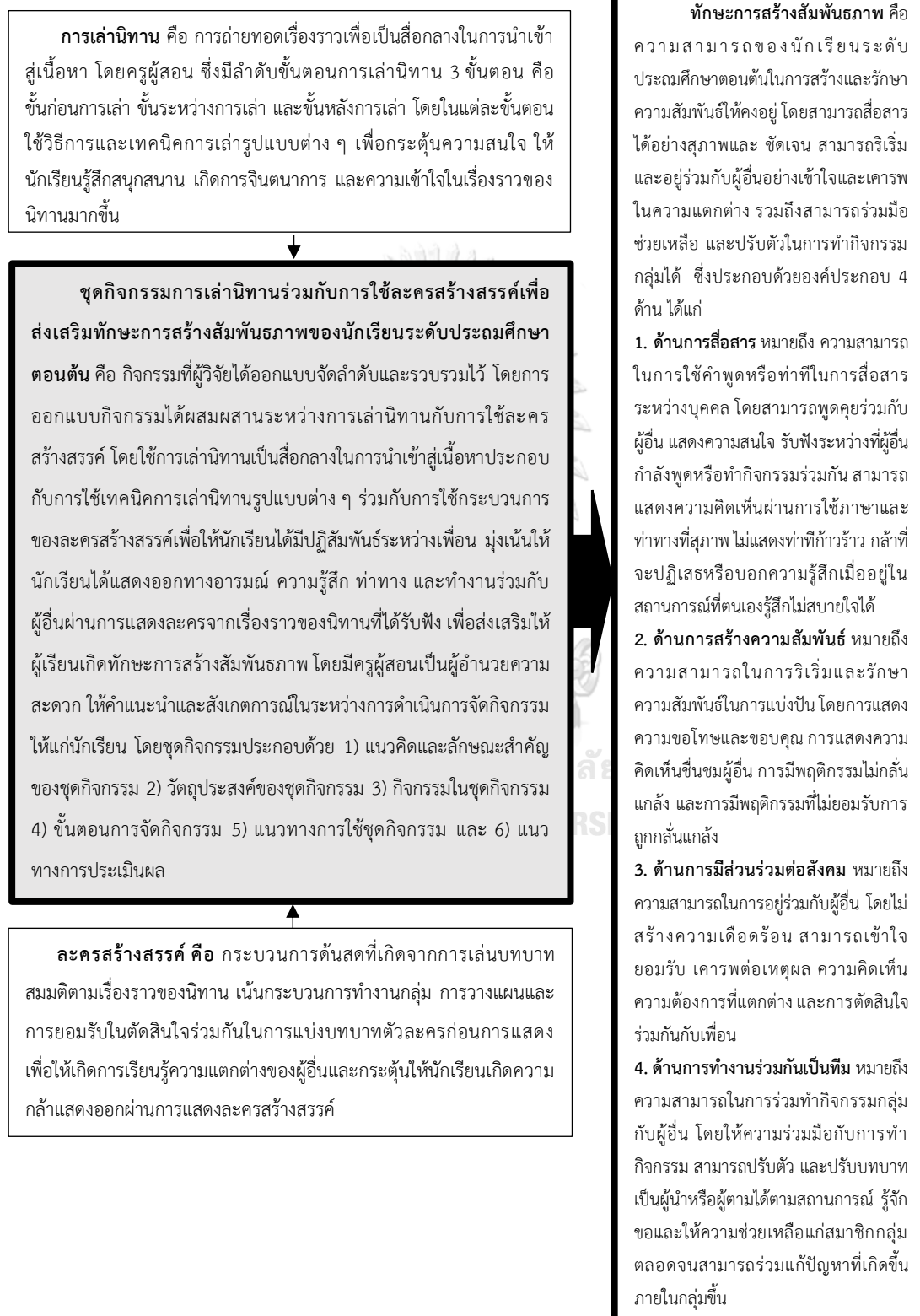
การเล่นที่ช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคมในเด็กอนุบาลกับกลุ่มทดลอง ระหว่างช่วงเวลาพักในสนามเด็กเล่น เป็นเวลา 4 สัปดาห์ พบว่าระดับทักษะทางสังคมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้โปรแกรมฯ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น มีกรอบแนวคิด ดังนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น และเพื่อการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น โดยมีแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (R1-D1)

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (R2-D2)

ตารางที่ 5 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย และผลลัพธ์ในการวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมฯ

ขั้นตอนการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือวิจัย/ การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์
ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่าทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (R1-D1)				
R1	1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	เอกสารและงานวิจัย	การวิเคราะห์เอกสาร	วิเคราะห์เนื้อหา สภาพปัญหา หลักการ แนวคิด นิยาม องค์ประกอบ และ ขั้นตอนการสร้าง ชุดกิจกรรม
	1.2 การร่างชุดกิจกรรมการเล่าทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น	- เอกสารและงานวิจัย - ผู้ทรงคุณวุฒิ	- การวิเคราะห์เอกสาร - การใช้แบบคัดเลือก นิทาน	- วิเคราะห์เนื้อหา - วิเคราะห์ค่า IOC - วิเคราะห์ค่า มาตรฐานค่า (Rating Scale)
	1.3 การตรวจสอบคุณภาพคุณภาพชุดกิจกรรมฯ ฉบับร่าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ	- ผู้ทรงคุณวุฒิ - นักเรียน ระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป. 1-3) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย แต่ไม่ใช่เด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย	- การวิเคราะห์เอกสาร	- วิเคราะห์ค่า IOC - วิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหา (content validity) - วิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยการประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรม
	1.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน	- เอกสารและงานวิจัย - ผู้ทรงคุณวุฒิ	- แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน - การตรวจสอบความสอดคล้องของรายการการพิจารณา (IOC) - แบบประเมินความเหมาะสมของแบบประเมิน	- วิเคราะห์ค่า IOC
				1) ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ 2) แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ และประเมินทักษะการ

ขั้นตอนการวิจัย		แหล่งข้อมูล	เครื่องมือวิจัย/ การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์
R1			ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ ฉบับร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญ		สร้างสัมพันธ์ภาพ โดยใช้ศูนย์การ ประเมิน ฉบับร่าง
	1.5 การทดลองใช้ (Try out) และศึกษาผลของชุดกิจกรรมการเล่นิทานร่วมกับ การใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับร่าง	- นักเรียนระดับประถมศึกษาดอนต้น (ป. 1-3) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย แต่ไม่ใช่ นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย	- ชุดกิจกรรมฯ ฉบับร่าง - แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ - การสังเกตการทดลองใช้ (try out)	- วิเคราะห์ผลการสังเกตการทดลองใช้ (try out)	ผลจากการสังเกตการทดลองใช้ (try out) ชุดกิจกรรมการเล่นิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ฯ ฉบับร่าง
D1	1.6 การปรับปรุงชุดกิจกรรมการเล่นิทานร่วมกับ การใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับร่าง จากผลการทดลองใช้ (Try out) และความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	- ผลการทดลองใช้ (Try out) - ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ	การบันทึกการสังเกต	- วิเคราะห์และสรุปผลการสังเกตการทดลองใช้ (try out) และผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ	ชุดกิจกรรมการเล่นิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับร่าง
	1.7 การทดลองใช้ (Try out) และศึกษาผลของแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพแบบใช้ศูนย์การประเมิน	- นักเรียนระดับประถมศึกษาดอนต้น (ป. 1-3) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย แต่ไม่ใช่ นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย	- ชุดกิจกรรมฯ ฉบับร่าง - แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ - การสังเกตการทดลองใช้ (try out)	- วิเคราะห์ผลการสังเกตการทดลองใช้ (try out) - วิเคราะห์ค่าความเที่ยง (reliability) ของแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพโดยใช้วิธีหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประเมิน (interrater reliability)	ผลจากการสังเกตการทดลองใช้ (try out) แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพแบบใช้ศูนย์การประเมิน ฉบับร่าง
	1.8 การปรับปรุงแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน จากผลการทดลองใช้ (Try out) และความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	- ผลการทดลองใช้ (Try out) - ผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ	การบันทึกการสังเกต	- วิเคราะห์และสรุปผลการสังเกตการทดลองใช้ (try out) และผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพแบบใช้ศูนย์การประเมิน ฉบับปรับปรุง

ขั้นตอนการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือวิจัย/ การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์	
ระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (R2-D2)					
R2	2.1 การออกแบบการวิจัย	- เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	- การวิเคราะห์เอกสาร	- วิเคราะห์เนื้อหา - วิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย	ข้อมูลการออกแบบงานวิจัย
	2.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมาย	- การวิเคราะห์เอกสาร	- วิเคราะห์เนื้อหา - วิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย	ข้อมูลการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
	2.3 การทดลองใช้ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นและการเก็บรวบรวมข้อมูล	กลุ่มเป้าหมายนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.2) ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 15 คน	- ชุดกิจกรรมฯ - แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ - บันทึกภาคสนาม	- วิเคราะห์ผลจากการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม	ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับสมบูรณ์
	2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	กลุ่มเป้าหมายนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.2) ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 15 คน	การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	- วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพก่อนและหลังโดยหาค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบสมมติฐาน โดยทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบวิลคอกซัน (The Wilcoxon Sign rank-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 -การวิเคราะห์เนื้อหาการคัดเลือกข้อมูล	ประเด็นและแนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรมฯ ฉบับสมบูรณ์
D2	2.5 การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	- ผลการสังเกตการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น -ผลจากแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ	การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรม	ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับสมบูรณ์

ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (R1-D1)

การดำเนินงานในระยะนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ดังนี้

1.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร และงานวิจัยสภาพปัญหา ลักษณะปัญหาพฤติกรรมที่มีผลกระทบต่อทักษะการสร้างสัมพันธภาพของวัยเด็กตอนกลาง พบว่าเด็กที่ขาดทักษะการสร้างสัมพันธภาพจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และจิตใจ โดยเด็กที่มีปัญหามีลักษณะคือ เป็นเด็กที่ถูกปฏิเสธจากเพื่อน ปฏิเสธการมีเพื่อน ชอบอยู่ตัวคนเดียว ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมการกลั่นแกล้ง (bullying) หรือกลายเหยื่อของการถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งถ้าไม่ป้องกัน ปัญหาเหล่านี้ก็อาจจะทำให้เกิดผลเสียในระยะยาวต่อพัฒนาการทางอารมณ์สังคม ปัญหาโรคจิตเวช ปัญหาด้านการเรียน เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็อาจเกิดปัญหาที่รุนแรงมากขึ้นได้ เช่น โรคซึมเศร้า การฆ่าตัวตาย หรือปัญหาการก่ออาชญากรรม เป็นต้น

1.1.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสร้างสัมพันธภาพ พบว่าส่วนใหญ่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม และทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal skills) ในขณะที่งานวิจัยเกี่ยวกับทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship skills) มีข้อมูลปรากฏอยู่ในการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning: SEL) โดยแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสาร (Communication) ด้านการมีส่วนร่วมกับสังคม (Social Engagement) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship-Building) การทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork) ซึ่งทักษะการสร้างสัมพันธภาพจะเป็นฐานที่จะทำให้เกิดทักษะทางสังคมได้

1.1.3 ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ พัฒนาการตามช่วงวัยของเด็กอายุระหว่าง 6-8 ปี และศึกษาแนวการปฏิบัติที่เหมาะสมตามพัฒนาการ (Developmentally Appropriate Practice) พบว่าเด็กในช่วงวัยนี้เป็นช่วงที่มีความพร้อมและเหมาะสมที่จะส่งเสริมให้เกิดทักษะการสร้างสัมพันธภาพ เนื่องจากเป็นวัยที่สามารถรับรู้ เข้าใจ ความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้มากขึ้น รวมไปถึงการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ของเด็กวัยนี้มีความสำคัญอย่างมากต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อเนื่องในระยะยาวไปจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ผู้วิจัยจึงได้เลือกช่วงวัยเด็กตอนกลางที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาตอนต้นในการส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

1.1.4 ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นนิทาน เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องมือที่ใช้สำหรับการคัดเลือกนิทาน พบว่าในการคัดเลือกนิทาน นอกจากจะต้องมีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการมีน้ำใจ การแบ่งปัน มิตรภาพ การช่วยเหลือผู้อื่น การขอบคุณ ขอโทษ และการให้อภัย ฯลฯ โดยจะต้องคำนึงถึงการเลือกเรื่องที่จะใช้เล่า การดัดแปลงเนื้อเรื่องให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง และมีวิธีการเล่าและการจูงใจที่ดีเพื่อจะทำให้การเล่นนิทานสร้างเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

1.1.5 ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ละครสร้างสรรค์ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พบว่าละครสร้างสรรค์มีลักษณะที่เป็นการต้นสด คล้ายกับการเล่นบทบาทสมมติ โดยมีแนวความคิดการจัดกิจกรรมเป็นขั้นตอนที่ช่วยสร้างเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์ วางแผน ระดมความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสะท้อนความคิด ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดในการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนมาสังเคราะห์เพื่อนำไปใช้ในชุดกิจกรรม

1.2 การร่างชุดกิจกรรมการเล่นนิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยพัฒนาชุดกิจกรรมฯ นี้ขึ้นโดยใช้แนวคิดของการเล่นนิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ ซึ่งในชุดกิจกรรมจะประกอบด้วย 1) แนวคิดและลักษณะสำคัญของชุดกิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม 3) กิจกรรมในชุดกิจกรรม 4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5) แนวทางการใช้ชุดกิจกรรม และ 6) แนวทางการประเมินผล มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี สภาพปัญหาของทักษะการสร้างสัมพันธภาพของเด็กประถมศึกษาตอนต้น

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรม

3. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทานและการใช้ละครสร้างสรรค์ เพื่อนำขั้นตอนของการเล่านิทานและการใช้ละครสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

4. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับนิทาน เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือในการคัดเลือกนิทานที่จะใช้ในชุดกิจกรรม

5. สร้างชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

1.2.1 การออกแบบชุดกิจกรรมฯ

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบชุดกิจกรรมฯ โดยกำหนดกิจกรรมในชุดกิจกรรมไว้ 8 กิจกรรม มาจากแนวคิดการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจนิทานที่มีสาระเกี่ยวข้องกับการมีน้ำใจ มีมิตรภาพ การแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น การขอบคุณ ขอโทษ และให้อภัยผู้อื่น ฯลฯ ประมาณ 12 เรื่อง เช่น กบซ่าหน้าบูต เพื่อนใหม่ของหนูพิน่า โป่งเหน่งเกรว วันเยี่ยมไข้เอมอส แมคกี สงครามสุดบ๊อง วิธีเป็นสิงโต สงครามขนมหวาน ประภาคารกับหิ่งห้อยตัวน้อย ฟิน้อง 999 ตัว ย้ายบ้าน ปลาสายรุ้ง แก๊งเหมียวจอมป่วน ถ้วยฟูไม่ยอมเศร้า ฯลฯ

2) หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการคัดเลือกนิทาน เพื่อนำมาใช้เป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราวในการออกแบบกิจกรรม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก 3 ประการ คือ (1) มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก (2) มีเนื้อเรื่องสนุกสนาน ชวนติดตาม และ (3) มีความยาวที่เหมาะสมกับช่วงระยะเวลาความสนใจและสมาธิในการฟังของเด็ก นำมาพิจารณาร่วมกับการวิเคราะห์ความสอดคล้องของนิทานกับองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ โดยองค์ประกอบของทักษะการสร้าง

สัมพันธภาพมีทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการสื่อสาร ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม และด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งแต่ละด้านสามารถแบ่งลักษณะของพฤติกรรมออกมาได้ตามด้านละ 2 ลักษณะ ผู้วิจัยจึงกำหนดจำนวนของกิจกรรมเป็น 8 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน เพื่อการส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพให้ครบทุกองค์ประกอบได้แก่

กิจกรรมที่ 1 และ กิจกรรมที่ 2 ส่งเสริมด้านการสื่อสาร มีลักษณะดังนี้

- (1) การเข้าใจอารมณ์ของตนเองเพื่อสื่อสารและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม
- (2) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยวาจาและท่าทางที่สุภาพเหมาะสม

กิจกรรมที่ 3 และ กิจกรรมที่ 4 ส่งเสริมด้านการสร้างความสัมพันธ์ มีลักษณะดังนี้

- (1) การดูแลและแบ่งปันแก่ผู้อื่น
- (2) การอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยไม่กลั่นแกล้ง

กิจกรรมที่ 5 และ กิจกรรมที่ 6 ส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม มีลักษณะดังนี้

- (1) การตระหนักถึงผลจากการกระทำของตนเองที่อาจส่งผลต่อผู้อื่น
- (2) การเข้าใจและยอมรับในตัวตนของตนเอง และความแตกต่างของผู้อื่น

กิจกรรมที่ 7 และ กิจกรรมที่ 8 ส่งเสริมด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีลักษณะดังนี้

- (1) การเข้าใจความแตกต่าง มองข้ามความขัดแย้ง และเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- (2) การรู้จักแก้ปัญหาในการทำงานร่วมกันเป็นทีม

3) ผู้วิจัยเรียงลำดับกิจกรรม 8 กิจกรรม โดยเริ่มจากการนำนิทานที่ได้คัดเลือกมาเรียงจากระดับความยากและความซับซ้อนของเนื้อหา จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องกับลักษณะในแต่ละด้านของทักษะการสร้างสัมพันธภาพเพิ่มเติม เพื่อนำมาเป็นกรอบในการลำดับคุณลักษณะหรือทักษะที่ใกล้ตัว ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่ายและมีความเป็นรูปธรรมก่อน แล้วจึงนำเข้าสู่ทักษะที่มีความซับซ้อนและยากขึ้นไปตามลำดับ รวมถึงผู้วิจัยได้จัดเรียงลำดับกิจกรรมโดยให้เริ่มจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล ไปสู่การปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างบุคคลกับกลุ่ม คือ

เริ่มต้นด้วยการเรียนรู้เข้าใจตนเอง การทำความรู้จักกับคนใกล้ตัว หรือเพื่อนสนิท นำไปสู่การสร้าง ความสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่หรือคนที่ไม่รู้จักได้

1.2.2 การคัดเลือกนิทานเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน เพื่อเป็น แนวทางในการออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการคัดเลือกหนังสือนิทานภาษาไทยมีสาระเกี่ยวข้องกับการมี น้ำใจ การแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น การขอบคุณ ขอโทษ และให้อภัยผู้อื่น ฯลฯ

2) ผู้วิจัยการคัดเลือกหนังสือนิทาน เพื่อนำไปใช้ในชุดกิจกรรมที่ พัฒนาขึ้น จำนวนทั้งหมด 8 เรื่อง ที่มีสาระเกี่ยวข้องกับการมีน้ำใจ มิตรภาพ การแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น การขอบคุณ ขอโทษ และให้อภัยผู้อื่น ฯลฯ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ (1) มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก (2) มีเนื้อเรื่องสนุกสนาน ชวนติดตาม และ (3) มีความยาวที่ เหมาะสมกับช่วงระยะเวลาความสนใจและสมาธิในการฟังของเด็ก

3) ผู้วิจัยนำหนังสือนิทานที่ผู้วิจัยได้คัดเลือก ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก และผู้ทรงคุณวุฒิด้านพัฒนาการเด็กประถมศึกษา จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ พิจารณา โดยใช้แบบประเมินเพื่อคัดเลือกหนังสือนิทาน ซึ่งพิจารณาจากความเหมาะสมสอดคล้อง ของหนังสือนิทานในการนำไปใช้ในชุดกิจกรรมฯ ที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากความสอดคล้องกับ รายการพิจารณา 7 รายการ ได้แก่ (1) เนื้อหาของนิทานสอดคล้องกับจุดประสงค์ของกิจกรรม (2) เนื้อหาของนิทานมีสาระเกี่ยวข้องกับการมีน้ำใจ การแบ่งปัน มิตรภาพ การช่วยเหลือผู้อื่น การขอบคุณ ขอโทษ และให้อภัยผู้อื่น ฯลฯ (3) เนื้อหาของนิทานมีความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ แสดงละครสร้างสรรค์ (4) นิทานมีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ เหมาะสมกับการนำมาใช้ในกิจกรรม เช่น ภาพประกอบ ตัวละคร (5) เนื้อหาของนิทานมีความเหมาะสมสอดคล้องกับช่วงอายุของนักเรียน (6) เนื้อเรื่องของนิทานมีความยาวที่เหมาะสมสอดคล้องกับช่วงระยะเวลาความสนใจและสมาธิในการ ฟังของนักเรียน (7) เนื้อหาของนิทานมีความสนุกสนาน ชวนติดตาม ผู้วิจัยใช้แบบประเมินเพื่อ คัดเลือกหนังสือนิทานที่ผู้วิจัยออกแบบ ซึ่งมีรูปแบบเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 5 ระดับ คือ

ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมพอใช้

ระดับ 1 หมายถึง ไม่เหมาะสม

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์หาคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมของนิทานที่ได้รับ การพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยจะคัดเลือกนิทานที่ได้คะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมตั้งแต่ 3.51 ขึ้น ไป โดยแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับพอใช้

1.00 – 1.50 หมายถึง ไม่มีความเหมาะสม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

4) ผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้รับจากการตรวจพิจารณานิทานจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน มาคำนวณและวิเคราะห์ผลค่าคะแนน ความเหมาะสมของนิทานในการ นำไปใช้ในชุดกิจกรรมฯ ที่พัฒนาขึ้น พบว่านิทานทุกเรื่อง มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ตามที่กำหนด โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.6 - 5 หมายถึง นิทานมีความเหมาะสมมาก และมีความเหมาะสม มากที่สุด ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อพิจารณาในการคัดเลือกนิทานไปใช้ โดยมี ประเด็นสำคัญดังนี้

(1) นิทาน เรื่อง “กบซ่าหน้าบูด” อาจเพิ่มเติม ข้อเสนอแนะในการเปิดโอกาสให้ครูเลือกใช้หนังสือนิทานที่มีความคล้ายคลึงกันได้ในอนาคต เช่น “ฮูก ซ่าหน้าบึ้ง” หรือ “กระรอกหน้าบึ้งกับผึ่งเบิกบาน”

(2) นิทาน เรื่อง “เพื่อนใหม่ของหนูพิน่า” สามารถเพิ่มเติมในส่วนของสาระ เนื่องจากมีเนื้อหาการตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นใจในการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น

(3) นิทาน เรื่อง “โป๊งเหนงเกร” ด้วยเนื้อเรื่องมีการใช้คำยากหลายคำ และมีการอธิบายลักษณะพฤติกรรมการกลั่นแกล้งออกมาค่อนข้างชัดเจน ซึ่งอาจเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีและนำไปสู่การทำตามได้ หากเป็นไปได้อาจพิจารณาเลือกนิทานใหม่

(4) นิทาน เรื่อง “วันเยี่ยมไข้เอมอส แมคกี” การเล่าครรมีการอธิบายเพิ่มเติมประเด็นของการให้ เมื่อเราให้สิ่งใดใคร เราก็จะได้สิ่งนั้นตอบแทน และการนำไปใช้ในละครสร้างสรรค์ สามารถเปิดโอกาสให้สร้างบท “ต้นสด” ได้ในทุกช่วงของเรื่อง โดยครูสามารถเสริมบทพูดในแต่ละฉากเพิ่มเข้าไปได้

(5) นิทาน เรื่อง “สงครามสุดบ๊อง” มีลักษณะ มีเนื้อเรื่องมีความซับซ้อน มีการใช้สัญลักษณ์ และมีความเป็นนามธรรมค่อนข้างสูง อาจทำให้เข้าใจยาก ในการเล่าอาจต้องใช้ความระมัดระวัง หากเป็นไปได้อาจพิจารณาเลือกนิทานใหม่

(6) นิทาน เรื่อง “วิธีเป็นสิงโต” เนื้อเรื่องมีความน่าสนใจ แต่บางส่วนที่เป็นเพลงกลอนในตอนท้ายของเรื่องอาจทำให้ใช้เวลามากเกินไป ควรปรับลดความหรือทำให้กระชับขึ้น นอกจากนี้เนื้อหาบางส่วนของเนื้อเรื่องที่น่าจะเข้าใจยากสำหรับเด็กในวัยนี้ เนื่องจากมีความเป็นนามธรรมสูง จึงควรปรับแก้คำเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่าย และจับต้องได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งในตอนจบของการเล่าควรเน้นหรือเชื่อมโยงไปสู่แนวคิดที่ว่า “เราแตกต่างกัน”

(7) นิทาน เรื่อง “สงครามขนมหวาน” มีประเด็นเรื่อง การยอมรับความแตกต่าง (ของชาติพันธุ์ด้วย) หากเป็นไปได้สามารถเพิ่มเติมให้เด็กเรียนรู้ประเด็นนี้ได้ เพราะเป็นเรื่องพหุสังคม

(8) นิทาน เรื่อง “ประกาศการกับหิ้งห้อยตัวน้อย” มีเนื้อเรื่องที่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ในการแสดงละครสร้างสรรค์ แต่เนื้อเรื่องมีลักษณะเป็นบทร้อยกรองอาจยากเกินไปสำหรับเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้น จำเป็นต้องถอดความและตีความให้เด็ก มิฉะนั้นอาจทำให้การแปลความหมายอาจผิดเพี้ยนไปได้

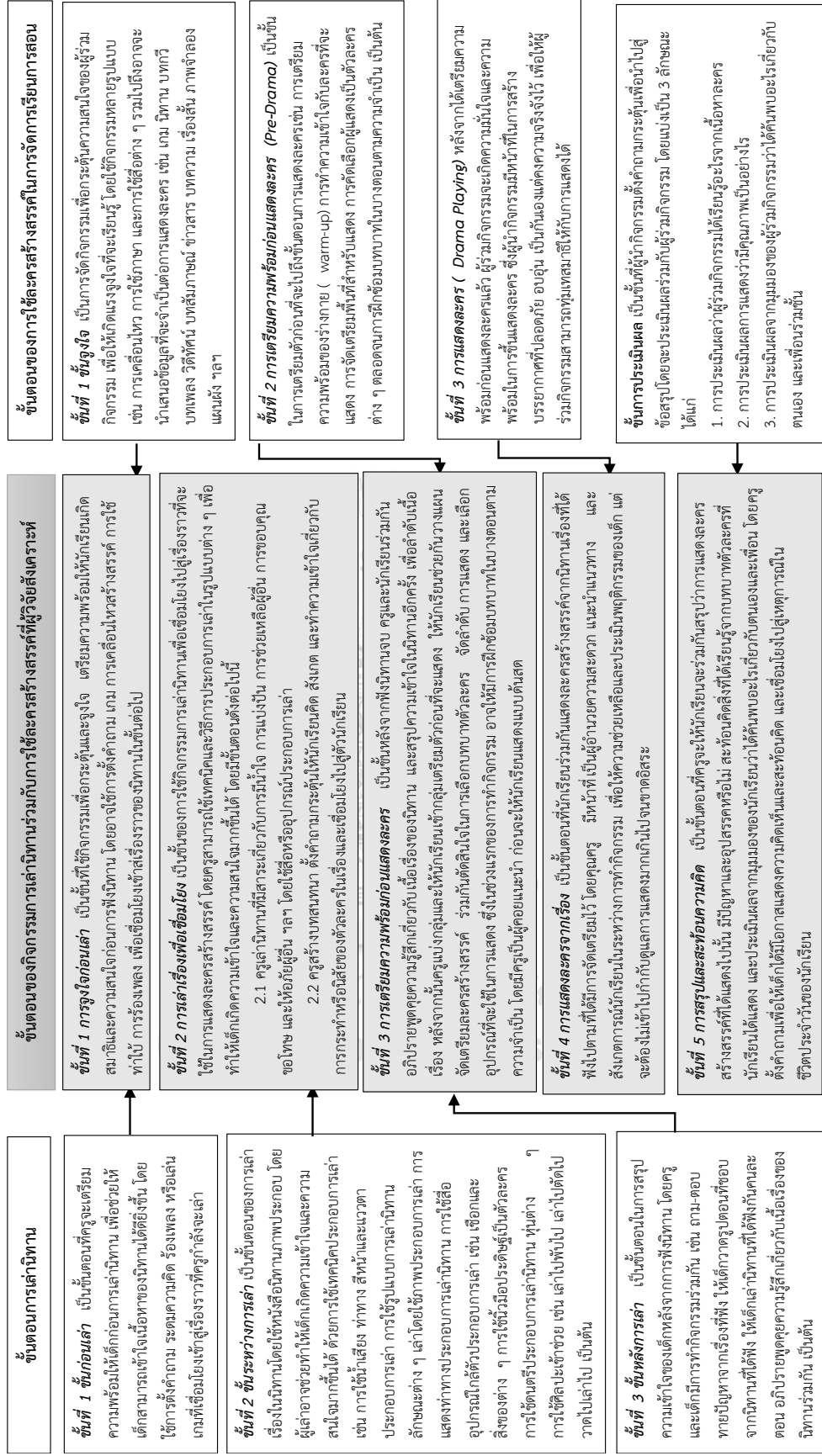
เมื่อพิจารณาจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยจึงพิจารณาคัดเลือกนิทานที่จะนำไปใช้ใหม่ 2 เรื่อง ได้แก่ “ความลับของอลัน” แทนนิทานเรื่อง “โป่งเหน่งเกร” และ “เต่าสองตัวกับหมวกหนึ่งใบ” แทนเรื่อง “สงครามสุดบ๊อง” ที่มีเนื้อหาเป็นรูปธรรมและเข้าใจง่ายกว่านิทานเรื่องเดิมที่มีลักษณะเนื้อหาที่ซับซ้อน มีการใช้สัญลักษณ์ ค่อนข้างมีความเป็นนามธรรมสูง ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจประเด็นที่คลาดเคลื่อนได้

5) ทำจดหมายขอความอนุเคราะห์ใช้หนังสือนิทานในงานวิจัยจากสำนักพิมพ์

1.2.3 การสังเคราะห์ขั้นตอนของชุดกิจกรรมฯ

ผู้วิจัยสังเคราะห์ขั้นตอนของการเล่นนิทานแล้วนำมาผสมผสานกับขั้นตอนของกระบวนการใช้ละครสร้างสรรค์ โดยขั้นตอนของการเล่นนิทาน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนการเล่า ขั้นระหว่างการเล่น และขั้นหลังการเล่น และขั้นตอนของการใช้ละครสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การจูงใจ (Motivation) การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร (Pre-drama) และการแสดงละคร (Drama Playing) ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์ให้เป็นขั้นตอนที่เหมาะสมในการใช้การเล่นนิทานร่วมกับละครสร้างสรรค์ มาเป็นขั้นตอน 5 ขั้นตอน ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจะดำเนินการทั้งหมดตาม 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนของกิจกรรมการเล่าหน้าร่วมกันกับการใช้ละครสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์

รายละเอียดการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นที่ 1 การจูงใจก่อนเล่า เป็นขั้นที่ใช้กิจกรรมเพื่อกระตุ้นและจูงใจ เตรียมความพร้อมให้นักเรียนเกิดสมาธิและความสนใจก่อนการฟังนิทาน โดยอาจใช้การตั้งคำถาม เกม การเคลื่อนไหว สร้างสรรค์ การใช้ท่าใบ้ การร้องเพลง เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องราวของนิทานในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 การเล่าเรื่องเพื่อเชื่อมโยง เป็นขั้นของการใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อเชื่อมโยงไปสู่เรื่องราวที่จะใช้ในการแสดงละครสร้างสรรค์ โดยครูสามารถใช้เทคนิคและวิธีการประกอบการเล่าในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจและความสนใจมากขึ้นได้ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ครูเล่านิทานที่มีสาระเกี่ยวกับการมีน้ำใจ การแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น การขอบคุณ ขอโทษ และให้อภัยผู้อื่น ฯลฯ โดยใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการเล่า

2.2 ครูสร้างบทสนทนา ตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิด สังเกต และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำหรือนิสัยของตัวละครในเรื่องและเชื่อมโยงไปสู่ตัวนักเรียน

ขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร เป็นขั้นหลังจากฟังนิทานจบ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายพูดคุยความรู้สึกเกี่ยวกับเนื้อเรื่องของนิทาน และสรุปความเข้าใจในนิทานอีกครั้ง เพื่อลำดับเนื้อเรื่อง หลังจากนั้นครูแบ่งกลุ่มและให้นักเรียนเข้ากลุ่มเตรียมตัวก่อนที่จะแสดงให้นักเรียนช่วยกันวางแผน จัดเตรียมการแสดงละครสร้างสรรค์ ร่วมกันตัดสินใจในการเลือกบทบาทตัวละคร จัดลำดับการแสดง และเลือกอุปกรณ์ที่จะใช้ในการแสดง ซึ่งในระยะแรกของการทำกิจกรรมอาจให้มีการฝึกซ้อมบทบาทในบางตอนตามความจำเป็น โดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำ ก่อนจะให้นักเรียนแสดงแบบต้นสดในลำดับต่อไป เมื่อนักเรียนเริ่มคุ้นเคยกับกิจกรรมแล้ว

ขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง เป็นขั้นตอนที่นักเรียนร่วมกันแสดงละครสร้างสรรค์จากนิทานเรื่องที่ได้ฟังไปตามที่ได้มีการจัดเตรียมไว้ โดยคุณครูมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำแนวทางและสังเกตการณ์นักเรียนในระหว่างการทำกิจกรรม เพื่อให้ความช่วยเหลือและประเมินพฤติกรรมของนักเรียน แต่จะต้องไม่เข้าไปกำกับดูแลการแสดงมากเกินไปจนขาดอิสระ

ขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อนความคิด เป็นขั้นตอนที่ครูจะให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่า การแสดงละครที่ได้แสดงไปนั้น มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ และสะท้อนคิดสิ่งที่ได้เรียนรู้จากบทบาทตัวละครที่นักเรียนได้แสดง ครูตั้งคำถามเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและสะท้อนคิด และเชื่อมโยงไปสู่เหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

1.2.4 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมฯ ฉบับร่าง

ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น พัฒนาขึ้นจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการเล่านิทาน และการใช้ละครสร้างสรรค์ ศึกษาเทคนิค วิธี และรูปแบบกระบวนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับละครสร้างสรรค์ โดยชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น เป็นชุดกิจกรรมที่ให้ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้เรียงลำดับและออกแบบกิจกรรมทั้งหมด 8 กิจกรรม โดยจะใช้ชุดกิจกรรมในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือชุมนุม ชมรม เป็นเวลา 8 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที รวมเวลาเข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง โดยกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรม “ทายซิ ทายซิ เขาเป็นอย่างไร” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การแสดงและบอกอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น โดยใช้ภาษาและท่าทางที่สุภาพ ไม่แสดงท่าทีก้าวร้าว

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรม “มาเป็นเพื่อนกันเถอะ” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์ กล่าวที่จะสนทนากับเพื่อนที่ไม่รู้จัก หรือไม่คุ้นเคย สามารถแสดงความคิดเห็นส่วนตัวได้ โดยไม่ใช่คำหยาบคาย หรือคำพูดที่ทำร้ายจิตใจ

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรม “ใจเขา ใจเรา” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กรู้ว่าการมีพฤติกรรม การกลั่นแกล้งเป็นสิ่งที่ไม่ดี รู้จักที่จะขอโทษและขอบคุณอย่างจริงใจ

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรม “ฉันดูแลเธอ เธอดูแลฉัน” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กรู้จักการแบ่งปันความสุขร่วมกัน รู้จักแสดงความคิดเห็นชื่นชมเพื่อนในเชิงบวก

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรม “คิดนะ คิดนะ ก่อนที่จะทำ” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กรู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคม และไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรม “ฉันเป็นฉันและเธอเป็นเธอ” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รู้จัก เคารพและยอมรับในสิทธิ เหตุผล ความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างของเพื่อน มีความเข้าใจในความแตกต่างของคนแต่ละบุคคล

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรม “รวมพลังเราเป็นหนึ่งเดียว” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รู้จัก การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้ความร่วมมือในการทำงานหรือกิจกรรมกับเพื่อน สามารถร่วมคิด แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรม “รวมกันเราทำได้” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รู้จักที่จะทำงาน ร่วมกับ เพื่อนได้โดยพร้อมที่จะเป็นทั้ง “ผู้นำ” และ “ผู้ตาม” พร้อมสนับสนุนเมื่อเพื่อนต้องการ และ กล้าที่จะขอความช่วยเหลือจากเพื่อนเมื่อตนเองพบกับปัญหาได้

ชุดกิจกรรมนี้มีลักษณะกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ หรือการทำงาน ร่วมกันกับเพื่อน ผ่านการเล่านิทานและละครสร้างสรรค์ ซึ่งเนื้อหาของละครสร้างสรรค์จะออกแบบ ขึ้นมาจากนิทานที่เกี่ยวข้องกับการมีน้ำใจ มิตรภาพ การแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น การขอบคุณ ขอโทษ และให้อภัยผู้อื่น ฯลฯ เพื่อให้นักเรียนได้เชื่อมโยงเหตุการณ์จากนิทาน มาระดมความคิดเพื่อ เตรียมความพร้อมก่อนการแสดงละคร ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน และได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและสะท้อนคิดหลังจากได้แสดงละครสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดัง ตารางที่ 6

ตารางที่ 6 โครงสร้างของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น ฉบับร่าง

กิจกรรม	จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	ลักษณะการเลือก นิทาน/ เรื่อง	เทคนิคการเล่านิทาน	แนวทางการสร้างสรรค์	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
กิจกรรมที่ 1 “ทายซิ ทายซิ เขาเป็นอย่างไร” กิจกรรมมุ่งเน้นการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลกับบุคคล โดย เน้นการเข้าใจและ รับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง เพื่อนำไปสู่การ แสดงออกและสื่อสาร ทั้งทางวาจาและ ทำทางได้อย่างสุภาพ เหมาะสม	1. เพื่อให้ตระหนัก ถึงอารมณ์ ความรู้สึกของ ตนเอง 2.เพื่อให้สามารถ บอกอารมณ์ของ ตนเองและผู้อื่นได้ 3. เพื่อให้สามารถ แสดงออกได้อย่าง สุภาพ ทั้งทางวาจา และท่าทาง (มุ่งเน้นท่าทางที่ ก้าวร้าว หยาบคาย “ไม่ควรปฏิบัติ”)	กบซ่าหน้าบูด เรื่องย่อ: กบซ่าหน้าบูด ชอบทำหน้าบูดกับเรื่อง ต่าง ๆ เวลาเล่นกับ เพื่อนก็มักจะไม่ชอบทำ เหมือนคนอื่น แต่ใน ท้ายสุดก็ได้เรียนรู้ว่าไม่ ควรจะใจร้ายและเอาแต่ ใจของตัวเองตลอดเวลา เนื้อหาเกี่ยวกับการ แสดงความรู้สึกอารมณ์ ที่เหมาะสมต่อตนเอง และผู้อื่น เป็นต้นเรื่อง เชื่อมโยงสู่กิจกรรมการ สื่อสาร	ใช้กิจกรรมที่ 1 “ทายซิ ทายซิ เขาเป็นอย่างไร” 1. เหมาะกับการเรียนรู้และ ทำความเข้าใจอารมณ์ ตนเอง และการแสดงออก ทางอารมณ์ที่เหมาะสม โดย เนื้อหาของนิทานควร กล่าวถึงอารมณ์ของมนุษย์ อย่างระมัดระวัง ไม่สร้าง ความเขินอายบนความ เจ็บปวดของคนอื่น 2. เหมาะกับการนำไปใช้ แสดงละครสร้างสรรค์เพื่อ ทำความเข้าใจอารมณ์ของ ตนเอง	เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้ หนังสือนิทานประกอบ ร่วมกับ การใช้วัสดุใกล้ตัว ทั้งนี้ด้วยสีส้น บรรยากาศ และอารมณ์ (mood & tone) ของเรื่อง มีความ สนุกสนาน ตัวละครมีมิติ และความเคลื่อนไหวปรากฏ อยู่ทั้งในภาษาและภาพ จึง เลือกใช้การเล่าประกอบกับ หนังสือเป็นหลัก ผสมผสาน กับใช้วัสดุใกล้ตัวร่วมด้วย เพื่อเพิ่มรายละเอียดให้เกิด อารมณ์ และความน่าสนใจ มากขึ้น (เช่น ไปไม้ กระดาษ สี หรือทำป้ายอัปเดตจะเข้าจาก ไม้หนีบผ้า)	ลักษณะของแนวทางการละคร สร้างสรรค์ที่นำมาใช้ในกิจกรรมที่ 1 “ทายซิ ทายซิ เขาเป็นอย่างไร” 1. แสดงตามคำบรรยายของครูหรือ ผู้นำกิจกรรม -ให้นักเรียนแสดงตามเนื้อเรื่อง ในนิทาน (แสดงตามโครงเรื่องของ หนังสือ) โดยให้ครูเป็นผู้บรรยายบท -ให้นักเรียนแสดงตามบทที่ครู บรรยาย โดยครูบรรยาย และพากย์ เสียงตัวละคร โดยครูมีการเว้นจังหวะ ให้นักเรียนได้แสดงตนแสดงด้วยตนเอง 2. แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับ บทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อการตื่นจินตนาการของเด็ก - ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ และ ปรับสถานการณ์ให้เด็กมีโอกาสดู แสดงตนแสดงตัวของตัวละครได้ตาม อิสระ	ประเมินโดยใช้การสังเกต พฤติกรรมการมีทักษะการ สร้างสัมพันธ์ภาพของ นักเรียน โดยสังเกตใน องค์ประกอบ 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธภาพ

กิจกรรม	จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	ลักษณะการเลือก นิทาน/ เรื่อง	เทคนิคการเล่านิทาน	แนวทางการสร้างสรรค์	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
กิจกรรมที่ 2 “มาเป็นเพื่อนกัน เถอะ” - กิจกรรมนี้มุ่งเน้น การปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลกับ บุคคล โดยเน้นการ พูดคุยสื่อสาร ทำ ความรู้จักกับเพื่อน ใหม่ คนที่ไม่รู้จัก หรือไม่ได้เคย อย่าง เป็นมิตรเพื่อสร้าง ความสัมพันธ์อันดีต่อกันและกัน โดย แสดงออกและสื่อสาร ทั้งทางวาจาและ ทางทางอย่างสุภาพ เหมาะสม	1. เพื่อให้กล้าที่จะ สนทนากับเพื่อนที่ “ไม่รู้จัก” ไม่คุ้นเคย 2. เพื่อให้สามารถ แสดงออกได้อย่าง สุภาพ ทั้งทางวาจา และทางทาง (มุ่งเน้นท่าทางที่ สุภาพและเป็น มิตร)	เพื่อใหม่ของผู้นำ เรื่องย่อ: เรื่องราวของพี่ น้า เจ้าหนูใจ爛ตัว น้อยที่หล่นออกมาจาก กระเป๋าของเด็กหญิงคน หนึ่ง พี่น้าไม่สามารถ หยิบตัวได้หกไม่ว่าใคร มาใจ爛ให้ จึงรู้สึก กลัวและกังวล เธอจึงร้อง ให้ใครมาช่วย จนกระทั่งพี่น้า หนูตัว จิ้งจอกเข้ามาทักทายทำให้ ความรู้จักกับพี่น้า จากนั้นก็ช่วยใจ爛ให้ พี่น้าได้ไปเดินเล่นและ กินอาหารด้วยกัน เนื้อหาเกี่ยวกับ กล้าแสดงออก การทำ ความรู้จักกับเพื่อนใหม่ เรื่องเชื่อมโยงเข้าสู่ กิจกรรมการสื่อสาร	ลักษณะการเลือก นิทาน/ เรื่อง ใช้ในกิจกรรมที่ 2 “มาเป็น เพื่อนกันเถอะ” 1. เหมาะกับการเรียนรู้ เกี่ยวกับสื่อสาร การใช้ ภาษาที่สุภาพ การทำความ รู้จักกับเพื่อนที่สนิท/รู้จัก และเพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่รู้จัก 2. เหมาะกับการนำไปใช้ แสดงละครสร้างสรรค์เพื่อ ทำความเข้าใจต่อการมี ปฏิสัมพันธ์ การแสดง ท่าทางและการใช้ภาษาที่ สุภาพร่วมกับผู้อื่นใน สถานการณ์ ต่าง ๆ	เทคนิคการเล่านิทาน เทคนิควิธีการใช้ ภาพประกอบ ร่วมกับการใช้หุ่นนิ้ว ทั้งนี้ด้วยภาพประกอบที่ ปรากฏในหนังสือนิทานมีสีสัน สดใส เหมาะที่จะนำมาใช้เป็น ฉาก และเพื่อให้ตัวละครใน เรื่องดูมีชีวิตมากขึ้น จึงเลือกนำ หุ่นนิ้วมาประกอบการเล่า ร่วมกับการใช้ภาพประกอบ จากหนังสือนิทานมาเป็นฉาก หลัง	แนวทางการสร้างสรรค์ ลักษณะของเทคโนโลยีสร้างสรรค์ ที่นำมาใช้ในกิจกรรมที่ 2 “มาเป็นเพื่อนกันเถอะ” 1. แสดงตามคำบรรยายของครูหรือผู้นำ กิจกรรม - ให้นักเรียนแสดงตามบทที่ครู บรรยาย โดยครูบรรยาย และพากย์เสียง ตัวละคร โดยครูมีการเว้นจังหวะให้ นักเรียนได้แสดงตนแสดงด้วยตนเอง 2. แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับ บทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อ กระตุ้นจินตนาการของเด็ก - ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ และปรับ สถานการณ์ให้เด็กมีโอกาสได้แสดงจินต คำพูดของตัวละครได้ตามอิสระ 3. แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้อิสระ แก่เด็กเรียนในการแสดงอย่างสร้างสรรค์ - ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ จากนั้น ให้นักเรียนแสดงตนแสดงตามจินตนาการได้ อย่างอิสระ เทคนิคย่อย o การใช้ละครใบ้ – การแสดงโดยไม่ใช้ เสียงหรือคำพูด ใช้ท่าทาง จากการขยับ ร่างกายและการแสดงสีหน้าท่าทางให้เกิด ความหมายที่ต้องการจะสื่อ	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment) ประเมินโดยใช้การสังเกต พฤติกรรมการมีทักษะการ สร้างสัมพันธ์ภาพของ นักเรียน โดยสังเกตใน องค์ประกอบ 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ

กิจกรรม	จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	ลักษณะการเลือก นิทาน/ เรื่อง	เทคนิคการเล่านิทาน	แนวทางการสร้างสรรค์	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
กิจกรรมที่ 3 “ใจเขา ใจเรา” - กิจกรรมนี้มุ่งเน้น การปฏิบัติตนกับ ระหว่างบุคคลกับ บุคคล โดยเน้นการ รับรู้และเข้าใจ ความรู้สึกของผู้อื่น ตระหนักถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจาก การกลั่นแกล้งที่อาจ สร้างความเดือดร้อน แก่ผู้อื่น มีความ รับผิดชอบต่อผลของ การกระทำที่เกิดขึ้น และแสดงออกได้ อย่างสุภาพ เหมาะสม (รู้จัก ขอบเขต เมื่อได้รับสิ่ง ดี ๆ และรู้จักขอโทษ เมื่อทำผิดต่อผู้อื่น)	1. เพื่อให้ตระหนัก และเข้าใจว่าการมี พฤติกรรมกรกลั่น แกล้งเป็นสิ่งที่ไม่ ควรปฏิบัติ 2. เพื่อให้สามารถที่ จะขอโทษและ ขอโทษอย่าง จริงใจ	ป๊องเหงงเงเร เรื่องย่อ: ป๊องเหงง ไดโนเสาร์จอมเกรกับตุห พันแหลม ทั้งสองชอบ แกล้งคนอื่นอยู่เสมอ ทั้ง ขโมยของเล่น รังแกเพื่อน และมักแสร้งทำเป็นขอ โโทษแบบไม่จริงใจ เมื่อถึง เวลาเลิกเรียนไม่โป่งแถม ขวนขวานแหลมออกไปเล่น ในที่ต่อห้าม และเกิด เหตุการณ์นี้คาดฝันขึ้น โชคดีที่มีเพื่อนมาช่วยไว้ หลังจากนั้นก็ถึงถึงสำนัก ผิดและไม่ขอโทษเพื่อน ๆ ที่เคยแกล้ง และทั้งสองก็ ไม่เคยเกรใจเลย เนื้อหาเกี่ยวกับการไม่ กลั่นแกล้งผู้อื่น การรู้จัก ขอโทษเมื่อทำผิด ความจริงใจ และมิตรภาพ เป็นต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่ กิจกรรมการสร้าง ความสัมพันธ์	ลักษณะการเลือกเรื่องมา ใช้ในกิจกรรมที่ 3 “ใจเขา ใจเรา” 1. เหมาะกับการเรียนรู้และ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ความเดือดร้อนที่เกิดจาก การกลั่นแกล้งยอมทำให้ ผู้อื่นเกิดความไม่สบายใจ รู้จักการขอโทษและ ขอโทษ 2. เหมาะกับการนำไปใช้ แสดงละครสร้างสรรค์เพื่อ ทำความเข้าใจต่อผลของ การกลั่นแกล้ง การเข้าใจ ความรู้สึก การรู้จักขอโทษ และขอโทษผู้อื่น	เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้ หนังสือนิทานเป็นสื่อ ประกอบการเล่าร่วมกับ การใช้หุ่นกระดาษ ทั้งนี้ด้วยนิทานมีตัวละครหลาย ตัว ซึ่งแต่ละตัวมีความแตกต่าง กัน ดังนั้นเพื่อให้เห็นบุคลิก ตัวละครแต่ละตัวเด่นชัดขึ้น จึงเลือกใช้หุ่นกระดาษพร้อม กับนำหนังสือมาเป็นสื่อ/ฉาก ประกอบในการเล่าเรื่อง	ลักษณะของเทคนิคละครสร้างสรรค์ ที่นำมาใช้ในกิจกรรมที่ 3 “ใจเขา ใจเรา” 1. แสดงตามคำบรรยายของครูหรือ ผู้นำกิจกรรม -ให้นักเรียนแสดงตามเนื้อเรื่อง ในนิทาน (แสดงตามโครงเรื่องของ หนังสือ) โดยให้ครูเป็นผู้บรรยายบท -ให้นักเรียนแสดงตามบทที่ครู บรรยาย โดยครูบรรยาย และพากย์ เสียงตัวละคร โดยครูมีการเว้นจังหวะ ให้นักเรียนได้แสดงตนแสดงด้วยตนเอง 2. แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับ บทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก - ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ และ ปรับสถานการณ์ให้เด็กมีโอกาได้ แสดงตนแสดงคำพูดของตัวเองละครได้ตาม อีสระ	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment) ประเมินได้โดยใช้การสังเกต พฤติกรรมที่มีทักษะการ สร้างสัมพันธ์ภาพของ นักเรียน โดยสังเกตใน องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ 3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อ สังคม

กิจกรรม	จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	ลักษณะการเลือก นิทาน/เรื่อง	เทคนิคการเล่านิทาน	แนวทางการสร้างสรรค์	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
กิจกรรมที่ 4 “ฉันดูเธอ เธอ ดูฉัน” - กิจกรรมนี้มุ่งเน้น การปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลกับ บุคคล เน้นเรื่องการ ดูแลและแบ่งปันแก่ ผู้อื่น การรู้จักเอาใจ ใส่ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยสามารถ ช่วยเหลือและแสดง ความคิดเห็นชื่นชม ผู้อื่นได้อย่างจริงใจ	1.เพื่อให้เห็นคุณค่า ของการแบ่งปัน ความสุขร่วมกัน 2.เพื่อให้สามารถ แสดงความคิดเห็น ชื่นชมเพื่อนในเชิง บวก	วันเอ๋ยไปใช้ เอมอส แมคกี เรื่อยๆ: เรื่องราวของ ชายชราชื่อ เอมอส แมคกี ที่ไปเยี่ยม เพื่อน ๆ ที่สวนสัตว์ทุก วัน จนกระทั่งวันหนึ่ง เขาป่วย เพื่อน ๆ จึง เปลี่ยนมาเยี่ยมเขาบ้าง	ลักษณะการเลือกเรื่องมา ใช้ในกิจกรรมที่ 4 “ฉันดูเธอ เธอดูฉัน” 1. เหมาะกับการเรียนรู้ เกี่ยวกับ การแบ่งปัน การดูแลเอาใจใส่ผู้อื่น 2. เหมาะกับการนำไปใช้ แสดงละครสร้างสรรค์เพื่อ ทำความเข้าใจต่อ สถานการณ์ในการมี ปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นใน สถานการณ์ต่าง ๆ	เทคนิคการเล่านิทาน เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้ หนังสือนิทานเป็นสื่อ ประกอบการเล่าร่วมกับ การใช้หุ่นกระดาษ ทั้งนี้ด้วยเนื้อเรื่องของนิทานตัว ละครส่วนใหญ่เป็นสัตว์ เพื่อให้ น่าสนใจและเห็นรายละเอียดที่ ชัดขึ้น และเพื่อให้ตัวละครดูมี การเคลื่อนไหวมากขึ้น จึงได้นำ หุ่นกระดาษมาประกอบการใช้ประกอบการ เล่า	ลักษณะของเทคนิคละครสร้างสรรค์ ที่นำมาใช้ในกิจกรรมที่ 4 “ฉันดูเธอ เธอดูฉัน” 1. แสดงตามคำบรรยายของครูหรือผู้นำ กิจกรรม -ให้นักเรียนแสดงตามบทที่ครู บรรยาย โดยครูบรรยาย และพากย์เสียง ตัวละคร โดยครูมีการเน้นจังหวะให้ นักเรียนได้แสดงต้นสดด้วยตนเอง 2. แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับ บทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อ กระตุ้นจินตนาการของเด็ก - ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ และปรับ สถานการณ์ให้เด็กมีโอกาสได้แสดงต้นสด คำพูดของตัวละครได้ตามอิสระ 3. แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้อิสระ แก่เด็กเรียนในการแสดงอย่างสร้างสรรค์ - ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ จากนั้น ให้นักเรียนแสดงต้นสดตามจินตนาการได้ อย่างอิสระ เทคนิคย่อย o การเลียนเสียง การทำเสียงให้ เหมือนกับสิ่งอื่น เช่น สัตว์หรือสิ่งของ ซึ่ง ช่วยให้เข้ากับบทบาทของตัวละครมาก ขึ้น	ประเมินโดยใช้การสังเกต พฤติกรรมการมีทักษะการ สร้างสัมพันธ์ภาพของ นักเรียน โดยสังเกตใน องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ 3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อ สังคม

กิจกรรม	จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	ลักษณะการเลือก นิทาน/เรื่อง	เทคนิคการเล่านิทาน	แนวทางการสร้างสรรค์	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
กิจกรรมที่ 5 “คิดนะ คิดนะ ก่อนที่จะทำ” - กิจกรรมนี้มุ่งเน้น การปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลกับ บุคคล เน้นการอยู่ ร่วมกับผู้อื่น โดย ตระหนักถึงผลของ การกระทำของ ตนเองที่อาจส่งผล กระทบ หรือสร้าง ความเดือดร้อนไปสู่ ผู้อื่นได้	1.เพื่อให้เห็นคุณค่า และเข้าใจการอยู่ ร่วมกันในสังคม โดยไม่สร้างความ เดือดร้อนแก่ผู้อื่น 2.เพื่อให้สามารถ อยู่ร่วมในสังคมได้ อย่างสงบสุข ไม่สร้างความ เดือดร้อน	สงครามสุดบ๊อง เรื่องย่อ: เรื่องราวของ พระราชาที่ต้องจองมิชชี เพื่อที่ไม่รู้ว่าจะทำอะไร วันหนึ่งมีคนแนะนำว่า ให้ลองทำสงคราม เพราะเป็นเรื่องสนุก แต่ สุดท้ายก็พบว่าการสงคราม เป็นสิ่งที่เลวร้ายที่สุด เนื้อหาเกี่ยวกับการ คิดถึงผลของการกระทำ ของตนเองที่อาจส่งผล กระทบต่อคนอื่น ซึ่ง เป็นต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่ กิจกรรมการมีส่วนร่วม ต่อสังคม	ลักษณะการเลือกเรื่องมา ใช้ในกิจกรรมที่ 5 “คิดนะ คิดนะ ก่อนที่จะทำ” 1. เหมาะกับการเรียนรู้ เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันใน สังคม การตระหนักรู้ถึงผล ของการกระทำของตนเองที่ อาจสร้างความเดือดร้อนแก่ ผู้อื่น 2. เหมาะกับการนำไปใช้ แสดงละครสร้างสรรค์เพื่อ ทำความเข้าใจต่อผลของ การกระทำที่อาจสร้างความ เดือดร้อนแก่ผู้อื่นใน สถานการณ์ต่าง ๆ	เทคนิคการเล่านิทาน เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้ ศิลปะประกอบ “เล่าไป วาดไป” ทั้งนี้ด้วยลักษณะของนิทานมี รายละเอียดค่อนข้างยาว เพื่อให้ เนื้อเรื่องค่อนข้างยาว เพื่อให้ นำเสนอใจที่จับใจได้ เทคนิคการเล่านิทาน แบบ “เล่าไป วาดไป” มาใช้ ประกอบการเล่า	ลักษณะของเทคนิคละครสร้างสรรค์ ที่นำมาใช้ในกิจกรรมที่ 5 “คิดนะ คิดนะ ก่อนที่จะทำ” 1. แสดงตามคำบรรยายของครูหรือ ผู้นำกิจกรรม -ให้นักเรียนแสดงตามเนื้อเรื่อง ในนิทาน (แสดงตามโครงเรื่องของ หนังสือ) โดยให้ครูเป็นผู้บรรยายบท -ให้นักเรียนแสดงตามบทที่ครู บรรยาย โดยครูบรรยาย และพากย์ เสียงตัวละคร โดยครูมีการเว้นจังหวะ ให้นักเรียนได้แสดงตนแสดงด้วยตนเอง 3. แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้ อีสระแค้นนักเรียนในการแสดงอย่าง สร้างสรรค์ - ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ จากนั้นให้นักเรียนแสดงตนแสดงตาม จินตนาการได้อย่างอิสระ	ประเมินโดยใช้การสังเกต พฤติกรรมการมีทักษะการ สร้างสัมพันธ์ภาพของ นักเรียน โดยสังเกตใน องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ 3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อ สังคม

กิจกรรม	จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	ลักษณะการเลือก นิทาน/เรื่อง	เทคนิคการเล่านิทาน	แนวทางการสร้างสรรค์	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
กิจกรรมที่ 6 “ฉันเป็นฉัน และ เธอเป็นเธอ” - กิจกรรมนี้มุ่งเน้น การปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลกับ บุคคล เน้นให้เข้าใจ และยอมรับถึงความ แตกต่างของคนแต่ละ บุคคล ทั้งด้านความ คิดเห็น เหตุผล และ มุมมองที่แตกต่างกัน ในขณะเดียวกันก็ เข้าใจสิทธิของตนเอง ถ้าที่จะปฏิเสธ แสดงจุดยืน และ ยอมรับการเป็น ตัวเองได้	1. เพื่อให้ตระหนัก ถึงความคิดเห็น และมุมมองที่ แตกต่างกันของ เพื่อน 2. เพื่อให้เข้าใจ เคารพและยอมรับ ในสิทธิ เหตุผล ความคิดเห็นและ มุมมองที่แตกต่าง ของเพื่อน 3. เพื่อให้สามารถ กล้าปฏิเสธสิ่งที่ ตนเองไม่ชอบ และ ไม่อยากทำได้	วิธีป๊อปสิงโต เรื่องย่อ: เลนเจอร์เป็น สิงโตที่แตกต่างจากสิงโต ตัวอื่น เพราะไม่ดุร้าย แต่ แสนสุภาพและอ่อนโยน วันหนึ่งเลนเจอร์ได้พบ กับเจ้าเป็ดแหมเรียนและ ได้เป็นเพื่อนกัน ซึ่งทำให้ กลุ่มสิงโตจอมโหดไม่ ยอมรับและบอกว่าการ เป็นสิงโตได้จะต้องดุร้าย และต้องกินเจ้าเป็ดเข้า ไป แต่เลนเจอร์ปฏิเสธ และคิดว่าหากเป็นสิงโต ไม่ได้มีแค่ทางเดียว เท่านั้น เนื้อหาเกี่ยวกับการ ยอมรับในความแตกต่าง มิตรภาพ และการ ยอมรับในสิ่งที่ตนเองเป็น ซึ่งเป็นเรื่องราวเชื่อมโยงสู่ กิจกรรมการมีส่วนร่วม ต่อสังคม	ลักษณะการเลือกเรื่องมา ใช้กิจกรรมที่ 6 “ฉัน เป็นฉัน และ เธอเป็นเธอ” 1. เหมาะกับการเรียนรู้เพื่อ ทำความเข้าใจความ แตกต่างของผู้อื่น 2. เหมาะกับการนำไปใช้ แสดงละครสร้างสรรค์เพื่อ ทำความเข้าใจต่อความ แตกต่างของผู้อื่น นำไปสู่ การเคารพและยอมรับใน สิทธิ เหตุผล ความคิดเห็น และมุมมองที่แตกต่างกัน	เทคนิคการเล่านิทาน โดยให้ทุนเงาประกอบ ทั้งนี้ด้วยลักษณะเนื้อเรื่อง บรรยายกาศของนิทานรวมไป ถึงบุคลิกของตัวละคร ค่อนข้างนิ่ง เพื่อให้ตัวละครดู มีการเคลื่อนไหวและมีมิติ มากขึ้น จึงได้นำทุนเงามาใช้ ประกอบการเล่า	ลักษณะของเทคนิคละครสร้างสรรค์ ที่นำมาใช้กิจกรรมที่ 6 “ฉันเป็นฉัน และ เธอเป็นเธอ” 1. แสดงตามคำบรรยายของครูหรือ ผู้นำกิจกรรม -ให้นักเรียนแสดงตามบทที่ครู บรรยาย โดยครูบรรยาย และพากย์ เสียงตัวละคร โดยครูมีการเว้นจังหวะ ให้นักเรียนได้แสดงตนส่วนตัวตนเอง 2. แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับ บทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก - ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ และ ปรับสถานการณ์ให้เด็กมีโอกาสดำ แสดงตนสุดคำพูดของตัวละครได้ตาม อิสระ 3. แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้ อิสระแก่นักเรียนในการแสดงอย่าง สร้างสรรค์ - ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ จากนั้นให้นักเรียนแสดงตนสุดตาม จินตนาการได้อย่างอิสระ	ประเมินโดยใช้การสังเกต พฤติกรรมที่มีทักษะการ สร้างสัมพันธ์ภาพของ นักเรียน โดยสังเกตใน องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่

กิจกรรม	จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	ลักษณะการเลือก นิทาน/เรื่อง	เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้ ภาพประกอบแบบคามิชิโบ*	แนวทางการสร้างสรรค์ (formative assessment)
กิจกรรมที่ 7 “รวมพลสิ่งเราเป็น หนึ่งเดียว” - กิจกรรมมนัสนุ่มเน้น การปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลกับ กลุ่ม เน้นให้รู้จักและ เข้าใจความแตกต่าง ของผู้อื่น มองข้าม ความขัดแย้ง และ เรียนรู้การทำงาน ร่วมกันเพื่อบรรลุไปสู่ เป้าหมายที่ตั้งใจไว้	1. เพื่อให้รู้จักและ เข้าใจความ แตกต่างของผู้อื่น 2. เพื่อให้สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อบรรลุไปสู่ เป้าหมายที่ตั้งใจไว้	สงครามขนมหวาน เรื่องย่อ: ณ ร้านขายขนม หวานแห่งหนึ่งซึ่งขายทั้ง ขนมไทยและขนมฝรั่ง วัน หนึ่งเหล่าขนมต่างทะเลาะ กันเองว่าใครดีกว่ากัน แต่ ขณะที่พวกขนมหวานต่าง ทะเลาะกันอยู่นั้น พวก มันทั้งหลายก็กำลังเฝ้าเข้า มาหาพวกขนมหวาน ทำ ให้พวกขนมหวานต้อง ผินก่ากำลังช่วยเหลือกัน และกัน และขับไล่ต ออกไปในที่สุด	ลักษณะการเลือกเรื่องมา ใช้ในกิจกรรมที่ 7 “รวม พลสิ่งเราเป็นหนึ่งเดียว” 1. เหมาะกับการทำความเข้าใจ เข้าใจความแตกต่างของ ผู้อื่นมองข้ามความขัดแย้ง และเรียนรู้การทำงาน ร่วมกันเพื่อบรรลุไปสู่ เป้าหมายที่ตั้งใจไว้ 2. เหมาะกับการนำไปใช้ แสดงละครสร้างสรรค์เพื่อ ทำความเข้าใจต่อการ ทำงานร่วมกับผู้อื่น	เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้* ภาพประกอบแบบคามิชิโบ* ทั้งนี้ด้วยเนื้อเรื่องและ ภาพประกอบเป็นหนังสือมี รายละเอียดที่น่าสนใจ หาก นำภาพประกอบมาปรับใช้ใน การเล่าแบบคามิชิโบ* จะ ช่วยให้ผู้ฟังจดจำภาพ เห็นตัวละครต่าง ๆ ได้ชัดเจน มากขึ้น และสามารถประติ ปะต่อเชื่อมโยงภาพที่ดูกับ เรื่องที่กำลังฟังอยู่ได้ นอกจากนี้สามารถให้ผู้ อุปกรณีก่อตัวหรือประดิษฐ์ สื่อศิลปะมาประกอบการเล่า ได้เพิ่มเติม เช่น ใช้เครื่อง เซรามิกทำให้เกิดเสียง ตัด กระดาษเป็นรูปแปด เป็นต้น	ลักษณะของเทคนิคละครสร้างสรรค์ ที่นำมาใช้ในกิจกรรมที่ 7 “รวมพลสิ่งเราเป็นหนึ่งเดียว” 1. แสดงตามคำบรรยายของครูหรือผู้นำ กิจกรรม - ให้นักเรียนแสดงตามบทที่ครู บรรยาย โดยครูบรรยาย และพากย์เสียง ตัวละคร โดยครูมีการเว้นจังหวะให้ นักเรียนได้แสดงด้วยตนเอง 2. แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับ บทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อ กระตุ้นจินตนาการของเด็ก - ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ และปรับ สถานการณ์ให้เด็กมีโอกาสได้แสดงตัวละคร คำพูดของตัวละครได้ตามอิสระ 3. แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้อิสระ แก่นักเรียนในการแสดงอย่างสร้างสรรค์ - ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ จากนั้น ให้นักเรียนแสดงจินตนาการจินตนาการได้ อย่างอิสระ
คามิชิโบ (Kamishibai)*	คือ ศิลปะการเล่าเรื่องประกอบภาพ ที่มีต้นกำเนิดมาจากประเทศญี่ปุ่น มักมาพร้อมกับการใช้ละครไม่มีขนาดเล็ ที่มีลักษณะเป็นกรอบไม้บานประตูปิด เรียกว่า “บูโด” ที่มีไว้ สำหรับใส่แผนภาพกระดาษที่เรียงลำดับตามเรื่องราวนิทานต่าง ๆ หรือหากไม่มีกระดาษก็สามารถใช้แผ่นภาพเป็นหลักได้ โดยมีรูปแบบการเล่าเรื่องด้วยการเลื่อนเปลี่ยนภาพไปทีละภาพ ซึ่งด้านหลังของ แผ่นภาพจะมีคำบรรยายเรื่องไว้สำหรับผู้เล่า เหมาะสำหรับผู้ที่มีนิทานที่มีเนื้อเรื่องค่อนข้างยาว นอกจากนี้ยังสามารถใช้วัสดุอุปกรณ์รอบตัว หรือประดิษฐ์สื่อช่วยประกอบการเล่าเรื่องกับภาพได้อีกด้วย				

กิจกรรม	จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	ลักษณะการเลือก นิทาน/เรื่อง	เทคนิคการเล่านิทาน	เทคนิคการสร้างสรรค์	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
กิจกรรมที่ 8 “รวมกันเราทำได้” - กิจกรรมนี้มุ่งเน้น การปฏิบัติกับ ระหว่างบุคคลกับ กลุ่ม เน้นการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น เมื่อเกิด ปัญหาที่สามารถ หาทางแก้ไขปัญหา ร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม จนบรรลุเป้าหมาย ที่ตั้งไว้ได้	1. เพื่อให้รู้จักการ ร่วมแรงร่วมใจ ทำงานร่วมกัน 2. เพื่อให้สามารถ ช่วยเหลือ และ ร่วมกันแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปสู่ ผลสำเร็จที่คาดหวัง ได้	ประภาคาร กับทั้งห้อยด้วยน้อย เรือย้อย: ประภาคารคอย ช่วยเหลือดูแลเพื่อน ๆ หनुหรีง คังควา และนก นางนวล รวมถึงเหล่า หิงห้อยด้วยน้อยที่เดินทาง มาอย่างเหน็ดเหนื่อย คิน ห่งมีพาผูกผูกผูก ประภาคารพยายามส่อง แสงเพื่อช่วยเรือหาปลา แต่ไฟดับไป สัตว์ทั้งหลาย เป็นกังวลว่าเรือประมงจะ ได้รับอันตรายจึงช่วยกัน คิดแก้ปัญหา คังควาจึง บินฝ่าพายุไปตามฝูง ทั้งห้อยด้วยน้อยมาช่วยส่อง แสงเป็นไฟสัญญาณ จน สามารถผ่านพายุปลอด ต่าง ๆ มาได้เนที่สุด เนื้อหาเกี่ยวกับความ สามัคคี การรวมแรงรวม ใจ ซึ่งเป็นต้นเรื่อง เชื่อมโยงสู่กิจกรรมการ ทำงานร่วมกันเป็นทีม	ลักษณะการเลือกเรื่องมา ใช้ในกิจกรรมที่ 8 “รวมกันเราทำได้” 1. เหมาะกับการทำงานร่วมกัน เกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน ร่วมกับผู้อื่น การรู้จัก ช่วยเหลือดูแล เมื่อผู้อื่น เดือดร้อน 2. เหมาะกับการนำไปใช้ แสดงละครสร้างสรรค์เพื่อ ทำความเข้าใจต่อการ ทำงานร่วมกับผู้อื่น เมื่อ นำไปเล่น	เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้ หุ่นประกอบ ทั้งนี้ด้วยนิทานมีลักษณะเป็น บทร้อยกรอง มีคำคล้องจองที่ ไพเราะ อีกทั้งเนื้อเรื่องของ นิทานมีความเกี่ยวข้องกับ เรื่องของแสง ความมืด และ การให้สัญญาณไฟ ดังนั้นจึง ได้นำหุ่นงมมาใช้ประกอบ การเล่าเพราะการใช้สื่อ ประกอบเพิ่มเติมจะช่วยให้ เด็กมีสมาธิ และสายตาจดจ่อ อยู่กับสิ่งที่เห็น กระตุ้น จินตนาการจากการฟังคำ คล้องจอง และเชื่อมโยง เรื่องราวได้ดียิ่งขึ้น	ลักษณะของเทคนิคการสร้างสรรค์ ที่นำมาใช้ในกิจกรรมที่ 8 “รวมกันเราทำได้” 1. แสดงตามคำบรรยายของครูหรือ ผู้นำกิจกรรม -ให้นักเรียนแสดงตามบทที่ครู บรรยาย โดยครูบรรยาย และพากย์ เสียงตัวละคร โดยครูมีการเว้นจังหวะ ให้นักเรียนได้แสดงตนด้วยตนเอง 2. แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับ บทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก - ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ และ ปรับสถานการณ์ให้เด็กมีโอกาสดำ แสดงตัวละครตัวละครได้ตาม อิสระ 3. แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้ อีสระนักนักเรียนในการแสดงอย่าง สร้างสรรค์ - ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ จากนั้นให้นักเรียนแสดงตนสดตาม จินตนาการได้อย่างอิสระ	ประเมินโดยใช้การสังเกต พฤติกรรมที่มีทักษะการ สร้างสัมพันธ์ภาพของ นักเรียน โดยสังเกตใน องค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ 3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อ สังคม 4) ด้านการทำงานร่วมกัน เป็นทีม

1.3 การตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมฯ ฉบับร่าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมฯ ฉบับร่าง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินตรวจสอบ ดังนี้

1.3.1 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพัฒนาการเด็กประถมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก และผู้ทรงคุณวุฒิด้านละครสร้างสรรค์ จำนวน 5 ท่าน ประเมินตรวจสอบความเหมาะสม โดยแบ่งการประเมินเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ตอนที่ 1 ภาพรวมของชุดกิจกรรม และ ตอนที่ 2 การประเมินแต่ละกิจกรรมในชุดกิจกรรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 พิจารณาความสอดคล้องกับรายการพิจารณาจากภาพรวมของชุดกิจกรรม จำนวน 6 รายการ ได้แก่ (1) กิจกรรมสอดคล้องกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีในการส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (2) กิจกรรมสอดคล้องและเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน (3) การลำดับกิจกรรมมีความเหมาะสมสัมพันธ์กันและนำไปสู่จุดประสงค์กิจกรรม (4) กิจกรรมการเล่านิทานมีความหลากหลายน่าสนใจ (5) การใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์มีความหลากหลายน่าสนใจ (6) กิจกรรมการเล่านิทานสอดคล้องกับการใช้ละครสร้างสรรค์ ผู้วิจัยใช้การประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี คือ

+1 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิแน่ใจว่าชุดกิจกรรมนี้มีรายการพิจารณาตรงตาม
เนื้อหา สาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี

0 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิไม่แน่ใจว่าชุดกิจกรรมนี้มีรายการพิจารณาตรงตาม
เนื้อหา สาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี

-1 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่าชุดกิจกรรมนี้มีสาระที่ไม่เหมาะสม หรือไม่
ตรงตามหลักการ แนวคิด และทฤษฎี

ตอนที่ 2 การประเมินแต่ละกิจกรรมในชุดกิจกรรม โดยพิจารณาความสอดคล้องกับรายการพิจารณา จำนวน 8 รายการ ได้แก่ (1) จุดประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (2) กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้อง

และเหมาะสมกับจุดประสงค์ของชุดกิจกรรม (3) กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (4) กิจกรรมสอดคล้องกับเวลาเรียน (5) กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องและเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน (6) การจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรมมีความสัมพันธ์กัน (7) สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรม (8) การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ของกิจกรรม ผู้วิจัยใช้การประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี คือ

- +1 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิแน่ใจว่าชุดกิจกรรมนี้มีรายการพิจารณาตรงตาม
เนื้อหา สาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี
- 0 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิไม่แน่ใจว่าชุดกิจกรรมนี้มีรายการพิจารณาตรงตาม
เนื้อหา สาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี
- 1 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่าชุดกิจกรรมนี้มีสาระที่ไม่เหมาะสม
หรือไม่ตรงตามหลักการ แนวคิด และทฤษฎี

ทั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการพิจารณากับจุดประสงค์ที่ต้องการประเมิน (IOC: Index of Item Objectives Congruence) จากนั้นผู้วิจัยพิจารณารายการพิจารณาชุดกิจกรรมที่มีคะแนนจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีเกณฑ์คุณภาพที่ต้องมีความสอดคล้องมากกว่า .50 ($IOC > .50$) ส่วนที่มีค่าน้อยกว่า .50 ($IOC < .50$) จะนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(4.6) ผู้วิจัยนำคะแนนรวมในการประเมินคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 5 ท่าน มาคำนวณและวิเคราะห์ผล ซึ่งผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพพบว่าการประเมิน ตอนที่ 1 ภาพรวมของชุดกิจกรรม พบว่าภาพรวมของชุดกิจกรรมมีค่าดัชนี ความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ($IOC > .50$) ในขณะที่ตอนที่ 2 การประเมิน แต่ละกิจกรรมในชุดกิจกรรม โดยพิจารณาความสอดคล้องกับรายการพิจารณา จำนวน 8 รายการ โดยแต่ละรายการมีค่าดัชนี ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .60 - 1.00 ($IOC > .50$) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์คุณภาพ แสดงให้เห็นว่า ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้

ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับร่าง ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงกิจกรรม โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

1) ในแต่ละกิจกรรม อาจเพิ่มเติมรายละเอียดของการแสดงละครสร้างสรรค์ให้ในข้อเสนอแนะของคุณครูเพื่อทำให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการเข้าถึงบทบาทของตัวละครมากขึ้น เช่น การเดินสวด การสลับบทบาทตัวละคร

2) ในส่วนของขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง ของแต่ละกิจกรรม มีรูปแบบคือการกำหนดกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม และการแสดงตามลำดับที่มีการกำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นการจำกัดความคิดของนักเรียน โดยสามารถกำหนดเป็นข้อเสนอในการแสดง และให้โอกาสนักเรียนในการเลือกรูปแบบ 1-3 ในการแสดงจะสามารถพัฒนาความสามารถของนักเรียนได้

1.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน

1.4.1 ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ คือ แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ 1 ฉบับ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ โดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center) โดยมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ที่ได้มาจากการสังเคราะห์ตัวแปรที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะการสร้างสัมพันธภาพ โดยพิจารณาจากสภาพปัญหา พัฒนาการตามช่วงวัยของวัยเด็กตอนกลาง พัฒนาการทางสังคมและแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมตามพัฒนาการ (Developmental Appropriate Practice) และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้พฤติกรรมของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ พบว่า มีองค์การต่าง ๆ ได้กำหนดมาตรฐานซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นไว้ ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ให้เหมาะสมกับลักษณะและช่วงวัยของเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้น ไว้ดังนี้

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้พฤติกรรม
ด้านการสื่อสาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนเข้าไปพูดคุยร่วมกับเพื่อนที่สนิท/รู้จัก และเพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่รู้จัก 2. ผู้เรียนแสดงความสนใจ รับฟังระหว่างที่เพื่อนกำลังพูดหรือทำกิจกรรมร่วมกัน 3. ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นผ่านการใช้ภาษาและท่าทางที่สุภาพ 4. ผู้เรียนไม่แสดงท่าทีก้าวร้าว ไม่ใช้คำพูดหยาบคาย หรือคำพูดที่ทำร้ายจิตใจ 5. ผู้เรียนกล้าที่จะปฏิเสธ หรือบอกความรู้สึกเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ตนเองรู้สึกไม่สบายใจได้
ด้านการสร้างความสัมพันธ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนรู้จักให้ และแบ่งปันแก่เพื่อน 2. ผู้เรียนรู้จักขอโทษและขอบคุณ 3. ผู้เรียนรู้จักแสดงความคิดเห็นชื่นชมเพื่อนในเชิงบวก 4. ผู้เรียนมีพฤติกรรมไม่กลั่นแกล้งผู้อื่น 5. ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับการถูกกลั่นแกล้ง
ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนที่สนิท/รู้จัก และเพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่รู้จัก โดยไม่สร้างความเดือดร้อน 2. ผู้เรียนมีความเข้าใจต่อเหตุผล และความแตกต่างที่แตกต่างของเพื่อน 3. ผู้เรียนมีความเคารพต่อเหตุผล ความต้องการ และการตัดสินใจร่วมกันกับเพื่อน 4. ผู้เรียนยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง หรือคำติชมจากเพื่อน 5. ผู้เรียนยอมรับผลของการกระทำของตนเองได้เมื่อทำผิดพลาดต่อเพื่อน
ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนในกลุ่มได้ 2. ผู้เรียนสามารถขอและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนในกลุ่มได้ 3. ผู้เรียนให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรม โดยไม่แสดงอาการไม่พอใจหรือแสดงความก้าวร้าวระหว่างการทำกิจกรรม 4. ผู้เรียนสามารถปรับบทบาทได้ตามสถานการณ์ เช่น เป็นผู้นำหรือผู้ตามที่ดี 5. ผู้เรียนสามารถร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนได้

1.4.2 ผู้วิจัยใช้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ข้างต้นในการออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และ (2) การประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน มีรายละเอียดดังนี้

(1) แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ผู้วิจัยได้ออกแบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1.1) ลักษณะเครื่องมือ

ผู้วิจัยออกแบบแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ เพื่อใช้ในการสังเกตพฤติกรรมทักษะการสร้างสัมพันธภาพครบถ้วนทุกองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการสื่อสาร ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม และด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยใช้รูปแบบเป็นเกณฑ์การให้คะแนน (Rubric Scores) 3 ระดับ ได้แก่

-
- 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม หรือ แสดงพฤติกรรมเชิงลบ
  - 1 หมายถึง แสดงพฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
ที่ไม่ได้ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในเชิงลบ
แต่ก็ไม่ได้ส่งผลต่อความสัมพันธ์เชิงบวก
ในระยะยาวเช่นกัน
  - 2 หมายถึง แสดงพฤติกรรมเชิงบวก
เพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในระยะยาว

(1.2) โครงสร้างเครื่องมือ

แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ออกแบบตัวบ่งชี้พฤติกรรมตามองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ทั้ง 4 ด้าน ประกอบกับนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกรายละเอียดการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในเวลาเรียนปกติมาใช้ออกกแบบร่วมกับ โดยมีรายการประเมินทั้งหมด 24 รายการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 โครงสร้างเครื่องมือแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

องค์ประกอบ ของทักษะการสร้าง สัมพันธภาพ	พฤติกรรมบ่งชี้	รายการประเมิน	รวม
1. ด้านการสื่อสาร ความสามารถในการใช้คำพูด หรือท่าทีในการสื่อสารระหว่าง	1.1 การยอมรับและการมี ปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นที่	1.1 พฤติกรรมการพูดคุยกับเพื่อนสนิท/ ไม่สนิท พฤติกรรมการเข้าไปคุย หรือไม่คุยกับผู้อื่น	5

องค์ประกอบ ของทักษะการสร้าง สัมพันธภาพ	พฤติกรรมบ่งชี้	รายการประเมิน	รวม
บุคคล โดยสามารถพูดคุยร่วมกับ ผู้อื่น แสดงความสนใจ รับฟัง ระหว่างที่ผู้อื่นกำลังพูดหรือทำ กิจกรรมร่วมกัน สามารถแสดง ความคิดเห็นผ่านการใช้ภาษา และท่าทางที่สุภาพ ไม่แสดงท่าที ก้าวร้าว กล้าที่จะปฏิเสธหรือ บอกความรู้สึกเมื่ออยู่ใน สถานการณ์ที่ตนเองรู้สึกไม่สบาย ใจได้	สนิท/รู้จัก และเพื่อนที่ไม่ สนิท/ไม่รู้จัก 1.2 การแสดงท่าทางในการ ยอมรับและรับฟังผู้อื่น 1.3 การกล้าแสดง ความ คิดเห็น 1.4 การสื่อสารกับผู้อื่นผ่าน การใช้ภาษาและท่าทางอย่าง สุภาพและเหมาะสม	1.2 พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นและ มีการถามตอบด้วยท่าที่สนใจ 1.3 A พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็น เมื่อมีการถามตอบ 1.3 B พฤติกรรมการแสดงออกและบอก ความรู้สึกของตนเอง 1.4 พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นผ่าน การใช้ภาษาและท่าทางที่สุภาพ	
2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ความสามารถในการริเริ่มและ รักษาความสัมพันธ์ในการ แบ่งปัน โดยการแสดงความขอ โทษและขอบคุณ การแสดงความคิดเห็น ชื่นชมผู้อื่น การมี พฤติกรรมไม่กลั่นแกล้ง และการ มีพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับการถูก กลั่นแกล้ง	2.1 การแบ่งปัน 2.2 การพูดเพื่อสร้างสัมพันธ์ 2.3 การแสดงออกเพื่อรักษา ความสัมพันธ์ 2.4 การมีพฤติกรรมที่ไม่กลั่น แกล้ง	2.1 พฤติกรรมการแบ่งปันด้วยความเต็ม ใจ 2.2 A พฤติกรรมการขอบคุณเมื่อได้รับ การช่วยเหลือ 2.2 B พฤติกรรมการขอโทษเมื่อทำผิด 2.3 A พฤติกรรมการให้อภัย 2.3 B พฤติกรรมการแสดงท่าทีชื่นชมผู้อื่น 2.3 C พฤติกรรมการดูแลให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่น 2.4 A พฤติกรรมการไม่กลั่นแกล้ง 2.4 B พฤติกรรมการไม่ยอมรับการถูก กลั่นแกล้ง	8
3. ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม ความสามารถในการอยู่ร่วมกับ ผู้อื่น โดยไม่สร้างความเดือดร้อน สามารถเข้าใจ ยอมรับ เคารพต่อ เหตุผล ความคิดเห็น ความ ต้องการที่แตกต่าง และการ ตัดสินใจร่วมกันกับเพื่อน	3.1 การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างสงบสุข โดยไม่สร้าง ความเดือดร้อน 3.2 การมีความเข้าใจต่อ ความแตกต่างของผู้อื่น 3.3 การยอมรับและเคารพ ต่อเหตุผล และการตัดสินใจ ร่วมกันกับเพื่อน	3.1 A พฤติกรรมการอยู่ร่วมกับเพื่อนที่ไม่ สนิท/ไม่รู้จัก ได้โดยไม่สร้างความ เดือดร้อน 3.1 B พฤติกรรมการอยู่ร่วมกับเพื่อนที่ สนิท/รู้จัก ได้โดยไม่สร้างความเดือดร้อน 3.2 พฤติกรรมการมีความเข้าใจต่อ เหตุผลและความแตกต่างของเพื่อน 3.3 A พฤติกรรมการมีความเคารพต่อ เหตุผลและการตัดสินใจร่วมกัน 3.3 B พฤติกรรมการยอมรับคำติชมจาก เพื่อนด้วยความเข้าใจ 3.3 C พฤติกรรมการยอมรับและเคารพ ต่อกติกาของกลุ่ม	6

องค์ประกอบ ของทักษะการสร้าง สัมพันธภาพ	พฤติกรรมบ่งชี้	รายการประเมิน	รวม
4. ด้านการทำงานร่วมกันเป็น ทีม ความสามารถในการร่วมทำ กิจกรรมกลุ่มกับผู้อื่น โดยให้ ความร่วมมือกับการทำกิจกรรม สามารถปรับตัว และปรับบทบาท เป็นผู้นำหรือผู้ตามได้ตาม สถานการณ์ รู้จักขอและให้ความ ช่วยเหลือแก่สมาชิกกลุ่ม ตลอดจนสามารถร่วมแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้นภายในกลุ่มขึ้น	4.1 การปรับตัวให้เหมาะสม กับบทบาท และหน้าที่ที่ ได้รับในกลุ่ม 4.2 การให้ความร่วมมือใน การทำกิจกรรมร่วมกัน 4.3 การแก้ปัญหาร่วมกัน	4.1 พฤติกรรมการปรับบทบาทในการเป็น ผู้นำหรือผู้ตามได้ตามสถานการณ์ 4.2 A พฤติกรรมการให้ความร่วมมือและ สนับสนุนการทำงานกับกลุ่ม 4.2 B พฤติกรรมการขอความช่วยเหลือ จากกลุ่มได้เมื่อพบปัญหา 4.2 C พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือกับ กลุ่มได้เมื่อพบปัญหา 4.3 พฤติกรรมการร่วมมือแก้ปัญหากับ กลุ่ม	5
			24 รายกา ร

จากตารางข้างต้น องค์ประกอบแต่ละด้านมีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้จำนวนแตกต่างกัน ดังที่ผู้วิจัยได้กำหนดเลขข้อเอาไว้ เช่น 1.1-1.4, 2.1-2.4, 3.1-3.3 และ 4.1-4.3 และในแต่ละ พฤติกรรมบ่งชี้มีการกำหนดรายการประเมินไม่เท่ากัน เช่น พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 4.1 มี 1 รายการประเมิน ในขณะที่พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 4.3 จำแนกออกเป็น 3 รายการประเมิน โดยผู้วิจัยได้ใช้ตัวอักษร ภาษาอังกฤษกำกับเพื่อให้ทราบว่า 4.3 A , 4.3 B และ 4.3 C มาจากพฤติกรรมบ่งชี้ที่ 4.3 แต่เป็น ลักษณะพฤติกรรมที่มีรายละเอียดต่างกัน เพื่อให้ผู้ประเมินสามารถสังเกตพฤติกรรมได้อย่างครบถ้วน ทุกมิติ

(1.3) เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

ผู้วิจัยใช้การประเมินระดับคุณภาพ (Rubric Scores) 3 ระดับ และได้ กำหนดค่าน้ำหนักให้แต่ละด้านมีคะแนน 10 คะแนนเท่ากัน ด้วยการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ การประเมินแต่ละครั้งจึงมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน และมีการใช้แบบประเมินทักษะการสร้าง สัมพันธภาพร่วมกับศูนย์การประเมินทั้งหมด 5 ศูนย์การประเมิน ทำให้เมื่อประเมินครบทั้ง 5 ศูนย์ แล้ว มีคะแนนรวมเป็น 200 คะแนน (40 คะแนน x 5 ศูนย์การประเมิน) หรือคะแนนรวม ด้านละ 50 คะแนน

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลผลคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพ เป็น 4 ระดับ มีรายละเอียดดังนี้

คะแนน	ระดับ
ต่ำกว่า 100	(1) ปรับปรุง
100 – 130	(2) พอใช้
131 – 160	(3) ดี
160 ขึ้นไป	(4) ดีมาก

สามารถดูแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมินได้ในภาคผนวก

(1.4) การใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพในการประเมินผล

1.4.1 ผู้วิจัยใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ เพื่อรวบรวมข้อมูลและบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการเกิดทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น โดยประเมินและพิจารณาพฤติกรรมที่พบในแต่ละองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และบันทึกคะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนด

1.4.2 การใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพนี้ ใช้ควบคู่กับศูนย์การประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรมเกมที่กระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพปรากฏออกมาให้เห็นเป็นเชิงประจักษ์ แต่ละกิจกรรมใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที โดยผู้ประเมินมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 3 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย อีกจำนวน 2 คน ผู้ประเมินดำเนินการบันทึกการสังเกตตามสภาพจริงระหว่างกิจกรรม โดยผู้ประเมินทั้ง 3 คน สังเกตและบันทึกพฤติกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน และบันทึกวิธีทัศน์เพื่อเป็นหลักฐาน โดยนำคะแนนจากผู้ประเมินทั้ง 3 คน มาหาคะแนนเฉลี่ย

1.4.3 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ในช่วงพักกลางวัน และช่วงก่อนกลับบ้าน โดยยึดประเด็นในการสังเกตจากรายการประเมินในแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพเป็นกรอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(2) การประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center)

การประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน มีลักษณะเป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะเกมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพอย่างครบถ้วนทุกองค์ประกอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเกตพฤติกรรมการพูดคุยสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมต่อสังคม และการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยในแต่ละศูนย์การประเมินใช้ควบคู่กับแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ ซึ่งแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพในที่นี้จะนำไปใช้ในการวัดทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนและหลังการทดลองในการใช้ชุดกิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ออกแบบศูนย์การประเมินมาจำนวน 7 ศูนย์การประเมิน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณา และทดลองใช้ (try out) ดังนี้

ตารางที่ 8 โครงสร้างการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน

ฉบับร่าง 7 ศูนย์การประเมิน

ศูนย์การประเมิน ฉบับร่าง 7 ศูนย์							
ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ	ศูนย์การประเมิน 1 เกมเก็บไข่ ย้ายรัง	ศูนย์การประเมิน 2 เกมไข หลงทาง	ศูนย์การประเมิน 3 พายเรือหา ไข่	ศูนย์การประเมิน 4 เกมเขาวงกต อันมืดมิด	ศูนย์การประเมิน 5 เกมกระโดด ข้ามภูเขา	ศูนย์การประเมิน 6 ภารกิจ ปกป้องเจ้า ไข่	ศูนย์การประเมิน 7 กิจกรรม ทำอะไร ให้เจ้าไข่ดี
	วัตถุประสงค์ : เพื่อสังเกต พฤติกรรม การพูดคุย สื่อสาร และ การสร้าง ความสัมพันธ์	วัตถุประสงค์ : เพื่อสังเกต พฤติกรรม การพูดคุย สื่อสาร การสร้าง ความสัมพันธ์ การมีส่วน ร่วมต่อสังคม และการ ทำงาน ร่วมกันเป็น ทีม	วัตถุประสงค์ : เพื่อสังเกต พฤติกรรม การพูดคุย สื่อสาร และ การสร้าง ความสัมพันธ์	วัตถุประสงค์ : เพื่อสังเกต พฤติกรรม การพูดคุย สื่อสาร การสร้าง ความสัมพันธ์ การมีส่วน ร่วมต่อสังคม และการ ทำงาน ร่วมกันเป็น ทีม	วัตถุประสงค์ : เพื่อสังเกต พฤติกรรม การพูดคุย สื่อสาร การสร้าง ความสัมพันธ์ การมีส่วน ร่วมต่อสังคม และการ ทำงาน ร่วมกันเป็น ทีม	วัตถุประสงค์ : เพื่อสังเกต พฤติกรรม การพูดคุย สื่อสาร การสร้าง ความสัมพันธ์ การมีส่วน ร่วมต่อสังคม และการ ทำงาน ร่วมกันเป็น ทีม	วัตถุประสงค์ : เพื่อสังเกต พฤติกรรม การพูดคุย สื่อสาร การสร้าง ความสัมพันธ์ การมีส่วน ร่วมต่อสังคม และการ ทำงาน ร่วมกันเป็น ทีม

ศูนย์การประเมิน ฉบับร่าง 7 ศูนย์							
ทักษะ การสร้าง สัมพันธภาพ	ศูนย์ การประเมิน 1 เกมเก็บไข่ ย้ายรัง	ศูนย์ การประเมิน 2 เกมไข่ หลงทาง	ศูนย์ การประเมิน 3 พายเรือหา ไข่	ศูนย์ การประเมิน 4 เกมเขาวงกต อันมืดมิด	ศูนย์ การประเมิน 5 เกมกระโดด ข้ามภูเขา	ศูนย์ การประเมิน 6 ภารกิจ ปกป้องเจ้า ไข่	ศูนย์ การประเมิน 7 กิจกรรม ทำอะไร ให้เจ้าไข่ดี
องค์ประกอบ							
1. ด้านการ สื่อสาร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. ด้านการ สร้าง สัมพันธภาพ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. ด้านการมี ส่วนร่วมต่อ สังคม	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. ด้านการ ทำงาน ร่วมกันเป็น ทีม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

หลังจากผู้วิจัยนำการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมินผ่านการตรวจพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิและผ่านการทดลองใช้ (try out) แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกศูนย์การประเมินจาก 7 ศูนย์การประเมิน ให้เหลือเพียง 5 ศูนย์การประเมิน เนื่องจากพบว่าบางศูนย์การประเมินยังไม่ช่วยสะท้อนพฤติกรรมบางพฤติกรรมให้ปรากฏได้ครบทุกองค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงนำผลการทดลองใช้ที่ได้มาพัฒนาและปรับปรุงศูนย์การประเมินทั้ง 5 ศูนย์การประเมินที่ได้คัดเลือกไว้ ซึ่งจากการทดลองใช้พบว่า ศูนย์การประเมินที่ 1 เกมเก็บไข่ย้ายรัง ศูนย์การประเมินที่ 3 พายเรือหาไข่ และศูนย์การประเมินที่ 4 เกมเขาวงกตอันมืดมิด ยังมีบางจุดที่ยังไม่ช่วยสะท้อนให้เห็นซึ่งพฤติกรรมของทักษะการสร้างสัมพันธภาพได้ชัดเจน จึงนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงรายละเอียดของศูนย์การประเมิน โดยนำเกมและกติกาที่ใช้ในศูนย์การประเมินที่ 1, 3 และ 4 มาปรับปรุงรวมกันให้เป็น 1 ศูนย์การประเมิน จนได้ศูนย์การประเมินฉบับสมบูรณ์ จำนวน 5 ศูนย์การประเมิน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 9 โครงสร้างการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน

5 ศูนย์การประเมิน ฉบับสมบูรณ์

ศูนย์การประเมิน ฉบับสมบูรณ์ 5 ศูนย์					
ทักษะการสร้าง สัมพันธภาพ	ศูนย์การประเมิน 1 เกมเก็บไข่ย่ำรัง	ศูนย์การประเมิน 2 เกมไข่หลงทาง	ศูนย์การประเมิน 3 เกม กระโดดข้ามภูเขา	ศูนย์การประเมิน 4 ภารกิจ ปกป้องเจ้าไข่	ศูนย์การประเมิน 5 กิจกรรม ทำอะไรให้เจ้าไข่ดี
ความสามารถของ นักเรียนระดับ ประถมศึกษาตอนต้น ในการสร้างและรักษา ความสัมพันธ์ให้คงอยู่ โดยสามารถสื่อสารได้ อย่างสุภาพและ ชัดเจน สามารถริเริ่ม และอยู่ร่วมกับผู้อื่น อย่างเข้าใจและเคารพ ในความแตกต่าง รวมถึงสามารถร่วมมือ ช่วยเหลือ และปรับตัว ในการทำกิจกรรม กลุ่มได้	<div><p>วัตถุประสงค์: เพื่อสังเกตพฤติกรรมการพูดคุยสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมต่อสังคม และการทำงานร่วมกันเป็นทีม</p></div>				
องค์ประกอบ					
1. ด้านการสื่อสาร ความสามารถในการ ใช้คำพูดหรือท่าทีใน การสื่อสารระหว่าง บุคคล โดยสามารถ พูดคุยร่วมกับผู้อื่น แสดงความสนใจ รับ ฟังระหว่างที่ผู้อื่น กำลังพูดหรือทำ กิจกรรมร่วมกัน สามารถแสดงความ คิดเห็นผ่านการใช้ ภาษาและท่าทางที่ สุภาพ ไม่แสดงท่าที ก้าวร้าว กล้าที่จะ ปฏิเสธหรือบอก ความรู้สึกเมื่ออยู่ใน	✓ รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้คือ - แสดงความ คิดเห็นผ่านการ ใช้ภาษาและ ท่าทางที่สุภาพ - เมื่ออยู่ใน สถานการณ์ที่ทำให้ รู้สึกอึดอัด สามารถบอก ความรู้สึกของ ตนเองได้ - กล้าที่จะ ปฏิเสธ บอกได้	✓ รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้ คือ - นักเรียนมี ท่าทางอย่างไร ต่อสมาชิกใน กลุ่ม เช่น ชอบ ไม่ชอบ เฉย ๆ - เมื่ออยู่ใน สถานการณ์ที่ ทำให้รู้สึกอึดอัด สามารถบอก ความรู้สึกของ ตนเองได้	✓ รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้คือ - การยอมรับและ การมีปฏิสัมพันธ์ ร่วมกับเพื่อนที่ สนิท/รู้จัก และ เพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่ รู้จัก - การแสดงท่าทาง ในการยอมรับและ รับฟังผู้อื่น - การกล้าแสดง ความคิดเห็น	✓ รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้คือ - การยอมรับและ การมีปฏิสัมพันธ์ ร่วมกับเพื่อนที่ สนิท/รู้จัก และ เพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่ รู้จัก - การแสดงท่าทาง ในการยอมรับและ รับฟังผู้อื่น - การกล้าแสดง ความคิดเห็น	✓ รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้คือ -การยอมรับและ การมีปฏิสัมพันธ์ ร่วมกับเพื่อนที่ สนิท/รู้จัก และ เพื่อนที่ไม่สนิท/ ไม่รู้จัก

ศูนย์การประเมิน ฉบับสมบูรณ์ 5 ศูนย์					
ทักษะการสร้าง สัมพันธภาพ	ศูนย์การประเมิน 1 เกมเก็บไข่ย่ำรัง	ศูนย์การประเมิน 2 เกมไข่หลงทาง	ศูนย์การประเมิน 3 เกม กระโดดข้ามภูเขา	ศูนย์การประเมิน 4 ภารกิจ ปกป้องเจ้าไข่	ศูนย์การประเมิน 5 กิจกรรม ทำอะไรให้เจ้าไข่ดี
<p>สถานการณ์ที่ตนเอง รู้สึกไม่สบายใจได้</p> <p>พฤติกรรมบ่งชี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - แสดงท่าทีสนใจ และรับฟังเมื่อเพื่อนใน กลุ่มกำลังแสดงความคิดเห็น - แสดงความคิดเห็น ผ่านการใช้ภาษาและ ท่าทางที่สุภาพ - เมื่ออยู่ใน สถานการณ์ที่ทำให้ รู้สึกอึดอัด สามารถ บอกความรู้สึกของ ตนเองได้ - กล้าที่จะปฏิเสธ บอกได้ว่าชอบหรือไม่ ชอบ - กล้าแสดงความคิดเห็นของตนโดยไม่ ทำให้เพื่อนและตนเอง ลำบากใจ 	ว่าชอบหรือไม่ ชอบ		<ul style="list-style-type: none"> - การสื่อสารกับ ผู้อื่นผ่านการใช้ ภาษาและท่าทาง อย่างสุภาพและ เหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - การสื่อสารกับ ผู้อื่นผ่านการใช้ ภาษาและท่าทาง อย่างสุภาพและ เหมาะสม 	
<p>2. ด้านการสร้าง สัมพันธภาพ</p> <p>ความสามารถในการ ริเริ่มและรักษา ความสัมพันธ์ในการ แบ่งปัน โดยการแสดง ความขอโทษและ ขอบคุณ การแสดง ความคิดเห็นชื่นชม ผู้อื่น การมีพฤติกรรม ไม่กลั่นแกล้ง และการ มีพฤติกรรมที่ไม่</p>	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> -การพูดเพื่อ สร้างสัมพันธ์ - การแสดงออก เพื่อรักษา ความสัมพันธ์ เช่น ช่วงระหว่างที่ นักเรียนเริ่มวิ่ง 	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้ คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> -การยอมรับ และการมี ปฏิสัมพันธ์ ร่วมกับเพื่อนที่ สนิท/รู้จัก และ เพื่อนที่ไม่สนิท/ 	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพูดเพื่อสร้าง สัมพันธ์ - การแสดงออก เพื่อรักษา ความสัมพันธ์ - การมีพฤติกรรมที่ ไม่กลั่นแกล้ง 	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> -การแบ่งปัน -การพูดเพื่อสร้าง สัมพันธ์ - การแสดงออก เพื่อรักษา ความสัมพันธ์ 	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> -การแบ่งปัน -การพูดเพื่อสร้าง สัมพันธ์ - การแสดงออก เพื่อรักษา ความสัมพันธ์

ศูนย์การประเมิน ฉบับสมบูรณ์ 5 ศูนย์					
ทักษะการสร้าง สัมพันธภาพ	ศูนย์การประเมิน 1 เกมเก็บไข่ย่ำรัง	ศูนย์การประเมิน 2 เกมไข่หลงทาง	ศูนย์การประเมิน 3 เกม กระโดดข้ามภูเขา	ศูนย์การประเมิน 4 ภารกิจ ปกป้องเจ้าไข่	ศูนย์การประเมิน 5 กิจกรรม ทำอะไรให้เจ้าไข่ดี
<p>ยอมรับการถูกกลั่น แกล้ง</p> <p>พฤติกรรมบ่งชี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - แบ่งปันสิ่งของของ ตนให้เพื่อน เมื่อเพื่อน ต้องการ - รู้จักขอความช่วยเหลือ หรือได้รับคำชมจาก ผู้อื่น - รู้จักขอโทษเมื่อทำ ผิดพลาด - รู้จักให้อภัยเพื่อน เมื่อเพื่อนทำผิดพลาด - เมื่อเพื่อนทำ กิจกรรมได้ดี ก็แสดง ท่าทีหรือความคิดเห็น ชื่นชมเพื่อนในเชิงบวก เช่น ประทับใจ ชื่นชมว่า เก่งมาก ทำได้ดีมาก เป็นต้น 	<p>สังเกตพฤติกรรม ว่ามีการรอย เพื่อนหรือไม่ หรือพยายามจะ เอาชนะอย่าง เดียวโดยไม่ สนใจว่าเพื่อนที่วิ่ง ไปด้วยกันจะ เป็นอย่างไร</p>	<p>ไม่รู้จักรัก</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแสดง ท่าทางในการ ยอมรับและรับ ฟังผู้อื่น - การกล้าแสดง ความคิดเห็น - การสื่อสารกับ ผู้อื่นผ่านการใช้ ภาษาและ ท่าทางอย่าง สุภาพและ เหมาะสม 		<ul style="list-style-type: none"> - การมีพฤติกรรมที่ ไม่กลั่นแกล้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - การมีพฤติกรรม ที่ไม่กลั่นแกล้ง
<p>3. ด้านการมีส่วนร่วม</p> <p>ร่วมต่อสังคม</p> <p>ความสามารถในการ อยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยไม่ สร้างความเดือดร้อน สามารถเข้าใจ ยอมรับ เคารพต่อเหตุผล ความคิดเห็น ความ ต้องการที่แตกต่าง และการตัดสินใจ ร่วมกันกับเพื่อน</p> <p>พฤติกรรมบ่งชี้</p>	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนมี ท่าทางร่วมกับ เพื่อนในกลุ่ม อย่างไร - แสดงท่าทาง ว่าอยากอยู่ใกล้ เพื่อนคนไหน เป็นพิเศษ หรือ 	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้ คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - รอเพื่อน หรือไม่ เดินไว ๆ อย่างจะ เอาชนะเพียง อย่างเดียว - แสดงท่าทาง ว่าอยากอยู่ใกล้ 	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างสงบ สุข โดยไม่สร้าง ความเดือดร้อน - มีความเข้าใจต่อ ความแตกต่างของ ผู้อื่น 	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างสงบ สุข โดยไม่สร้าง ความเดือดร้อน - มีความเข้าใจต่อ ความแตกต่างของ ผู้อื่น 	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่ สอดคล้องกับ พฤติกรรมบ่งชี้คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เมื่อเพื่อนทำ กิจกรรมได้ดี นักเรียนแสดง ท่าทีหรือ ความคิดเห็นชื่น ชม เพื่อนในเชิง บวก ให้กำลังใจ เพื่อน เช่น

ศูนย์การประเมิน ฉบับสมบูรณ์ 5 ศูนย์					
ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ	ศูนย์การประเมิน 1 เกมเก็บไข่ย่ำยั้ง	ศูนย์การประเมิน 2 เกมไข่หลงทาง	ศูนย์การประเมิน 3 เกมกระโดดข้ามภูเขา	ศูนย์การประเมิน 4 ภารกิจปกป้องเจ้าไข่	ศูนย์การประเมิน 5 กิจกรรมทำอะไรให้เจ้าไข่ดี
<ul style="list-style-type: none"> - สามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนที่สนิท/รู้จัก และเพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่รู้จัก โดยไม่สร้างความเดือดร้อน - มีความเข้าใจต่อเหตุผล และความต้องการที่แตกต่างของเพื่อน - มีความเคารพต่อเหตุผล ความต้องการ และการตัดสินใจ ร่วมกันกับเพื่อน - ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง หรือคำติชมจากเพื่อน - ยอมรับผลของการกระทำของตนเองได้ เมื่อทำผิดพลาดต่อเพื่อน 	<p>บ่ายเบี่ยงไม่ยอมรับเพื่อนในกลุ่มหรือไม่</p>	<p>เพื่อนคนไหนเป็นพิเศษ หรือบ่ายเบี่ยงไม่ยอมรับเพื่อนในกลุ่มหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> - การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข โดยไม่สร้างความเดือดร้อน - มีความเข้าใจต่อความแตกต่างของผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - ยอมรับและเคารพต่อเหตุผล และการตัดสินใจ ร่วมกันกับเพื่อน 	<ul style="list-style-type: none"> - ยอมรับและเคารพต่อเหตุผล และการตัดสินใจ ร่วมกันกับเพื่อน เช่น - นักเรียนมีท่าทางร่วมกับเพื่อนในกลุ่มอย่างไร 	<p>ปรบมือ ชื่นชมว่าเก่งมาก ทำได้ดีมาก เป็นต้น</p>
<p>4. ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม</p> <p>ความสามารถในการร่วมทำกิจกรรมกลุ่มกับผู้อื่น โดยให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรม สามารถปรับตัว และปรับบทบาทเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้ตามสถานการณ์ รู้จักขอและให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกกลุ่ม ตลอดจนสามารถร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มขึ้น</p>	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> -การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกัน - เมื่อพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาสามารถที่จะหาทางแก้ไขร่วมกันกับผู้อื่นได้ 	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> -ในกลุ่มมีใครเป็นผู้นำหรือไม่ -คนที่เป็นผู้ตามมีความเห็นหรือไม่ หรือยอมตามโดยไม่คัดค้าน -ตอนเริ่มเล่นเกมจะเดินไป 	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การปรับตัวให้เหมาะสมกับบทบาท และหน้าที่ที่ได้รับในกลุ่ม -การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกัน - การแก้ปัญหา ร่วมกัน 	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> -การปรับตัวให้เหมาะสมกับบทบาท และหน้าที่ที่ได้รับในกลุ่ม - การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกัน - การแก้ปัญหา ร่วมกัน 	<p>✓</p> <p>รายละเอียดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> -รู้จักการอดทน รอคอยเพื่อนให้ครบ -มีการส่งเสียงเชียร์เพื่อนการให้กำลังใจเพื่อน -ในทางตรงกันข้าม อาจจะพูดใช้น้ำเสียงหงุดหงิด เพื่อเร่งเพื่อน ดูว่า

ศูนย์การประเมิน ฉบับสมบูรณ์ 5 ศูนย์					
ทักษะการสร้าง สัมพันธภาพ	ศูนย์การประเมิน 1 เกมเก็บไข่ย่ำรัง	ศูนย์การประเมิน 2 เกมไข่หลงทาง	ศูนย์การประเมิน 3 เกม กระโดดข้ามภูเขา	ศูนย์การประเมิน 4 ภารกิจ ปกป้องเจ้าไข่	ศูนย์การประเมิน 5 กิจกรรม ทำอะไรให้เจ้าไข่ดี
<p>พฤติกรรมบ่งชี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็น อย่างดี - เมื่อพบสถานการณ์ ที่เป็นปัญหา สามารถ ที่จะหาทางแก้ไข ร่วมกันกับผู้อื่นได้ - ขอความช่วยเหลือ เมื่อพบกับอุปสรรค - ให้ความช่วยเหลือ เพื่อนเมื่อเพื่อนเจอ อุปสรรค - ยอมรับการตัดสินใจ ร่วมกัน - ยอมรับผลของการ ทำกิจกรรมด้วยความ ชื่นชมยินดี ไม่ว่าจะ แพ้หรือชนะ - ไม่แสดงอาการไม่ พอใจหรือแสดงความ ก้าวร้าวระหว่างการ ทำกิจกรรม - สามารถปรับ บทบาทได้ตาม สถานการณ์ เช่น เป็น ผู้นำหรือผู้ตามที่ดี 		<p>พร้อมกันหรือว่า จะอดกระชาก กันไปคนละทาง</p>			<p>หรือล้อเลียน เพื่อน</p>

(3) แนวทางการใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมินร่วมกันในการเก็บรวบรวมข้อมูลทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียน

(3.1) ผู้วิจัยกำหนดให้ใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ 1 ชุด ต่อ 1 ศูนย์การประเมิน เท่ากับว่าจะใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพทั้งหมด 5 ชุด ต่อ นักเรียน 1 คน

(3.2) ผู้วิจัยดำเนินการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน ทั้ง 5 ศูนย์ โดยทำการจัดกิจกรรมทีละ 1 ศูนย์ รอบหนึ่งจะมีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมครั้งละ 3 – 5 คน ขึ้นอยู่กับลักษณะและกติกาของเกมในแต่ละศูนย์ ผู้วิจัยจะดำเนินการสังเกตตามสภาพจริง และประเมินนักเรียนครั้งละ 3 – 5 คน ระหว่างที่นักเรียนกำลังทำกิจกรรม โดยใช้แบบบันทึกการสังเกต ประกอบกับการบันทึกวิธีทัศน์

(4) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

หลังจากผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ผู้วิจัยนำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(4.1) นำแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center) ที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับจุดประสงค์ที่ต้องการประเมิน (IOC: Index of Item Objectives Congruence) รวมถึงลักษณะการใช้ภาษาและความถูกต้องของภาษา โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพควรมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ($IOC > .50$) จากนั้นรวบรวมความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพมาปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้ง

ผู้วิจัยใช้การประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี คือ

+1 หมายถึง	เมื่อแน่ใจว่ารายการประเมินมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ต้องการประเมิน
0 หมายถึง	เมื่อไม่แน่ใจว่ารายการประเมินมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ต้องการประเมิน
-1 หมายถึง	เมื่อแน่ใจว่ารายการประเมินไม่สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ต้องการประเมิน

(4.2) การตรวจสอบคุณภาพของการประเมินทักษะการสร้างสรรค์ภาพ โดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center) แบ่งการประเมินออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 พิจารณาความสอดคล้องกับรายการพิจารณาของศูนย์การประเมินในภาพรวม จำนวน 6 รายการ ได้แก่ (1) กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของศูนย์การประเมิน (2) กิจกรรมสอดคล้องกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีในการประเมินทักษะการสร้างสรรค์ภาพ (3) กิจกรรมในแต่ละศูนย์การประเมินกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะการสร้างสรรค์ภาพอย่างครบถ้วนทุกองค์ประกอบ (4) กิจกรรมสอดคล้องและเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน (5) การลำดับกิจกรรมในแต่ละศูนย์การประเมินมีความเหมาะสมสัมพันธ์กัน และ (6) การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ผู้วิจัยใช้การประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี คือ

- +1 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิแน่ใจว่าศูนย์การประเมินนี้มีรายการพิจารณาตรงตามเนื้อหาสาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี
- 0 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิไม่แน่ใจว่าศูนย์การประเมินนี้มีรายการพิจารณาตรงตามเนื้อหา สาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี
- 1 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่าศูนย์การประเมินนี้มีสาระที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ตรงตามสาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตอนที่ 2 การประเมินกิจกรรมในแต่ละศูนย์การประเมิน โดยพิจารณาความสอดคล้องกับรายการพิจารณา จำนวน 7 รายการ ได้แก่ (1) กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของศูนย์การประเมิน (2) กิจกรรมสอดคล้องกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีในการประเมินทักษะการสร้างสรรค์ภาพ (3) กิจกรรมในศูนย์การประเมินกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะการสร้างสรรค์ภาพอย่างครบถ้วนทุกองค์ประกอบ (4) การลำดับกิจกรรมในแต่ละศูนย์การประเมินมีความเหมาะสมสัมพันธ์กัน (5) กิจกรรมมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน (6) สื่อประกอบมีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมของศูนย์การประเมิน และ (7) การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของศูนย์การประเมิน

- +1 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิแน่ใจว่าศูนย์การประเมินนี้มีรายการพิจารณาตรงตามเนื้อหาสาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี
- 0 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิไม่แน่ใจว่าศูนย์การประเมินนี้มีรายการพิจารณาตรงตามเนื้อหาสาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี
- 1 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่าศูนย์การประเมินนี้มีสาระที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ตรงตามสาระ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี

(4.3) ผู้วิจัยนำการประเมินคุณภาพของแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งหมด 3 ท่าน มาคำนวณและวิเคราะห์ผล โดยพิจารณาจากรายการประเมินที่มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบ จำนวน 24 รายการ พบว่าแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ มีรายการที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .67 - 1.00 ($IOC > .50$) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์คุณภาพ แสดงให้เห็นว่าการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงกิจกรรมในศูนย์การประเมิน โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

1) ในรายการประเมินองค์ประกอบที่ 1 ด้านการสื่อสาร ข้อที่ 1.3 A เมื่อมีการถามตอบในห้องเรียน นักเรียนไม่แสดงความคิดเห็น ควรปรับคำอธิบายในรายการประเมิน โดยอาจจะบุคำอธิบายเพิ่มเติม ว่าในส่วนของคำถามที่เด็กจะตอบนี้มีลักษณะเป็นอย่างไร เป็นคำถามปลายเปิดใช่หรือไม่ เพราะหากเป็นคำถามที่มุ่งถามเชิงความรู้ การไม่ตอบของนักเรียนอาจเกิดจากการไม่รู้คำตอบ ทำให้ไม่ยอมตอบหรือไม่กล้าตอบ เป็นต้น

2) ในรายการประเมินองค์ประกอบที่ 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ข้อที่ 2.4 A นักเรียนไม่กลั่นแกล้งผู้อื่น ควรระบุพฤติกรรมให้ชัดเจนของการไม่กลั่นแกล้งที่สามารถสังเกตได้ เช่น ไม่กลั่นแกล้งทั้งทางกาย วาจา และสังคม และมีข้อสังเกตเพื่อให้พิจารณาในข้อที่ 2.4 B เมื่อถูกกลั่นแกล้ง นักเรียนไม่ยอมรับการถูกกลั่นแกล้ง แต่ไม่สามารถพูดปฏิเสธโดยตรงได้ จึงแสดงออกด้วยวิธีอื่น เช่น ร้องไห้ โวยวาย ตะโกนใส่เพื่อนที่แกล้ง ว่าเป็นความรุนแรงหรือไม่ ในระดับนี้อาจตอบได้ด้วยการนิ่งเฉยหรือไม่

(4.4) ผู้วิจัยนำการประเมินคุณภาพการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ โดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center) ของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งหมด 3 ท่าน มาคำนวณ และวิเคราะห์ผล โดยตอนที่ 1 พิจารณาความสอดคล้องกับรายการพิจารณาจากภาพรวมของศูนย์ การประเมิน จำนวน 6 รายการ พบว่าภาพรวมของศูนย์การประเมิน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ($IOC > .50$) ในขณะที่ตอนที่ 2 การประเมินกิจกรรมในแต่ละศูนย์การประเมิน โดยพิจารณา ความสอดคล้องกับรายการพิจารณา จำนวน 7 รายการ พบว่าแต่ละรายการมีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ที่ 1.00 ($IOC > .50$) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์คุณภาพแสดงให้เห็นว่าการประเมินทักษะการสร้าง สัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center) ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงกิจกรรมในศูนย์การประเมิน โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ศูนย์การประเมินแต่ละศูนย์ มีจำนวนค่อนข้างมาก จึงควรเลือกศูนย์การประเมินที่ทำให้ให้เห็นคุณภาพของพฤติกรรมที่ชัดเจน โดยสามารถปรับลดลงให้ เหลือ 3 – 5 ศูนย์การประเมิน และเพื่อจะได้ช่วยลดระยะเวลาในการประเมินให้น้อยลงได้

2) ในแต่ละศูนย์การประเมินอาจมีการระบุเงื่อนไข เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจับคู่ เช่น ต้องได้คู่ที่รู้จัก/สนิท หรือ ไม่รู้จัก/ไม่สนิท เพื่อสังเกตพฤติกรรมว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

3) ในบางศูนย์การประเมิน สามารถเพิ่มแผนสำรองใน กรณีที่กลุ่มไม่แสดงพฤติกรรมปัญหาตามที่กิจกรรมต้องการให้เกิด เช่น ถ้ากลุ่มไม่เกิดความขัดแย้ง ครูอาจต้องปรับหรือจัดสถานการณ์บางอย่างเพื่อให้เกิดความขัดแย้ง

4) ในช่วงของการประเมินผล สามารถเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้การสะท้อนกิจกรรมร่วมด้วยกับการสังเกตจากผู้วิจัย เพื่อจะได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น

1.5 การทดลองใช้ (Try out) และศึกษาผลของชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับร่าง

หลังจากผู้วิจัยได้นำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมฯ ฉบับร่างแล้ว ผู้วิจัยได้ทดลองใช้ (try out) ชุดกิจกรรมฯ และแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.5.1 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการฯ ฉบับร่าง ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จากโรงเรียนเดียวกัน ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย แต่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทั้งหมด 12 คน ในช่วงเดือนมีนาคม 2564 โดยทดลองใช้กิจกรรมจำนวน 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 “ทายซิ ทายซิ เขาเป็นอย่างไร” และ กิจกรรมที่ 6 “ฉันเป็นฉัน และ เธอเป็นเธอ” ผู้วิจัยออกแบบการสังเกตและใช้แบบประเมิน โดยสังเกตนักเรียนครั้งละ 6 คน โดยมีผู้ประเมินทั้งหมด 3 คน คือ ผู้วิจัย 1 คน ผู้ช่วยวิจัย จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นคุณครูระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยได้สร้างความเข้าใจในการใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ โดยมีเกณฑ์และรายละเอียดในการคัดเลือกผู้ช่วยวิจัย ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ช่วยวิจัย

ผู้ช่วยวิจัย มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นครูที่มีประสบการณ์ในการสอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยผู้ช่วยวิจัยต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการตามช่วงวัยของนักเรียน สามารถระบุและอธิบายลักษณะเชิงพฤติกรรมรวมถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่แสดงออกมาได้อย่างชัดเจน

การฝึกอบรมผู้ช่วยวิจัย

หลังจากผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้ช่วยวิจัยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้มีการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรม โดยผู้วิจัยนำเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ฯ แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน ให้ผู้ช่วยวิจัยนำไปศึกษาและทำความเข้าใจด้วยตนเองก่อนเบื้องต้นเป็นเวลา 1 สัปดาห์

จากนั้นผู้วิจัยจึงอธิบายเกี่ยวกับวิธีการใช้เครื่องมือแก่ผู้ช่วยวิจัย โดยอธิบายเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ลักษณะของแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ลักษณะของการประเมินโดยใช้ศูนย์การประเมิน ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่คาดว่าจะปรากฏ และเกณฑ์การให้คะแนนทักษะสร้างสัมพันธภาพ โดยผู้ช่วยวิจัยได้ฝึกการสังเกตและการประเมินพฤติกรรม โดยใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในช่วงระหว่างการทดลองใช้เครื่องมือ (try-out) จำนวน 2 ครั้ง ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

1.5.2 ผู้วิจัยนำผลจากการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรมและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาดำเนินการปรับปรุงชุดกิจกรรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.6 การปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับร่าง จากผลการทดลองใช้ (Try out) และความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงและแก้ไขชุดกิจกรรมฯ ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และผลการทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยสามารถสรุปประเด็นสำคัญ และหาแนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรมฯ ได้ ดังนี้

ตารางที่ 10 ประเด็นและแนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรม ฉบับร่าง

ที่	ประเด็นสำคัญในการปรับปรุงชุดกิจกรรม (ฉบับร่าง)	แนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรม (ฉบับร่าง)
1	กิจกรรมบางกิจกรรม ควรมีการคัดเลือกนิทานที่ใช้ในกิจกรรมใหม่แทน เช่น กิจกรรมที่ 3 “โป๊งหน่งเกร” และกิจกรรมที่ 5 “สงครามสุดบ๊อง” เนื่องจากนิทานมีเนื้อเรื่องที่ค่อนข้างมีความเป็นนามธรรมสูง และอาจเข้าใจยาก ซึ่งอาจทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนถึงประเด็นที่ต้องการจะสื่อได้	1.1 ผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกนิทานใหม่ 2 เรื่อง ได้แก่ “ความลับของอลัน” และ “เต่าสองตัวกับหมวกหนึ่งใบ” โดยใช้หลักเกณฑ์ 3 ประการ ได้แก่ (1) มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก (2) มีเนื้อเรื่องสนุกสนาน ขวนติดตาม และ (3) มีความยาวที่เหมาะสมกับช่วงระยะเวลาความสนใจและสมาธิในการฟังของเด็ก 1.2 ปรับรูปแบบของกิจกรรมให้สอดคล้องกับนิทานที่คัดเลือกใหม่
2	วัตถุประสงค์ในแต่ละกิจกรรมยังไม่ชัดเจน	ปรับการเขียนวัตถุประสงค์ในทุกกิจกรรมให้มีความเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมมากขึ้น
3	การเรียงลำดับของกิจกรรมบางกิจกรรม ยังไม่สอดคล้องกัน	ผู้วิจัยปรับลำดับกิจกรรม โดยเรียงลำดับให้เกิดความต่อเนื่องเชื่อมโยงและสอดคล้องกันในแต่ละกิจกรรม เพื่อ

ที่	ประเด็นสำคัญในการปรับปรุง ชุดกิจกรรม (ฉบับร่าง)	แนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรม (ฉบับร่าง)
		<p>ค่อย ๆ ปรับเพิ่มระดับความยากง่ายตามเนื้อหาของนิทาน ให้มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นตามลำดับ ซึ่งจะส่งผลต่อการนำไปใช้ในส่วนของการแสดงละครสร้างสรรค์ เช่น ในแต่ละกิจกรรมจะมีตัวละครเพิ่มขึ้น บทที่ใช้แสดงมีรายละเอียดมากขึ้น ทำให้นักเรียนจำเป็นต้องหาวิธีในการแก้ปัญหาและตัดสินใจร่วมกันมากขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้</p> <p>3.1 ปรับลำดับของกิจกรรม โดยสลับกิจกรรมที่ 2 “มาเป็นเพื่อนกันเถอะ” : กิจกรรมส่งเสริมการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยวาจา และท่าทางที่สุภาพเหมาะสมมาไว้เป็นกิจกรรมที่ 1 เพื่อเป็นให้สอดคล้องกับการทำความเข้าใจกับเพื่อนใหม่ครั้งแรก</p> <p>3.2 ปรับกิจกรรมที่ 1 “ทายซิ ทายซิ เขาเป็นอย่างไร” : กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเอง เพื่อสื่อสารและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม สลับไปไว้เป็นกิจกรรมที่ 2 เพื่อให้มีความสอดคล้องกันหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ 1 ว่าเมื่อได้ทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่แล้วควรจะมีวิธีการสื่อสารและแสดงอารมณ์ความรู้สึกให้เพื่อนรู้อย่างไร</p> <p>3.3 ปรับกิจกรรมที่ 4 “ฉันทละเธอ เธอดูแลฉัน” : กิจกรรมส่งเสริมการการดูแลและแบ่งปันแก่ผู้อื่น สลับไปไว้เป็นกิจกรรมที่ 3 แทน เพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่ 1 และ 2</p> <p>3.4 ในส่วนของกิจกรรมที่ 5,6,7 และ 8 มีการเรียงลำดับที่ค่อนข้างสอดคล้องกันอยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงเรียงลำดับกิจกรรมไว้คงเดิม</p>
4	ชุดกิจกรรมยังขาดรายละเอียดเกี่ยวกับการอธิบายเทคนิค และการบรรยายในการแสดงละครสร้างสรรค์สำหรับผู้นำกิจกรรม	<p>ปรับเพิ่มรายละเอียดในขั้นตอนที่ 4 ของทุกกิจกรรม โดยเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาของนิทานที่ควรจะนำมาใช้แสดงตัวอย่างบทที่ครูหรือผู้นำกิจกรรมสามารถใช้บรรยายระหว่างการแสดง ให้มีความละเอียดและชัดเจนมากขึ้น เช่น นิทานเรื่องหนูพิน่า ควรใส่บทบรรยายเพิ่มเติมเพื่อให้ครูเข้าใจแนวทางในการบรรยายบทบาทที่นักเรียนต้องแสดงมากขึ้น “หนูพิน่ายืนหน้าแคร่อยู่ลึกลับ ทันใดนั้นเอง หนูพิน่าเห็นเจ้าหนูพิน่าเดินเข้ามาหาหนูพิน่าจึงดีใจมาก...”</p>

ที่	ประเด็นสำคัญในการปรับปรุง ชุดกิจกรรม (ฉบับร่าง)	แนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรม (ฉบับร่าง)
		และควรมีการเพิ่มเทคนิคสร้างสรรค์ เช่น การใช้ทำ ใบ้ การเล่นเกมบทบาท ฯลฯ
5	กิจกรรมในแต่ละกิจกรรมในชั้นที่ 5 การ สรุปและสะท้อนความคิด ข้อคำถามส่วน ใหญ่มีลักษณะคล้ายกัน ยังขาดความ หลากหลายซึ่งอาจส่งผลต่อคำตอบที่จะ ได้รับ	ปรับรายละเอียดคำถามในแต่ละกิจกรรมให้มีความ น่าสนใจและความหลากหลาย เพื่อนำบทสนทนาที่ช่วยให้ นักเรียนสามารถสะท้อนคิดได้มากขึ้น

1.7 การทดลองใช้ (Try out) และศึกษาผลของแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน

หลังจากผู้วิจัยนำเครื่องมือให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (try out) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยนำแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมินไปทดลองใช้ (try-out) จัดกิจกรรมกับนักเรียนโรงเรียนเดียวกันที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย แต่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 คน เพื่อจำลองสถานการณ์และสังเกตพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในชั้นเรียน ผู้วิจัยทดลองใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียนเพียง 6 คน เพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างละเอียด และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงรายการประเมิน และวิธีการสังเกตให้เหมาะสม จากนั้นผู้วิจัยนำผลการทดลองใช้ของผู้ประเมินทั้งหมด 3 คน มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกต (Interrater Reliability) ในการใช้แบบประเมิน โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในกลุ่ม (Intraclass Correlation Coefficient) พบว่ามีค่าเท่ากับ .726 สรุปได้ว่ามีความเที่ยงสอดคล้องกันในระดับดี นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับรายการประเมินตามรายละเอียดที่ได้จากข้อมูลการสังเกตพฤติกรรม โดยแสดงดังตารางที่ 11

หลังจากผู้วิจัยนำแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center) และชุดกิจกรรมการเล่นิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ตอนต้น ฉบับร่าง ไปทดลองใช้ (try out) พบว่า ในการประเมินและสังเกตพฤติกรรมการมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนขณะทำกิจกรรมในแต่ละรอบ นักเรียนอาจมิได้แสดงหรือปรากฏซึ่งพฤติกรรมการมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพหรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาออกมาให้เห็นในช่วงระยะเวลาที่ผู้วิจัยกำลังสังเกต แต่อาจแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นในช่วงเวลาอื่น ๆ ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถสังเกตและบันทึกรายละเอียดได้ทันครบถ้วน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องใช้การบันทึกวิธีทัศน์ เพื่อเป็นหลักฐานที่สามารถนำมาใช้ในการสังเกตซ้ำได้ในภายหลัง

1.8 การปรับปรุงแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมินจากผลการทดลองใช้ (Try out) และความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยสรุปผลจากการสังเกตหลังจากทดลองใช้ (try out) แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน กับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่สามารถสรุปประเด็นสำคัญและหาแนวทางในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมินได้ดังนี้

ตารางที่ 11 ประเด็นและแนวทางการปรับปรุงแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน

ที่	ประเด็นสำคัญในการปรับปรุงแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ	แนวทางการปรับปรุงแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ
1	ข้อความในแบบประเมินยังขาดการระบุการเกิดของพฤติกรรม	ปรับข้อความ โดยระบุรายละเอียดโดยใช้คำที่บ่งชี้ถึงการเกิดพฤติกรรมให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถสังเกตได้
2	ควรเปลี่ยนรูปแบบของการประเมินจากแบบประเมินตรวจสอบรายการ (check list) เป็นรูปแบบอื่นที่ช่วยให้สังเกต ตรวจสอบและประเมินลักษณะของพฤติกรรมในแต่ละองค์ประกอบได้ชัดเจนขึ้น	ปรับรูปแบบการประเมินให้เป็นเกณฑ์การให้คะแนน (Rubric Score)

ที่	ประเด็นสำคัญในการปรับปรุง แบบประเมินทักษะการสร้าง สัมพันธภาพ	แนวทางการปรับปรุง แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ
3	ในระหว่างสังเกตการณ์ในห้องเรียนที่มี การเรียนการสอนตามปกติ พบว่าไม่พบ พฤติกรรมที่ต้องการปรากฏมากนัก ยกเว้นหากมีกิจกรรมที่ต้องทำงาน ร่วมกันเป็นคู่หรือกลุ่ม จึงจะสามารถ สังเกตได้	ปรับเพิ่มการประเมินแบบใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment Center) เพื่อจำลองสถานการณ์ที่ช่วยกระตุ้นนักเรียนเกิด พฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่สามารถ สังเกตได้
4	หลังจากทดลองใช้ ศูนย์การประเมิน ทั้งหมด 7 ศูนย์ พบว่า บางศูนย์การ ประเมินมีเกมที่ใช้ระยะเวลา ค่อนข้างมาก ซึ่งอาจส่งผลให้ดำเนินการ เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้	ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกศูนย์การประเมินจาก 7 ศูนย์ ให้ เหลือเพียง 5 ศูนย์ โดยได้คัดเลือกเกมที่น่าสนใจนำมาปรับ เพิ่มรายละเอียดบางประการที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ สังเกตได้ รวมถึงลดรายละเอียดของกติกาบางส่วนเพื่อทำให้ เกิดความกระชับมากขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การเล่านิทาน คือ การถ่ายทอดเรื่องราวเพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเข้าสู่เนื้อหา โดยครูผู้สอน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการเล่านิทาน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการเล่า ขั้นที่ 2 ขั้นระหว่างการเล่า ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการเล่า โดยในแต่ละขั้นตอนใช้วิธีการและเทคนิคการเล่ารูปแบบต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน เกิดการจินตนาการ และความเข้าใจในเรื่องราวของนิทานมากขึ้น

ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น คือ กิจกรรมที่ผู้วิจัยได้ออกแบบจัดลำดับและรวบรวมไว้ โดยการออกแบบกิจกรรมได้ผสมผสานระหว่างการเล่านิทานกับการใช้ละครสร้างสรรค์ โดยใช้การเล่านิทานเป็นสื่อกลางในการนำเข้าสู่เนื้อหาประกอบกับการใช้เทคนิคการเล่านิทานรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกับการใช้กระบวนการของละครสร้างสรรค์เพื่อให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน มุ่งเน้นให้นักเรียนได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ทำทาง และทำงานร่วมกับผู้อื่น ผ่านการแสดงละครจากเรื่องราวของนิทานที่ได้รับฟัง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการสร้างสัมพันธภาพ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้คำแนะนำและสังเกตการณ์ในระหว่างการจัดกิจกรรมให้นักเรียน โดยชุดกิจกรรมประกอบด้วย 1) แนวคิดและลักษณะสำคัญของชุดกิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม 3) กิจกรรมในชุดกิจกรรม 4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5) แนวทางการใช้ชุดกิจกรรม และ 6) แนวทางการประเมินผล ซึ่งแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

- ขั้นที่ 1 การจูงใจก่อนเล่า
- ขั้นที่ 2 การเล่าเรื่องเพื่อเชื่อมโยง
- ขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร
- ขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง
- ขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อนความคิด

ละครสร้างสรรค์ คือ กระบวนการค้นสัดที่เกิดจากการเล่นบทบาทสมมติตามเรื่องราวของนิทาน เน้นกระบวนการทำงานกลุ่ม การวางแผน และการยอมรับในตัดสินใจร่วมกันในการแบ่งบทบาทตัวละครก่อนการแสดง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ความแตกต่างของผู้อื่นและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกล้าแสดงออกผ่านการแสดงละครสร้างสรรค์ โดยมีลำดับ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นจูงใจ ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร (Pre-Drama) ขั้นที่ 3 การแสดงละคร (Drama Playing) และขั้นการประเมินผล

ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ คือ

ความสามารถของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ให้คงอยู่ โดยสามารถสื่อสารได้อย่างสุภาพและ ชัดเจน สามารถถรืเริ่มและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเข้าใจและเคารพในความแตกต่าง รวมถึงสามารถร่วมมือช่วยเหลือ และปรับตัวในการทำกิจกรรมกลุ่มได้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการใช้คำพูดหรือท่าทีในการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยสามารถพูดคุยร่วมกับผู้อื่น แสดงความสนใจ รับฟังระหว่างที่ผู้อื่นกำลังพูดหรือทำกิจกรรมร่วมกัน สามารถแสดงความคิดเห็นผ่านการใช้ภาษาและท่าทางที่สุภาพ ไม่แสดงท่าทีก้าวร้าว กล้าที่จะปฏิเสธหรือบอกความรู้สึกเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ตนเองรู้สึกไม่สบายใจได้

2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการริเริ่มและรักษาความสัมพันธ์ในการแบ่งปัน โดยการแสดงความขอโทษและขอบคุณ การแสดงความคิดเห็นชื่นชมผู้อื่น การมีพฤติกรรมไม่กลั่นแกล้ง และการมีพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับการถูกกลั่นแกล้ง

3. ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยไม่สร้างความเดือดร้อน สามารถเข้าใจยอมรับ เคารพต่อเหตุผล ความคิดเห็น ความต้องการที่แตกต่างกัน และการตัดสินใจร่วมกันกับเพื่อน

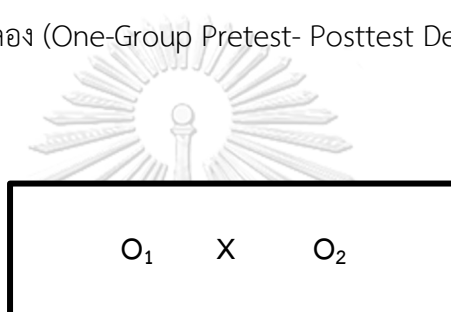
4. ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม หมายถึง ความสามารถในการร่วมทำกิจกรรมกลุ่มกับผู้อื่น โดยให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรม สามารถปรับตัว และปรับบทบาทเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้ตามสถานการณ์ รู้จักขอและให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกกลุ่ม ตลอดจนสามารถร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มขึ้น

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับสมบูรณ์ (R2-D2)

การดำเนินการในระยะที่ 2 เป็นการนำชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การออกแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนาโดยใช้กลุ่มเป้าหมายเพียงกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest- Posttest Design) ดังนี้

O₁ หมายถึง ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ก่อนการทดลอง

O₂ หมายถึง ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ หลังการทดลอง

X หมายถึง การจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมฯ

2.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดลพบุรี

2.2.1. การเลือกโรงเรียน

ผู้วิจัยกำหนดโรงเรียนโดยเลือกโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดลพบุรี เนื่องจากเป็นสถานศึกษาที่มีลักษณะนักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายสูง อันสืบเนื่องมาจาก โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่นอกเมือง และทางโรงเรียนมี

การเก็บค่าเล่าเรียนเพียงภาคการศึกษาละ 600 บาท ทำให้ผู้ปกครองที่ส่งนักเรียนเข้ามามีฐานะทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย โดยมีการประกอบอาชีพตั้งแต่เกษตรกร ค้าขาย รับจ้างทั่วไป ธุรกิจส่วนตัว ฯลฯ จึงเป็นผลให้นักเรียนมีลักษณะความหลากหลายแตกต่างกัน ทั้งด้านสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ ภูมิหลัง และฐานะของครอบครัวของนักเรียน

2.2.2. การเลือกระดับชั้น

ผู้วิจัยกำหนดระดับชั้นของนักเรียน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นกลุ่มเป้าหมาย ด้วยมีอายุ ช่วงวัย และพัฒนาการที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมทักษะต่าง ๆ รวมถึงเป็นระดับชั้นที่มีความพร้อมในการปรับตัวและเรียนรู้

2.2.3. การคัดเลือกนักเรียน

1) ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 15 คน ซึ่งอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลได้จริง ทั้งนี้เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างหลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้ขอความร่วมมือให้ครูประจำชั้นช่วยคัดเลือกนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมาในเบื้องต้น โดยผู้วิจัยได้กำหนดให้คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมลักษณะเด็ก 3 ประเภท ได้แก่

(1) นักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ มีลักษณะพฤติกรรมคือ มีท่าทีก้าวร้าว กลั่นแกล้งผู้อื่น ก่อวุ่นหรือไม่ให้ความร่วมมือในชั้นเรียน

(2) นักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย มีลักษณะพฤติกรรมคือ มีท่าทางนิ่งเฉย เป็นผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และยอมรับการกลั่นแกล้งโดยไม่ตอบโต้ หรือปฏิเสธ

(3) นักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ มีลักษณะพฤติกรรมคือ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีท่าทีที่เป็นมิตรต่อผู้อื่น

2) หลังจากผู้วิจัยได้ปรึกษาหารือและทำความเข้าใจเรื่องเกณฑ์การคัดเลือก ร่วมกับครูประจำชั้น โดยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้คัดเลือกนักเรียนมาให้อีกก่อน จากนั้น ผู้วิจัยสังเกตและพิจารณานักเรียนด้วยตนเองอีกรอบ ก่อนคัดกรอง จำแนกตามลักษณะและจัดกลุ่มนักเรียนอีกครั้ง เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายและครบถ้วนตามลักษณะเด็กประเภทต่าง ๆ รวมทั้งผู้ปกครอง ต้องยินยอมให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรม

วิธีการติดต่อและวิธีการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยแจ้งให้ผู้ปกครองของกลุ่มเป้าหมายรับทราบเกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการวิจัย หากผู้ปกครองมีข้อสงสัยใด ๆ สามารถติดต่อสอบถามและขอข้อมูลเพิ่มเติมจากกับผู้วิจัยได้ตลอดเวลา และหากผู้วิจัยมีข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์หรือโทษเกี่ยวกับการวิจัย ผู้วิจัยจะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบอย่างรวดเร็ว

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ผู้ปกครองของกลุ่มเป้าหมายทราบ พร้อมทั้งชี้แจงกับผู้ปกครองของกลุ่มเป้าหมายว่าการวิจัยครั้งนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจ โดยให้ผู้ปกครองเป็นผู้ตัดสินใจในการยินยอมให้กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมวิจัย และหากผู้ปกครองต้องการให้กลุ่มเป้าหมายถอนตัวออกจากการวิจัย สามารถทำได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหรือการประเมินผลตามหลักสูตรของโรงเรียน และข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น และในการบันทึกวิธีทัศนระหว่างสังเกตพฤติกรรม หากผู้วิจัยพบพฤติกรรมเชิงลบของกลุ่มเป้าหมายที่อาจนำมาสู่ความเสี่ยงจากการเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือเป็นที่ตำหนิของสังคม ผู้วิจัยจะปกป้องสิทธิของกลุ่มเป้าหมายโดยการเก็บรักษาวิธีทัศนที่บันทึกไว้เป็นความลับอย่างรัดกุม ไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าถึงได้ และจะไม่มีการเผยแพร่สู่สาธารณะแต่อย่างใด ใช้เฉพาะในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเท่านั้น และผู้วิจัยจะดำเนินการทำลายข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย ภายหลังเสร็จสิ้นการวิจัย ภายในระยะเวลา 1 ปี ด้วยเครื่องทำลายเอกสาร ลบไฟล์ภาพ รวมถึงไฟล์วิธีทัศนออกจากเครื่องคอมพิวเตอร์

เกณฑ์การคัดเข้า

ในการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ ผู้ปกครองให้ความยินยอมในการให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

เกณฑ์การคัดออก

ในระหว่างการดำเนินกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น หากผู้ปกครองหรือนักเรียนรู้สึกอึดอัดหรือไม่สบายใจ ต้องการให้ยุติการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมีสิทธิ์ที่จะไม่ทำกิจกรรมเหล่านั้นได้ รวมทั้งมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหรือการประเมินผลตามหลักสูตรของโรงเรียน

2.3 การทดลองใช้ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1) กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาและดำเนินการเลือกกลุ่มเป้าหมายในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ได้นักเรียนรวม 15 คน โดยคัดเลือกนักเรียนให้มีความหลากหลายและครอบคลุมลักษณะพฤติกรรม 3 ประเภท ดังนี้

- (1) นักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ จำนวน 4 คน
- (2) นักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย จำนวน 6 คน
- (3) นักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ จำนวน 5 คน

ตารางที่ 12 ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน 3 ประเภท

ลักษณะพฤติกรรม	ชาย	หญิง	รวม
1. นักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ (นักเรียนที่มีท่าทีก้าวร้าว กลั่นแกล้งผู้อื่น ก่อวุ่นหรือไม่ให้ความร่วมมือในชั้นเรียน)	3	1	4
2. นักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย (นักเรียนที่มีท่าทางนิ่งเฉย เป็นผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และยอมรับการกลั่นแกล้งโดยไม่ตอบโต้ หรือปฏิเสธ)	2	4	6
3. นักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ (นักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีท่าทีที่เป็นมิตรต่อผู้อื่น)	1	4	5

รวมทั้งหมด 15 คน

2) ทำหนังสือจากครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยถึงผู้อำนวยการเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ในช่วงเดือน มกราคม ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 คน ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมฯ (Pre-Test) ด้วยแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center) ในช่วงปลายเดือนมกราคม พ.ศ. 2565 ซึ่งเป็นสัปดาห์ที่ 1 ของการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีระยะเวลาในการประเมิน 1 ชั่วโมง 30 นาที ซึ่งการใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพนี้ ใช้ควบคู่กับศูนย์การประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรมเกมที่กระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพปรากฏออกมาให้เห็นเป็นเชิงประจักษ์ แต่ละกิจกรรมใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที โดยมีผู้ประเมิน 3 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 2 คน โดยผู้ประเมินทั้ง 3 คน สังเกตและบันทึกพฤติกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน และบันทึกวิธีทัศน์เพื่อเป็นหลักฐานในการนำมาสังเกตข้อมูลย้อนหลัง โดยผู้ประเมินสังเกต ประเมินและพิจารณาพฤติกรรมที่พบในแต่ละองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และบันทึกคะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดดังนี้

0 คะแนน หมายถึง	ไม่แสดงพฤติกรรม หรือ แสดงพฤติกรรมเชิงลบ
1 คะแนน หมายถึง	แสดงพฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ที่ไม่ได้ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในเชิงลบ แต่ก็ไม่ได้ส่งผลต่อความสัมพันธ์เชิงบวกในระยะยาวเช่นกัน
2 คะแนน หมายถึง	แสดงพฤติกรรมเชิงบวก เพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในระยะยาว

ในการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมฯ (Pre-test) นี้ เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 (COVID-19) ค่อนข้างรุนแรงในขณะนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการจัดกลุ่มนักเรียนคละกลุ่มตามลักษณะพฤติกรรมในจำนวนเท่า ๆ กัน โดยกำหนดให้นักเรียนอยู่กลุ่มเดียวกันตลอดในทุกศูนย์การประเมิน เพื่อรักษาความปลอดภัยในการดูแลและควบคุมโรคตามมาตรการของโรงเรียน

4) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยทดลองใช้ชุดกิจกรรมฯ ที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย ในช่วงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชุมนุม ชมรม ในปีการศึกษา 2564 ภาคเรียนที่ 2 โดยมีกิจกรรมรวมทั้งสิ้น 8 กิจกรรม ในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 รวมเวลา 12 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์

5) เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างและหลังการทดลองใช้ชุดกิจกรรมฯ ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้การสังเกตและบันทึกพฤติกรรม โดยนำประเด็นจากแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ มาใช้เป็นแนวทางและขอบเขตในการสังเกต

6) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย หลังเข้าร่วมกิจกรรมฯ (Post-test) ด้วยแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน ในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 ซึ่งในการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพหลังเข้าร่วมกิจกรรมฯ (Post-test) นี้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดค่อนข้างอยู่ในระดับที่ผ่อนคลายลง ผู้วิจัยจึงได้ทำการจัดกลุ่มนักเรียนคละกลุ่มตามลักษณะพฤติกรรม โดยให้นักเรียนเปลี่ยนกลุ่มทุกศูนย์การประเมิน เพื่อสังเกตพฤติกรรมทักษะการสร้างสัมพันธภาพได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และมีผู้ช่วยวิจัยที่ช่วยเก็บข้อมูลในขณะที่ผู้วิจัยดำเนินการ รวมถึงมีการบันทึกวีดิทัศน์เพื่อเป็นหลักฐานในการนำมาสังเกตข้อมูลย้อนหลัง และนำข้อมูลที่ได้มาสรุปคะแนนด้วยกันอีกครั้ง

การวิจัยครั้งนี้มีเกณฑ์การคัดข้อมูลออก สำหรับตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัยไม่ถึงร้อยละ 50 ของระยะเวลาทั้งหมด ผู้วิจัยจะนำแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพชุดนั้นออก โดยไม่นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบเชิงลบต่อการวิจัย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีตัวอย่างขาดหายไปในช่วงการวิจัย จำนวน 2 คน เนื่องด้วยนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมไม่ถึงร้อยละ 50 ของกิจกรรมทั้งหมดและไม่ได้เข้ารับการประเมิน เนื่องด้วยผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 (COVID-19) ดังนั้นตัวอย่างจึงลดลงเหลือ 13 คน

7) ผู้วิจัยดำเนินการตรวจและประเมินคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพจากแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยเปรียบเทียบคะแนนก่อน

และหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ แล้วหาค่าทางสถิติ ได้แก่ คະแนนเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเลขคณิตโดยใช้สถิติทดสอบวิลคอกซัน (Wilcoxon Sign rank-test) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

8) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมในช่วงระยะก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงผลการสังเกตตามสภาพจริง เพื่อนำมาเปรียบเทียบการมีทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม

9) ผู้วิจัยสรุปผลจากแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ ผลจากการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมฯ และผลการสังเกตตามสภาพจริง หลังจากใช้ชุดกิจกรรมฯ นำมาสรุปและวิเคราะห์เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงชุดกิจกรรมฯ

10) หลังจากผู้วิจัยทดลองการใช้ชุดกิจกรรมฯ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาหลังจากใช้ชุดกิจกรรมการเล่นิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับสมบูรณ์

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS for Windows) เพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ คະแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิตินอนพาราเมตริก โดยทดสอบความแตกต่างของคະแนนเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบวิลคอกซัน (The Wilcoxon Sign rank-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีขนาดเล็ก ($n=15$) ซึ่งน้อยกว่า 30 คน และมีการแจกแจงไม่เป็นโค้งปกติ

2) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกรายละเอียดคำอธิบายเชิงคุณลักษณะ เช่น ข้อความ คำพูด ลักษณะสีหน้า ท่าทาง ปฏิกริยา และการกระทำที่มีต่อเพื่อนของนักเรียน มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตรวจสอบข้อมูล เรียบเรียง ตีความข้อมูลที่ได้ นำมาจัดกลุ่มข้อความที่มีประเด็นเดียวกันไว้ด้วยกันเพื่อประเมินหาความสัมพันธ์ของข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการมีทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ และสรุป

ประเด็นที่ได้ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ จากนั้นสรุปผลจากการเก็บข้อมูล และนำเสนอข้อมูลการวิจัยในรูปแบบของการเขียนเชิงพรรณนา

2.5 การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.5.1 ผู้วิจัยสรุปและวิเคราะห์ผลคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม จากแบบประเมินทักษะการสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน การสังเกตนักเรียนระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม และการสังเกตตามสภาพจริง มาวิเคราะห์ผลของการใช้กิจกรรม เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรม

2.5.2 ผลจากการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม และการสังเกตตามสภาพจริง สามารถสรุปประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากกิจกรรมและแนวทางการปรับปรุงได้ ดังนี้

ตารางที่ 13 ประเด็นและแนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรม ฉบับสมบูรณ์

ที่	ประเด็นสำคัญในการปรับปรุงชุดกิจกรรม	แนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรม
1	กิจกรรมบางกิจกรรมใช้เวลามากกว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้	<p>ปรับรายละเอียดขั้นตอนในกิจกรรมบางขั้นตอน ให้มีความกระชับ เพื่อลดระยะเวลาที่ใช้บางส่วน และเพิ่มประสิทธิภาพในขั้นตอนเหล่านั้นมากขึ้น เช่น ปรับในส่วนของเกมในส่วนของการเล่นหุ่นเชิดให้มีคำอธิบายที่กระชับขึ้น และวิธีการเล่นที่ไม่ซับซ้อน ช่วยละลายพฤติกรรมได้ดี และเชื่อมโยงให้เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องของนิทานมากขึ้น ดังนี้</p> <p>1.1 ปรับรายละเอียดของกิจกรรมที่ 1 ใน ชั้นที่ 1 การจูงใจก่อนเล่า เปลี่ยนจากการจับคู่ ให้เป็นการนั่งล้อมวง</p>

ที่	ประเด็นสำคัญในการปรับปรุง ชุดกิจกรรม	แนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรม
		<p>เพื่อลดความกังวลในการทำควมรู้จักเพื่อนใหม่ ละลายพฤติกรรมได้ดีขึ้น</p> <p>1.2 ปรับรายละเอียดของกิจกรรมที่ 6 วิถีสิงโต ในขั้นที่ 1 การจูงใจก่อนเล่า ในส่วนของคำอธิบาย ปรับข้อความให้เข้าใจถึงสิ่งที่กำลังจะทำมากขึ้น</p> <p>1.3 ปรับรายละเอียดของกิจกรรมที่ 7 สงครามขนมหวาน ในขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละครจากการบรรยายให้จินตนาการตาม ปรับให้เป็นการใช้ท่าใบ้ (Mime) “เกมฝอยทอง” เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสได้แสดงอารมณ์และท่าทางได้อย่างเต็มที่</p>
2	กิจกรรมในแต่ละกิจกรรม พบว่าใช้ระยะเวลาในการดำเนินการใน ขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อนความคิด ไปค่อนข้างมาก เกินไป (เช่น ใช้ คำ ถา ม 6-8 คำถาม) ทำให้คำตอบของนักเรียนมีความซ้ำซ้อน และไม่ชัดเจนเท่าที่ควร	ปรับขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อนความคิด โดยคัดเลือกคำถามที่น่าสนใจ ตรงประเด็น ที่เน้นให้นักเรียนเชื่อมโยงและสะท้อนคิดที่นำไปสู่คำตอบที่หลากหลาย ปรับลดคำถามให้เหลือประมาณไม่เกิน 5 คำถาม เพื่อลดระยะเวลาและได้คำตอบที่มีคุณภาพ
3	สามารถเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับเทคนิคละครสร้างสรรค์ ให้ความละเอียด หลากหลายและชัดเจนมากขึ้นได้	เพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับเทคนิคละครสร้างสรรค์เพิ่มเติม ในขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร และขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับสมบูรณ์ ตามแนวทางการปรับปรุงชุดกิจกรรม ดังรายละเอียดในผลการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นนี้ มีการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะ การสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 2 ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะ การสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะ การสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนาขึ้นนี้มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) แนวคิดและลักษณะสำคัญของชุดกิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม 3) กิจกรรมในชุดกิจกรรม 4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5) แนวทางการใช้ชุดกิจกรรม และ 6) แนวทางการประเมินผล มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดและลักษณะสำคัญของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้นนี้ ออกแบบกิจกรรมโดยใช้แนวคิดของการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ โดยใช้การเล่านิทานเป็นสื่อกลางในการนำเข้าสู่เนื้อหาประกอบกับการใช้เทคนิคการเล่านิทานรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยกระตุ้นความสนใจและช่วยให้เข้าใจเรื่องราว ร่วมกับการใช้กระบวนการของละครสร้างสรรค์เพื่อสร้างโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน มุ่งเน้นให้นักเรียนได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ทำทาง และการทำงานร่วมกับ

ผู้อื่นผ่านการแสดงละครจากเรื่องราวของนิทานที่ได้รับฟัง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกเป็นที่ปรึกษาและคอยให้คำแนะนำแก่นักเรียน ระหว่างการดำเนินการจัดกิจกรรม

2. วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นนี้ มุ่งเน้นส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพ สามารถสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีส่วนร่วมต่อสังคม และสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้

3. กิจกรรมในชุดกิจกรรม

กิจกรรมในชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นนี้ ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมด 8 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที โดยครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม และอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการปฏิสัมพันธ์และกระบวนการทำงานร่วมกัน ซึ่งกิจกรรม 8 กิจกรรม เรียงลำดับจากระดับความง่ายและความซับซ้อนของเนื้อหาในนิทาน และลำดับการพัฒนาคุณลักษณะหรือทักษะที่ใกล้เคียง ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่ายและมีความเป็นรูปธรรมก่อน แล้วจึงนำเข้าสู่การพัฒนาทักษะที่มีความซับซ้อนและยากขึ้นไปตามลำดับ รวมถึงจัดเรียงลำดับกิจกรรมโดยให้เริ่มจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล ไปสู่การปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างบุคคลกับกลุ่ม คือเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้เข้าใจตนเอง การทำความเข้าใจกับคนใกล้ตัว หรือเพื่อนสนิท นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่หรือคนที่ไม่รู้จักได้ โดยมีกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ 1 มาเป็นเพื่อนกันเถอะ : ส่งเสริมการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้วยวาจา

กิจกรรมที่ 2 ทายซิ ทายซิ เขาเป็นอย่างไร : ส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเอง เพื่อสื่อสารและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

กิจกรรมที่ 3 ฉันทูแลเธอ เธอดูแลฉัน : ส่งเสริมการดูแลและแบ่งปันแก่ผู้อื่น

กิจกรรมที่ 4 ใจเขา ใจเรา : ส่งเสริมการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยไม่กลั่นแกล้ง

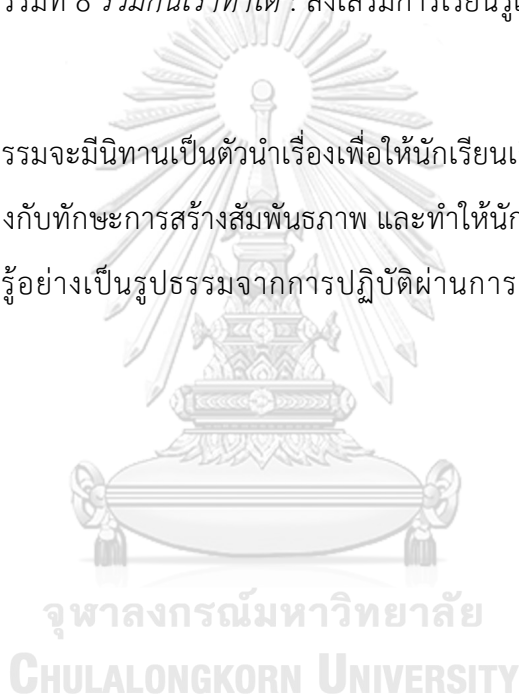
กิจกรรมที่ 5 *คิดนะ คิดนะ ก่อนที่จะทำ*: ส่งเสริมการตระหนักถึงผลจากการกระทำของตนเองที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้อื่น

กิจกรรมที่ 6 *ฉันเป็นฉัน และ เธอเป็นเธอ*: ส่งเสริมการเข้าใจและยอมรับในตัวตนของตนเอง และความแตกต่างของผู้อื่น

กิจกรรมที่ 7 *รวมพลังเราเป็นหนึ่งเดียว* : ส่งเสริมการเข้าใจความแตกต่าง มองข้ามความขัดแย้ง และเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น

กิจกรรมที่ 8 *รวมกันเราทำได้* : ส่งเสริมการเรียนรู้และการแก้ปัญหาในการทำงานร่วมกันเป็นทีม

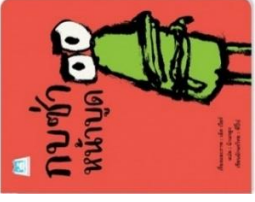
ในแต่ละกิจกรรมจะมีนิทานเป็นตัวนำเรื่องเพื่อให้นักเรียนเกิดการตระหนักและเข้าใจถึงสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ และทำให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์สำคัญซึ่งจะเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมจากการปฏิบัติผ่านการแสดงละครสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

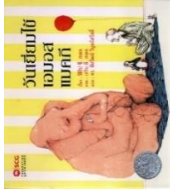

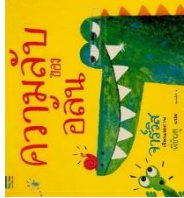
ตารางที่ 14 ภาพรวมของชุดกิจกรรมการเล่นที่ร่วมกันกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

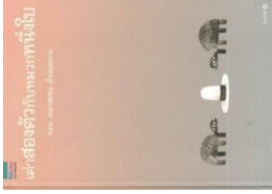
กิจกรรม/ จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	เทคนิคการเล่นที่เล่น	เทคนิคละครสร้างสรรค์	ลักษณะของกิจกรรม	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
กิจกรรมที่ 1 มาเป็นเพื่อน กันละ : ส่งเสริม การสื่อสารและมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้วยวาจาและ ท่าทางที่สุภาพ เหมาะสม	เพื่อนใหม่ของหนูพี่น้า 	การใช้ภาพประกอบ ร่วมกับการใช้นิทาน	(1) แสดงตามคำ บรรยายของครูหรือผู้นำ กิจกรรม (2) แสดงตามโครงเรื่อง เดิม แต่ปรับบทบาท หรือสถานการณ์ บางอย่าง เพื่อกระตุ้น จินตนาการของเด็ก	กิจกรรมเริ่มด้วยการเคลื่อนไหวและประกอบจังหวะ เพลง “สวัสดี วันนี้เรามาพบกัน” ให้นักเรียนละเลงพฤติกรรมและทำความรู้จักกัน เพื่อนำเข้าสู่การเล่นและพูดคุยเชื่อมโยงเรื่องราวกับตัวนักเรียน และให้เตรียมความพร้อมก่อนการแสดงและอุ่นเครื่องด้วยการ เคลื่อนไหวสร้างสรรค์ (Creative Movement) จากนั้นให้นักเรียน จับกลุ่ม แสดงละครสร้างสรรค์ เนื่องจากเป็นกิจกรรมแรก นักเรียน อาจยังสับสนและไม่เข้าใจวิธีการในการแสดง ครูจึงควรเป็นผู้กำหนด รายละเอียดเทคนิคการแสดงละครสร้างสรรค์ที่เด็กจะแสดง เพื่อให้ เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจเบื้องต้น เช่น ให้นักเรียนแสดงตาม คำบรรยายของครูหรือผู้นำกิจกรรม ให้นักเรียนแสดงตามเนื้อเรื่อง ในนิทาน (แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับบทบาท หรือสถานการณ์ บทหรือแสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับบทบาท หรือสถานการณ์ บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก หลังจบการแสดง ครูชวน นักเรียนอภิปรายและสะท้อนคิดในประเด็น “การสื่อสารและการมี ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่ไม่สนิทหรือไม่รู้จัก”	ประเมินโดยใช้การสังเกต พฤติกรรมการมีทักษะการ สร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียน ประเมินโดยใช้การสังเกต พฤติกรรมการมีทักษะการ สร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียน โดยสังเกตในองค์ประกอบ 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ
จุดประสงค์ 1. เพื่อให้ถ้าที่จะ สนทนากับเพื่อนที่ไม่ รู้จัก ไม่คุ้นเคย 2. เพื่อให้สามารถ แสดงออกได้อย่าง สุภาพ ทั้งทางวาจา และท่าทาง (มุ่งเน้น ท่าทางที่สุภาพและ เป็นมิตร)					

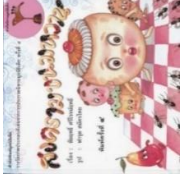
กิจกรรม/จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	เทคนิคการเล่านิทาน	เทคนิคการสร้างสรรค์	ลักษณะของกิจกรรม	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
กิจกรรมที่ 2 ทายซิ ทายซิ เขาเป็น อย่างไร : ส่งเสริมการเรียนรู้ และเข้าใจอารมณ์ของตนเอง เพื่อสื่อสารและแสดงออกได้ อย่างเหมาะสม จุดประสงค์ 1. เพื่อให้ตระหนักถึง อารมณ์ความรู้สึกของ ตนเอง 2. เพื่อให้สามารถบอก อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ได้ 3. เพื่อให้สามารถแสดงออก ได้อย่างสุภาพ ทั้งทางวาจา และท่าทาง (มุ่งเน้นท่าทางที่ ก้าวร้าว หยาบคาย ไม่ควร ปฏิบัติ)	กบชาห์หน้าบูด 	การใช้หนังสือนิทาน ประกอบร่วมกับ การใช้วัสดุใกล้ตัว	(1) แสดงตามคำบรรยาย ของครูหรือผู้นำกิจกรรม ให้นักเรียนแสดงตามบท ที่ครูบรรยาย (2) แสดงตามโครงเรื่อง เดิม แต่ปรับบทบาท หรือ สถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการ ของเด็ก (3) แสดงตามโครงเรื่อง เดิม แต่ให้อิสระแก่ นักเรียนในการแสดง อย่างสร้างสรรค์ครูเป็น ผู้บรรยายเกริ่นนำ จากนั้นให้นักเรียนแสดง ต้นสุดตามจินตนาการได้ อย่างอิสระ	กิจกรรมเริ่มด้วยเกม “การ์ดอารมณ์” ให้นักเรียนแสดง อารมณ์ตามการ์ดที่ได้และให้เพื่อนทายว่าตอนนี้กำลังแสดง อารมณ์แบบไหน เพื่อนำเข้าสู่การเล่านิทานและพูดคุย เชื่อมโยงเรื่องราวกับตัวนักเรียน และให้เตรียมความพร้อม ก่อนการแสดงและอ่านเครื่องแต่งกายการเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนจินตนาการว่าตัวเองเป็นกบที่อยู่ในบึง จากนั้น ให้นักเรียนจับกลุ่มแสดงละครสร้างสรรค์ โดยกิจกรรมนี้เป็น กิจกรรมที่นักเรียนได้แสดงละครเป็นครั้งที่ 2 นักเรียนเริ่ม เข้าใจรูปแบบการแสดงละครมากขึ้น ครูผู้นำกิจกรรมสามารถ ช่วยบรรยาย และพากย์เสียงตัวละคร โดยอาจมีการเว้น จังหวะให้นักเรียนได้แสดงด้วยตนเอง ซึ่งประเด็นสำคัญ ที่จะต้องชวนนักเรียนอภิปรายและสะท้อนคิดหลังการแสดง คือ “การเข้าใจและการแสดงออกทางอารมณ์ของตนเอง”	ประเมินโดยใช้การสังเกต พฤติกรรมการมีทักษะการสร้าง สัมพันธภาพของนักเรียน ประเมินโดยใช้การสังเกต พฤติกรรมการมีทักษะการสร้าง สัมพันธภาพของนักเรียน โดย สังเกตในองค์ประกอบ 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธภาพ

กิจกรรม/จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	เทคนิคการเล่า นิทาน	เทคนิคการสร้างสรรค์	ลักษณะของกิจกรรม	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
3. ฉันทูแลเธอ เธอดูแล ฉัน : ส่งเสริมการดูแลและ แบ่งปันแก้มือ จุดประสงค์ 1.เพื่อให้เห็นคุณค่าของ การแบ่งปันความสุข ร่วมกัน 2.เพื่อให้สามารถแสดง ความคิดเห็นชื่นชมเพื่อน ในเชิงบวก	วันเยี่ยมใช้ เอมอส แมคกี 	การใช้หนังสือ นิทานเป็นสื่อ ประกอบ การเล่าร่วมกับ การใช้หุ่น กระดาษ	(1) แสดงตามคำบรรยาย ของครูหรือผู้นำกิจกรรม ให้ นักเรียนแสดงตามบทที่ครู บรรยาย (2) แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับเปลี่ยนบท หรือ สถานการณ์บางอย่าง เพื่อ กระตุ้นจินตนาการของเด็ก (3) แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้สละแก่นักเรียนใน การแสดงอย่างสร้างสรรค์ ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ จากนั้นให้นักเรียนแสดงต้น สดตามจินตนาการได้อย่าง อิสระ	กิจกรรมเริ่มด้วยเกม “ปริศนาคำกลอน” ให้นักเรียนทายว่าสัตว์ที่ อยู่ในบทกลอนคือตัวอะไรเพื่อนำเข้าสู่การเล่านิทานและพูดคุย เชื่อมโยงเรื่องราวกับตัวนักเรียน และให้เตรียมความพร้อมก่อน การแสดงและอุ่นเครื่องด้วยการเคลื่อนไหวและประกอบจังหวะ โดยให้นักเรียนจินตนาการเป็นสัตว์ต่าง ๆ จากนั้นให้นักเรียนจับ กลุ่ม แสดงละครสร้างสรรค์ ซึ่งเมื่อนักเรียนเริ่มเข้าใจรูปแบบการ แสดงละครมากขึ้น ครูสามารถเริ่มเพิ่มรายละเอียดการแสดงและ อาจเริ่มให้นักเรียนแสดงแบบต้นสดได้มากขึ้น หลังการแสดงครู ชวนให้นักเรียนอภิปรายและสะท้อนคิดในประเด็น “การดูแลและ แบ่งปันแก้มือ”	ประเมินโดยใช้การสังเกต พฤติกรรมการมีทักษะการสร้าง สัมพันธภาพของนักเรียน โดย สังเกตในองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธภาพ 3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม

กิจกรรม/จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	เทคนิคการเล่า นิทาน	เทคนิคการสร้างสรรค์	ลักษณะของกิจกรรม	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
<p>4. ใจเขา ใจเรา :</p> <p>ส่งเสริมการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยไม่กลั่นแกล้ง</p> <p>จุดประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ตระหนักและเข้าใจว่าการมีพฤติกรรม การกลั่นแกล้งเป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ 2. เพื่อให้สามารถรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ด้วยการขอโทษเมื่อรู้ตัวทำผิด 3. เพื่อให้สามารถขอโทษเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น 	<p>ความลับของอลัน</p> 	<p>การใช้เทคนิค การเล่าแบบเปลี่ยนเสียง</p>	<p>(1) แสดงตามคำบรรยายของครูหรือผู้นำกิจกรรมให้นักเรียนแสดงตามบทที่ครูบรรยาย</p> <p>(2) แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับบทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก</p> <p>(3) แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้อิสระแก่นักเรียนในการแสดงอย่างสร้างสรรค์ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ จากนั้นให้นักเรียนแสดงตามจินตนาการที่ได้</p>	<p>กิจกรรมเริ่มด้วยการถามตอบ “ความลับของอลัน คืออะไรกันนะ?” เพื่อนำเข้าสู่การเล่านิทานและพูดคุยเชื่อมโยงเรื่องราวกับตัวนักเรียน และให้เตรียมความพร้อมก่อนการแสดงและอ่านเครื่องด้วยการเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนจินตนาการทำท่าเป็นตัวละครต่าง ๆ จากนั้นนักเรียนจับกลุ่มแสดงละครสร้างสรรค์ ซึ่งเมื่อนักเรียนมีความเข้าใจลำดับของการแสดงมากขึ้น ครูอาจกำหนดให้แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับบทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ และปรับสถานการณ์ให้เด็กมีโอกาสได้แสดงต้นสุดคำพูดของตัวละครได้ตามอิสระ ซึ่งประเด็นสำคัญที่จะต้องชวนนักเรียนอภิปรายและสะท้อนคิดหลังการแสดงคือ “การกลั่นแกล้งเป็นสิ่งที่ไม่สมควรทำ และควรทำอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดการกลั่นแกล้ง”</p>	<p>ประเมินโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมที่มีทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียน โดยสังเกตประกอบ 3 ด้าน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ 3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม

กิจกรรม/จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	เทคนิคการเล่า นิทาน	เทคนิคการสร้างสรรค์	ลักษณะของกิจกรรม	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
<p>5. คิดนะ ก่อนที่จะ ทำ : ส่งเสริมการตระหนักรู้ถึง ผลจากการกระทำของตนเอง ที่อาจส่งผลต่อผู้อื่น</p> <p>จุดประสงค์</p> <p>1. เพื่อให้เห็นคุณค่าและ เข้าใจการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยไม่สร้างความเดือดร้อน แก่ผู้อื่น</p> <p>2. เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมใน สังคมได้อย่างสุขสบาย ไม่ สร้างความเดือดร้อน</p> <p>3. สามารถระบุนความเหมือน และความแตกต่างระหว่าง เพื่อนกับตนเองได้</p> <p>4. สามารถรับรู้สิ่งที่ปัญหา ในหมู่มิตรได้ และหาทาง แก้ไขร่วมกัน</p>	<p>แต่สองตัว กับหมวกหนึ่งใบ</p> 	<p>การใช้ภาพประกอบ แบบคามิชิไบ*</p>	<p>(1) แสดงตามคำ บรรยายของครูหรือผู้นำ กิจกรรม ให้นักเรียน แสดงตามบทที่ครู บรรยาย</p> <p>(2) แสดงตามโครงเรื่อง เดิม แต่ปรับบทบาท หรือสถานการณ์ บางอย่าง เพื่อกระตุ้น จินตนาการของเด็ก (3) แสดงตามโครงเรื่อง เดิม แต่ให้อิสระแก่ นักเรียนในการแสดง อย่างสร้างสรรค์ครูเป็น ผู้บรรยายเกริ่นนำ จากนั้นให้นักเรียนแสดง ต้นสดตามจินตนาการได้ อย่างอิสระ</p>	<p>กิจกรรมเริ่มด้วยการทำงานศิลปะ “พับหมวกคนละใบ” สมาชิก และนำหมวกที่พับไปใช้ในการแสดง เพื่อนำเข้าสู่การเล่านิทาน และพูดคุยเชื่อมโยงเรื่องราวกับตัวนักเรียน และให้เตรียมความ พร้อมก่อนการแสดงและอุ่นเครื่องด้วยเกม “กระจกเงา” (Mirrors game) โดยเป็นเกมที่ให้นักเรียนทำท่าทางเลียนแบบ เพื่อนเหมือนกันกำลังส่องกระจกอยู่ จากนั้นครูให้นักเรียนจับคู่ แสดงละครสร้างสรรค์ โดยในรอบนี้ครูสามารถให้นักเรียน ออกมาแสดงพร้อมกันได้ถึง 3 คู่ โดยอาจให้แสดงตามโครงเรื่อง เดิม แต่ปรับบทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้น จินตนาการของเด็ก ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ และปรับ สถานการณ์ให้เด็กมีโอกาสได้แสดงต้นสดคำพูดของตัวละครได้ ตามอิสระ ซึ่งประเด็นสำคัญที่จะต้องขวนนักเรียนอภิปรายและ สะท้อนคิดหลังการแสดงคือ “การตระหนักถึงการกระทำของ ตนเองที่อาจทำให้เกิดปัญหาต่อผู้อื่นได้”</p>	<p>ประเมินโดยใช้การสังเกต พฤติกรรมการมีทักษะการ สร้างสัมพันธ์ภาพของ นักเรียน โดยสังเกตใน องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่</p> <p>1) ด้านการสื่อสาร</p> <p>2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ</p> <p>3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อ สังคม</p>
<p>หมายเหตุ* คามิชิไบ (Kamishibai) คือ ศิลปะการเล่าเรื่องประกอบภาพของญี่ปุ่น</p> <p>นิทานที่มีเนื้อเรื่องค่อนข้างยาว</p>			<p>ด้วยการเลื่อนเปลี่ยนแผ่นภาพไปทีละภาพ ซึ่งด้านหลังของแผ่นภาพจะมีคำบรรยายเรื่องราวไว้ให้สำหรับผู้เล่าเหมาะสำหรับ</p>		

กิจกรรม/จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	เทคนิคการเล่า นิทาน	เทคนิคการสร้างสรรค์	ลักษณะของกิจกรรม	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
<p>6. ฉันเป็นฉัน และ เธอ เป็นเธอ :ส่งเสริมการเข้าใจและยอมรับในตัวตนของตนเอง และความแตกต่างของผู้อื่น</p> <p>จุดประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ตระหนักถึงความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างกันของเพื่อน 2. เพื่อให้เข้าใจ เคารพ และยอมรับในสิทธิ เหตุผล ความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างของเพื่อน 3. เพื่อให้สามารถกล้าปฏิเสธสิ่งที่ตนเองไม่ชอบ และไม่ยอมทำตามได้ 	<p>วิธีเป็นสิงโต</p> 	<p>การใช้หุ่นเงาประกอบ</p>	<p>(1) แสดงตามคำบรรยายของครูหรือผู้นำกิจกรรม ให้นักเรียนแสดงตามบทที่ครูบรรยาย</p> <p>(2) แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับบทบาทหรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก</p> <p>(3) แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้อิสระแก่นักเรียนในการแสดงอย่างสร้างสรรค์ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก</p>	<p>กิจกรรมเริ่มด้วยเกมวาดรูปใบ้คำ “เจ้าป่ามาแล้ว” ให้เพื่อนทายว่าสิงโตที่วาดเป็นสิงโตแบบไหน เพื่อนำเข้าสู่การเล่านิทานและพูดคุยเชื่อมโยงเรื่องราวกับตัวนักเรียน และให้เตรียมความพร้อมก่อนการเชื่อมต่อและอ่านเครื่องด้วยการเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ เมื่อพร้อมแล้วให้นักเรียนแสดงละครสร้างสรรค์ ซึ่งเมื่อนักเรียนมีความเข้าใจลำดับของการแสดงมากขึ้นแล้ว ครูอาจให้นักเรียนแสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับบทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก โดยครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ และปรับสถานการณ์ให้เด็กมีโอกาสได้แสดงตัวแสดงท่าทางหรือคำพูดของตัวละครได้ตามอิสระ เช่น ให้โจทย์ว่าหลังจากเพื่อนสิงโตฟังสามตัวของเล่นนิรโรค กลายเป็นสิงโตใจดีแล้วจะเป็นอย่างไร หลังการแสดงจบแล้ว ครูชวนนักเรียนอภิปรายและสะท้อนคิดในประเด็น “การเข้าใจความแตกต่างและการยอมรับตัวตน”</p>	<p>ประเมินโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมการมีทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียน โดยสังเกตในองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ 3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม

กิจกรรม/จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	เทคนิคการเล่า นิทาน	เทคนิคการสร้างสรรค์	ลักษณะของกิจกรรม	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
7. รวบรวมสิ่งเราเป็นหนึ่งเดียว : ส่งเสริมการเข้าใจความแตกต่าง มองข้ามความขัดแย้ง และเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกันผู้อื่น จุดประสงค์ 1. เพื่อให้รู้จักและเข้าใจความแตกต่างของผู้อื่น 2. เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อบรรลุไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้	สงครามขนมหวาน 	การใช้ภาพประกอบแบบคามิชิไบ*	(1) แสดงตามคำบรรยายของครูหรือผู้นำกิจกรรม ให้นักเรียนแสดงตามบทบาทครูบรรยาย (2) แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับบทบาทหรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก (3) แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้อิสระแก่นักเรียนในการแสดงอย่างสร้างสรรค์ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ จากนั้นให้นักเรียนแสดงต้นสดตามจินตนาการได้อย่างอิสระ	กิจกรรมเริ่มด้วยเกม “ลูกเต๋าลับดูขนมหวาน” เพื่อให้เด็กเรียนรู้จักขนมไทยและขนมฝรั่งก่อนนำเข้าสู่การเล่านิทาน และพูดคุยเชื่อมโยงเรื่องราวกับตัวนักเรียน และให้เตรียมความพร้อมก่อนการแสดงและอ่านเครื่องด้วยเกม “ผอยทอง” โดยนักเรียนต้องพูดคำว่า “ผอยทอง” ประกอบกับใช้น้ำเสียงและท่าทางตามคำสั่ง เมื่อพร้อมแล้วให้นักเรียนจับกลุ่ม แสดงละครสร้างสรรค์ ซึ่งเมื่อนักเรียนมีความเข้าใจลำดับของการแสดงมากขึ้นแล้ว ครูสามารถปรับบทบาทหรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก โดยยังใคร่เรื่องเดิมไว้ และให้นักเรียนแสดงต้นสดตามจินตนาการได้อย่างอิสระซึ่งประเด็นสำคัญที่จะต้องชวนนักเรียนอภิปรายและสะท้อนคิดหลังการแสดงคือ “การมองข้ามความขัดแย้งและร่วมมือกันเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ”	ประเมินโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมการมีทักษะการสร้างสัมพันธ์ของนักเรียนโดยสังเกตในองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ 3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม 4) ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม
หมายเหตุ* คามิชิไบ (Kamishibai) คือ ศิลปะการเล่าเรื่องประกอบภาพของญี่ปุ่น ด้วยการเลื่อนเปลี่ยนแผ่นภาพจะมีคำบรรยายเรื่องราวไว้ให้สำหรับผู้อ่านที่มีเนื้อเรื่องค่อนข้างยาว					

กิจกรรม/จุดประสงค์	นิทานที่ใช้	เทคนิคการเล่า นิทาน	เทคนิคละครสร้างสรรค์	ลักษณะของกิจกรรม	การประเมิน ระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment)
8. รวมกันเราทำได้ : ส่งเสริมการเรียนรู้และการแก้ปัญหาในการทำงานร่วมกันเป็นทีม จุดประสงค์ 1. เพื่อให้รู้จักการร่วมแรงร่วมใจทำงานร่วมกัน 2. เพื่อให้สามารถช่วยเหลือ และร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จที่คาดหวังได้	ปรากฏการณ์กับ หิงห้อยตัวน้อย 	การใช้หุ่นเงาประกอบ	(1) แสดงตามคำบรรยายของครูหรือผู้นำกิจกรรม ให้นักเรียนแสดงตามบทที่ครูบรรยาย (2) แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับบทบาทหรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก (3) แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้อิสระแก่นักเรียนในการแสดง	กิจกรรมเริ่มด้วยการให้นักเรียนดูภาพประกอบและหิงห้อย และพูดคุยถามตอบว่าคืออะไร และมีสิ่งใดที่เหมือนกัน เพื่อนำเข้าสู่การเล่านิทานและพูดคุยเชื่อมโยงเรื่องราวกับตัวนักเรียน และให้เตรียมความพร้อมก่อนการแสดงและอุปกรณ์เครื่องแต่งกายเคลื่อนไหวและประกอบจังหวะเพลง “หิงห้อยตัวน้อย” จากนั้นให้นักเรียนแสดงละครสร้างสรรค์ โดยครูสามารถให้นักเรียนแสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้อิสระแก่นักเรียนในการแสดงอย่างสร้างสรรค์ โดยครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ จากนั้นให้นักเรียนแสดงจินตนาการได้ออย่างอิสระ หลังการแสดงจบแล้ว ครูชวนนักเรียนอภิปรายและสะท้อนคิดในประเด็น “การทำงานร่วมกันเป็นทีม ช่วยเหลือ และแก้ปัญหาาร่วมกัน”	ประเมินโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมที่มีทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียน โดยสังเกตในองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ 3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม 4) ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม

ทั้งนี้ ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาตัวอย่างกิจกรรมได้ในภาคผนวก

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมในชุดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมในชุดกิจกรรมฯ นี้ แต่ละกิจกรรม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การจูงใจก่อนเล่า: ครูกระตุ้นและจูงใจ เตรียมความพร้อมให้นักเรียนเกิดสมาธิและความสนใจก่อนการฟังนิทาน โดยอาจใช้การตั้งคำถาม เกม การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ การใช้ท่าใบ้ การร้องเพลง เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องราวของนิทาน

ขั้นที่ 2 การเล่าเรื่องเพื่อเชื่อมโยง: เป็นขั้นของการใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อเชื่อมโยงไปสู่เรื่องราวที่จะใช้ในการแสดงละครสร้างสรรค์ โดยครูมีบทบาทในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการประกอบการเล่าในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจและความสนใจมากขึ้นได้ โดยมีขั้นตอนย่อย คือ

(2.1) ครูเล่านิทานที่มีสาระเกี่ยวกับการมีน้ำใจ การแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น การขอบคุณ ขอโทษ และให้อภัยผู้อื่น ฯลฯ โดยใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการเล่า

(2.2) ครูสร้างบทสนทนา ตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิด สังเกต และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำหรือนิสัยของตัวละครในเรื่องและเชื่อมโยงไปสู่ตัวนักเรียน

ขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร: เป็นขั้นหลังจากฟังนิทานจบ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายพูดคุยความรู้สึกเกี่ยวกับเนื้อเรื่องของนิทาน และสรุปความเข้าใจในนิทานอีกครั้ง เพื่อลำดับเนื้อเรื่อง หลังจากนั้นครูแบ่งกลุ่มและให้นักเรียนเข้ากลุ่มเตรียมตัวก่อนที่จะแสดงให้นักเรียนช่วยกันวางแผน จัดเตรียมการแสดงละครสร้างสรรค์ ร่วมกันตัดสินใจในการเลือกบทบาทตัวละคร จัดลำดับการแสดง และเลือกอุปกรณ์ที่จะใช้ในการแสดง ซึ่งในระยะแรกของการทำกิจกรรมอาจให้มีการฝึกซ้อมบทบาทในบางตอนตามความจำเป็น โดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำ ก่อนจะให้นักเรียนแสดงแบบต้นสดในลำดับต่อไป เมื่อนักเรียนเริ่มคุ้นเคยกับกิจกรรมแล้ว

ขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง: นักเรียนร่วมกันแสดงละครสร้างสรรค์จากนิทานเรื่องที่ได้อ่าน ฟังไปตามที่ได้มีการจัดเตรียมไว้ โดยครูมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำแนวทาง และ

สังเกตการณ์นักเรียนในระหว่างการทำกิจกรรม เพื่อให้ความช่วยเหลือและประเมินพฤติกรรมของนักเรียน แต่ต้องไม่เข้าไปกำกับดูแลหรือควบคุมการแสดงมากเกินไปจนขาดอิสระ

ขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อนความคิด: ครูให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่าการแสดงละครสร้างสรรค์ที่ได้แสดงไปนั้น มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ และสะท้อนคิดสิ่งที่ได้เรียนรู้จากบทบาทตัวละครที่นักเรียนได้แสดง โดยครูมีหน้าที่ในการตั้งคำถามและกระตุ้นเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและสะท้อนคิดว่าได้ค้นพบอะไรเกี่ยวกับตนเองและเพื่อน และเชื่อมโยงไปสู่เหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

5. แนวทางการใช้ชุดกิจกรรม

ครูผู้สอนหรือผู้ที่สนใจสามารถนำชุดกิจกรรมนี้ไปใช้เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมชุมนุม ชมรม ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถนำชุดกิจกรรมไปปรับใช้ได้ โดยสามารถปรับในส่วนของเทคนิคละครสร้างสรรค์ที่ใช้ในกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับช่วงวัยหรือลักษณะของนักเรียนได้ เช่น หากนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครูผู้สอนอาจมีการลดจำนวนตัวละคร หรือมีการปรับบทบรรยายให้เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน ในขณะเดียวกันหากนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ครูผู้สอนอาจมีการเพิ่มจำนวนตัวละคร มีการปรับบทบรรยายให้มีความซับซ้อนหรืออาจมีจังหวะให้นักเรียนได้แสดงแบบด้นสดมากขึ้น เป็นต้น ทั้งนี้ในการนำชุดกิจกรรมไปใช้ไม่ควรเปลี่ยนนิทานในชุดกิจกรรม เนื่องจากเป็นนิทานที่ได้รับการคัดเลือกและพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว อีกทั้งเนื้อเรื่องของนิทานที่ได้คัดเลือกไว้นั้นถือเป็นจุดเริ่มต้นในการนำเรื่องราวมาออกแบบกิจกรรมให้เกิดความสอดคล้องสัมพันธ์กันในแต่ละขั้นตอน ซึ่งมีผลต่อการเกิดทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียน แต่อย่างไรก็ตาม หากมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนนิทาน มีหลักเกณฑ์ว่าต้องมีลักษณะและสาระสำคัญเช่นเดียวกันกับนิทานที่มีการคัดเลือกไว้แล้วในชุดกิจกรรม นอกจากนี้อีกส่วนสำคัญที่ไม่ควรปรับเปลี่ยน คือ โครงสร้างขั้นตอนของกิจกรรมทั้ง 5 ขั้นตอน ควรเรียงลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมไว้ตามที่กำหนด คือ ขั้นที่ 1 การจูงใจก่อนเล่า ขั้นที่ 2 การเล่าเรื่องเพื่อเชื่อมโยง ขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงละคร ขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง และ ขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อนความคิด เพื่อให้การส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงและเกิดประสิทธิภาพ

6. แนวทางการประเมินผล

ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นนี้ มีการประเมินผลมุ่งเน้นการประเมินทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้การประเมินผลใน 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การประเมินผลสรุป (summative assessment) ก่อนและหลังจากการใช้ชุดกิจกรรม โดยใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน ซึ่งกิจกรรมในศูนย์การประเมินสำหรับการประเมินทั้งก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเป็นกิจกรรมเดียวกัน ทั้งหมด 5 ศูนย์การประเมิน ได้แก่

- ศูนย์การประเมินที่ 1 เกมเก็บไข่ย่ำรัง
- ศูนย์การประเมินที่ 2 เกมไข่หลงทาง
- ศูนย์การประเมินที่ 3 เกมกระโดดข้ามภูเขา
- ศูนย์การประเมินที่ 4 การกิจปกป้องเจ้าไข่
- ศูนย์การประเมินที่ 5 กิจกรรมทำอะไรให้เจ้าไข่ดี

ทั้งนี้ ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาตัวอย่างแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมินได้ในภาคผนวก

2. การประเมินระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment) โดยบันทึกการสังเกตพฤติกรรมที่มีทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรม โดยนำรายละเอียดตัวบ่งชี้พฤติกรรมจากรายการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพมาใช้ประกอบการสังเกต บันทึกรายละเอียดคำอธิบายเชิงคุณลักษณะ เช่น ข้อความ คำพูด ลักษณะสีหน้า ท่าทาง ปฏิกริยาและการกระทำที่มีต่อเพื่อนของนักเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

2.1) ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม

2.2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบ

2.3) ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพจำแนกตามกลุ่มลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน 3 ประเภท ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ

2.4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของนักเรียนเป็นรายบุคคลจำแนกตามองค์ประกอบ

2.5) สรุปผลการเปลี่ยนแปลงคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามระดับการแปลผลค่าคะแนนจากแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

2.6) ผลการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม

ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนที่ได้จากการประเมินโดยใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม แสดงผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบซี (z-test) ของคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	Mean	Median	SD	z	p
ก่อนเรียน	200	141.31	137.00	31.91	-2.517	.006*
หลังเรียน	200	177.00	179.00	15.34		

*n = 13, p < .05

ตารางที่ 9 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสร้างสัมพันธภาพหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 177.00 สูงวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 141.31 โดยมีค่ามัธยฐานของทักษะการสร้างสัมพันธภาพหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 179.00 สูงวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 137.00 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะการสร้างสัมพันธภาพก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 31.91 และ 15.34 จากผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพบว่านักเรียนมีคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพหลังเข้าร่วมกับกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p = .006, z = -2.517)

2.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสรรค์สัมพันธภาพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบ

ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสรรค์สัมพันธภาพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม จำแนกตามองค์ประกอบของทักษะการสร้างสรรค์สัมพันธภาพ ได้แก่ (1) ด้านการสื่อสาร (2) ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์ และ (3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม และ (4) ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม แสดงผล ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median)

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบซี (z-test) ของคะแนนทักษะการสร้างสรรค์สัมพันธภาพในแต่ละองค์ประกอบก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม ที่มีคะแนนเต็มด้านละ 50 คะแนน

กลุ่มตัวอย่าง	Mean	Median	SD	z	p
ด้านการสื่อสาร					
ก่อนเรียน	35.15	35.00	8.75	-3.078	.001*
หลังเรียน	47.62	48.00	2.60		
ด้านการสร้างความสัมพันธ์					
ก่อนเรียน	29.31	29.00	7.35	-2.727	.003*
หลังเรียน	39.38	40.00	4.48		
ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม					
ก่อนเรียน	36.69	33.00	8.65	-2.133	.017*
หลังเรียน	44.69	46.00	7.35		
ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม					
ก่อนเรียน	40.15	43.00	9.50	-1.296	.098
หลังเรียน	45.15	47.00	5.73		

*n = 13, p < .05

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า จากการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพบว่าหลังการใช้ชุดกิจกรรมนักเรียนมีทักษะการสร้างสรรค์สัมพันธภาพ ในด้านที่ (1) ด้านการสื่อสาร (2) ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์ และ (3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม สูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พบว่า ในด้านที่ (4) ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม สูงขึ้นจากก่อน

การใช้ชุดกิจกรรม แต่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. *ด้านการสื่อสาร* มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 47.62 สูงวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 35.15 โดยมีค่ามัธยฐานหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 48.00 สูงวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 35.00 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 8.75 และ 2.60 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบด้านการสื่อสารที่สูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .001$, $z = -3.078$)

2. *ด้านการสร้างความสัมพันธ์* มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 39.38 สูงวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 29.31 โดยมีค่ามัธยฐานหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 40.00 สูงวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 29.00 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 7.35 และ 4.48 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่สูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .003$, $z = -2.727$)

3. *ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม* มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 44.69 สูงวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 36.69 โดยมีค่ามัธยฐานหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 46.00 สูงวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 33.00 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 8.65 และ 7.35 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคมที่สูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .017$, $z = -2.133$)

4. *ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม* มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 45.15 สูงวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 40.15 โดยมีค่ามัธยฐานหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 47.00 สูงวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 43.00 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 9.50 และ 5.73 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของ

องค์ประกอบด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม ที่สูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม แต่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .098$, $z = -1.296$)

2.3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพจำแนกตามกลุ่มลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน 3 ประเภท ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ

ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพจำแนกตามกลุ่มลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน 3 ประเภท คือ กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ กลุ่มนักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย และกลุ่มนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ แสดงผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median)

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบซี (z-test) ของคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพจำแนกตามกลุ่มลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน 3 ประเภท ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ

กลุ่มตัวอย่าง	Mean	Median	SD	z	p
ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ					
กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ (จำนวน 4 คน)					
ก่อนเรียน	131.75	129.00	33.260	-1.461 ^c	.072
หลังเรียน	170.75	169.50	17.328		
กลุ่มนักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย (จำนวน 4 คน)					
ก่อนเรียน	124.00	123.50	31.507	-1.826 ^c	.02
หลังเรียน	180.75	179.00	3.500		
กลุ่มนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ (จำนวน 5 คน)					
ก่อนเรียน	162.80	172.00	22.643	-1.214	.11
หลังเรียน	179.00	188.00	20.322		

p < .05

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะการสร้างสัมพันธภาพจำแนกตามกลุ่มลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน 3 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 170.75 สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 131.75 โดยมีค่ามัธยฐานหลังเข้าร่วม

กิจกรรมเท่ากับ 169.50 สูงวก่อก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 129 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 33.260 และ 17.328 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่สูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .072$, $z = -1.461$)

กลุ่มนักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 180.75 สูงวก่อก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 124 โดยมีค่ามัธยฐานหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 179 สูงวก่อก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 123.50 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 31.507 และ 3.500 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของการสร้างสัมพันธภาพที่สูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .02$, $z = -1.826$)

กลุ่มนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 179 สูงวก่อก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 162.80 โดยมีค่ามัธยฐานหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 188 สูงวก่อก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 172 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 22.643 และ 20.322 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่สูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .11$, $z = -1.214$)

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะการสร้างสัมพันธภาพ จำแนกตามกลุ่มลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน 3 ประเภท ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม พบว่ากลุ่มนักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย มีคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพ หลังการใช้ชุดกิจกรรม นักเรียนมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพ สูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่นักเรียนอีก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ และกลุ่มนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ มีคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพ หลังการใช้ชุดกิจกรรม นักเรียนมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพ สูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม แต่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของนักเรียนเป็นรายบุคคลจำแนกตาม

องค์ประกอบ

ผู้วิจัยนำคะแนนเฉลี่ยของการประเมินก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม (Pre-test and Post-test) มาเปรียบเทียบดูความเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในแต่ละองค์ประกอบ โดยนำเสนอและลำดับการนำเสนอด้วยแผนภูมิไวยามงม ดังนี้

ลำดับที่ 1-4 (จำนวน 4 คน) คือ นักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์

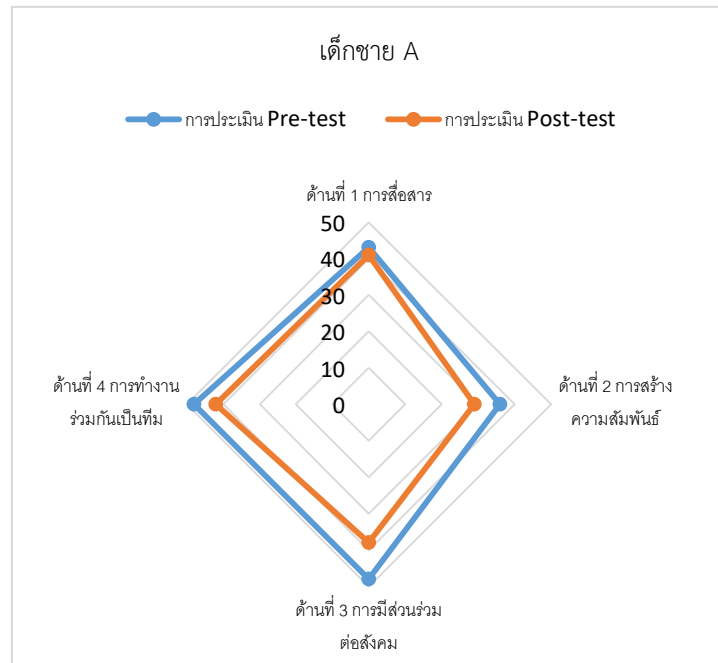
ลำดับที่ 5-8 (จำนวน 4 คน) คือ นักเรียนกลุ่มที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย

ลำดับที่ 9-13 (จำนวน 5 คน) คือ นักเรียนกลุ่มที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ

แสดงในแผนภาพดังนี้

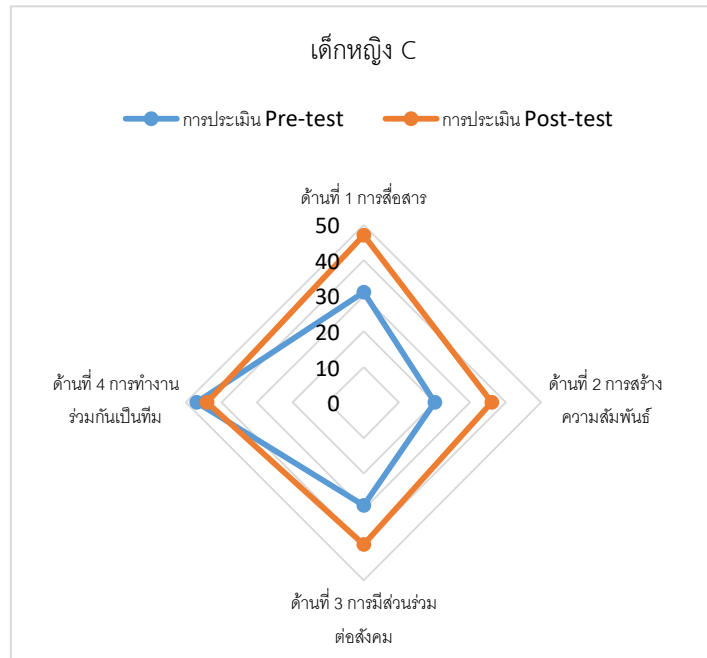

แผนภาพที่ 2 แผนภูมิใยแมงมุมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 1 (เด็กชาย A) จำแนกเป็นรายองค์ประกอบในการประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

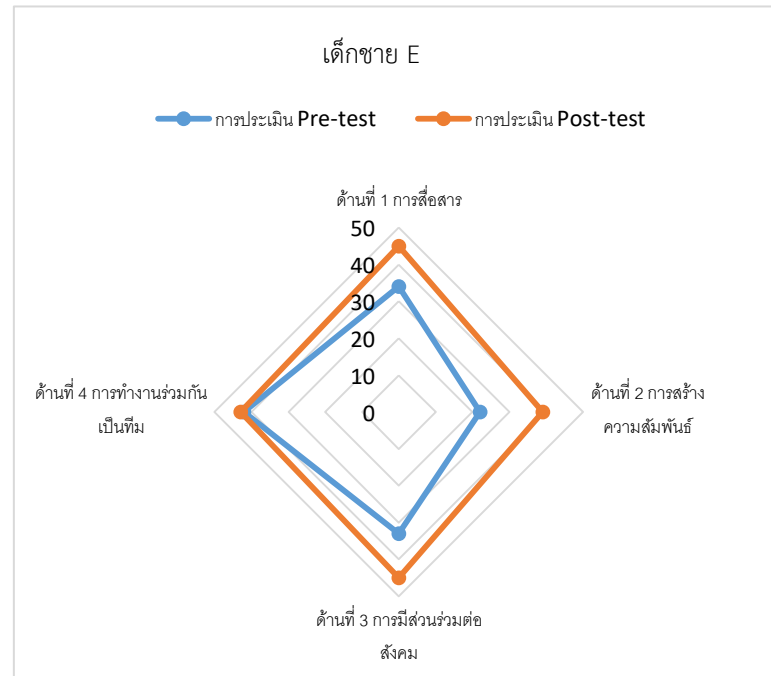
จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กชาย A มีคะแนนองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร หลังเข้าร่วมกิจกรรม (41 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (43 คะแนน) ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (36 คะแนน) สูงกว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรม (29 คะแนน) ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วม ต่อสังคม ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (48 คะแนน) สูงกว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรม (38 คะแนน) ด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (48 คะแนน) สูงกว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรม (42 คะแนน)

แผนภาพที่ 3 แผนภูมิใบแมงมุมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 2 (เด็กหญิง C) จำแนกเป็นรายองค์ประกอบในการประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

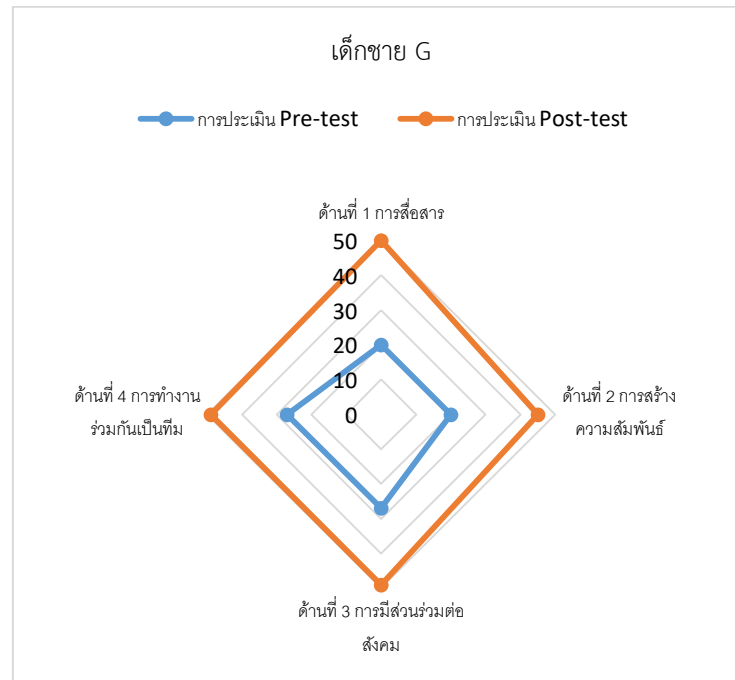
จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิง C มีคะแนนองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร หลังเข้าร่วมกิจกรรม (47 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (31 คะแนน) ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม (36 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (20 คะแนน) ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (40 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (29 คะแนน) ด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (47 คะแนน) สูงกว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรม (44 คะแนน)

แผนภาพที่ 4 แผนภูมิใยแมงมุมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 3 (เด็กชาย E) จำแนกเป็นรายองค์ประกอบในการประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

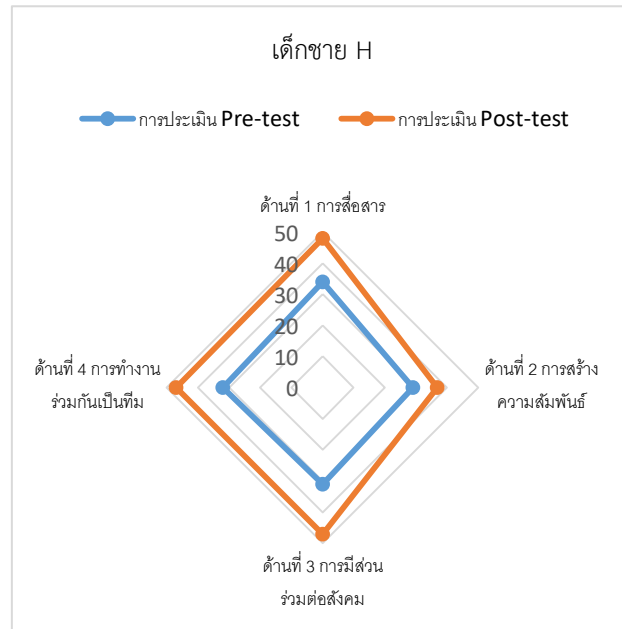
จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กชาย E มีคะแนนองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร หลังเข้าร่วมกิจกรรม (45 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (34 คะแนน) ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม (39 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (22 คะแนน) ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (45 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (33 คะแนน) ด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (43 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (42 คะแนน)

แผนภาพที่ 5 แผนภูมิใยแมงมุมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 4 (เด็กชาย G) จำแนกเป็นรายองค์ประกอบในการประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

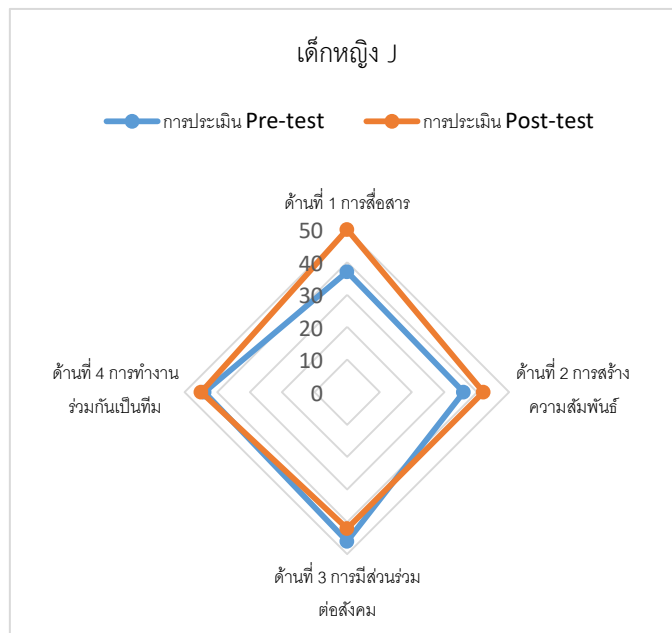
จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กชาย G มีคะแนนองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร หลังเข้าร่วมกิจกรรม (50 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (20 คะแนน) ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม (45 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (20 คะแนน) ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (49 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (27 คะแนน) ด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (49 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (27 คะแนน)

แผนภาพที่ 6 แผนภูมิใยแมงมุมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 5 (เด็กชาย H) จำแนกเป็นรายองค์ประกอบในการประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กชาย H มีคะแนนองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร หลังเข้าร่วมกิจกรรม (48 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (34 คะแนน) ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม (37 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (29 คะแนน) ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (47 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (31 คะแนน) ด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (47 คะแนน) สูงกว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรม (32 คะแนน)

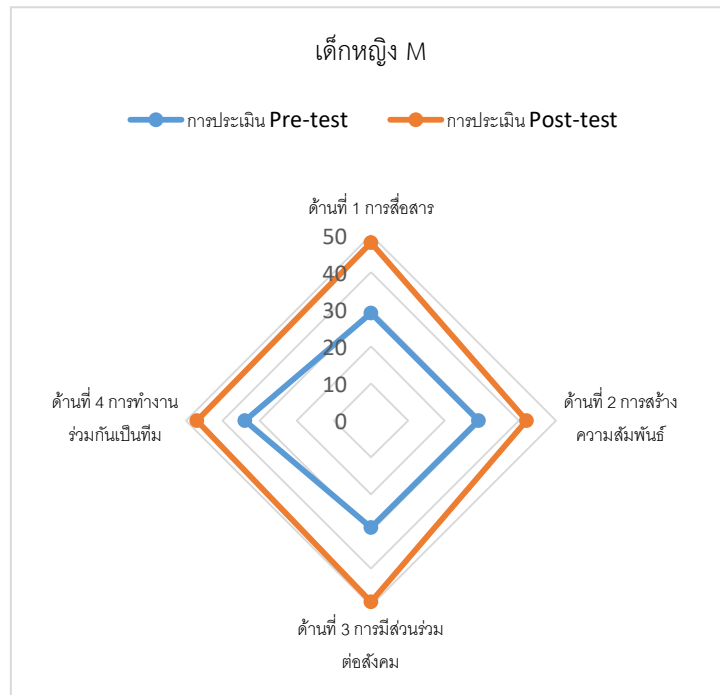
แผนภาพที่ 7 แผนภูมิใยแมงมุมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 6 (เด็กหญิง J) จำแนกเป็นรายองค์ประกอบในการประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิง J มีคะแนนองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร หลังเข้าร่วมกิจกรรม (50 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (37 คะแนน) ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม (42 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (36 คะแนน) ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (46 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (42 คะแนน) ด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (45 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (44 คะแนน)

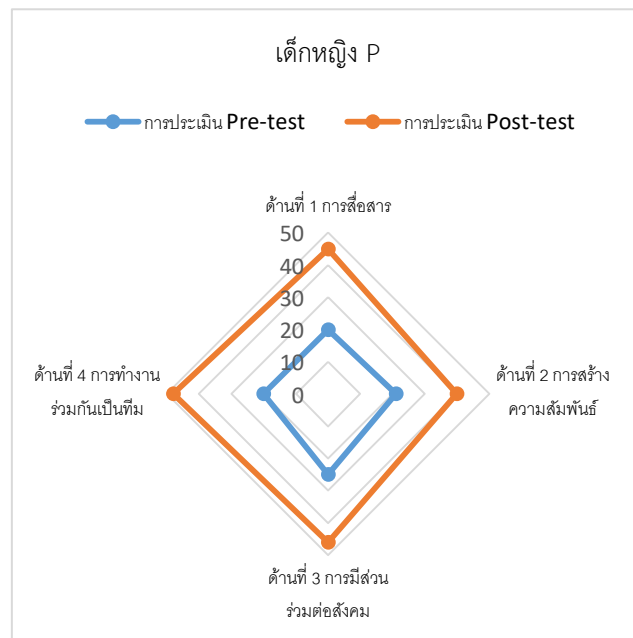

แผนภาพที่ 8 แผนภูมิใยแมงมุมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 7 (เด็กหญิง M) จำแนกเป็นรายองค์ประกอบในการประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

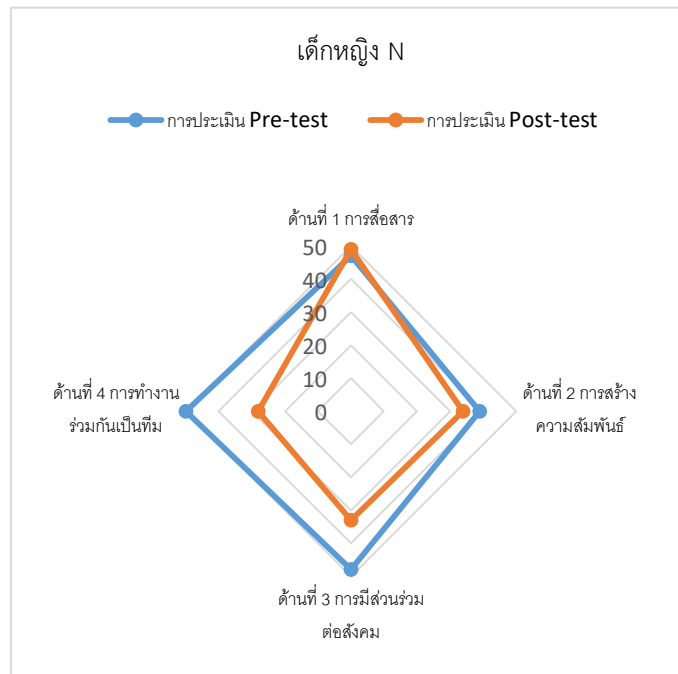
จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิง M มีคะแนนองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร หลังเข้าร่วมกิจกรรม (48 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (29 คะแนน) ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม (42 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (49 คะแนน) ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (49 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (29 คะแนน) ด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (47 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (34 คะแนน)

แผนภาพที่ 9 แผนภูมิใบแมงมุมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 8 (เด็กหญิง P) จำแนกเป็นรายองค์ประกอบในการประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

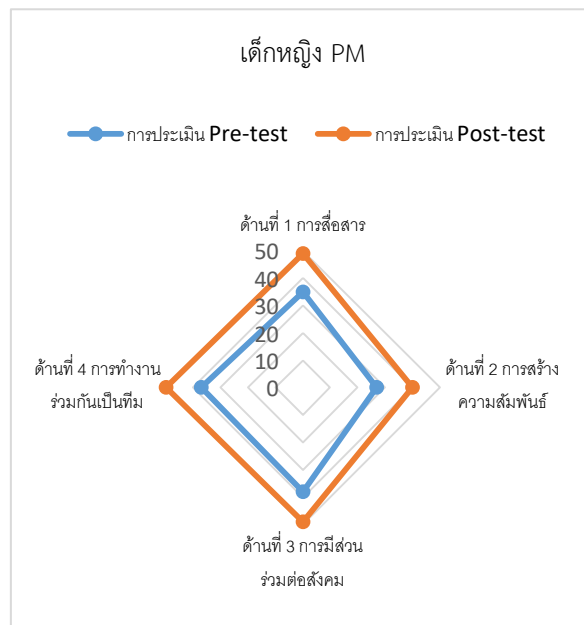
จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิง P มีคะแนนองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร หลังเข้าร่วมกิจกรรม (45 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (20 คะแนน) ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม (40 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (21 คะแนน) ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมร่วมต่อสังคม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (46 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (25 คะแนน) ด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (48 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (20 คะแนน)

แผนภาพที่ 10 แผนภูมิใยแมงมุมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 9 (เด็กหญิง N) จำแนกเป็นรายองค์ประกอบในการประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

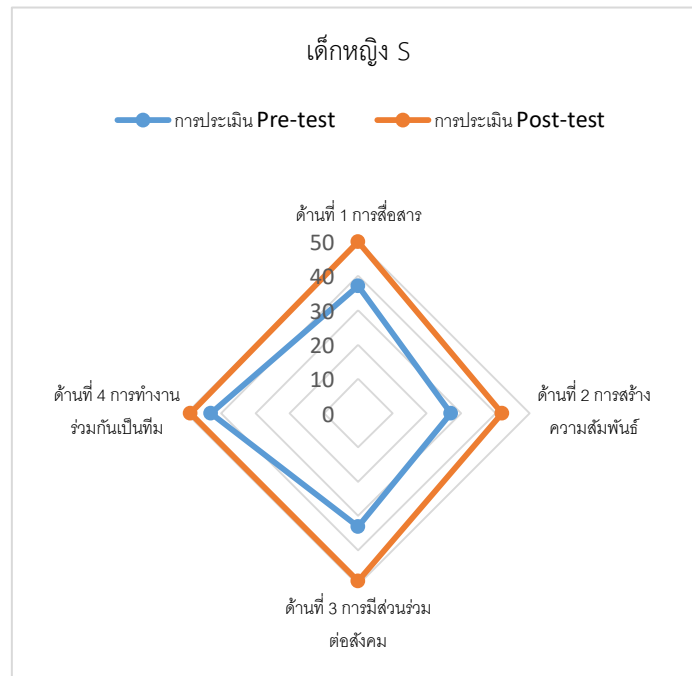
จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิง N มีคะแนนองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร หลังเข้าร่วมกิจกรรม (49 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (47 คะแนน) ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (34 คะแนน) สูงกว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรม (39 คะแนน) ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (33 คะแนน) สูงกว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรม (48 คะแนน) ด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (50 คะแนน) สูงกว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรม (28 คะแนน)

แผนภาพที่ 11 แผนภูมิใยแมงมุมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 10 (เด็กหญิง PM) จำแนกเป็น
รายองค์ประกอบในการประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

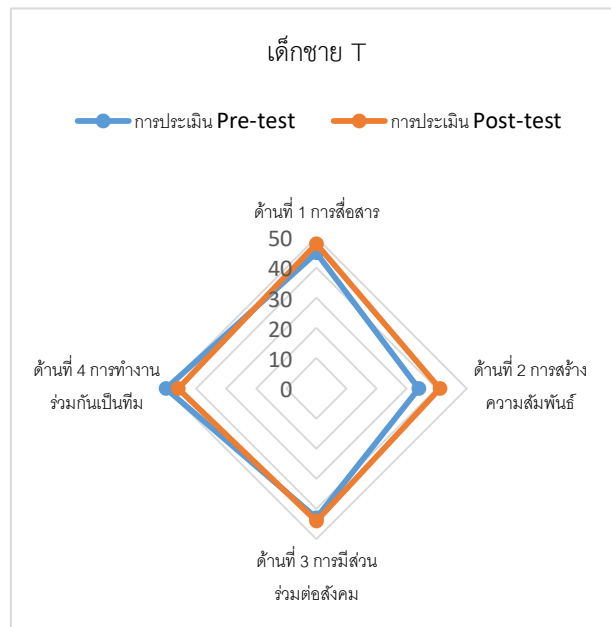
จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิง PM มีคะแนนองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร หลังเข้าร่วมกิจกรรม (49 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (35 คะแนน) ด้านที่ 2 การสร้าง
ความสัมพันธ์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม (40 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (27 คะแนน) ด้านที่ 3
การมีส่วนร่วมต่อสังคม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (49 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (38 คะแนน)
ด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (50 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
(37 คะแนน)

แผนภาพที่ 12 แผนภูมิใบแมงมุมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 11 (เด็กหญิง S) จำแนกเป็นรายองค์ประกอบในการประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

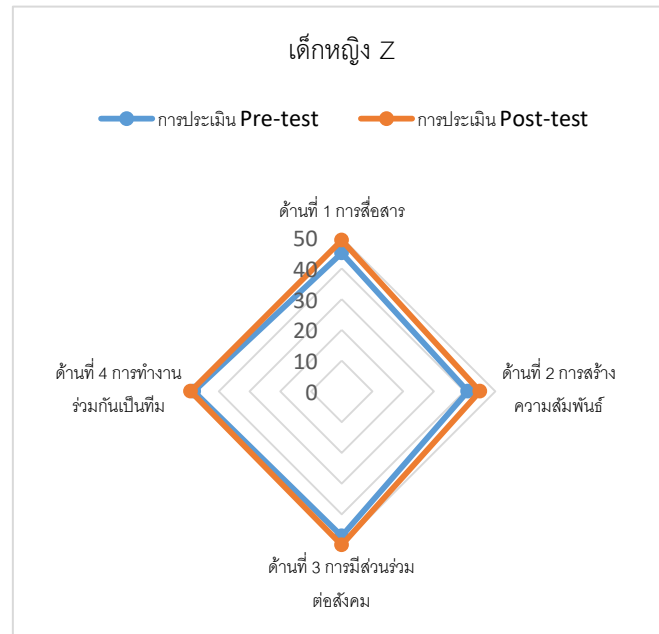
จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิง S มีคะแนนองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร หลังเข้าร่วมกิจกรรม (50 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (37 คะแนน) ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม (42 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (27 คะแนน) ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (49 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (33 คะแนน) ด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (49 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (43 คะแนน)

แผนภาพที่ 13 แผนภูมิใบแมงมุมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 12 (เด็กชาย T) จำแนกเป็นรายองค์ประกอบในการประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กชาย T มีคะแนนองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร หลังเข้าร่วมกิจกรรม (48 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (45 คะแนน) ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม (41 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (34 คะแนน) ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (44 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (43 คะแนน) ด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (50 คะแนน) สูงกว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรม (46 คะแนน)

แผนภาพที่ 14 แผนภูมิใบแมงมุมแสดงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนคนที่ 13 (เด็กหญิง Z) จำแนกเป็นรายองค์ประกอบในการประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิง Z มีคะแนนองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร หลังเข้าร่วมกิจกรรม (49 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (45 คะแนน) ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ หลังเข้าร่วมกิจกรรม (41 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (50 คะแนน) ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (47 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (50 คะแนน) ด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม หลังเข้าร่วมกิจกรรม (49 คะแนน) สูงกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (48 คะแนน)

2.5 สรุปผลการเปลี่ยนแปลงคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามระดับการแปลผลค่าคะแนนจากแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

ระดับ (คะแนน)	ก่อน (จำนวน 13 คน)	หลัง (จำนวน 13 คน)
ดีมาก (160 ขึ้นไป)	5	11
ดี (131 – 160)	3	2
พอใช้ (100 – 130)	3	-
ปรับปรุง (ต่ำกว่า 100)	2	-

ผลการเปลี่ยนแปลงคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพก่อนและหลัง โดยจำแนกระดับการแปลผลค่าคะแนนจากแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ สามารถสรุปได้ว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีนักเรียนที่มีระดับดีมาก มีจำนวน 5 คน นักเรียนที่มีระดับดี มีจำนวน 3 คนนักเรียนที่มีระดับพอใช้ มีจำนวน 3 คน นักเรียนที่มีระดับปรับปรุงมีจำนวน 2 คน และ หลังเข้าร่วมกิจกรรม มีนักเรียนที่มีระดับดีมาก มีจำนวน 11 คน นักเรียนที่มีระดับดี มีจำนวน 2 คน และไม่มีนักเรียนที่มีระดับพอใช้ และระดับปรับปรุง แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน

2.6 ผลการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับละครสร้างสรรค์ฯ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม และระหว่างการประเมินด้วยแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยในช่วงที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้ชุดกิจกรรมนี้อยู่ในช่วงที่ยังมีการระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ทำให้ทางโรงเรียนมีมาตรการที่เข้มงวดในการป้องกันและควบคุมโรค โดยให้นักเรียนสวมหน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และงดเว้นการสัมผัส ซึ่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียนบางประการ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลของการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียน โดยแบ่งเป็นช่วงเวลา 2 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และระยะหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.6.1 ผลการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยภาพรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าการใช้ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะการสร้างสัมพันธภาพเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับ วิเคราะห์จากลักษณะพฤติกรรมที่ปรากฏพบว่า นักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ พยายามปรับตัวเข้าหาผู้อื่นมากขึ้น เริ่มเข้าใจความแตกต่างของผู้อื่นกับตนเอง และยอมรับผลการตัดสินใจร่วมกันของเพื่อนได้ดีขึ้น ในขณะที่นักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีอยู่แล้ว ปรากฏลักษณะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีอย่างชัดเจน คอยสนับสนุน ดูแล และให้กำลังใจเพื่อนระหว่างทำกิจกรรมอยู่เสมอ และสำหรับนักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็น บอกความต้องการของตนเองได้ รวมถึงสามารถขอและให้ความช่วยเหลือจากเพื่อนที่อาสาและไม่สนิทได้ดีขึ้นอีกด้วย

2.6.2 ผลการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพระยะ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมจำแนกตามลักษณะของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของทักษะการสร้างสัมพันธภาพระยะ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม จากการบันทึกการสังเกตระหว่างการประเมินโดยใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Pre-test) ทั้งหมด 5 ศูนย์การประเมิน โดยให้นักเรียนอยู่กลุ่มเดียวกันตั้งแต่เกมแรกถึงเกมสุดท้าย ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของทักษะการสร้างสัมพันธภาพระยะหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งหมด 8 กิจกรรม จากการบันทึกการสังเกตนักเรียนระหว่างการประเมินโดยใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Post-test) ทั้งหมด 5 ศูนย์การประเมินโดยใช้เกมแบบเดียวกันกับการประเมินช่วงก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (Pre-test) แต่มีการปรับให้นักเรียนจับกลุ่มใหม่ในทุก ๆ ครั้งที่เล่นเกมใหม่ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้แบ่งนักเรียนตามลักษณะของพฤติกรรมออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ นักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ นักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย และนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) นักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์

ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนจะแสดงความรู้สึกผ่านทางสีหน้าอย่างชัดเจน เมื่อรู้สึกโกรธหรือไม่พอใจ อาจพูดจาวาไรหรือล้อเลียนเพื่อน หรือไม่ได้สนใจเพื่อนในกลุ่มในขณะที่ทำงานร่วมกัน ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

หลังการทำกิจกรรมในศูนย์การประเมินที่ 3 เกมกระโดดข้ามภูเขา กลุ่มของเด็กหญิง C เล่นเกมแพ้และกำลังเดินกลับเข้ามานั่ง ระหว่างนั้นเด็กชาย E ได้แสดงท่าทางล้อเลียนโดยการเหย่และทำท่าแลบลิ้นใส่เด็กหญิง C เด็กหญิงที่เล่นเกมแพ้ ในขณะเดียวกันเด็กหญิง C แสดงท่าทางไม่พอใจที่ถูกล้อเลียน จึงทำท่าเหมือนจะตีเด็กชาย E (แต่ไม่โดน) ซึ่งในตอนสุดท้ายต่างคนต่างนั่งใส่กัน ไม่มีใครขอโทษกัน

บันทึกการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Pre-test) (มกราคม 2565)

ตัวอย่างที่ 2

ระหว่างการทำกิจกรรมศูนย์การประเมินที่ 4 ภารกิจปกป้องเจ้าไข่ เด็กชาย G จะนั่งหมุนตัวไปมา และเล่นกับเด็กชาย E ซึ่งมักจะแก่งทำเสียงดัง ก่อกวนเพื่อนทั้งในกลุ่มและกลุ่มอื่น รวมถึงเมื่อต้องช่วยกันทำงานอยู่ 2 คน โดยไม่แบ่งเพื่อนในกลุ่ม

บันทึกการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Pre-test) (มกราคม 2565)

หลังเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนแสดงความสนใจ เข้าหาผู้อื่นและให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น สามารถควบคุมตนเองได้ดีมากขึ้น มีพฤติกรรมก่อกวนน้อยลง มีการแบ่งปันสิ่งของในส่วนของตนให้เพื่อน รวมทั้งพูดชื่นชมผลงานของเพื่อนระหว่างทำกิจกรรม ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 3

เด็กชาย G มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน สะท้อนผ่านพฤติกรรมของการแบ่งปัน พูดคุย แสดงท่าทีชื่นชม และให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม ยกตัวอย่างเช่น

“ใครทำบ้านก่อนหน้านี้ ทำไม่ทำสวยจัง”

“มาเดี๋ยวช่วยมัดให้”

“เพื่อนอยากได้ยางเพื่อเอาไปมัดของที่กำลังทำอยู่ เด็กชาย G แยกยางจากของเล่นที่ตัวเองทำไว้ให้เพื่อนในทันที หลังจากนั้นเมื่อมีคนขอยางเพิ่ม เด็กชาย G ก็เสียดสียางของตนเองให้เพื่อนอยู่หลายครั้งโดยไม่บ่นเลย”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Center for Learning Innovation

บันทึกการสังเกตระหว่างประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน
ศูนย์การประเมินที่ 5 กิจกรรมทำอะไรให้เจ้าไข่ดี (Post-test) (กุมภาพันธ์ 2565)

การวิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กชาย G ซึ่งหากเทียบจากช่วงแรกพบว่ามีความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน จากที่มีพฤติกรรมที่ไม่นิ่ง ไม่มีสมาธิ ไม่พยายามมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม และไม่ได้สนใจว่าเพื่อนในกลุ่มจะเป็นอย่างไร ซึ่งทำให้เพื่อนในกลุ่มไม่ได้ให้ความสนใจและเอาตัวออกห่าง แต่หลังจากร่วมกิจกรรมพบว่าเด็กชาย G สามารถเข้าหาผู้อื่นได้มากขึ้น แสดงพฤติกรรมก่อกวนน้อยลง ให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มด้วยการแบ่งปันสิ่งของในส่วนของตนเอง แสดงท่าทีที่เป็นมิตรด้วยการชื่นชมผลงานของเพื่อน และพยายามทำงานร่วมกันกับเพื่อนมากขึ้น ซึ่งพฤติกรรมของเด็กชาย G สะท้อนถึงทักษะการสร้างสัมพันธภาพครบทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ ด้านที่ 1

การสื่อสาร ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม และด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งนอกจากนี้เพื่อนในกลุ่มมีการแสดงท่าทีที่เข้าใจเด็กชาย G มากขึ้น และมีท่าทีที่เป็นมิตรและให้การยอมรับเด็กชาย G มากขึ้นอย่างชัดเจน

(2) นักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย

ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนจะไม่แสดงอารมณ์ร่วมกับเพื่อนใหม่ โดยไม่พยายามเข้าหา หรือทำความรู้จักกันเท่าที่ควร พบว่าส่วนใหญ่มักจะนั่งนิ่ง ไม่พูดคุยกับเพื่อนในกลุ่ม มิได้ช่วยทำงานหรือมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่มมากนักหากไม่มีเพื่อนบอกให้ทำ อาจมีความพยายามที่จะช่วยทำงานบ้าง แต่หากเพื่อนในกลุ่มไม่สนใจ ก็จะไม่พูดว่าอยากทำหรือไม่อยากทำ ยอมให้เพื่อนคนอื่นทำแทน ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 4

ระหว่างทำกิจกรรมในกลุ่มที่จับฉลาก พบว่า กลุ่มที่ 3 มีนักเรียนหญิง 3 คนที่มีบุคลิกค่อนข้างเก็บตัว และนักเรียนชายที่ค่อนข้างไม่นิ่งและมีพฤติกรรมก่อความอยู่รวมกันในกลุ่ม ซึ่งมีพฤติกรรมที่ปรากฏดังต่อไปนี้

เด็กหญิง M และเด็กหญิง P นั่งนิ่งเฉย ไม่ยิ้มแย้ม

เมื่อต้องไปหยิบเทปขาวหรือกระดาษนักเรียนหญิงทั้ง 3 จะค่อย ๆ มองหน้ากันคิดว่าจะมีใครลุกไหม

บางคนมองไปทางอื่นเหมือนไม่ได้สนใจ ปลอบให้เพื่อนทำงาน

เด็กหญิง U ช่วยนำกระดาษมาห่อไขจนเกือบเสร็จ เพื่อนในกลุ่มหยิบออกไปจากมือออกไปโซวและเล่น โดยบอกว่าเป็นคนทำ แต่เด็กหญิง U ก็ไม่ได้แสดงท่าทางตอบโต้หรือพยายามปฏิเสธว่าชอบหรือไม่ชอบ กลับนั่งเฉยเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

บันทึกการสังเกตระหว่างประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Pre-test) (มกราคม 2565)

หลังเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนแสดงออกถึงท่าทีสนใจในการทำงานร่วมกับกลุ่มมากขึ้น มีความพยายามที่จะให้ความช่วยเหลือ กล้าแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองมากขึ้น และกล้าที่จะปฏิเสธต่อสิ่งที่ทำให้รู้สึกไม่สบายใจมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 5

กลุ่มที่ 2 รวมกลุ่มของความหลากหลายเข้าด้วยกัน มีเด็กหญิง C (ที่มีปัญหาด้านการสร้างสัมพันธภาพ) และเด็กชาย T (ที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ) เป็นหัวหน้าร่วมกัน มีเด็กชาย A ที่ยังคงหงุดหงิดจากกิจกรรมที่ผ่านมา จึงนั่งนิ่ง ไม่พยายามช่วยกลุ่ม ไม่ยอมแบ่งของที่ใช้ปกป้องไขให้เพื่อนคนอื่นและสั่งให้คนอื่นนั่งเฉย ๆ บอกว่าให้แค่หัวหน้ากลุ่มทำ ในช่วงแรกเด็กหญิง J และเด็กหญิง M (ที่ค่อนข้างเก็บตัวและขี้อาย) ยอมฟังเพื่อน โดยยอมนั่งมองเพื่อนคนอื่นทำงานเฉย ๆ ตามที่เด็กชาย A บอก แต่เมื่อผ่านไปสักครู่ทั้งคู่เริ่มสังเกตกลุ่มอื่น ว่าทุกคนมีหน้าที่ และสลับกันไปหยิบเทปการที่คุณครูแจก ทำให้เด็กหญิง J และเด็กหญิง M ค่อย ๆ หันมองซ้ายขวา หลังจากตัดสินใจอยู่ครู่หนึ่ง จึงลุกขึ้นไปหยิบมาเทปการมาให้บ้าง

บันทึกการสังเกตระหว่างประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน
ศูนย์การประเมินที่ 4 ภารกิจปกป้องเจ้าไข (Post-test) (กุมภาพันธ์ 2565)

จากผลการวิเคราะห์พบว่า พฤติกรรมของเด็กหญิง J และเด็กหญิง M มีความพยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยยอมทำตามสิ่งที่เพื่อนบอกก่อน แต่เมื่อพบว่าสิ่งที่กำลังทำอยู่นั้น ไม่มีประโยชน์ต่อทั้งตัวเองและกลุ่ม ทำให้พิจารณาจากการสังเกตกลุ่มอื่นว่า “เขาทำได้ทำไมเราจะทำไม่ได้” จึงกล้าที่จะปฏิเสธคำสั่ง ไม่ยอมเพื่อน และกล้าทำในสิ่งที่ตนเองต้องการมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทักษะการสร้างสัมพันธภาพในองค์ประกอบ ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ และ ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม

(3) นักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ

ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนแสดงท่าทางที่เป็นมิตร โดยทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ที่อยู่กลุ่มเดียวกัน ขวนพุดคุยเริ่มบทสนทนาก่อน ช่วยจัดการวางแผน แบ่งหน้าที่เพื่อนในกลุ่ม ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 6

ระหว่างการทำกิจกรรมในศูนย์การประเมินที่ 4 ภารกิจปกป้องเจ้าไข นักเรียนกลุ่มที่ 2 เด็กชาย M เด็กชาย A เด็กหญิง J และเด็กหญิง N นักเรียนกลุ่ม 2 มีท่าทีกระตือรือร้น ช่วยกันแบ่งหน้าที่ในการหยิบของ พุดคุยปรึกษาระหว่างทำงานว่าจะปกป้องไขอย่างไร เช่น

เด็กหญิง J และเด็กชาย M ถามว่าต้องการเทปมาแปะเพิ่มไหม จากนั้นก็รีบลุกขึ้นไปหยิบให้

เด็กหญิง E ยิ้มแย้ม และคอยช่วยพุดช่วยคิดกับเพื่อนใหม่ในกลุ่มว่าควรจะทำอย่างไร

เด็กหญิง N ช่วยแบ่งงานให้เพื่อนในกลุ่มว่าใครควรทำอะไร และทำงานอย่างไร

เด็กชาย T ขวนเพื่อนพูดคุยช่วยกันทำงาน โดยใช้ท่าทางที่เป็นมิตร และค่อย ๆ พูดเพื่อให้เพื่อนช่วยกันคิด

บันทึกการสังเกตระหว่างประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Pre-test) (มกราคม 2565)

หลังเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนแสดงความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ขวนพูดคุยเริ่มบทสนทนาก่อน ช่วยจัดการวางแผน ช่วยแบ่งงานกับเพื่อนในกลุ่ม สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าร่วมกับกลุ่มได้ดี และมีการประนีประนอมเพื่อรักษาน้ำใจของเพื่อน ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 7

กลุ่มที่ 1 และ 2 ได้แข่งกันก่อน โดยทั้งสองกลุ่มมีการพูดคุยวางแผนในการจัดลำดับแถวและการเก็บไข่ (ลูกปิงปอง) จากนั้นหลังจากการแข่งขัน กลุ่มที่ 1 ซึ่งมีเด็กชาย T เป็นหัวหน้า เล่นชนะ แต่กลุ่มที่ 2 เด็กชาย A รู้สึกไม่พอใจ และคิดว่ากลุ่มที่ 1 ขี้โกง จึงทำหน้าบึ้งและบ่นหลังจากเล่นเสร็จอยู่หลายครั้งว่า “กลุ่มนั้นขี้โกงอะ..” แม้ว่าเด็กชาย T จะได้ยินค่อนข้างชัดเจน แต่ก็ไม่ถือสา เมื่อกลุ่มของเด็กชาย A มีโอกาสแข่งกับกลุ่มอื่น เด็กชาย T ก็เชียร์เพื่อน ๆ และตะโกนเชียร์ “เด็กชาย A สู้ ๆ” ทำให้เด็กชาย A ยิ้มออกมาได้และไม่บ่นเด็กชาย T อีก

บันทึกการสังเกตระหว่างประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน
ศูนย์การประเมินที่ 1 เก็บไข่ย้วยรัง (Post-test) (กุมภาพันธ์ 2565)

ผลจากการวิเคราะห์พบว่า เด็กชาย T มีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่น เมื่อพบว่าเด็กชาย A เสียใจและพูดจาไม่น่ารัก เด็กชาย T ไม่ได้แสดงให้เห็นว่าตนเองรู้สึกโกรธที่โดนเพื่อนว่า แต่กลับแสดงให้เพื่อนเห็นว่าตนเองยังอยากเป็นเพื่อนที่ดี ซึ่งแสดงออกด้วยการกำลังใจและส่งเสียงเชียร์เพื่อน เพื่อแสดงความเป็นมิตรและต้องการรักษาสัมพันธภาพที่ดีไว้ ซึ่งสอดคล้องกับทักษะการสร้างสัมพันธภาพในองค์ประกอบ ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์

นอกจากนี้มึนักเรียน 2 คน ที่มีพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นปัญหาระหว่างเข้ากลุ่มกับเพื่อน ในช่วงเข้าร่วมการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ หลังจากเข้าร่วมกิจกรรม (Post-test) ดังนี้

ตัวอย่างที่ 8

กลุ่มที่ 1 ในช่วงแรกรักเรียนมีการเลือกหัวหน้าแถว ระหว่างนักเรียนชายและหญิง โดยนักเรียนชายมีความเห็นว่าควรให้ผู้หญิงเป็นหัวหน้าแถว โดยมีการตกลงด้วยการพูดคุยกันเป็นอย่างดีและเข้าใจตรงกัน “ให้เด็กผู้หญิงเป็นหัวหน้าแล้วกัน ผู้ชายต้องเสียสละให้ผู้หญิง” แต่จากนั้นเกิดความขัดแย้งกันภายในกลุ่ม เนื่องจากเมื่อเล่นเกมจบ กลุ่มไม่ชนะ ทำให้เด็กชาย A รู้สึกไม่พอใจ แสดงอาการหงุดหงิด และใช้วาจาต่อว่าเด็กหญิง E ที่เป็นหัวหน้าแถวว่า “ไม่น่าให้เด็กหญิง E เป็นคนนำเลย” ทำให้เด็กหญิง E รู้สึกไม่ดี จึงสลับให้เด็กหญิง C ที่เป็นเพื่อนสนิทมาเป็นหัวหน้าแถวแทน

บันทึกการสังเกตระหว่างประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน

ศูนย์การประเมินที่ 3 เกมกระโดดข้ามภูเขา (Post-test) (กุมภาพันธ์ 2565)

ผลจากการวิเคราะห์พบว่าเด็กชาย A มีการเปลี่ยนแปลงในการพยายามเข้าหาผู้อื่นมากขึ้น และแสดงท่าทีที่เป็นมิตรมากขึ้นในช่วงแรก แต่อาจด้วยสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปจากที่คาดหวังไว้ ทำให้เกิดปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่นดังตัวอย่างข้างต้น ทำให้บรรยากาศของกลุ่มเป็นไปอย่างอึดอัด และทำให้เพื่อนในกลุ่มรู้สึกไม่สบายใจ ทำให้จำเป็นต้องพิจารณาในการปรับปรุงกิจกรรมเพิ่มเติม โดยมีรายละเอียดในการอภิปรายผล

ตัวอย่างที่ 9

ตัวอย่างพฤติกรรมของเด็กหญิง N จากการบันทึกการสังเกตพฤติกรรม

ในช่วงแรกของการทำกิจกรรมศูนย์การประเมิน พบว่ามีเด็กหญิง N ลักษณะของผู้นำ พยายามจัดการและดูแลเพื่อนในกลุ่มเป็นอย่างดี เพื่อนในกลุ่มค่อนข้างเกรงใจและมักจะทำตามที่เด็กหญิง N บอกให้ทำเสมอ แต่เมื่อผ่านไป 2-3 ศูนย์การประเมิน เด็กหญิง N เริ่มพยายามเข้าไปช่วยเหลือ และเข้าไปกำหนดสิ่งที่อยากให้เพื่อนทำมากเกินไป และในบางเกมที่ควรจะมีการแบ่งหน้าที่และช่วยกันทำชิ้นงาน กลับพบว่านักเรียนหญิง N ไม่ได้มีการแบ่งงานให้เพื่อน แต่เริ่มยึดงานไปทำเองเป็นหลัก ปฏิเสธการช่วยเหลือจากเพื่อนในกลุ่ม ส่งผลให้บรรยากาศของกลุ่มอึดอัดและไม่ดำเนินไปด้วยดีเหมือนช่วงแรก ขณะเดียวกันเพื่อนในกลุ่มเริ่มแสดงความไม่พอใจ แสดงท่าทีเบื่อหน่าย และเริ่มแสดงความคิดเห็นในเชิงลบกับเด็กหญิง N มากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น “N จะเอาไปทำคนเดียว” “ยุ่งตลอดเลย” และ “ไม่แบ่งให้ทำบ้างเลย” เป็นต้น

บันทึกการสังเกตระหว่างประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (มกราคม 2565)

ผลจากการวิเคราะห์พบว่าเด็กหญิง N ที่อยู่ในกลุ่มของนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ มีการเปลี่ยนแปลงในช่วงหลังของกิจกรรมการประเมินไปในทางลบมากขึ้น เนื่องจากค่อนข้างใช้ความเป็นผู้นำของตนเองกับเพื่อนในกลุ่มมากเกินไป ทำให้เพื่อนในกลุ่มรู้สึกไม่สบายใจ และรู้สึกอึดอัดที่ถูกละเมิดสิทธิไม่ให้อำนาจในแบบที่ต้องการ และทำให้เกิดความรู้สึกไม่ดีกับเด็ก N ดังตัวอย่างข้างต้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของกันและกันได้ ซึ่งทำให้จำเป็นต้องพิจารณาในการปรับปรุงกิจกรรมเพิ่มเติม โดยมีรายละเอียดในการอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากข้อมูลพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ ทั้งในระยะก่อน และหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ปรากฏให้เห็นถึงพฤติกรรมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนสอดคล้องกับองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การสื่อสาร ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม และด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยองค์ประกอบที่นักเรียนแต่ละกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน ดังนี้

นักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ เริ่มปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดีขึ้น เรียนรู้ความแตกต่างของเพื่อน รวมถึงเรียนรู้การทำงานร่วมกันโดยมีพฤติกรรมก่อความขัดแย้ง เนื่องจากเกิดการยอมรับภายในกลุ่มมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏชัดเจนในองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม และด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม

นักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย มีความกล้าพูด กล้าแสดงออกซึ่งความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยทำงานกับกลุ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน การเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏชัดเจนในองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร และด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ และด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม

นักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ สามารถสร้างสัมพันธ์และเข้าผู้อื่นได้อย่างดี สามารถมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รวมถึงช่วยเหลือดูแลเพื่อนในกลุ่มที่แม้อาจพบปัญหาที่สามารถชวนเพื่อนพูดคุยและหาทางแก้ไขร่วมกันได้อย่างชัดเจน มีการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏชัดเจนในองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม และด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม

2.6.3 ผลการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนรายบุคคล

ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตและวิเคราะห์ลักษณะความเปลี่ยนแปลง ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนทั้ง 13 คน โดยแสดงผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 18 ผลการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนรายบุคคล

ลำดับที่	นามสมมติ	ลักษณะ	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	หลังเข้าร่วมกิจกรรม
1	เด็กชาย A	นักเรียนที่มีปัญหา ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์	กล้าแสดงความคิดของตนเอง อย่างตรงไปตรงมาโดยอาจไม่ได้ สนใจความรู้สึกของเพื่อนมากนัก หากอยู่ในสถานการณ์หรือสิ่งที่ ชอบทำจะตั้งใจ แต่ถ้าไม่ได้อยาก รู้หรือสนใจ จะทำท่าเฉย ๆ และ อาจเริ่มแหย่เพื่อนที่นั่งข้าง ๆ โดยส่วนใหญ่จะชอบแกล้งเพื่อน ผู้ชายด้วยกัน	มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่ มีการ ชวนเพื่อนเล่นด้วยกันบ้าง สามารถทำงานร่วมกันกับเพื่อน ได้ดี กล้าแสดงความคิดเห็นของ ตนเอง และยอมรับฟังความ คิดเห็นของเพื่อนเช่นกัน แต่หาก เพื่อนไม่ได้สนใจฟังหรือไม่ทำ ตามที่ตนเองบอกบ้าง จะแสดง ท่าทางและสีหน้าว่าไม่พอใจ หาก รู้สึกไม่พอใจมากจะใช้เวลาบ่นว่า ติเตียนเพื่อน
2	เด็กหญิง C		เมื่อต้องทำในสิ่งที่ไม่ชอบ จะ แสดงออกว่าไม่พอใจผ่านทางสี หน้าและท่าทางในทันที หากมี คนมาแหย่หรือแกล้งก็จะตอบโต้ ด้วยการแกล้งกลับเช่นกัน กล้า แสดงความคิดเห็นของตนเอง พูดในสิ่งที่คิดโดยไม่ได้สนใจว่า เพื่อนจะรู้สึกอย่างไร มีการใช้คำ หยาบคายเป็นบางครั้ง และมี ปัญหาในการเข้าหาเพื่อนใหม่ เนื่องจากค่อนข้างติดเพื่อน (เด็กหญิง S) ซึ่งมาจากห้อง เดียวกัน	มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่มากขึ้น สามารถยอมรับและทำความเข้าใจความ แตกต่างระหว่างตนเอง กับเพื่อนได้มากขึ้น เริ่มรักษา คำพูดของตัวเองมากขึ้น และ ยอมรับผลการตัดสินใจของเพื่อน ในกลุ่มมากขึ้น อาจยังแสดงสี หน้าว่าไม่พอใจอยู่บ้าง แต่รับรู้ และจัดการอารมณ์ของตนเองได้ ดีขึ้น
3	เด็กชาย E		พูดเก่ง ชอบแหย่และแกล้งเพื่อน บ้างเป็นครั้งคราว ส่วนใหญ่มัก ก่อกวนเพื่อนในกลุ่ม และทำ เสียงแปลก ๆ เพื่อเรียกร้องความ สนใจจากเพื่อนและครู	มีการพูดคุยกับเพื่อนใหม่มากขึ้น แต่ยังก่อกวนห้องเรียนอยู่บ้าง (เนื่องจากมีช่วงที่ได้รับอุบัติเหตุทำ ให้ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมบางส่วน ซึ่งส่งผลให้อาจไม่เข้าใจมากนัก)

ลำดับที่	นามสมมติ	ลักษณะ	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	หลังเข้าร่วมกิจกรรม
4	เด็กชาย G		กล้าพูดในสิ่งที่ตัวเองคิดแต่อาจไม่ได้สนใจความรู้สึกของเพื่อนมากนัก ไม่ค่อยมีสมาธิ เช่น ไม่สามารถนั่งอยู่นิ่ง ๆ ได้นาน นั่งหมุนตัวไปมา ส่งเสียงรบกวนเป็นครั้งคราว และไม่ได้มีความพยายามในการมีปฏิสัมพันธ์หรือพูดคุยกับผู้อื่นก่อน ส่วนใหญ่มักจะเล่นอยู่กับตัวเองเป็นหลัก	นิ่งขึ้น มีการแบ่งปันสิ่งของกับเพื่อน มีการพูดชื่นชมผลงานของเพื่อน กล้าแสดงออกทางความคิดกับเพื่อนมากขึ้น
5	เด็กชาย H	นักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย	ค่อนข้างเจี๊ยบเมื่อต้องอยู่กลุ่มเดียวกับเพื่อนใหม่ พยายามมีส่วนร่วม และให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มบ้าง แต่ก็ไม่ได้ทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่มากนัก	มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น แต่ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นมากนัก เป็นผู้ฟังมากกว่า และส่วนใหญ่ชอบเล่นหยอกล้อกับเพื่อนผู้ชายมากกว่าผู้หญิง
6	เด็กหญิง J		มีท่าทางที่ค่อนข้างนิ่งเจี๊ยบ แสดงท่าทีตื่นเต้นที่ได้ร่วมกิจกรรม แต่มีอาการเหม่อลอยบ่อยครั้ง และค่อนข้างเซื่องช้า เพราะอาจไม่เข้าใจกติกา ไม่ค่อยเริ่มพูดคุยกับเพื่อนก่อน แต่หากมีเพื่อนที่ชวนคุยก็จะคุยด้วย	เริ่มมีการพูดคุยกับเพื่อนใหม่มากขึ้น แต่ยังคงค่อนข้างนิ่งเจี๊ยบ แต่มีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่มากขึ้น เล่นกับเพื่อนที่ไม่สนิทได้เป็นอย่างดี
7	เด็กหญิง M		ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่มากนัก ค่อนข้างเจี๊ยบ มีพูดคุยกับเพื่อนผู้หญิงบ้างเป็นครั้งคราว แต่ไม่ได้มีความสนใจในการทำกิจกรรมกับคนอื่นมากนัก หากมีคนแหย่หรือแกล้ง ก็จะใช้วิธีนั่งเฉย ๆ ไม่พูดอะไร และยิ้มให้กับคนที่แหย่	มีความกระตือรือร้นในการทำงานกลุ่มมากขึ้น กล้าพูดเพื่อบอกความต้องการของตนเองกับเพื่อนมากขึ้น มีความกล้าแสดงออก และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่ไม่สนิทระหว่างทำงานร่วมกันมากขึ้นอย่างชัดเจน
8	เด็กหญิง P		ค่อนข้างเจี๊ยบขี้นม ไม่พยายามมีส่วนร่วมกับเพื่อนในกลุ่มระหว่างเล่นเกมมากนัก ไม่ได้พูดคุยหรือมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่เลย ส่วนใหญ่จะนั่งเฉย เหมือนไม่ได้สนใจ	มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี ทำงานร่วมกับกลุ่มได้ดี สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนในกลุ่มได้ กล้าแสดงความคิดเห็นของตัวเอง แต่ในขณะเดียวกันก็มีการรักษาซึ่งสัมพันธ์ภาพไว้เช่นกัน โดยแสดง

ลำดับที่	นามสมมติ	ลักษณะ	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	หลังเข้าร่วมกิจกรรม
				ความมีน้ำใจผ่านการยอมสลับบทบาทที่จะแสดงให้กับเพื่อนที่มาขอแลกเปลี่ยน
9	เด็กหญิง N	นักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ	มีความเป็นหัวหน้า คอยแบ่งงาน จัดลำดับกับเพื่อนในกลุ่ม มีการปฏิสัมพันธ์และดูแลเพื่อนในกลุ่ม ให้การทำงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น	มีความเป็นผู้นำสูง แต่มักตัดสินใจด้วยตนเองเป็นหลัก ไม่ค่อยถามเพื่อนในกลุ่มก่อน ทำให้เพื่อนรู้สึกอึดอัดไม่สบายใจ
10	เด็กหญิง PM		ค่อนข้างเงียบ ๆ ในช่วงแรก ยังไม่กล้าทำความรู้จักเพื่อนใหม่ มากนัก แต่ ค่อย ๆ มีปฏิสัมพันธ์มากขึ้น มีส่วนร่วมกับกลุ่ม	มีความพยายามทำความรู้จักเพื่อนใหม่มากขึ้น มีภาวะผู้ตาม และสามารถเป็นผู้นำได้ สามารถปรับบทบาทของตนเองได้ดี กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างตรงไปตรงมา
11	เด็กหญิง S		มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างมาก สามารถมีปฏิสัมพันธ์พูดคุยกับเพื่อนใหม่ที่เพิ่งรู้จักกันได้ดีมาก ทั้งเพื่อนผู้หญิงและผู้ชาย และเป็นเพื่อนสนิทกับเด็กหญิง C	กล้าบอกในสิ่งที่ตนเองอยากทำ กล้าแสดงออก มีความกระตือรือร้นในการมีเพื่อนใหม่ มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่ ยิ้มแย้มแจ่มใส และคอยทักทาย แต่ยังคงรักษาความสัมพันธ์กับเพื่อนสนิท คอยดูแล และพยายามทำให้เพื่อนรู้สึกดีและสบายใจอยู่เสมอเช่นกัน
12	เด็กชาย T		มีลักษณะของความเป็นหัวหน้า มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่ทุกคนในกลุ่ม พยายามทำความรู้จักพูดคุยเป็นอย่างดี พยายามจัดการงานที่ทำโดยถามเพื่อนในกลุ่มเสมอ	มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กล้าขอ กล้าแสดงออกกว่ารู้สึกอย่างไร พยายามพูดคุยตกลงงานกับเพื่อนก่อนเสมอโดยไม่ได้อึดอัดใจเพียงลำพัง
13	เด็กหญิง Z		มีความตั้งใจในการทำกิจกรรม มีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่เป็นอย่างดี ค่อนข้างใจดีและยุติธรรม คอยช่วยพูดแทนเพื่อนที่ไม่กล้าพูด	กล้าแสดงออก และกล้าพูดเมื่อพบกับสิ่งที่ไม่ถูกต้องอย่างมีเหตุผล มีภาวะผู้ตามที่ดี มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม และสามารถช่วยแบ่งงานกับเพื่อนในกลุ่มได้เป็นอย่างดี

ข้อมูลทั้งหมดทำให้สามารถสรุปได้ว่า ข้อมูลทั้งในเชิงสถิติอ้างอิง สถิติบรรยาย และข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดพัฒนากิจกรรมการเล่นิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่นิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ที่มีต่อทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น โดยเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมฯ

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่นิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

1. กลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินคุณภาพของชุดกิจกรรม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัย จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพัฒนาการเด็กประถมศึกษา และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านละครสร้างสรรค์

2. กลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินคุณภาพของแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center) จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล และ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพัฒนาการเด็กประถมศึกษา

3. กลุ่มทดลองเพื่อทดลองใช้ชุดกิจกรรมฯและแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมายแต่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 คน โรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1 นี้ ได้แก่ (1) ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับร่าง และ (2) แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ฉบับร่าง และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทานและละครสร้างสรรค์ เพื่อสังเคราะห์แนวคิดและขั้นตอนของการเล่านิทานและการใช้ละครสร้างสรรค์ เพื่อนำไปออกแบบและสร้างชุดกิจกรรม

2. การสร้างชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ฉบับร่าง ดำเนินการตั้งแต่การกำหนดหัวข้อและวัตถุประสงค์ การกำหนดนิยามและองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ การคัดเลือกนิทานที่มีสาระเกี่ยวข้องกับการมีน้ำใจ การแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น การขอบคุณ ขอโทษและให้อภัยผู้อื่น ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ การสังเคราะห์แนวคิดและขั้นตอนของการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อใช้ในการออกแบบและลำดับกิจกรรมในชุดกิจกรรมฯ

3. การตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมฉบับร่าง ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นปรับปรุงกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และดำเนินการทดลองใช้ชุดกิจกรรม โดยคัดเลือกกิจกรรม จำนวน 2 กิจกรรม ไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนเดียวกันที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย แต่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 12 คน ซึ่งทำให้สรุปในเบื้องต้นได้ว่าชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ได้จริง

4. การปรับปรุงชุดกิจกรรม ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงชุดกิจกรรมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมที่ค้นพบระหว่างการทดลองใช้กิจกรรมกับนักเรียนมาปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมฯ ฉบับร่าง

5. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ เพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ โดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center) โดยมีลักษณะเป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะเกมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะการสร้างสัมพันธภาพอย่างครบถ้วน ทุกองค์ประกอบ สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ คือ แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center)

6. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน ฉบับร่าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้ (try-out) กับนักเรียนโรงเรียนเดียวกันที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย แต่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 คน เพื่อจำลองสถานการณ์ และสังเกตพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในชั้นเรียน ผู้วิจัยทดลองใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียนเพียง 6 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำไปประเมินคุณภาพของเครื่องมือและเก็บรายละเอียดการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน โดยมีผู้ประเมินทั้งหมด 3 คน จากนั้นนำผลการประเมินที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในกลุ่ม (Intraclass Correlation Coefficient) เพื่อเปรียบเทียบความน่าเชื่อถือระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) พบว่ามีค่าเท่ากับ .726 สรุปได้ว่ามีความเที่ยงสอดคล้องกันในระดับดี

7. การปรับปรุงแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน ฉบับร่าง ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับรายการประเมินตามละเอียดที่ได้จากข้อมูลการสังเกตพฤติกรรม ที่ค้นพบระหว่างการทดลองใช้

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 15 คน โรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 พิจารณาจากลักษณะในการแสดงออกของนักเรียนในชั้นเรียนผ่านมุมมองของครูประจำชั้น และผู้ปกครองยินยอมในการให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้ระหว่างดำเนินการทำกิจกรรมพบว่า มีนักเรียน 2 คน เข้าร่วมกิจกรรมไม่ถึงร้อยละ 50 ของกิจกรรมทั้งหมดและไม่ได้เข้ารับการประเมิน ผู้วิจัยจึงคัดตัวอย่างไว้จำนวน 13 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

2. แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ โดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center)

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การออกแบบงานวิจัย กำหนดงานวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา โดยใช้กลุ่มเป้าหมายเพียงกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest- Posttest Design) จากนั้นดำเนินการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย การเลือกกลุ่มเป้าหมายและสถิติที่ใช้ในงานวิจัย

2. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยพิจารณาจากลักษณะในการแสดงออกของนักเรียนในชั้นเรียนผ่านมุมมองของครูประจำชั้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ในสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน ได้แก่ (1) นักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ (มีท่าทีก้าวร้าว กลั่นแกล้งผู้อื่น ก่อกวนหรือไม่ให้ความร่วมมือในชั้น

เรียน) (2) นักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย (มีท่าทางนิ่งเฉย เป็นผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และยอมรับการกลั่นแกล้งโดยไม่ตอบโต้ หรือปฏิเสธ) (3) นักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ (มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีท่าทีที่เป็นมิตรต่อผู้อื่น) และผู้ปกครองต้องยินยอมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น จำนวนรวม 15 คน

3. การทดลองศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ดำเนินการประเมินด้วยแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center) กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรม จากนั้นจัดกิจกรรมด้วยชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ทั้งหมด 8 กิจกรรม กิจกรรมละ 1 ชั่วโมง 30 นาที ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ช่วงเดือน มกราคม ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 รวมเวลาเข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง และประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย หลังการจัดกิจกรรม ด้วยแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS for Windows) เพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบสมมติฐาน โดยทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบวิลคอกซัน (The Wilcoxon Sign rank-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกรายละเอียดคำอธิบายเชิงคุณลักษณะ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมฯ ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมฯ โดยสรุปและวิเคราะห์ผลคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม ผลจากแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน การสังเกตนักเรียนระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม และการสังเกตตามสภาพจริง มา

วิเคราะห์ผลของการใช้กิจกรรม เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมฯ ฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น และ ตอนที่ 2 ผลการใช้ชุดกิจกรรมชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นนี้ ออกแบบกิจกรรมโดยใช้แนวคิดของการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ โดยใช้การเล่านิทานเป็นสื่อกลางในการนำเข้าสู่เนื้อหาประกอบกับการใช้เทคนิคการเล่านิทานรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกับการใช้กระบวนการของละครสร้างสรรค์เพื่อให้ นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน มุ่งเน้นให้นักเรียนได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ท่าทาง และการทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านการแสดงละครจากเรื่องราวของนิทานที่ได้รับฟัง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ และสังเกตการณ์ในระหว่างการจัดกิจกรรมให้แก่ นักเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมด 8 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 มาเป็นเพื่อนกันเถอะ : ส่งเสริมการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยวาจา กิจกรรมที่ 2 ทายซิ ทายซิ เขาเป็นอย่างไร : ส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเอง เพื่อสื่อสารและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม กิจกรรมที่ 3 ฉันดูแลเธอ เธอดูแลฉัน : ส่งเสริมการดูแลและแบ่งปันแก่ผู้อื่น กิจกรรมที่ 4 ใจเขา ใจเรา : ส่งเสริมการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยไม่กลั่นแกล้ง กิจกรรมที่ 5 คิดนะ คิดนะ ก่อนที่จะทำ : ส่งเสริมการตระหนักถึงผลจากการกระทำของตนเองที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้อื่น กิจกรรมที่ 6 ฉันเป็นฉัน และ เธอเป็นเธอ : ส่งเสริมการเข้าใจและยอมรับในตัวตนของตนเองและความแตกต่างของผู้อื่น กิจกรรมที่ 7 รวมพลังเราเป็นหนึ่งเดียว : ส่งเสริมการเข้าใจความแตกต่าง มองข้ามความ

ขัดแย้ง และเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ กิจกรรมที่ 8 *รวมกันเราทำได้* : ส่งเสริมการเรียนรู้ และการแก้ปัญหาในการทำงานร่วมกันเป็นทีม แต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การจูงใจก่อนเล่า ครูกระตุ้นและจูงใจ เตรียมความพร้อมให้นักเรียนเกิดสมาธิ และความสนใจก่อนการฟังนิทาน โดยอาจใช้การตั้งคำถาม เกม การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ การใช้ ทำใบ้ การร้องเพลง เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องราวของนิทาน

ขั้นที่ 2 การเล่าเรื่องเพื่อเชื่อมโยง เป็นขั้นของการใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อเชื่อมโยง ไปสู่เรื่องราวที่จะใช้ในการแสดงละครสร้างสรรค์ โดยครูมีบทบาทในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการ ประกอบการเล่าในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจและความสนใจมากขึ้นได้

ขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร หลังจากฟังนิทานจบ ครูและนักเรียน ร่วมกันอภิปรายพูดคุยความรู้สึกเกี่ยวกับเนื้อเรื่องของนิทาน และสรุปความเข้าใจในนิทานอีกครั้งเพื่อ ลำดับเนื้อเรื่อง จากนั้นครูแบ่งกลุ่มและให้นักเรียนเข้ากลุ่มเตรียมตัวก่อนที่จะแสดงให้นักเรียนช่วยกัน วางแผนจัดเตรียมละครสร้างสรรค์ ร่วมกันตัดสินใจในการเลือกบทบาทตัวละคร จัดลำดับการแสดง และเลือกอุปกรณ์ที่จะใช้ในการแสดง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำ

ขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง นักเรียนร่วมกันแสดงละครสร้างสรรค์จากนิทานเรื่อง ที่ได้ฟังไปตามที่ได้มีการจัดเตรียมไว้ โดยครูมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำแนวทาง และ สังเกตการณ์นักเรียนในระหว่างการทำกิจกรรม เพื่อให้ความช่วยเหลือและประเมินพฤติกรรมของ นักเรียน แต่จะต้องไม่เข้าไปก้าวก่ายดูแลหรือควบคุมการแสดงมากเกินไปจนขาดอิสระ

ขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อนความคิด ครูให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่าการแสดงละคร สร้างสรรค์ที่ได้แสดงไปนั้น มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ และสะท้อนคิดสิ่งที่ได้เรียนรู้จากบทบาทตัวละครที่นักเรียนได้แสดง โดยครูมีหน้าที่ในการตั้งคำถามและกระตุ้นเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดง ความคิดเห็นและสะท้อนคิดว่าได้ค้นพบอะไรเกี่ยวกับตนเองและเพื่อน และเชื่อมโยงไปสู่เหตุการณ์ใน ชีวิตประจำวันของนักเรียน

ชุดกิจกรรมนี้มีการประเมินผลมุ่งเน้นการประเมินทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้ การประเมินผลใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การประเมินผลสรุป (summative assessment) ก่อนและ

หลังจากการใช้ชุดกิจกรรม โดยใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน ซึ่งกิจกรรมในศูนย์การประเมินสำหรับการประเมินทั้งก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเป็นกิจกรรมเดียวกัน ทั้งหมด 5 ศูนย์การประเมิน และ 2) การประเมินระหว่างการทำกิจกรรม (formative assessment) โดยบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรม โดยนำรายละเอียดตัวบ่งชี้พฤติกรรมจากรายการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพมาใช้ประกอบการสังเกต บันทึกรายละเอียดคำอธิบายเชิงคุณลักษณะ เช่น ข้อความ คำพูด ลักษณะสีหน้า ท่าทาง ปฏิกริยาและการกระทำที่มีต่อเพื่อนของนักเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

ผู้วิจัยออกแบบเพื่อให้ครูผู้สอนหรือผู้ที่สนใจสามารถนำชุดกิจกรรมนี้ไปใช้เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมชุมนุม ชมรม ทั้งนี้ผู้สอนสามารถนำชุดกิจกรรมไปปรับใช้ได้ โดยสามารถปรับในส่วนของเทคนิคละครสร้างสรรค์ที่ใช้ในกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับช่วงวัยหรือลักษณะของนักเรียนได้ ทั้งนี้ในการนำชุดกิจกรรมไปใช้ ไม่ควรเปลี่ยนนิทานในชุดกิจกรรม เนื่องจากเป็นนิทานที่ได้รับการคัดเลือกและพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว อีกทั้งเนื้อเรื่องของนิทานที่ได้คัดเลือกไว้นั้นถือเป็นจุดเริ่มต้นในการนำเรื่องราวมาออกแบบกิจกรรมให้เกิดความสอดคล้องสัมพันธ์กันในแต่ละขั้นตอน และอีกส่วนสำคัญที่ไม่ควรปรับเปลี่ยน คือ โครงสร้างขั้นตอนของกิจกรรมทั้ง 5 ขั้น ควรเรียงลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมไว้ตามที่กำหนด เพื่อให้การส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงและเกิดประสิทธิภาพ

ตอนที่ 2 ผลการใช้ชุดกิจกรรมชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลเปรียบเทียบคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.2 ผลเปรียบเทียบคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พบว่า ในด้านที่ (4) ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม แต่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพจำแนกตามกลุ่มลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน 3 ประเภท ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ พบว่า *กลุ่มนักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย* มีคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพ หลังการใช้ชุดกิจกรรมนักเรียนมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพสูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่นักเรียนอีก 2 กลุ่ม คือ *กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์* และ *กลุ่มนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ* มีคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพ หลังการใช้ชุดกิจกรรมนักเรียนมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพสูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม แต่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของนักเรียนเป็นรายบุคคลจำแนกตามองค์ประกอบผู้วิจัยนำคะแนนเฉลี่ยของการประเมินก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม (Pre-test and Post-test) มาเปรียบเทียบดูความเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในแต่ละองค์ประกอบ โดยนำเสนอและลำดับการนำเสนอด้วยแผนภูมิไขว้แมงมุม ดังนี้ ลำดับที่ 1-4 (จำนวน 4 คน) คือ นักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ ลำดับที่ 5-8 (จำนวน 4 คน) คือ นักเรียนกลุ่มที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย และ ลำดับที่ 9-13 (จำนวน 5 คน) คือ นักเรียนกลุ่มที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ

2.5 สรุปผลการเปลี่ยนแปลงคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามระดับการแปลผลค่าคะแนนจากแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพสามารถสรุปได้ว่า **ก่อน**เข้าร่วมกิจกรรม มีนักเรียนที่มีระดับดีมาก มีจำนวน 5 คน นักเรียนที่มีระดับดี มีจำนวน 3 คนนักเรียนที่มีระดับพอใช้ มีจำนวน 3 คน นักเรียนที่มีระดับปรับปรุงมีจำนวน 2 คน และ **หลัง**เข้าร่วมกิจกรรม มีนักเรียนที่มีระดับดีมาก มีจำนวน 11 คน นักเรียนที่มีระดับดี มีจำนวน 2 คน และไม่มีนักเรียนที่มีระดับพอใช้ และระดับปรับปรุง แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน

2.6 ผลการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าการใช้ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะการสร้างสัมพันธภาพเปลี่ยนแปลงไปทั้งในระยะก่อน และหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ปรากฏให้เห็นถึงพฤติกรรมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนสอดคล้องกับองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การสื่อสาร ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม และด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยองค์ประกอบที่นักเรียนแต่ละกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน ดังนี้

นักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ เริ่มปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดีขึ้น เรียนรู้ความแตกต่างของเพื่อน รวมถึงเรียนรู้การทำงานร่วมกันโดยมีพฤติกรรมก่อความวุ่นวาย เนื่องจากเกิดการยอมรับภายในกลุ่มมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร ด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม และด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม

นักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย มีความกล้าพูด กล้าแสดงออกซึ่งความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยทำงานกับกลุ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน มีการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร และด้านที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ และด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม

นักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ สามารถสร้างสัมพันธ์และเข้าผู้อื่นได้อย่างดี สามารถมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รวมถึงช่วยเหลือดูแลเพื่อนในกลุ่มที่เมื่ออาจพบปัญหาที่สามารถชวนเพื่อนพูดคุยและหาทางแก้ไขร่วมกันได้อย่างชัดเจน มีการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบด้านที่ 1 การสื่อสาร ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมต่อสังคม และด้านที่ 4 การทำงานร่วมกันเป็นทีม

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1.ประเด็นการอภิปรายเกี่ยวกับชุดกิจกรรมที่ได้พัฒนาขึ้น

1.1 ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น มีลักษณะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักเรียน เน้นการลงมือปฏิบัติ สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และพยายามให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำ (learning by doing) (ทิตินา แชนมณี, 2560) และมีลักษณะเป็นกิจกรรมแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยในทุกขั้นตอนของกิจกรรมกระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม และเกิดการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่อาจสนิทและไม่สนิท รู้จักและไม่รู้จัก ทำให้เกิดการสื่อสารพูดคุยสร้างความสัมพันธ์จากการเรียนรู้เรื่องราวและความรู้สึกของผู้อื่นผ่านตัวละครในนิทาน สะท้อนออกมาด้วยการลงมือปฏิบัติในรูปแบบของการแสดงละครสร้างสรรค์ โดยพบว่าทักษะการสร้างสัมพันธภาพปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัดในกระบวนการทำงานร่วมกันในกิจกรรมขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงละคร เนื่องจากนักเรียนต้องจับกลุ่มเพื่อวางแผน ปรึกษาพูดคุย แบ่งบทบาทหน้าที่และตัดสินใจร่วมกัน เมื่อเกิดปัญหาภายในกลุ่ม เนื่องจากเพื่อนในกลุ่มไม่สามารถตกลงเลือกตัวละครได้ นักเรียนมีการสะท้อนวิธีการในการรักษาสัมพันธภาพ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยยังคงรักษาน้ำใจของเพื่อนในกลุ่มได้ โดยแต่ละกลุ่มจะปรากฏจะมีผู้ที่เป็นคนกลางในการเชื่อมโยงและช่วยไกล่เกลี่ย เพื่อหาวิธีรวมขอมได้อย่างสันติ ยกตัวอย่างเช่น ให้เป่ายิงฉุบ หรือนิมน้าวใจเพื่อนที่มีปัญหาโดยให้เหตุผลว่าใครควรจะแสดงเป็นตัวละครใดมากกว่ากัน หรือหากไม่สามารถตกลงกันได้ อาจลองปรับให้มีตัวละครเพิ่มเติมขึ้นมาได้หรือไม่ เพื่อให้เพื่อนสามารถแสดงเป็นตัวละครนี้ได้ทั้งคู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Azlina.S et al. (2021) ซึ่งได้นำละครสร้างสรรค์มาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน พบว่าในฐานะผู้แสดงละครสร้างสรรค์ เด็ก ๆ จำเป็นต้องแสดงบทบาทของผู้อื่น เรียนรู้และเข้าใจความละเอียดอ่อนต่อปัญหาและค่านิยมของบุคคลที่แตกต่างไปจากตนเอง ในขณะเดียวกันก็เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงรู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้ว่านักเรียนในกลุ่มจะมีปัญหาและอาจจะเกิดความรู้สึกผิดหวังจากการไม่ได้แสดงบทบาทที่ต้องการ

แต่ก็เกิดการยอมรับในผลการตัดสินใจร่วมกัน เกิดความเข้าใจตนเองมากขึ้นว่าอาจไม่ถนัดกับบทบาทนั้นเท่ากับให้เพื่อนแสดง ซึ่งสอดคล้องกับ (McCaslin, 1990) ที่กล่าวว่าละครสร้างสรรค์มีบทบาทในการพัฒนาทักษะทางสังคมด้วยการทำงานเป็นกลุ่มและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ละครสร้างสรรค์ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม การยอมรับตนเอง การยอมรับผู้อื่น และการแบ่งปันกับผู้อื่น ช่วยให้ผู้ใช้เข้าร่วมได้ปลดปล่อยอารมณ์และมีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคมในสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นอันตราย

1.2 ชุดกิจกรรมการเล่านิทานการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพนี้ มีจุดเด่นในการออกแบบขั้นตอนให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน โดยใช้การเล่านิทานเป็นสื่อกลางในการนำเข้าสู่เนื้อหาประกอบกับการใช้เทคนิคการเล่านิทานรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยกระตุ้นความสนใจและช่วยให้เข้าใจเรื่องราว ร่วมกับการใช้กระบวนการของละครสร้างสรรค์เพื่อสร้างโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันกับเพื่อนใหม่หรือเพื่อนที่ไม่สนิท และเกิดกระบวนการทำงานร่วมกันในทุกขั้นตอน ทั้งนี้สามารถเห็นได้ว่าในแต่ละขั้นตอนซึ่งช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ เกิดการแก้ไขปัญหาระหว่างที่ต้องทำงานร่วมกัน ทำให้เรียนรู้ที่จะสื่อสารและแสดงออกซึ่งความเคารพในความแตกต่างของกันและกัน เรียนรู้ที่จะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักไกล่เกลี่ย ประนีประนอมและทำความเข้าใจเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนเอาไว้ นอกจากนี้ เนื่องจากลักษณะของเนื้อหาที่ใช้กิจกรรมไม่มีความซับซ้อนหรือต้องใช้ความสามารถด้านวิชาการเป็นหลัก ทำให้นักเรียนที่แม้จะมีความสามารถด้านวิชาการแตกต่างกัน ก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้โดยไม่ข้อจำกัดด้านวิชาการเข้ามาแทรกแซง แต่ในขณะเดียวกันชุดกิจกรรมมีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นฐานในการแสดงละคร จากการดำเนินการในขั้นตอนที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง นักเรียนอาจยังไม่สามารถแสดงละครด้นสดได้ในเบื้องต้น ทำให้จำเป็นต้องมาเรียนรู้และทำความเข้าใจถึงรูปแบบของการแสดงซึ่งอาจใช้ระยะเวลาประมาณหนึ่ง แต่ทั้งนี้เมื่อเด็กมีความเข้าใจในกระบวนการและแนวทางของการร่วมกิจกรรมแล้วก็จะสามารถร่วมกิจกรรมได้อย่างราบรื่นต่อไป

1.3 ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยสามารถปรับในส่วนของเทคนิคละครสร้างสรรค์ที่ใช้ในกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับช่วงวัยหรือลักษณะของนักเรียนได้ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ควรเปลี่ยนนิทานในชุดกิจกรรม เนื่องจากเป็นนิทานที่ได้รับการคัดเลือกและพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ซึ่งนิทานที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกนี้มีเนื้อหาและสาระสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจและช่วยกระตุ้นให้เห็นความสำคัญ

ของมิตรภาพและการมีเพื่อน โดยทั้งนี้เนื้อหาของนิทานถือเป็นจุดเริ่มต้นในการนำเรื่องราวมาออกแบบกิจกรรมให้เกิดความสอดคล้องสัมพันธ์กันในแต่ละขั้นตอน เนื่องจากนิทานมีการสอดแทรกสาระสำคัญและแฝงนัยยะเกี่ยวกับการมีน้ำใจ มิตรภาพ การแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น การขอบคุณ ขอโทษ และให้อภัยผู้อื่น ฯลฯ ที่นักเรียนต้องวิเคราะห์และตีความเรื่องราวเพื่อเชื่อมโยงและสะท้อนคิดกลับไปสู่ประสบการณ์ร่วมของตนเองและเพื่อน แต่อย่างไรก็ตาม หากมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนนิทาน มีหลักเกณฑ์ว่าจะต้องมีลักษณะและสาระสำคัญเช่นเดียวกันกับนิทานที่มีการคัดเลือกไว้แล้วในชุดกิจกรรม ทั้งนี้การเปลี่ยนนิทานอาจส่งผลต่อการเกิดทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ เนื่องจากนิทานในชุดกิจกรรมได้มีการนำไปทดลองและพิสูจน์แล้วว่าสามารถช่วยส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพได้จริง ด้วยเหตุนี้การเปลี่ยนนิทาน อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพได้ จึงควรเลือกนิทานให้มีความใกล้เคียงกับนิทานในชุดกิจกรรมให้ได้มากที่สุด นอกจากนี้สิ่งที่ไม่ควรปรับเปลี่ยนในการนำชุดกิจกรรมไปใช้ คือ โครงสร้างขั้นตอนของกิจกรรมทั้ง 5 ขั้นตอน ควรเรียงลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมไว้ตามที่กำหนด คือ ขั้นที่ 1 การจูงใจก่อนเล่า ขั้นที่ 2 การเล่าเรื่องเพื่อเชื่อมโยง ขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงละคร ขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง และขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อนความคิด เนื่องจากในแต่ละขั้นตอนมีการออกแบบให้สอดคล้องเชื่อมโยงกัน โดยมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระและเรื่องราวจากนิทานเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในทุกขั้นตอน เพื่อให้การส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงและเกิดประสิทธิภาพ

ในส่วนของการนำชุดกิจกรรมไปใช้ในบริบทที่มีความแตกต่างในแต่ละโรงเรียน แม้ผู้วิจัยทดลองใช้ชุดกิจกรรมในโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่พิเศษ แต่โรงเรียนก็มีบริบทอยู่ในพื้นที่นอกเมือง ทำให้มีความหลากหลายด้านสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ ภูมิหลัง และฐานะของครอบครัวของนักเรียน รวมไปถึงกลุ่มนักเรียนที่ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกมาก็มีลักษณะที่หลากหลายเช่นกัน ทำให้ชุดกิจกรรมสามารถนำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะหลากหลาย ไม่จำเป็นต้องใช้เฉพาะในโรงเรียนเอกชนเท่านั้น ทั้งนี้หากนำชุดกิจกรรมไปใช้ใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะ 3 ประเภท ได้แก่ นักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ นักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย และนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ ควรมีการเน้นในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น ถ้าใช้ชุดกิจกรรมกับนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ ควรเน้นให้นักเรียนมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกันกับเพื่อนที่หลากหลาย โดยควรมุ่งเน้นให้นักเรียนระมัดระวังในเรื่องของการสื่อสาร เพราะนักเรียนกลุ่มนี้มักใช้คำพูดอย่างตรงไปตรงมา จนอาจทำให้เพื่อนเกิดความรู้สึกไม่ดีหรือเข้าใจผิดซึ่ง

อาจส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ได้ ในขณะที่ถ้าใช้ชุดกิจกรรมกับนักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย ควรเน้นให้นักเรียนมีโอกาสนำเสนอความคิดเห็นกับเพื่อนมากขึ้น โดยควรให้พื้นที่กับนักเรียนในการตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อที่นักเรียนจะกล้าแสดงความคิดเห็น และกล้าแสดงออกมากขึ้น และในส่วนของการใช้ชุดกิจกรรมกับนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ ควรเน้นให้นักเรียนมีโอกาสนำเสนอและทำตามที่ดี เพราะนักเรียนกลุ่มนี้มีลักษณะที่เป็นมิตรกับเพื่อนใหม่ได้ง่าย จึงควรเสริมให้นักเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งควรระมัดระวังโดยอาจให้นักเรียนมีการสลับบทบาทหน้าที่เป็นระยะ เพราะนักเรียนอาจได้รับหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่มบ่อยครั้ง ซึ่งอาจส่งผลต่อการเข้าใจผู้อื่นและการเป็นผู้ตามที่ดีได้เช่นกัน

นอกจากนี้ในการนำชุดกิจกรรมไปใช้ สามารถปรับเพิ่มระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ ให้มากขึ้นได้มากกว่า 12 ชั่วโมง ทั้งนี้ เนื่องด้วยในช่วงที่ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมไปทดลอง และเก็บข้อมูล ในช่วงเดือน มกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2565 เป็นช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) กำลังระบาดค่อนข้างหนัก จึงทำให้ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูล และมีโอกาสในการทดลองชุดกิจกรรมมีเพียง 6 สัปดาห์ เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม จากการคาดการณ์ของผู้วิจัยจากผลการทดลองที่เกิดขึ้น พบว่า ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น หากเพิ่มระยะเวลาและความสม่ำเสมอในการใช้ชุดกิจกรรม โดยอาจปรับเป็นการจัดกิจกรรมครั้งละ 1-2 กิจกรรมต่อสัปดาห์ โดยอาจมีการเพิ่มเติมชั่วโมงให้นักเรียนมีโอกาสได้มีเวลาในการทบทวนและทำซ้ำมากขึ้น อาจทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นได้

1.4 ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น สามารถนำไปใช้ในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือกิจกรรมชุมนุม ชมรม เนื่องด้วยกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ มีลักษณะเป็นกิจกรรมส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพเป็นหลัก มิได้มีเนื้อหาที่เข้ากับวิชาของกลุ่มสาระใด กลุ่มสาระหนึ่งโดยตรง และเพื่อไม่ให้กระทบต่อชั่วโมงเรียนในรายวิชาปกติ พื้นที่ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงถือเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับพัฒนาทักษะได้อย่างหลากหลาย มุ่งให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ., 2551) ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์จึงมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับ การใช้ใน

ชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพให้นักเรียนได้ ทั้งนี้ แม้ชุดกิจกรรมอาจมิได้มีการเน้นเกี่ยวกับเนื้อหาด้านวิชาการโดยตรง แต่ก็สามารถนำชุดกิจกรรมไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มสาระอื่น ๆ ได้ เช่น วิชาภาษาไทย หรือสังคมศึกษา โดยอาจใช้กิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ฯ ในการเชื่อมโยงเข้ากับเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกัน หรือเพื่อแฟมโนทัศน์เกี่ยวกับทักษะการสร้างสัมพันธภาพให้กับนักเรียนในการนำเข้าสู่เนื้อหาต่าง ๆ ได้

2. ประเด็นการอภิปรายผลเกี่ยวกับผลการใช้ชุดกิจกรรมที่มีต่อทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

การศึกษาผลการใช้พัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ปรากฏผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งมีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม ซึ่งในแต่ละกิจกรรมมีการออกแบบเพื่อส่งเสริมองค์ประกอบในแต่ละด้านของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ คือ ด้านการสื่อสาร ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม และด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยพบข้อสังเกตว่าเมื่อนำกิจกรรมไปใช้ มีบางกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนได้มากกว่า 1 องค์ประกอบ ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมที่ 5 “คิดนะ คิดนะ ก่อนที่จะทำ” : กิจกรรมส่งเสริมการตระหนักถึงผลจากการกระทำของตนเองที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้อื่น ที่ออกแบบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กรู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคม และไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพในองค์ประกอบด้านที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม แต่หลังจากการใช้กิจกรรมพบว่า สามารถส่งเสริมองค์ประกอบทักษะการสร้างสัมพันธภาพได้มากกว่า 1 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านการสร้างความสัมพันธ์ และด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม

เนื่องจากกิจกรรมที่ 5 “คิดนะ คิดนะ ก่อนที่จะทำ” มีรายละเอียดของขั้นตอนในแต่ละขั้นที่มีลักษณะที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเกิดการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่ไม่สนิทมากขึ้น ตั้งแต่ขั้นที่ 1 การจูงใจก่อนเล่า ใช้กิจกรรมศิลปะ “พับหมวกคนละใบ” เพื่อให้นักเรียนเกิดสมาธิก่อนฟังนิทาน และได้

อุปกรณ์ในการนำไปใช้ประกอบการแสดงละคร ซึ่งในขั้นตอนนี้พบว่าอาจนักเรียนบางคนที่ไม่เข้าใจวิธีการพับหมวก ซึ่งทำให้เกิดสถานการณ์ที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่นั่งอยู่ข้างกัน จำเป็นต้องสื่อสารเพื่อขอความช่วยเหลือ และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากนั้นขั้นที่ 2 การเล่าเรื่องเพื่อเชื่อมโยง เล่านิทานเรื่อง “เต่าสองตัวกับหมวกหนึ่งใบ” โดยใช้เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบแบบคามิชิไบ (Kamishibai) ซึ่งนิทานเรื่องนี้มีเรื่องราวที่ไม่ซับซ้อน มีตัวละครเพียง 2 ตัว หากแต่มีการแฝงแนวคิดและนัยยะสำคัญผ่านการกระทำของตัวละครที่ต้องใช้การคิดวิเคราะห์ และตีความเพื่อทำความเข้าใจ ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน และสามารถจดจำรายละเอียดได้ดี ซึ่งส่งผลต่อไปถึงการแสดงละครได้ ส่วนในขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ใช้เกมกระจกเงา (Mirror game) นักเรียนมีโอกาสได้ลองสลับกันทำท่าทางเลียนแบบเพื่อนที่คู่กัน ทำให้นักเรียนกล้าแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตนเองมากขึ้น เมื่อถึงขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง มีการกำหนดให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนที่ไม่สนิท ทำให้นักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย กล้าที่จะพูดคุยทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่มากขึ้น รวมถึงครูมีเพิ่มเติมรายละเอียดในการแสดง โดยนักเรียนออกมาแสดงพร้อมกันทีละ 3 คู่ และเพิ่มบทบรรยายให้นักเรียนมีโอกาสแสดงแบบต้นสด ซึ่งปรากฏว่านักเรียนทุกคนเกิดความมั่นใจในการแสดงละครมากขึ้นอย่างชัดเจน และในขั้นตอนที่ 5 การสรุปและสะท้อนความคิด หลังจากการแสดงทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อเรื่องของนิทาน และสามารถตีความได้ จึงทำให้สามารถสะท้อนคิดได้ตรงประเด็นตามที่คาดหวังไว้

รายละเอียดดังตัวอย่างข้างต้น สามารถสรุปเพื่อนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมครั้งต่อไปได้ว่าควรคำนึงถึงรายละเอียดในการออกแบบ ดังนี้ (1) การคัดเลือกนิทาน ควรเลือกนิทานที่มีลักษณะปลายเปิด ที่เข้าใจง่าย ที่ไม่ซับซ้อน แต่แฝงนัยยะของเรื่อง ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์และตีความ นอกจากนี้ในการคัดเลือกนิทานมาใช้ต้องคำนึงถึงการนำรายละเอียดจากเนื้อเรื่องของนิทานในการนำไปออกแบบรายละเอียดของกิจกรรม เช่น เกม กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมเคลื่อนไหว หรือกิจกรรมละลายพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยเชื่อมโยงไปสู่องค์ประกอบด้านอื่น ๆ ได้ (2) การกำหนดเกม หรือกิจกรรมย่อยที่จะนำมาใช้ในกิจกรรม ควรมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาของนิทาน และการสอดแทรกรายละเอียดเพื่อกระตุ้นให้นักเรียน เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด เกิดการแก้ปัญหา และอุปสรรคร่วมกัน เพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกัน (3) การกำหนดกลุ่มหรือคู่ของนักเรียนกับเพื่อนที่ไม่สนิท กระตุ้นให้เกิดการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำความรู้จักกันมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเชื่อใจซึ่งกันและกัน ส่งผลต่อกระบวนการทำงานร่วมกันได้ และส่งเสริมให้เกิดองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ (4) การกำหนด

รายละเอียดของการแสดงละครสร้างสรรค์ ส่งผลต่อความกล้าแสดงออกของนักเรียน ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองและเสริมสร้างการเชื่อใจกันระหว่างเพื่อน เกิดปัญหาและอุปสรรคที่ต้องช่วยกันแก้ไข ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดองค์ประกอบของทักษะการสร้างสัมพันธภาพได้

2.2 ผลการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น พบว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยการมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพในด้านที่ (1) ด้านการสื่อสาร (2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ และ (3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .05 แต่พบว่าในด้านที่ (4) ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม สูงขึ้นแต่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สืบเนื่องจากการผลประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพหลังทำกิจกรรม ปรากฏว่ามีนักเรียน 2 คน ที่มีคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ด้านที่ (4) ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม ลดลงหลังการทำกิจกรรม โดยเป็นเด็กชาย A และเด็กหญิง N ที่มีปัญหาในการทำงานร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่มเหมือนกัน แต่มีลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาปรากฏออกมาแตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมก้าวร้าวจากการถูกปฏิเสธจากเพื่อน (Rejected Aggressive Children) กับ ภาวะหลงตัวเอง (Narcissism)

ผลจากการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมพบว่าในขณะที่ทำกิจกรรมในศูนย์การประเมิน เด็กชาย A ต้องการเล่นเกมให้ชนะ แต่เมื่อกลุ่มของตนเองแพ้ และเพื่อนในกลุ่มไม่ได้ให้ความสนใจความคิดเห็นของตน เด็กชาย A จึงเกิดอารมณ์โมโหและรู้สึกไม่พอใจ ทำให้มีท่าทีและพฤติกรรมที่ค่อนข้างก้าวร้าวมากขึ้น แม้จะเปลี่ยนกลุ่มใหม่ ก็ยังแสดงพฤติกรรมไม่พอใจออกมาให้เห็นบ่อยครั้ง โดยมีตัวอย่างลักษณะของพฤติกรรมที่ได้จากข้อมูลการบันทึกการสังเกตพฤติกรรม ดังนี้

ตัวอย่างพฤติกรรมของเด็กชาย A จากการบันทึกการสังเกตพฤติกรรม

เด็กชาย A มีการแสดงพฤติกรรมที่ค่อนข้างก้าวร้าวมากขึ้น เนื่องด้วยปัจจัยอยากเอาชนะกลุ่มอื่นแต่เล่นเกมแพ้ รวมถึงเพื่อนในกลุ่มไม่ได้สนใจความคิดเห็นของตนเอง และปฏิเสธการให้เด็กชาย A เป็นหัวหน้า เมื่อไม่ได้รับการยอมรับ ทำให้เด็กชาย A เริ่มแสดงอาการโกรธและไม่พอใจ ปรากฏออกมาผ่านสีหน้าและท่าทาง เช่น นั่งเฉยไม่ยอมช่วยงานกลุ่ม มองเพื่อนด้วยสายตาที่แสดงออกว่าไม่พอใจ มีท่าทางที่ไม่เป็นมิตรต่อเพื่อนในกลุ่ม บ่นเสียงดัง ใช้วาจาว่าร้าย และเริ่มกล่าวโทษคนอื่นเข้าไปเข้ามา ยกตัวอย่างเช่น

“...(ชื่อเพื่อน)..คนนี่ขี้โกง”

“ทำไมถึงไม่ทำแบบที่เราบอก”

“ไม่น่าให้...(ชื่อเพื่อน)..คนนี้เป็นหัวหน้าเลย ทำให้แพ้เลย เห็นมั๊ย”

“เพราะ...(ชื่อเพื่อน)..วิ่งช้า เลยทำให้แพ้ทั้งกลุ่มเลย”

“...(ชื่อเพื่อน)...เล่นแรง ไม่อยากเล่นด้วยแล้ว”

ระหว่างทำงานที่ต้องช่วยกันในกลุ่ม เพื่อนที่เป็นหัวหน้ากลุ่มกับเพื่อนอีกคนพยายามทำชิ้นงาน โดยไม่ได้ แบ่งงานให้กับเพื่อนคนอื่น ๆ ทำให้เด็กชาย A เกิดความไม่พอใจและไม่ช่วยงาน แต่ยึดของบางส่วนไปถือเล่น ไม่ยอมแบ่งให้เพื่อนคนอื่นได้เล่นบ้าง หากมีเพื่อนจะหยิบไป เด็กชาย A จะไม่ยอมและพูดว่า “ไม่ให้ เอามา...(แล้วกีดของที่เพื่อนถือไปจากมือ)”

บันทึกการสังเกตระหว่างประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (มกราคม 2565)

ตัวอย่างพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นพบว่า เป็นลักษณะพฤติกรรมทางจิตวิทยาในกลุ่มเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเนื่องจากถูกปฏิเสธการยอมรับจากเพื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hubbard (2001) ที่ระบุว่าเด็กที่ถูกปฏิเสธจากเพื่อนมักแสดงความรู้สึกรุนแรงผ่านทางสีหน้าและวาจามากกว่า เด็กที่เล่นเกมแพ้ตามปกติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Coie (2004) และ Guerra et al. (2004) ที่ระบุว่าเด็กผู้ชายที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (Rejected Aggressive Boys) จะมีลักษณะพฤติกรรมรุนแรง หล้นหล่น แสดงพฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียน อีกทั้งมีอาการที่หงุดหงิดขี้โมโหง่าย และยากที่จะจัดการให้สงบลงได้ ทำให้มีแนวโน้มที่จะใช้อารมณ์ที่โมโหนั้นไปรังแกกับเพื่อนทั้งในลักษณะการกระทำทางกายและคำพูด สุดท้ายเด็กที่ถูกปฏิเสธจากเพื่อนในลักษณะนี้มักจะขาดทักษะในการเข้าสังคมในเรื่องของการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ทางบวกกับเพื่อน ทั้งนี้ในการป้องกันปัญหาการถูกปฏิเสธจากเพื่อนควรส่งเสริมให้เด็กเกิดความเคารพและเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) จากงานวิจัยของ (Jiang et al., 2015) พบว่า การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองจะช่วยให้เด็กสามารถก้าวข้ามปัญหา และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข ดังนั้นในการปรับปรุงกิจกรรมควรเพิ่มเติมรายละเอียดในขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง โดยอาจมีเกมหรือภารกิจที่ทำให้นักเรียนมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเพื่อเกิดความรู้สึกว่าสามารถทำได้และเกิดความภูมิใจในตนเอง

ในขณะที่เด็กหญิง N จากบันทึกการสังเกตพฤติกรรมในช่วงแรกของการทำกิจกรรมศูนย์การประเมิน พบว่ามีลักษณะของการเป็นผู้นำ ดูแลเพื่อนในกลุ่มเป็นอย่างดี โดยแตกต่างจากเด็กชาย A ในส่วนที่เด็กหญิง N ได้รับการยอมรับและเกรงใจจากเพื่อนในกลุ่มมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามจากการประเมินในช่วงหลังพบว่า เด็กหญิง N อยากเอาชนะมากขึ้น จึงแสดงท่าทางเจ้ากี้เจ้าการ พยายามควบคุมและดูแลเพื่อนในกลุ่มมากจนเกินไป โดยไม่ได้สังเกตหรือสนใจความเห็นหรือความต้องการ

ของเพื่อน ทำให้เพื่อนเริ่มรู้สึกไม่พอใจ มีท่าทีเบื่อหน่าย ต่อต้านและเริ่มแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับเด็กหญิง N มากขึ้น ส่งผลให้บรรยากาศของกลุ่มดูอึดอัดและไม่ดำเนินไปด้วยดีเหมือนกับช่วงแรก

ตัวอย่างพฤติกรรมของเด็กหญิง N จากการบันทึกการสังเกตพฤติกรรม

ในช่วงแรกของการทำกิจกรรมศูนย์การประเมิน พบว่ามีเด็กหญิง N ลักษณะของผู้ผู้นำ พยายามจัดการและดูแลเพื่อนในกลุ่มเป็นอย่างดี เพื่อนในกลุ่มค่อนข้างเกรงใจและมักจะทำตามที่ได้เด็กหญิง N บอกให้ทำเสมอ แต่เมื่อถึงเวลาเปลี่ยนกลุ่ม เด็กหญิง N จะเสนอตนเองเป็นหัวหน้าในทุก ๆ ครั้ง หากมีเพื่อนในกลุ่มพยายามยกมือขอเป็นหัวหน้าบ้าง เด็กหญิง N ก็จะกดมือเพื่อนลง ไม่ยอมให้เพื่อนได้เป็นหัวหน้า นอกจากนี้ในบางเกมที่ควรจะมีการแบ่งหน้าที่และช่วยกันทำชิ้นงาน กลับพบว่านักเรียนหญิง N ไม่ได้มีการแบ่งงานให้เพื่อน แต่เริ่มยึดงานไปทำเองเป็นหลัก ปฏิเสธการช่วยเหลือจากเพื่อนในกลุ่ม ทั้งที่ทุกคนควรจะได้ช่วยกันทำงาน ส่งผลให้บรรยากาศของกลุ่มดูอึดอัดและไม่ดำเนินไปด้วยดีเหมือนช่วงแรก ขณะเดียวกันเพื่อนในกลุ่มเริ่มแสดงความรู้สึกไม่พอใจ แสดงท่าทีเบื่อหน่าย และเริ่มแสดงความคิดเห็นในเชิงลบกับเด็กหญิง N มากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น

“N จะเอาไปทำคนเดียว”

“ยุ่งตลอดเลย”

“ไม่แบ่งให้ทำบ้างเลย”

บันทึกการสังเกตระหว่างประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (มกราคม 2565)

พฤติกรรมของเด็กหญิง N มีลักษณะที่เป็นปัญหาคืออยากเป็นผู้นำ เชื้อมั่นในตนเองสูงว่าทำได้ดีที่สุด แต่ไม่ได้สนใจหรือตระหนักถึงความรู้สึกของผู้อื่นเท่าที่ควร และไม่ได้เป็นผู้ตามที่ดี ซึ่งพฤติกรรมลักษณะนี้เรียกว่า “ภาวะหลงตัวเอง” (Narcissism) จากงานวิจัยของ (Brummelman et al., 2021) ที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของภาวะหลงตัวเองกับการเป็นผู้นำในเด็ก พบว่า เด็กที่มีระดับความหลงตัวเองค่อนข้างสูงมักจะได้เป็นผู้นำ แม้ว่าเมื่อเข้าไปทำงานกับกลุ่มแล้ว อาจจะได้ไม่เป็นผู้นำที่ดีมากก็ตาม โดยจากทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน กล่าวว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กอายุระหว่าง 6-12 ปี อยู่ในขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ – ความรู้สึกด้อย (Industry vs Inferiority) ซึ่งเป็นวัยที่มีความต้องการที่ต้องการที่จะทำอะไรอยู่เสมอไม่เคยว่าง เด็กวัยนี้มักจะภูมิใจว่าทำอะไรได้ ผู้ใหญ่จะต้องพยายามช่วยให้เด็กได้รับผลสัมฤทธิ์ ให้เขารู้ว่ามีความสามารถ (Erikson อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2565) ทั้งนี้ในควรส่งเสริมเด็กในลักษณะนี้ให้เกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัย

ของ León-Jiménez et al. (2020) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและมิตรภาพในเด็กโดยใช้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community :SEAs) พบว่าการส่งเสริมมิตรภาพและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่ปลอดภัย เอื้อต่อการสนับสนุนและการแบ่งปันซึ่งกันและกัน รวมถึงช่วยลดพฤติกรรมรุนแรงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้อีกด้วย ดังนั้นในการปรับปรุงกิจกรรมควรมีการเพิ่มเติมรายละเอียดในขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง มีการสลับบทบาทตัวละคร เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจมุมมองของเพื่อนมากขึ้น

2.3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างสัมพันธภาพจำแนกตามกลุ่มลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน 3 ประเภท ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมฯ พบว่า *กลุ่มนักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย* มีคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพ หลังการใช้ชุดกิจกรรมนักเรียนมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพสูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่นักเรียนอีก 2 กลุ่ม คือ *กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์* และ *กลุ่มนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ* มีคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพ หลังการใช้ชุดกิจกรรมนักเรียนมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพสูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม แต่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การพิจารณาถึงสาเหตุที่กลุ่มนักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย มีทักษะการสร้างสัมพันธภาพสูงขึ้น เนื่องมาจากชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น มีรูปแบบที่ช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินสัมพันธภาพกับเพื่อนใหม่ และเพื่อนที่ไม่สนิท เกิดกระบวนการทำงานร่วมกัน มีการระดมความคิด มีการแบ่งงานและหน้าที่ โดยอาจกล่าวได้ว่าบรรยากาศในการร่วมกิจกรรมช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกล้าแสดงออก เกิดความมั่นใจ เปิดโอกาสให้กลุ่มนักเรียนที่ค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อายได้มีพื้นที่ในการแสดงออกมากขึ้น กล้าที่จะเข้าหาเพื่อนใหม่หรือเพื่อนที่ไม่สนิทมากขึ้น ซึ่งอาจแตกต่างจากทำกิจกรรมหรือการเรียนในห้องเรียนปกติ ที่อาจไม่ได้มีพื้นที่ จังหวะ หรือโอกาสให้นักเรียนกลุ่มนี้ได้แสดงความคิดเห็นมากนัก

ในขณะเดียวกัน กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ และ กลุ่มนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ มีคะแนนทักษะการสร้างสัมพันธภาพ หลังการใช้ชุดกิจกรรมนักเรียนมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพ สูงขึ้นจากก่อนการใช้ชุดกิจกรรม แต่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติ อาจกล่าวได้ว่านักเรียนทั้ง 2 กลุ่มนี้มีพื้นฐานเกี่ยวกับความมั่นใจในตนเองสูงอยู่แล้ว ทำให้กล้าที่จะเข้าหาผู้อื่นอยู่เป็น

ทุนเดิม แต่สำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ อาจยังขาดความเข้าใจในเรื่องของการแสดงออกทางอารมณ์ การใช้วาจาสื่อสารกับเพื่อนที่อาจยังไม่ได้ถูกกลั่นกรองว่าควรพูดหรือไม่ควรพูด ในขณะที่กลุ่มนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ ส่วนใหญ่มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และรู้ที่จะรักษาความสัมพันธ์ แต่บางขณะอาจยังไม่ได้เข้าใจความแตกต่างระหว่างเพื่อนกับตนเองมากนัก ดังนั้นเพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพไปในทางจึงควรปรับเปลี่ยนให้กิจกรรมมีเนื้อหาสาระในเรื่องของการเข้าใจความรู้สึกทั้งของตนเองและผู้อื่นเพิ่มเติม สำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ และกลุ่มนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ

2.4 ผลการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพระยะระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผลการเปลี่ยนแปลงที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมที่สะท้อนทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียน ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ทั้งหมด 8 กิจกรรมนี้ นักเรียนมีการปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นตามลำดับ รวมถึงแสดงความคิดเห็นอย่างเข้าใจในความแตกต่างของตนเอง และเพื่อนมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 จากบันทึกการสังเกตระหว่างทำกิจกรรมที่ 3

นักเรียนฟังนิทานและแสดงละครสร้างสรรค์ เรื่อง “วันเยี่ยมไข้ เอมอส แมคกี” โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ระหว่างที่นักเรียนเข้ากลุ่มซึ่งอยู่ในชั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงละครสร้างสรรค์ แต่ละกลุ่มมีการวางแผนการแสดงและแบ่งบทตัวละครที่จะแสดง โดยในเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ตัวละครเริ่มหลากหลายมากขึ้น ได้แก่ คุณเอมอส (คนดูแลสวนสัตว์) เต่า นกฮูก นกเพนกวิน แรด ช้าง โดยพบว่าแต่ละกลุ่มจะมีวิธีการในการแบ่งบทลักษณะคล้ายกันคือ นักเรียนพูดคุยตกลงกันกับเพื่อนว่าใครอยากแสดงเป็นอะไร และหากมีปัญหาเกิดขึ้นในกลุ่ม เช่น มีเพื่อนอยากแสดงเป็นตัวละครเดียวกัน มักจะมีคนกลางที่ช่วยไกล่เกลี่ย ด้วยการใช้วิธีเป่ายางลบ ซึ่งพบว่ามีการฉันทานสนใจในกลุ่มที่ 1 เกิดขึ้นในช่วงที่กำลังได้สรุปบทตัวละครที่จะแสดงกันในกลุ่ม ปรากฏว่า เด็กหญิง M และเด็กหญิง P อยากแสดงเป็นเต่าเหมือนกัน เด็กหญิง P จึงบอกว่า “จั่นเป่ายางลบกัน” แต่เด็กหญิง M เป่ายางลบแพ้ แต่อย่างไรก็ตาม เด็กหญิง M ที่ปกติจะค่อนข้างเก็บตัว และขี้อาย ใช้ความพยายามอีกครั้ง ในการบอกและขอกับเด็กหญิง P ว่า “ขอเป็นเต่าได้ไหม” เด็กหญิง P จึงยอมแลกบทในตอนท้าย

ในขณะที่กลุ่มที่ 2 ก็เกิดกรณีระหว่างเลือกตัวละครเช่นกัน เนื่องจากในกลุ่มนี้มีนักเรียน 7 คน แต่ตัวละครมี 6 ตัว ทำให้นักเรียนต้องแก้ปัญหาในการเพิ่มบทเล็กน้อย โดยในกลุ่มนี้นักเรียนบางส่วนจะ

รู้จักและค่อนข้างสนิทกันอยู่แล้ว ทำให้นั่งจับคู่คุยกันเองมากกว่าคุยด้วยกันทั้งกลุ่ม เมื่อครูเข้าไปสอบถามว่าใครแสดงเป็นอะไร ปรากฏว่าเด็กหญิง E ตอบว่า “หนูจะเล่นเป็นเต่าค่ะ และก็เป็นช่างค่ะ และก็เพนกวินด้วยค่ะ” จนเพื่อนสนิทอย่างเด็กหญิง C ต้องถามว่า “แล้วสรุปเธอจะเล่นเป็นอะไร” ทำให้เพื่อนในกลุ่มรู้ปัญหาว่ายังต้องพูดคุยร่วมกันทั้งกลุ่ม เพื่อสรุปบทบาทกันใหม่อีกครั้ง

จากบันทึกการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมที่ 3 (มกราคม 2565)

จากตัวอย่างที่ 1 แสดงให้เห็นว่า หลังจากผ่านมา 2 กิจกรรม นักเรียนเริ่มปรับตัวและเข้าใจรูปแบบของกิจกรรมมากขึ้นในกิจกรรมที่ 3 ทำให้นักเรียนมีสมาธิและกระตือรือร้นมากขึ้นในการทำกิจกรรม โดยพบว่านักเรียนเกิดทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพในด้านการสื่อสาร ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ และด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม แสดงให้เห็นจากบทสนทนาของเด็กหญิง P และเด็กหญิง M มีความพยายามในการบอกความต้องการของตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาใจซึ่งกันและกันไว้ เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกลำบากใจ ในขณะที่ยังคงรักการสื่อสารที่ดีมากพอ ทำให้เพื่อนยังคงสับสนกับบทที่จะแสดง จึงเกิดการแก้ปัญหาด้วยการพูดคุยและวางแผนกันใหม่อีกครั้ง

ตัวอย่างที่ 2 จากบันทึกการสังเกตระหว่างทำกิจกรรมที่ 5

นักเรียนฟังนิทานและแสดงละครสร้างสรรค์ เรื่อง “เต่าสองตัวกับหมีพวกหนึ่งใบ” ในกิจกรรมนี้นักเรียนได้แสดงเป็นคู่ เนื่องจากมีตัวละครเป็นเต่าทั้ง 2 ตัว โดยครูให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนที่ไม่ค่อยสนิทกัน โดยในระหว่างขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง พบว่านักเรียนที่ไม่สนิทหรือไม่คุ้นเคยกันช่วงแรกจะมีพฤติกรรมนั่งนิ่ง ๆ และมองไปทางอื่น แต่ถ้าเพื่อนที่คุ้นเคยกันก่อนก็จะเริ่มมีการโต้ตอบสนทนาบ้าง ในขณะที่นักเรียนที่มีปัญหาด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ เช่น เด็กหญิง C จะแสดงสีหน้าไม่พอใจอย่างเห็นได้ชัดที่ต้องถูกจับแยกจากเด็กหญิง E ที่เป็นเพื่อนสนิท แต่หลังจากจับคู่ใหม่ เด็กหญิง C ก็สามารถปรับตัวและอยู่กับเพื่อนใหม่ได้ แม้ว่าอาจทำตัวไม่ถูกในช่วงแรก แต่สามารถพูดคุยกับเพื่อนที่เป็นคู่ได้ดีขึ้นในภายหลัง และเมื่อแบ่งบทเรียบร้อยแล้ว ในขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนออกมาแสดงพร้อมกันครั้งละ 3 คู่ เล่นแบบคู่ขนานกันไป พบว่านักเรียนที่มีลักษณะค่อนข้างเก็บตัวหรือขี้อาย เช่น เด็กหญิง M กล้าแสดงออกมากขึ้น โดยช่วงแสดงพูดเสียงดังมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และแสดงแบบด้นสดได้มากขึ้น

จากบันทึกการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม (กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถปรับตัวและเรียนรู้ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่เพิ่งรู้จักและยังไม่สนิท โดยสะท้อนผ่านพฤติกรรมในช่วงแรกที่ยังคงสับสนและไม่มั่นใจ แต่เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต้องทำงานคู่กันกับเพื่อนใหม่ ทำให้เรียนรู้ในการปรับตัว เข้าหา และพูดคุยกัน เพื่อวางแผนการแสดงละครสร้างสรรค์ร่วมกัน ซึ่งพบว่าเมื่อนักเรียนต่างต้องช่วยเหลือและพึ่งพากันและกัน ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่เกิดความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น เห็นได้จากความตั้งใจของทุกคู่ระหว่างการแสดงละคร

ตัวอย่างที่ 3 จากบันทึกการสังเกตระหว่างทำกิจกรรมที่ 6

นักเรียนฟงนิทานและแสดงละครสร้างสรรค์ เรื่อง “วิธีเป็นสิงโต” พบว่าในช่วงระหว่างขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงละครสร้างสรรค์ พบว่ากลุ่มที่ 1 มีปัญหาในระหว่างกำลังแบ่งบทบาทละคร เพราะในกลุ่มได้ตกลงกันเรียบร้อยแล้วใครจะแสดงเป็นอะไร แต่เด็กหญิง C ยังไม่ยอมเพราะอยากแสดงเป็นสิงโตใจดี ทั้งที่เป่ายิงอุบแพ่ เด็กหญิง Z ก็ไม่ยอมเช่นกันเพราะเห็นว่าผลเป็นไปอย่างยุติธรรมแล้ว ทั้งคู่ถกเถียงกันว่าต่างอยากแสดงเป็นสิงโตใจดีเหมือนกัน เพื่อนในกลุ่มพยายามช่วยพูดและอธิบายให้เด็กหญิง C เช่นกัน โดยมีเด็กหญิง P ช่วยเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย โดยตกลงว่าให้เป่ายิงอุบแพ่อีกครั้ง แต่ไม่เป็นผล เพราะถึงแม้เด็กหญิง Z จะชนะ แต่เด็กหญิง C ก็ไม่ยอมแพ่ ทำให้เกิดการเป่ายิงอุบแพ่ไปอีกหลายครั้ง จนกระทั่งเด็กหญิง P บอกว่า “หยุดดีกว่า เพราะเป่ายิงอุบแพ่ไปก็ไม่ช่วยอะไร” ครูจึงเข้าไปช่วยแก้ไขโดยใช้เหตุผลว่าให้พิจารณาว่าใครมีความมั่นใจในการเล่นบทบาทมากกว่ากัน หรือใครจำบทได้มากกว่ากัน จากนั้นให้นักเรียนในกลุ่มปรึกษาหารือ แก้ปัญหาและตกลงกันเองอีกครั้ง ซึ่งระหว่างพูดคุยเด็กหญิง C ทำท่าไม่พอใจเหมือนอยากจ้องให้เล็กน้อย แต่เมื่อได้ลองพูดคุยกับเพื่อนในกลุ่มและเด็กหญิง Z แล้ว ทำให้เด็กหญิง C เริ่มนิ่งคิด สามารถควบคุมอารมณ์และสีหน้าได้ดีขึ้น เมื่อสามารถหาข้อสรุปและตกลงกันได้แล้ว เด็กหญิง C หันมายิ้มกับครูและบอกว่า “หนูว่า...หนูอาจจะไม่เหมาะกับการเป็นสิงโตใจดีเท่ากับเด็กหญิง Z”

จากบันทึกการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม (กุมภาพันธ์ 2565)

ตัวอย่างที่ 4 จากบันทึกการสังเกตระหว่างทำกิจกรรมที่ 6

ในขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อนความคิด พบว่านักเรียนมีความเข้าใจและตระหนักเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างตนเองกับเพื่อนมากขึ้น โดยมีประเด็นการสะท้อนคิดที่น่าสนใจ เช่น

เด็กชาย A : “ต้องมีน้ำใจต่อกัน”

เด็กหญิง C : “เราไม่บังคับคนอื่น ให้เป็นไปตามที่ตนเองต้องการ”

เด็กชาย G : “ถ้าเขาบังคับเรา เราก็ไม่ต้องไปสนเขา ไปเล่นอย่างอื่นแทน”

เด็กหญิง P : “ไม่ทำร้ายคนอื่น รักเพื่อนเหมือนสิงโตใจดี ที่ไม่อยากให้สิงโตใจร้ายกินเพื่อนของเขา”

จากบันทึกการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม (กุมภาพันธ์ 2565)

ตัวอย่างที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความเปลี่ยนแปลงทางทักษะการสร้างสรรค์สภาพของในด้านการสื่อสาร ด้านการสร้างสรรค์สภาพ และด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม และด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม อย่างชัดเจนในขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง โดยพบว่าพฤติกรรมที่สะท้อนทักษะการสร้างสรรค์สภาพเกิดขึ้นด้วยสถานการณ์หรือปัญหาบางอย่างที่ส่งผลให้นักเรียนจำเป็นต้องร่วมมือแก้ไขร่วมกัน ซึ่งปรากฏดังในตัวอย่างที่ 3 ที่นักเรียนพยายามพูดคุยสื่อสารเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน เรียนรู้ในการควบคุมอารมณ์และความต้องการส่วนตัว และทำความเข้าใจเหตุผลของส่วนรวมมากขึ้น เพื่อให้งานหรือภารกิจที่ได้รับมอบหมายดำเนินไปได้ด้วยดี นอกจากนี้จากตัวอย่างที่ 4 แสดงให้เห็นว่าในนักเรียนสามารถสะท้อนคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้หลังจากการฟังและแสดงละครสร้างสรรค์จากนิทานที่ได้ฟังไป แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวโดยสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตนเองได้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากรายละเอียดข้างต้นพบว่า พฤติกรรมที่สะท้อนทักษะการสร้างสรรค์สภาพของนักเรียนปรากฏอยู่ในระหว่างทำกิจกรรมในขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงละคร ขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์และการคิด วิธีการพูดคุยอย่างประนีประนอมไกล่เกลี่ยเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน รวมไปถึงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและการกล้าแสดงออก อีกทั้งยังปรากฏพฤติกรรมที่สะท้อนทักษะการสร้างสรรค์สภาพของนักเรียนใน ขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อนความคิด นักเรียนมีโอกาสดำเนินการสะท้อนคิดผ่านประมวลความคิดจากเรื่องราวของนิทานที่ได้ฟังและจากการแสดงละครสร้างสรรค์ ซึ่งสื่อถึงความเข้าใจในการสร้างสรรค์สภาพมากขึ้น สอดคล้องกับหนึ่งในหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือของจอห์นสัน และจอห์นสัน ที่ระบุว่าการเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยการหันหน้าเข้าหากัน มีปฏิสัมพันธ์กัน (face to face interaction) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลและการเรียนรู้ต่าง ๆ (Johnson & Johnson, 1974 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2560) สามารถสรุปได้ว่า การใช้ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะการสร้างสรรค์สภาพเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

2.5 ผลการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพจากการสังเกตตามสภาพจริง ผู้วิจัยได้วางแผนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการสังเกตนักเรียนตามสภาพจริงในช่วงเวลาต่าง ๆ นอกเหนือจากช่วงระหว่างทำกิจกรรม เช่น ช่วงพักกลางวัน และก่อนกลับบ้าน เพื่อศึกษาและสังเกตผลการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่สะท้อนทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนตามสภาพจริงเพิ่มเติม แต่เนื่องจากปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตรายละเอียดพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างชัดเจน ด้วยมาตรการป้องกันและควบคุมโรคของโรงเรียน เช่น การเว้นระยะห่างทางสังคม ทำให้นักเรียนต้องงดการเล่นกลางแจ้ง งดการพูดคุยระยะใกล้ เข้าแถวแบบเว้นระยะห่าง เพื่อลดการสัมผัส รวมถึงการจัดโต๊ะที่นั่งรับประทานอาหารจากการที่นักเรียนเคยนั่งรวมกันเป็นกลุ่ม จำเป็นต้องเปลี่ยนให้นั่งแยกกัน และมีที่กั้นไสระหว่างโต๊ะ จึงส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์น้อยกว่าปกติ อย่างไรก็ตามจากการสังเกตพบว่า นักเรียนยังคงมีปฏิสัมพันธ์และพฤติกรรมในด้านการสื่อสารและด้านการสร้างสัมพันธภาพปรากฏให้เห็น ดังตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1 ช่วงพักกลางวัน

ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมการมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระหว่างเตรียมตัวเข้าแถวเพื่อไปโรงอาหาร ตั้งแต่ นักเรียนเข้าแถวจากห้องเรียน แวะล้างมือ และเข้าสู่โรงอาหาร ด้วยมาตรการทำให้นักเรียนจำเป็นต้องเดินอยู่ในระเบียบแถวเพื่อเว้นระยะห่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

“เด็กชาย T โบกมือทักทายเพื่อนต่างห้องในทุก ๆ ครั้งที่มีโอกาส รวมถึงพูดคุยกับเพื่อนเสมอ”

“นักเรียนยิ้มให้กับเพื่อนที่ทำกิจกรรมด้วยกันเวลาที่เดินผ่าน”

“จะเห็นว่าเด็กหญิง M จะมีเพื่อนคอยดูแลอยู่ข้าง ๆ เสมอ”

“นักเรียนที่มีพฤติกรรมนิ่งเฉย จะนิ่งเฉยยิ่งขึ้น เมื่อถูกนั่งแยกจากเพื่อน”

“นักเรียนที่มีเพื่อนสนิทจะมีการทักทายเพื่อนของตัวเอง”

“นักเรียนที่มีเพื่อนสนิทในห้องเดียวกัน มักจะเดินคู่กัน ช่วงเวลาพักและตอนเข้าแถว”

จากบันทึกการสังเกตตามสภาพจริง (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2565)

ตัวอย่างที่ 2 ช่วงก่อนกลับบ้าน

“เมื่อเพื่อนห้องเดียวกันทำของหล่น ก็จะช่วยหยิบของให้เพื่อน”

“เด็กหญิง N จะคอยช่วยดูแลเพื่อนระหว่างจัดแถวเสมอ”

“เด็กชาย H ที่ปกติระหว่างทำกิจกรรมจะค่อนข้างนิ่งเฉย แต่เมื่ออยู่ที่ห้องเรียนปกติมักจะแก่ง
แหย่เด็กชาย G ตอนเวลาเข้าแถวเตรียมตัวกลับบ้าน”

จากบันทึกการสังเกตตามสภาพจริง (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2565)

แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) และปัจจัยด้านมาตรการป้องกันโรค อาจส่งผลต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนอยู่ไม่น้อย แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการออกแบบการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center) ไว้ ทำให้มีโอกาสในการกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะการสร้างสัมพันธภาพ แม้มีข้อจำกัดด้วยสถานการณ์ แต่ผู้วิจัยก็ยังสามารถดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนได้ตามที่กำหนด ในอีกมุมหนึ่ง จากสถานการณ์นี้ทำให้ผู้วิจัยเกิดความคิดในการพัฒนาต่อยอดชุดกิจกรรมว่าสามารถต่อยอดชุดไปในทิศทางใดได้บ้าง ซึ่งในแง่ของการนำไปใช้ ถ้าเกิดสถานการณ์เช่นนี้ อาจต้องมีการจัดกลุ่มนักเรียนให้เป็นกลุ่มเล็ก โดยกำหนดกลุ่มของนักเรียนคละตามลักษณะพฤติกรรมไว้ตั้งแต่แรก และไม่เปลี่ยนกลุ่มระหว่างการทำกิจกรรม เพื่อความปลอดภัยสำหรับนักเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกัน และจำกัดวงของโอกาสการเกิดโรคให้แคบลง และในแง่ของการพัฒนาชุดกิจกรรม หากมีโอกาสอาจพัฒนาต่อยอดให้สามารถใช้ในการจัดกิจกรรมรูปแบบออนไลน์ได้ โดยอาจมีการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ร่วมกัน ในรูปแบบของแอปพลิเคชัน หรือ หนังสือโต้ตอบได้ (Interactive Book) ประกอบกิจกรรมการเล่นิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ หรือพัฒนาแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพเพื่อให้สามารถใช้ประเมินร่วมกับการจัดกิจกรรมแบบออนไลน์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำชุดกิจกรรมไปใช้

1.1 ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนที่มีรายละเอียดค่อนข้างมาก ครูหรือผู้ที่สนใจนำชุดกิจกรรมไปใช้ควรทำความเข้าใจและเตรียมความพร้อมเพื่อให้ดำเนินกิจกรรมเป็นไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ เช่น การทบทวนลำดับขั้นตอน การซ่อมเล่านิทานประกอบกับอุปกรณ์ที่จะใช้ การเตรียมคำถามในการนำเสนอ เป็นต้น

1.2 ในการจัดกิจกรรม ท่าทีและบทบาทของผู้สอนมีผลต่อการเกิดของพฤติกรรมของนักเรียนอย่างมาก โดยเฉพาะในระหว่างที่นักเรียนต้องทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม หากผู้สอนควบคุมดูแลการทำงานของนักเรียนมากเกินไป อาจทำให้นักเรียนไม่กล้าที่จะแสดงพฤติกรรมหรือบุคลิกที่แท้จริงให้เห็น ด้วยเหตุนี้ผู้สอนจึงมีหน้าที่หลักเป็นผู้สังเกตการณ์ คอยอำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ เมื่อนักเรียนพบปัญหาในกลุ่ม ผู้สอนควรให้คำแนะนำที่ทำให้นักเรียนต้องช่วยกันคิดและแก้ปัญหาร่วมกัน ที่สำคัญผู้สอนมีบทบาทเป็นตัวกลางช่วยเชื่อมโยงเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าหากันได้อย่างละมุนละม่อม โดยอาจเป็นผู้เปิดประเด็นสนทนาให้กับนักเรียนในช่วงเริ่มต้นของกิจกรรม

1.3 ในการจัดกลุ่ม ผู้สอนสามารถกำหนดบุคลิกลักษณะของเด็กที่ต้องการให้อยู่กลุ่มเดียวกันได้ โดยเตรียมแบ่งกลุ่มนักเรียนไว้ก่อน เพื่อให้เด็กในกลุ่มมีลักษณะบุคลิกที่หลากหลายและแตกต่างกันได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน แต่เมื่อต้องประกาศรายชื่อเข้ากลุ่ม ครูควรใช้วิธีเสมือนกำลังจับฉลากเพื่อสุ่มรายชื่อนักเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่าได้ถูกบังคับหรือจัดกระทำโดยผู้สอน ทำให้เกิดการยอมรับผลของการจัดกลุ่มได้ดีกว่า

1.4 ในการนำชุดกิจกรรมไปใช้ เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของทักษะการสร้างสัมพันธภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ควรใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมากกว่า 12 ชั่วโมง ซึ่งจะช่วยให้ประสิทธิภาพในการส่งเสริมให้เกิดทักษะการสร้างสัมพันธภาพได้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมในตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสร้างสัมพันธภาพเพิ่มเติม เช่น การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) การมีภาวะผู้นำ (Leadership) เพื่อวิเคราะห์ขยายผลไปสู่ปัจจัยสนับสนุนและนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมเพิ่มเติม

2.2 ควรศึกษาจำแนกประเภทนักเรียนตามกลุ่ม เพื่อออกแบบกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับละครสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับลักษณะของเด็กที่แตกต่างกัน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวทางในการออกแบบกิจกรรมที่มุ่งเน้นองค์ประกอบต่าง ๆ ให้ครบถ้วนเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจนำไปต่อยอดสู่การส่งเสริมทักษะสังคมได้

2.3 ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมินมากกว่าก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม (Pre-test and Post-test) โดยอาจมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในช่วงระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม เช่น เก็บหลังเข้าร่วมกิจกรรมไปแล้ว 2 หรือ 4 กิจกรรม เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในแต่ละระยะที่ชัดเจนมากขึ้น

2.4 ในการทำวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินให้สามารถใช้ร่วมกับการประเมินทักษะทางสังคม ซึ่งจะต้องมีรายละเอียดและคุณลักษณะเพิ่มเติมที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับ และอาจพัฒนาเครื่องมือเพื่อสามารถใช้ประเมินร่วมกับการจัดกิจกรรมแบบออนไลน์ได้

2.5 ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ในรูปแบบของแอปพลิเคชัน หรือ หนังสือโต้ตอบได้ (Interactive Book) ประกอบกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์ให้สามารถจัดกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ได้ เพื่อเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระ และไม่จำกัดพื้นที่การเรียนรู้ต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมสุขภาพจิต. (2562). กรมสุขภาพจิต ห่วงวัยรุ่นเยาวชนไทยมีภาวะซึมเศร้า แนะนำครอบครัวรับฟังอย่างเข้าใจ. <https://www.dmh.go.th/news-dmh/>
- กรมสุขภาพจิต. (2564). กรมสุขภาพจิตและยูนิเซฟแสดงความห่วงใยต่อสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนในประเทศไทยจากผลกระทบของวิกฤตโควิด-19 เนื่องในวันสุขภาพจิตโลก. <https://pr.moph.go.th/print.php?url=pr/print/2/02/165156/>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิ่งแก้ว อรรถาภรณ์. (2519). คติชนวิทยา. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- เกริก ยุ้นพันธ์. (2539). การเล่านิทาน. (ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เกศินี ศิริสุนทรไพบูลย์. (2551). การพัฒนาโปรแกรมการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถทางสังคมในห้องเรียนของเด็กวัยอนุบาล. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จริยาภรณ์ สุกุลพราหมณ์. (2557). การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และแนวคิดประสบการณ์ที่นำไปสู่ศักยภาพการเรียนรู้สูงสุดเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับเด็กปฐมวัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภรณ์ แจ่มใส. (2558). ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่านิทานในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉวีวรรณ กีนาวงศ์. (2533). การศึกษาเด็ก. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ถวัลย์ ชัยนเรศ. (2558). ผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรมที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก: การศึกษานำร่อง [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นิศารัตน์ อิศระมนโรส. (2552). ผลของการใช้กิจกรรมการเล่านิทานแบบไม่จบเรื่องที่มีต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กวัยอนุบาล [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพพิมพ์ สุขพลี. (2550). ผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามแนวรูปแบบ ทิมเกม ทัวนาเม้นที่มีต่อการพัฒนาความรู้เรื่องการสื่อสารเพื่อรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีดา ปัญญาจันทร์ และ ชีวัน วิสาสะ. (2544). เล่านิทานอย่างไรให้สนุก. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อนเด็ก.
- ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์. (2547). ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- พวา พันธุ์เมฆา. (2528). ห้องสมุดโรงเรียน ทฤษฎีและปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.
- ไพพรรณ อินทนิล. (2534). เทคนิคการเล่านิทาน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2526). ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2562). การกลั่นแกล้ง (Bullying) ความรุนแรงในสังคม. <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th>
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2555). แนวการปฏิบัติที่เหมาะสมตามพัฒนาการ (Developmentally Appropriate Practice) ในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น: จากกรอบแนวคิดทฤษฎีสู่หลักการปฏิบัติที่เหมาะสม. วารสารครุศาสตร์, 39(2), 120 - 129.
- รังสิริศม์ วงศ์อุปราช และ ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. (2561). แนวทางการจัดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 19(1), 160-173.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรรณิ ศิริสุนทร. (2532). การเล่านิทาน. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- วัลภา สติรพันธุ์. (2558). ผลของการใช้ละครเชิงสังคมที่มีต่อการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของเด็กอนุบาล [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิไล มาศจรัส. (2551). *เทคนิคการเขียน การเล่านิทานสำหรับเด็ก*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ธารอักษร.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศุภจิตา เทียนงาม. (2560). รายงานการวิจัย การพัฒนาพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในการเข้าแถวของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 ขวบ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดโพธาราม โดยใช้กิจกรรมนิทาน. <https://wbscport.dusit.ac.th/artefact/file/download.php?file=206995&view=1490>
89

สัณห์พัฒน์ อรุณธาริ. (2542). นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย. ภูเก็ต : โปรแกรมวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏภูเก็ต.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *กรอบสมรรถนะหลักผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.๑-๓)*. กรุงเทพฯ: กลุ่มมาตรฐานการศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. (2543). *ชุดกิจกรรมแบบ 4MAT กับการพัฒนาศักยภาพนักเรียน*. กรุงเทพฯ: วิชาการศึกษาศาสตร์.

สุพิน บุญชูวงศ์. (2538). *หลักการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2565). *จิตวิทยาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. (2552). 19 *วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

Anderson, K. L. (2013). *Social Skills Checklist (Pre-K/Elementary)*.

<https://successforkidswithhearingloss.com/wp-content/uploads/2011/08/SOCIAL-SKILLS-CHECKLIST-PreK+Elementary.pdf>

Azlina.S, S., Ahmad, M., & Abdullah, Z. (2021). Creative Drama As A Teaching Tool in The Classroom. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 11.

Brummelman, E., Nevicka, B., & O'Brien, J. M. (2021). Narcissism and Leadership in Children. *Psychological Science*, 32(3), 354-363.

- Coie, J. D. (2004). The impact of negative social experiences on the development of antisocial behavior. *American Psychological Association*.
- Coie, J. D., & Cillessen, A. H. N. (1993). Peer Rejection: Origins and Effects on Children's Development [Article]. *Current Directions in Psychological Science*, 2(3), 89-92.
- Collaborative for Academic Social and Emotional Learning: CASEL. (2017). *Sample Teaching Activities to Support Core Competencies of Social and Emotional Learning*. <https://casel.org/sample-teaching-activities-to-support-core-competencies/>
- Collaborative for Academic Social and Emotional Learning: CASEL. (2019). *What is SEL?*. Chicago, IL: Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning. <https://www.casel.org>
- Collins, R., & Cooper, P. J. (1997). *The power of story: Teaching through storytelling* (2nd ed.). Scottsdale, AZ: Gorsuch Scarisbrick.
- Crosby, J. W. (2011). Test Review: F. M. Gresham & S. N. Elliott Social Skills Improvement System Rating Scales. Minneapolis, MN: NCS Pearson, 2008. 29(3), 292-296.
- Daemi M. and Farnia, M. A. (2013). The Effect of the Storytelling on Social Skills of Female Preschools' Students of Educational District (1) in Tabriz. *Journal of Basic and Applied Scientific Research*, 3(1), 197-203.
- Dodge, K. A., Lansford, J. E., Burks, V. S., Bates, J. E., Pettit, G. S., Fontaine, R., & Price, J. M. (2003). Peer rejection and social information-processing factors in the development of aggressive behavior problems in children. *Child development*, 74(2), 374-393.
- Dowling, M. (2000). *Young Children's Personal, Social and Emotional Development*. Paul Chapman.
- Gestwicki, C. (2014). *Developmentally Appropriate Practice: Curriculum and Development in Early Education* (5th edition ed.). Wardworth.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence*. Bantam books.
- Gordon, A. M., & Browne, K. W. (2014). *Beginnings and Beyond: Foundations in Early Childhood Education*. Wadsworth.

- Guerra, V. S., Asher, S. R., & DeRosier, M. E. (2004). Effect of Children's Perceived Rejection on Physical Aggression. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32(5), 551-563.
- Haynie, D. L., Nansel, T., Eitel, P., Crump, A. D., Saylor, K., Yu, K., & Simons-Morton, B. (2001). Bullies, Victims, and Bully/Victims::Distinct Groups of At-Risk Youth. 21(1), 29-49.
- Hening, R. B., & Stillwell, L. (1981). *Creative drama for the classroom teacher* (2nd ed.). Prentice-Hall.
- Hubbard, J. A. (2001). Emotion expression processes in children's peer interaction: The role of peer rejection, aggression, and gender. *Child development*, 72(5), 1426-1438.
- Indiana University Northwest. (2020). *Assessment Center*.
<https://www.iun.edu/assessment-center/methodology/index.htm>
- International Taskforce on Assessment Center Guidelines. (2015). Guidelines and ethical considerations for assessment center operations. *Journal of Management*, 41(4), 1244-1273.
- Jiang, J., Zhang, Y., Ke, Y., Hawk, S. T., & Qiu, H. (2015). Can't buy me friendship? Peer rejection and adolescent materialism: Implicit self-esteem as a mediator. *Journal of Experimental Social Psychology*, 58, 48-55.
- Konishi, C., & Wong, T. K. Y. (2018). Relationships and School Success: From a Social-Emotional Learning Perspective. *Health and Academic Achievement*.
- Leblanc, L., Sautter, R., & Dore, D. (2006). Peer Relationship Problems. *Clinician's Handbook of Child Behavioral Assessment*, 377-399.
- León-Jiménez, S., Villarejo-Carballido, B., López de Aguilera, G., & Puigvert, L. (2020). Propelling Children's Empathy and Friendship. *Sustainability*, 12(18), 7288.
- Loukatari, P., Matsouka, O., Papadimitriou, K., Nani, S., & Grammatikopoulos, V. (2019). The Effect of a Structured Playfulness Program on Social Skills in Kindergarten Children. *International Journal of Instruction*, 12(3), 237-252.
- McCallum, R. S., & Bracken, B. A. (1993). Interpersonal relations between school children and their peers, parents, and teachers. *Educational Psychology Review*, 5(2), 155-176.

- McCaslin, N. (1990). *Creative drama in the classroom* (5th ed.). Longman.
- Ministry of Education Singapore: MOE. (2019). *Social and Emotional Learning*.
<https://www.moe.gov.sg/education-in-sg/our-programmes/social-and-emotional-learning>
- Morrison, G. S. (2009). *Early Childhood Education Today* (11 ed.). Merrill/Pearson, 2009.
- Moses, J. L., & Byham, W. C. (2013). *Applying the Assessment Center Method: Pergamon General Psychology Series* (Vol. 71). Elsevier.
- OECD. (2020). *Combatting COVID-19's Effect on Children*.
<https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/combating-covid-19-s-effect-on-children-2e1f3b2f/>
- Pancorbo Valdivia, G., Primi, R., John, O. P., Santos, D., & De Fruyt, F. (2021). Formative assessment of social-emotional skills using rubrics: a review of knowns and unknowns. *Frontiers in Education*,
- Parker, J., & Asher, S. (1987). Peer Relations and Later Personal Adjustment: Are Low-Accepted Children At Risk? *Psychological bulletin*, 102, 357-389.
- Rhode Island Department of Education: RIDE. *How can SEL skills be taught. IL: Rhode Island Department of Education*. <https://www.ride.ri.gov>.
- Rosanbalm, K. (2021). Social and Emotional Learning during COVID-19 and Beyond: Why It Matters and How to Support It. *Hunt Institute*.
- Runjić, T., Bilić Prcić, A., & Alimović, S. (2015). The relationship between social skills and behavioral problems in children with visual impairment. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 51(2), 64-76.
- Rupp, D., Hoffman, B., Bischoff, D., Byham, W., Collins, L., Gibbons, A., . . . Thornton, G. (2015). Guidelines and ethical considerations for assessment center operations. *Journal of Management*, 41.
- Santrock, J. W. (2009). *Life-Span Development* (12th ed.). McGraw-Hill Publishing Company.
- SEÇER, Z., GÜLAY, H., ÖNDER, A., & Cemile, K. (2013). The social skills and problem behaviors comparison of 6-year children who go to state and private preschool education institution. *International Online Journal of Primary Education*, 2(1), 1-13.

- Side, R. (1969). Creative Drama. *Elementary English*, 46(4), 431-435.
- Smith, P. K., Cowie, H., & Blades, M. (2011). *Understanding Children's Development*. Wiley.
- Stevens, V., De Bourdeaudhuij, I., & Van Oost, P. (2002). Relationship of the family environment to children's involvement in bully/victim problems at school. *Journal of Youth and Adolescence*, 31(6), 419-428.
- Toole, J. O., Moore, T., & Stinson, M. (2009). *Drama and curriculum : a giant at the door*. Springer.
- U.S. Office of Personnel Management. (2021). *Assessment Centers*.
<https://www.opm.gov/policy-data-oversight/assessment-and-selection/other-assessment-methods/assessment-centers/>
- UNESCO, & International Association for the Evaluation of Educational Achievement. (2022). *The impact of the COVID-19 pandemic on education: international evidence from the Responses to Educational Disruption Survey (REDS)*.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380398>
- UNICEF. (2021). *COVID-19 pandemic continues to drive poor mental health among children and young people*. <https://www.unicef.org/thailand/press-releases/covid-19-pandemic-continues-drive-poor-mental-health-among-children-and-young-people>
- Viola, T. W., & Nunes, M. L. (2022). Social and environmental effects of the COVID-19 pandemic on children [10.1016/j.jpeds.2021.08.003]. *Jornal de Pediatria (English Edition)*, 98, S4-S12.
- Ward, W. (1960). Creative Drama: Drama with and for Children--Children's Theater. Bulletin, 1960, No. 30. OE-33007. *Office of Education, US Department of Health, Education, Welfare*.
- Winter, B. (1995). Assessment centres: keeping up with and getting ahead of changing organizations. *Journal of European Industrial Training*.
- Wolke, D., Woods, S., Bloomfield, L., & Karstadt, L. (2000). The Association between Direct and Relational Bullying and Behaviour Problems among Primary School Children. *Journal of child psychology and psychiatry, and allied disciplines*, 41, 989-1002.

- World Health Organization: WHO. (2003). *Skills for health: Skills-based health education including life skills: An important component of a child-friendly/health-promoting school.*
- Wright, A. (1995). *Storytelling with children.* Oxford University.
- Zaghloul, H. S. (2018). Using creative educational drama to enhance self-development skills for the students at university level. *International Journal of Advanced Computer Science Applications*, 9(4).
- Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C., & Walberg, H. J. E. (2004). *Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?* Teachers College Press.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงวุฒิในการตรวจเครื่องมือการวิจัย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินคัดเลือกนิทาน

รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ	สาขาวิชาการศึกษาศาสนา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์รพีพร (ณ ถาง) คงสมบูรณ์	สาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรวรรณ ลัญฉวรรณะกร	สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร.รังรอง สมมิตร	สาขาวิชาการศึกษาศาสนา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ดร.นาฎฤดี จิตรรังสรรค์	ผู้อำนวยการโรงเรียนสุจริต ผู้เชี่ยวชาญด้าน การพัฒนาทักษะและอุปนิสัยของเด็ก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2. ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจชุดกิจกรรมการเล่นิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ	สาขาวิชาการศึกษาศาสนา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์	สาขาการละคร คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รพีพร (ณ ถกลาง) คงสมบูรณ์	สาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรวรรณ วัฒนวรรณะกร	สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร.รังรอง สมมิตร	สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ดร.นาฏฤดี จิตรรังสรรค์	ผู้อำนวยการโรงเรียนสุจริต ผู้เชี่ยวชาญด้าน การพัฒนาทักษะและอุปนิสัยของเด็ก
3. ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ	
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกรณ์ หลาวทอง	สาขาการวัดและประเมินทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรวรรณ วัฒนวรรณะกร	สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร.นาฏฤดี จิตรรังสรรค์	ผู้อำนวยการโรงเรียนสุจริต ผู้เชี่ยวชาญด้าน การพัฒนาทักษะและอุปนิสัยของเด็ก

ภาคผนวก ข.

นิทานที่นำมาใช้ในชุดกิจกรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายชื่อนิทานที่จะนำมาใช้ในชุดกิจกรรม

ลำดับ ที่	ชื่อกิจกรรม	นิทานที่ใช้	เนื้อหา
1	มาเป็นเพื่อนกันเถอะ	เพื่อนใหม่ ของหนูพิน่า	การกล้าแสดงออก การทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ เป็น ต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการสื่อสาร (Communication)
2	ทายซิ ทายซิ เขาเป็นอย่างไร	กบซ่าหน้าบูด	การแสดงความรู้สึกรวมถึงที่เหมาะสมต่อตนเองและ ผู้อื่น เป็นต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการสื่อสาร (Communication)
3	ฉันดูแลเธอ เธอดูแลฉัน	วันเยี่ยมไข้ เอมอส แมคกี	มิตรภาพ ความห่วงใย ความอบอุ่น ความผูกพัน ที่มี ต่อเพื่อน ซึ่งเป็นต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการสร้าง ความสัมพันธ์ (Relationship-building)
4	ใจเขา ใจเรา	ความลับของอลัน	การไม่กลั่นแกล้งผู้อื่น การรู้จักขอโทษเมื่อทำผิด ความ จริงใจ และมิตรภาพ เป็นต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรม การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship-building)
5	คิดนะ คิดนะ ก่อนที่จะทำ	เต่าสองตัวกับ หมวกหนึ่งใบ	การคิดถึงผลของการกระทำของตนเองที่อาจส่งผล กระทบต่อคนอื่น การทำร้ายความรู้สึกผู้อื่นซึ่งเป็นต้น เรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการมีส่วนร่วมต่อสังคม (Social Engagement)
6	ฉันเป็นฉัน และเธอเป็นเธอ	วิธีเป็นสิงโต	การยอมรับในความแตกต่าง มิตรภาพ และแสดงให้เห็น ว่าเราสามารถเป็นตัวเราเองได้ และเราก็ไม่ควรไป กำหนดคนอื่นว่าเขาจะต้องเป็นไปอย่างไร ซึ่งเป็นต้น เรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการมีส่วนร่วมต่อสังคม (Social Engagement)
7	รวมพลังเราเป็นหนึ่ง เดียว	สงครามขนมหวาน	ความสามัคคี การช่วยเหลือกัน ซึ่งเป็นต้นเรื่อง เชื่อมโยงสู่กิจกรรมการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork)
8	รวมกันเราทำได้	ประกาศการ กับหิ้งห้อยตัวน้อย	ความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจ ซึ่งเป็นต้นเรื่อง เชื่อมโยงสู่กิจกรรมการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork)

ตัวอย่างจดหมายขอความอนุเคราะห์ใช้หนังสือนิทานในงานวิจัย

ที่ อว ๖๔.๖/๐๐๗๖

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กทม. ๑๐๓๓๐

๑๑ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ใช้หนังสือนิทานในงานวิจัยวิทยานิพนธ์

เรียน บรรณาธิการอำนวยการ บริษัท ประภาคาร เอ็ดดูเคชั่น จำกัด

ด้วย นางสาวกษิษา ไบโพธิ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่า นิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษา ตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาโรณี ตริวรวิญญู เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

การนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอใช้หนังสือนิทาน เรื่อง “ประภาคารกับหิ่งห้อยตัวน้อย” ของบริษัท ประภาคาร เอ็ดดูเคชั่น จำกัด มาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานวิทยานิพนธ์ ซึ่งหนังสือนิทานมีเนื้อหา สนุกสนาน ชวนติดตาม และเหมาะสมกับวัยของเด็ก ตรงตามเกณฑ์ที่นิสิตผู้วิจัยต้องการนำมาใช้ในงานวิจัย ทั้งนี้ใช้ เพื่อประโยชน์ทางการวิจัยทางการศึกษาเท่านั้น มิได้ใช้เพื่อการพาณิชย์แต่อย่างใด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ใช้หนังสือนิทาน เรื่อง “ประภาคารกับหิ่งห้อยตัวน้อย” ในการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

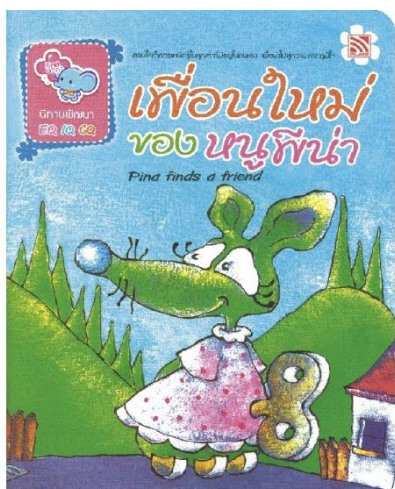
ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย เสวกงาม)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

คณะครุศาสตร์ กลุ่มภารกิจบริการการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและวิชาชีพ ฝ่ายวิชาการ
เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: ๐๙๘-๒๖๘-๙๓๘๑ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ pichabaipho@gmail.com

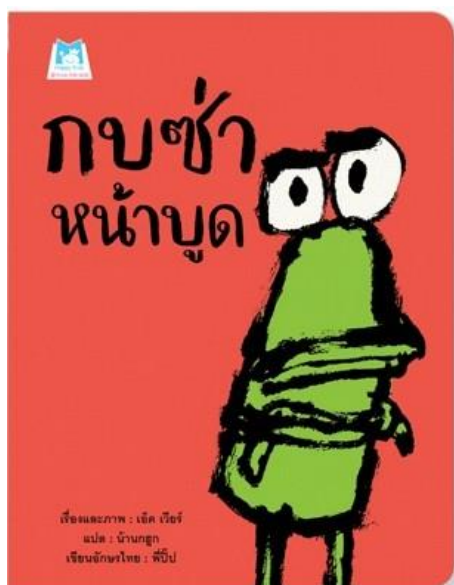
ชื่อหนังสือนิทาน:	เพื่อนใหม่ของหนูพิน่า
เรื่องและภาพ:	แอนนา พิลลอตโต
แปล:	ผศ.รพินทร ณ ถลาง
สำนักพิมพ์:	เพอแลงอิ พับลิชชิง
ประเภท:	ร้อยแก้ว
ตัวละคร:	หนูพิน่า หนูโน้ และลุงว้าว
ฉาก:	สถานีรถไฟ พุงหญ้า

เนื้อหาเกี่ยวกับ: การกล้าแสดงออก การทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่

เป็นต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการสื่อสาร (Communication)

เรื่องย่อ:

ณ สถานีรถไฟ เจ้าหนูไชลานตัวน้อยหล่นออกมาจากกระเป๋าของเด็กหญิงคนหนึ่ง เจ้าหนูไชลานไม่สามารถขยับตัวได้หากไม่มีใครมาไชลานให้ จึงรู้สึกกลัวและกังวล เธอจึงรอให้ใครมาช่วย จนกระทั่งมีหนูตัวหนึ่งปีนออกมาจากท่อระบายน้ำ และเข้ามาทักทายทำความรู้จักกับเจ้าหนูไชลาน เจ้าหนูแนะนำตัวเองว่าชื่อ “พิน่า” และถามเจ้าหนูไชลานว่าชื่ออะไร เจ้าหนูไชลานจึงตอบไปว่าเธอยังไม่มีชื่อเพราะเด็กหญิงที่เป็นเจ้าของยังไม่ได้ตั้งชื่อให้ พิน่าคิดว่าทุกคนต้องมีชื่อ และบอกว่า “ฉันเธอชื่อพิน่าดีไหม” เจ้าหนูไชลานดีใจและพยักหน้ารับชื่อนั้นทันทีพร้อมกล่าวขอบคุณ เมื่อใกล้เวลาพลบค่ำ พิน่าชวนพิน่าให้เดินไปด้วยกัน แต่พิน่านั้นเดินเองไม่ได้ เพราะเธอเป็นหนูไชลาน และเธอก็ไม่อยากจะบอกเพื่อนใหม่ของเธอเลย พิน่าจึงยืนนิ่ง ๆ ไม่พูดอะไร พิน่าไม่เข้าใจว่าพิน่าเป็นอะไร ทำไมจึงไม่เดินและไม่พูดกับเขา พิน่าจึงไปถามกับลุงว้าว ผู้ซึ่งรู้ทุกอย่างและฉลาดที่สุดในหมู่บ้าน เมื่อพิน่าเล่าเรื่องให้ลุงว้าวฟัง ลุงว้าวก็บอกว่าเป็นเพราะพิน่าเป็นหนูไชลานจึงเดินเองไม่ได้ พิน่าจึงเข้าใจและโล่งใจ เพราะตอนแรกคิดว่าพิน่าโกธเขา พิน่าขอบคุณลุงว้าวและเก็บดอกไม้ไปให้พิน่า เมื่อพิน่าเห็นพิน่ากลับมาก็ดีใจ พิน่าไชลานให้กับพิน่าแล้วชวนกันไปตลาดเพื่อซื้อเนยแข็งก้อนโต ฉลองให้กับมิตรภาพของเพื่อนใหม่ด้วยกัน

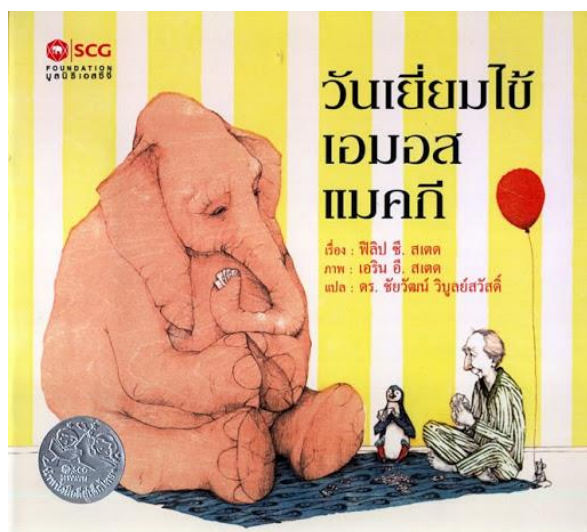
ชื่อหนังสือนิทาน:	กบซ่าหน้าบูด
เรื่องและภาพ:	เอ็ด เวียร์
แปล:	น้านกฮูก
สำนักพิมพ์:	แปลนฟอร์คิดส์
ประเภท:	ร้อยแก้ว
ตัวละคร:	กบซ่า เพื่อนกบ จระเข้
ฉาก:	บึงน้ำ

เนื้อหาเกี่ยวกับ: การแสดงความรู้สึกอารมณ์ที่เหมาะสมต่อตนเองและผู้อื่น
เป็นต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการสื่อสาร (Communication)

เรื่องย่อ:

เจ้ากบซ่าชอบทำหน้าบูด ตัวของเขาเป็นสีเขียวและขึ้นชอบสีเขียวเป็นที่สุด แต่สิ่งที่ทำให้สิ่งที่กบซ่าไม่มีความสุขนั่นก็คือสีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สีเขียว และสีที่กบซ่าไม่ชอบที่สุดก็คือสีชมพู กบซ่าชอบกระโดดเล่นไปมากับเพื่อน ๆ และชอบที่จะชนะ แต่เมื่อไรก็ตามที่กบซ่าแพ้ เมื่อนั้นกบซ่าก็จะองแงขึ้นมาทันที ทำให้เพื่อน ๆ เลิกกระโดดและไปเล่นอย่างอื่น กบซ่าก็จะไม่ยอมเล่นด้วยและทำหน้าบูดบึ้งใส่ เพราะกบซ่าอยากเล่นในสิ่งที่ตนเองชอบมากกว่า จึงมานั่งคิดเสียใจอยู่ตัวเดียวว่าทำไมทุกสิ่งจึงดูไม่เป็นดังใจไปเสียหมด จนกระทั่งมีกระด่ายสีชมพูได้เข้ามาทักทายและอยากเป็นเพื่อนกับกบซ่า แต่กบซ่าปฏิเสธเพราะกระด่ายนั้นเป็นสีชมพูที่กบซ่าไม่ชอบ ต่อมาจระเข้ตัวสีเขียวเข้ามาทักทายและถามกบซ่าว่าอยากเป็นเพื่อนด้วยกันไหม กบซ่าดีใจที่ได้เจอจระเข้ที่มีสีเขียวที่กบซ่าชอบ จึงอยากเล่นด้วยและถามจระเข้ว่าชอบกระโดดไหม จระเข้ตอบกลับไปว่าไม่ค่อยชอบเท่าไร แต่ชอบกินกบซ่าหน้าบูดมากกว่า จากนั้นจระเข้ก็ก๊บกบซ่าเข้าไป เมื่อกบซ่าเข้าไปอยู่ในท้องของจระเข้แล้ว ทำให้กบซ่าเริ่มคิดว่ากบซ่าทั้งทำหน้าบูดใส่เพื่อน ๆ และใจร้ายกับกระด่ายสีชมพูมากขนาดไหน กบซ่าจึงเริ่มสำนึกผิดและขอร้องให้จระเข้ปล่อยเขาออกไป โชคดีที่จระเข้ใจดีและมีเหตุผล จึงยอมปล่อยกบซ่าไป กบซ่าขอบคุณจระเข้และกลับไปขอโทษกับเพื่อน ๆ เพื่อบอกว่าเขาเสียใจกับสิ่งที่ทำลงไปแค่นั้น เพื่อน ๆ ให้อภัยกบซ่า และกลับมาเล่นด้วยกันอีกครั้ง

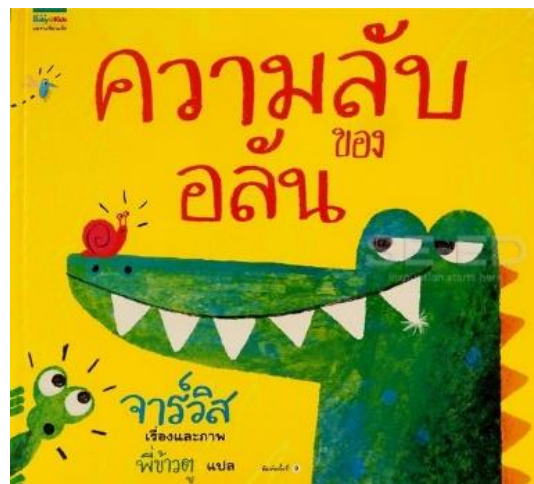

ชื่อหนังสือนิทาน:	วันเยี่ยมไข้ เอมอส แมคกี
เรื่อง:	ฟิลิป ซี. สเตด
ภาพ:	เอริน อี. สเตด
แปล:	ดร.ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์
สำนักพิมพ์:	มูลนิธิเอสซีจี
ประเภท:	ร้อยแก้ว
ตัวละคร:	เอมอส แมคกี ข้าง เต่า นกเพนกวิน แรด และนกฮูก
ฉาก:	สวนสัตว์ และบ้านของเอมอส แมคกี
เนื้อหาเกี่ยวกับ:	มิตรภาพ ความห่วงใย ความอบอุ่น ความผูกพันที่มีต่อเพื่อน ซึ่งเป็นต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship-Building)

เรื่องย่อ:

เอมอส แมคกี ชายชราผู้น่ารักที่ทำงานเป็นผู้ดูแลสวนสัตว์ แม้ว่าจะมีงานมากมาย แต่เขาก็จะคอยไปเยี่ยมเยียนดูแลเพื่อน ๆ ในสวนสัตว์ทุกวัน ทั้งไปเล่นหมากรุกกับคุณข้าง วึ่งแข่งกับคุณเต่านั่งเป็นเพื่อนนกเพนกวิน ดูแลยื่นผ้าเช็ดหน้าเพื่อเช็ดน้ำมูกให้คุณแรด และอ่านหนังสือให้คุณนกฮูกฟัง แต่แล้ววันหนึ่งเอมอสรู้สึกไม่สบายจึงไม่ได้ไปที่สวนสัตว์เหมือนอย่างเคย ทำให้เหล่าเพื่อน ๆ ฝ้ารอและเป็นห่วงว่า “เอมอสหายไปไหนหนอ” จึงพากันไปเยี่ยมไข้คุณเอมอสถึงที่บ้าน

ชื่อหนังสือนิทาน:	ความลับของอลัน
เรื่องและภาพ:	จารวีล
แปล:	พี่ข้าวตู
สำนักพิมพ์:	แพรวเพื่อนเด็ก
ประเภท:	ร้อยแก้ว
ตัวละคร:	อลัน เจ้ากบ เจ้าลิง เจ้านกแก้ว เจ้าบีเวอร์
ฉาก:	ป่า บึง หนองน้ำ

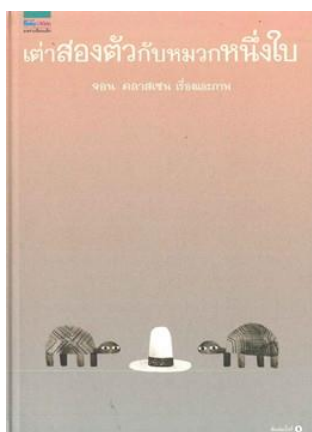

เนื้อหาเกี่ยวกับ: การกลั่นแกล้งผู้อื่น การรู้จักขอโทษเมื่อทำผิด ความจริงใจ และมิตรภาพ
เป็นต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship-Building)

เรื่องย่อ:

อลัน จะเข้เขี้ยวโตผู้่นากแล้ว สิ่งที่อลันถนัดที่สุดคือการทำให้อสัตว์ตัวอื่นหวาดกลัว ทุกวันอลันจะเตรียมตัวให้ดูน่ากลัวที่สุด เพื่อเข้าไปในป่าและขู่ให้อสัตว์ทุกตัวหวาดกลัว ด้วยเสียงเขี้ยวที่ดัง “ฉับ ฉับ” และ เสียงขู่ดัง “แฮ่ แฮ่” สัตว์ในป่าทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นเจ้ากบ เจ้าลิง และเจ้านกแก้วต่างพากันหวาดกลัวและตกใจกับการแกล้งของอลันในทุกครั้ง ส่วนอลันเมื่อเสร็จสิ้นจากการแกล้ง จะกลับไปแช่ตัวในหนองน้ำ และ “ถอดฟันปลอมอันแหลมคมออก!” นี่คือการลับสุดยอดของอลัน เพราะอลันจะพูดไม่ชัดเมื่อถอดฟันปลอมออก อลันจึงเก็บเป็นเรื่องนี้เป็นความลับและซ่อนฟันไว้ในที่ที่ไม่มีใครรู้

แต่แล้วเช้าวันหนึ่ง เจ้าบีเวอร์แบร์รี่บังเอิญเจออลันที่จับหลบอยู่ ด้วยความตกใจทำให้มันรีบไปหลบหลังพุ่มไม้ และทำให้พบกับฟันปลอมอันเป็นความลับของอลันนั่นเอง เจ้าบีเวอร์จึงแอบนำฟันปลอมไป เมื่ออลันตื่นขึ้นมาก็พบว่าฟันปลอมหายไปแล้ว แต่ก็ยังออกไปทำตัวน่ากลัวเพื่อแกล้งคนอื่นเหมือนเคย แต่แล้วสัตว์ทุกตัวต่างพากันหัวเราะใส่อลัน เพราะเมื่อไม่มีฟัน อลันก็ไม่น่ากลัวอีกต่อไป อลันจึงรู้สึกอายและเศร้าเพราะอลันคิดว่าการขู่ให้กลัวเป็นสิ่งเดียวที่อลันทำได้ดีที่สุด อลันเสียใจและเริ่มร้องไห้ไม่ยอมหยุด สัตว์ในป่าจึงพากันมาหาอลันที่หนองน้ำ และบอกว่าจะคืนฟันปลอมให้อลัน แต่อลันจะต้องไม่แกล้งขู่ให้พวกเขากลัวและตกใจอีกต่อไป อลันยอมทำแต่ก็สงสัย “แต่ว่า..เธอจะให้ฉันทำอะไรละ ฉันทำอย่างอื่นไม่เป็นเลยนะ” เหล่าเพื่อนสัตว์ป่าทั้งหลายจึงอาสาช่วยอลัน โดยให้อลันได้ลองทำสิ่งใหม่ ๆ อย่างเช่น อลันนั่งจัดสวน อลันช่างแต่งทรงผม อลันหอมฟัน และอลันเขี้ยวโตนักเล่าเรื่องเขี้ยวขวัญ และแล้วในที่สุดอลันก็พบว่ายังมีอีกหลายสิ่งที่ยังที่อลันทำได้ดีและมีความสุขได้

ชื่อหนังสือนิทาน: เต่าสองตัวกับหมีวกหนึ่งใบ

เรื่องและภาพ: จอน คลาสเซน

แปล: พี่แดงโม

สำนักพิมพ์: แพรวเพื่อนเด็ก

ประเภท: ร้อยแก้ว

ตัวละคร: เต่า 2 ตัว

ฉาก: ทะเลทราย

เนื้อหาเกี่ยวกับ: การคิดถึงผลของการกระทำของตนเองที่อาจส่งผลกระทบต่อคนอื่น
การทำร้ายความรู้สึกผู้อื่นซึ่งเป็นต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการมีส่วนร่วมต่อสังคม
(Social Engagement)

เรื่องย่อ:

เรื่องราวของเจ้าเต่าสองตัวที่ได้พบหมีวกหนึ่งใบหล่นอยู่บนพื้น ทั้งคู่ต่างสลับกันลองใส่หมีวกและชื่นชมกันและกันว่าใส่หมีวกแล้วดูดี แต่เพราะมีหมีวกเพียงใบเดียว เจ้าเต่าทั้งสองจึงตัดสินใจทั้งหมีวกไว้ที่เดิม แม้ว่าเจ้าเต่าตัวหนึ่งจะยังคงอาลัยอาวรณ์กับหมีวกอยู่ก็ตาม

จากนั้นเจ้าเต่าทั้งสองก็พากันไปชมพระอาทิตย์ตกดินด้วยกัน พูดคุยกันว่ากำลังคิดเรื่องอะไร เต่าตัวหนึ่งตอบว่ากำลังคิดถึงดวงอาทิตย์ที่กำลังตกดิน แต่อีกตัวตอบแบบเฉยใจว่า “ฉันไม่ได้คิดอะไร” หากแต่สายตาของเจ้าเต่ายังคงจับจ้องไปที่หมีวกใบนั้น

เมื่อถึงเวลากลางคืน เต่าสองตัวกำลังจะเข้านอน เจ้าเต่าตัวหนึ่งถามเพื่อนเต่าของมันว่าหลับแล้วหรือยัง เพื่อที่มันจะแอบเดินไปขโมยหมีวกมาเป็นของตัวเอง ตอนนั้นเองเจ้าเต่าอีกตัวที่กำลังจะหลับได้พูดขึ้นมาว่า มันกำลังฝันว่าเต่าทั้งสองต่างได้สวมหมีวกกันคนละใบ ใส่แล้วดูดีกันทั้งคู่ เมื่อได้ยินเช่นนั้นเจ้าเต่าที่กำลังเดินไปขโมยหมีวกจึงหยุดชะงัก มันปล่อยหมีวกทิ้งไว้ที่เก่า และกลับมานอนข้าง ๆ เพื่อนเต่าของมันดังเดิม

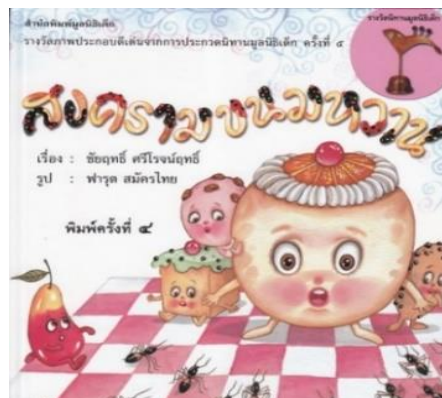

ชื่อหนังสือนิทาน:	วิธีเป็นสิงโต
เรื่องและภาพ:	เอ็ด เวียร์
แปล:	นันทกานต์
สำนักพิมพ์:	แปลนฟอร์คิดส์
ประเภท:	ร้อยแก้ว
ตัวละคร:	สิงโตเลนเนิร์ต เจ้าเปิดแมเรียน และกลุ่มสิงโตจอมโหด
ฉาก:	ทุ่งหญ้า ภูเขา
เนื้อหาเกี่ยวกับ:	การยอมรับในความแตกต่าง มิตรภาพ และแสดงให้เห็นว่าเราสามารถเป็นตัวเราเองได้และเราก็ไม่ควรไปกำหนดคนอื่นว่าเขาจะต้องเป็นไปอย่างไรซึ่งเป็นต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการมีส่วนร่วมต่อสังคม (Social Engagement)

เรื่องย่อ:

เลนเนิร์ตเป็นสิงโตที่แสนสุภาพและอ่อนโยน ชอบเดินเล่น ฮัมเพลง และแต่งกลอน ซึ่งแตกต่างจากสิงโตที่ปกติจะต้องดุร้ายและโหดเหี้ยม วันหนึ่งเลนเนิร์ตได้พบกับเจ้าเปิดแมเรียนและได้เป็นเพื่อนกัน ซึ่งทำให้กลุ่มสิงโตจอมโหดไม่ยอมรับและบอกว่าการเป็นสิงโตจริง ๆ ได้คือจะต้องดุร้ายและต้องกินเจ้าเปิดแมเรียนเข้าไป แต่เลนเนิร์ตปฏิเสธ และคิดว่าการเป็นสิงโตไม่ได้มีแค่ทางเดียวเท่านั้น

ชื่อหนังสือนิทาน:	สงครามขนมหวาน
เรื่อง:	ชัยฤทธิ์ ศรีโรจน์ฤทธิ์
ภาพ:	ฟารุต สมัครไทย
สำนักพิมพ์:	มูลนิธิเด็ก
ประเภท:	ร้อยแก้ว
ตัวละคร:	คุณยาย ขนมหอมม่วง ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ขนมห้วยฟู ลูกชุบ ขนมหึง ขนมห่ม้อตาล ขนมห้ามงกุฏ ขนมห้านวล วุ้นมะพร้าว โดนัท ขนมหิงปอนด์ คุกกี้ขนมขาไก่ เยลลี่ ฉาก: เนื้อหาเกี่ยวกับ: เรื่องย่อ:
	ร้านขนมของคุณยาย ความสามัคคี การช่วยเหลือกัน ซึ่งเป็นต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรม การทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork)
	ณ ร้านขายขนมหวานในเมืองเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง มีคุณยายเป็นเจ้าของร้าน เป็นร้านที่ขายทั้ง ขนมไทยและขนมฝรั่ง วันหนึ่งคุณยายรู้สึกว่าคุณยายไม่ดี เพราะหน้าตาขนมดูไม่น่ากินเท่าวันอื่น ๆ คุณยายคิดว่าແຄงแรงไฟแรงไปหน่อย แต่ที่จริงเป็นเพราะพวกขนมทะเลาะกันเอง หน้าตาจึงบูดบังไม่ สวยงาม พวกขนมฝรั่ง โดนัท ขนมหิงปอนด์ ขนมขาไก่ เยลลี่ คุกกี้ ต่างคิดกันว่า “ขนมไทยอย่างพวก นายหรือจะมาสู้ขนมฝรั่งอย่างพวกเราได้” พวกขนมไทย ทองม่วง ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ขนมห้วยฟู ลูกชุบ ขนมหึง ขนมห่ม้อตาล ขนมห้ามงกุฏ ขนมห้านวล วุ้นมะพร้าว ก็เลยไม่ยอมเพราะ คิดว่า “พวกเรานะขายดีจนคุณยายทำไม่ทันเลยต่างหากละ” แต่ขณะที่พวกขนมหวานต่างทะเลาะกัน อยู่นั้น ศัตรูหมายเลขหนึ่งอย่างพวกมด ก็กำลังได้เข้ามาหาพวกขนมหวาน ทำให้พวกขนมหวานต้อง พากันหนี ในขณะที่ขนมไทยกำลังช่วยกันหนีนั้น พวกขนมฝรั่งก็ถูกพวกมดล้อมไว้ ขนมห้ามงกุฏจึง ชวนให้พวกขนมไทยไปช่วย ขนมไทยจึงพร้อมใจกันไปช่วยขนมฝรั่ง พวกขนมหวานต่างช่วยเหลือกัน และกัน และไล่มดออกไปได้ แต่เพราะไม่รู้ว่าคุณมดจะกลับมาอีกหรือไม่ พวกขนมหวานจึงตกลงมา อยู่รวมกัน โดยมีขนมชั้นและขนมปังอาสาเผ่ายาม เข้าวันรุ่งขึ้น เมื่อคุณยายเข้ามาในร้านก็ตกใจที่ขนม วางปะปนกันไปหมด แต่ถึงอย่างนั้นคุณยายก็รู้สึกว่าคุณมดดีกว่าเมื่อก่อนมาก จึงคิดว่า “วันนี้ต้อง ขายดีแน่ ๆ”

ชื่อหนังสือนิทาน:	ประภาคารกับหิ่งห้อยตัวน้อย	
เรื่อง:	หิ่งห้อยในป่า (ชาตรี แสงพุ่ม)	
ภาพ:	อัญญา	
สำนักพิมพ์:	ประภาคาร เอ็ดดูเคชั่น	
ประเภท:	ร้อยแก้ว	
ตัวละคร:	ประภาคาร ค้างคาว นกนางนวล หนูหริ่ง หิ่งห้อย	
ฉาก:	หน้าผาริมทะเล	
เนื้อหาเกี่ยวกับ:	ความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจ ซึ่งเป็นต้นเรื่องเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการทำงาน ร่วมกันเป็นทีม (Teamwork)	

เรื่องย่อ:

บนยอดผาสูง ยังมีประภาคารเก่าคอยส่องแสงไฟ ช่วยเหลือเตือนภัยชาวประมงหาปลาในยามค่ำคืน อีกทั้งประภาคารยังเป็นที่พักพิงแก่สัตว์ทั้งหลายเข้ามาหลบลมหลบฝน ทั้งค้างคาว นกนางนวล หนูหริ่ง ค้างคาวหนึ่งมีฝูงหิ่งห้อยบินเข้ามาด้วยท่าทางเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล มาขอความช่วยเหลือจากประภาคาร เพราะเดินทางมาไกล ทำให้หมดแรง จึงมาขอพักที่ประภาคารนั่นเอง เมื่อถึงตอนเช้า ฝูงหิ่งห้อยก็หายเหนื่อย กลับมาร่าเริงได้ จึงพากันเปล่งแสง ขอบคุณประภาคารที่ช่วยไว้ และลาจากไป

คืนหนึ่งมีพายุฝนตกหนัก ทั้งฟ้าร้องฟ้าแลบ ทำให้คลื่นลมแรงจนซัดเสากระชานเข้าที่หน้าผา ประภาคารพยายามส่องแสงเพื่อช่วยเรือหาปลา แต่ทันใดนั้นเองไฟของประภาคารดับลง ทำให้เกิดความมืดมิด ประภาคารรู้สึกกังวลใจและเป็นห่วงชาวเรือ แต่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรดี หนูหริ่ง ค้างคาว และนกนางนวล จึงช่วยกันคิดแก้ปัญหา ค้างคาวคิดอะไรบางอย่างได้ จึงบินถลาฝ่าพายุฝนไปตามฝูงหิ่งห้อยตัวน้อยมาช่วยส่องแสงเป็นไฟสัญญาณช่วยประภาคาร เมื่อหิ่งห้อยมาถึงก็บินวนไปวนมาช่วยกันพัลวัน นกนางนวลจึงช่วยจัดแถวหิ่งห้อยให้เป็นระเบียบ หนูหริ่งก็ช่วยเชนกันเพื่อแข่งกับเวลา ทำให้หิ่งห้อยและประภาคารช่วยกันส่องแสง ให้เป็นสัญญาณแก่เรือหาปลาผ่านพายุคะนองไปได้ และไม่ให้เสี่ยงชนหน้าผา เมื่อรุ่งสางพายุสงบลง ทุกสิ่งกลับมาเป็นปกติดังเดิม ชาวเรือปลอดภัย ประภาคารขอบคุณเหล่าสัตว์ทั้งหลาย รวมถึงขอบคุณแสงจากเหล่าหิ่งห้อยตัวน้อย ทุกคนขอบคุณต่างพากันช่วยเหลือ ชื่นชมปรบมือให้กันและกัน และตั้งใจที่สามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ มาได้

ภาคผนวก ค.

ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริม

ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

**ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้าง
สัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น**

คำชี้แจง ชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้าง
สัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 8 กิจกรรม ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 “มาเป็นเพื่อนกันเถอะ” : กิจกรรมส่งเสริมการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
ด้วยวาจาและท่าทางที่สุภาพเหมาะสม

กิจกรรมที่ 2 “ทายซิ ทายซิ เขาเป็นอย่างไร” : กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าใจอารมณ์
ของตนเองเพื่อสื่อสารและแสดงออกได้อย่าง
เหมาะสม

กิจกรรมที่ 3 “ฉันดูแลเธอ เธอดูแลฉัน” : กิจกรรมส่งเสริมการการดูแลและแบ่งปันแก่ผู้อื่น

กิจกรรมที่ 4 “ใจเขา ใจเรา” : กิจกรรมส่งเสริมการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยไม่กลั่นแกล้ง

กิจกรรมที่ 5 “คิดนะ คิดนะ ก่อนที่จะทำ” : กิจกรรมส่งเสริมการตระหนักถึงผลจากการ
กระทำของตนเองที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้อื่น

กิจกรรมที่ 6 “ฉันเป็นฉัน และ เธอเป็นเธอ” : กิจกรรมส่งเสริมการเข้าใจและยอมรับใน
ตัวตนของตนเองและความแตกต่างของผู้อื่น

กิจกรรมที่ 7 “รวมพลังเราเป็นหนึ่งเดียว” : กิจกรรมส่งเสริมการเข้าใจความแตกต่าง
มองข้ามความขัดแย้ง และเรียนรู้วิธีการทำงาน
ร่วมกับผู้อื่น

กิจกรรมที่ 8 “รวมกันเราทำได้” : กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการแก้ปัญหาใน
การทำงานร่วมกันเป็นทีม

แต่ละกิจกรรมมีลำดับขั้นตอนเช่นเดียวกัน จำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชื่นใจก่อนเล่า
2) ขั้นตอนเล่าเรื่องเพื่อเชื่อมโยง 3) ขั้นตอนเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร 4) ขั้นตอนแสดงละคร
จากเรื่อง และ 5) ขั้นตอนสรุปและสะท้อนความคิด ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ได้มาจากการสังเคราะห์ขั้นตอน

การเล่านิทานร่วมกับขั้นตอนการใช้ละครสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน และในภาพรวม ผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกนิทานมาใช้โดยมีหลักเกณฑ์ 3 ประการ ได้แก่ (1) มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก (2) มีเนื้อเรื่องสนุกสนาน ชวนติดตาม และ (3) มีความยาวที่เหมาะสมกับช่วงระยะเวลา ความสนใจและสมาธิในการฟังของเด็ก

ทั้งนี้ในแต่ละกิจกรรมมีการใช้เทคนิคการเล่านิทานและลักษณะแนวทางละครสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันดังรายละเอียดในแต่ละกิจกรรม ซึ่งในภาพรวม เทคนิคการเล่านิทานมีทั้งหมด 6 ประการ ได้แก่ (1) เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้หนังสือนิทานประกอบรวมกับการใช้วัสดุใกล้ตัว (2) เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบรวมกับการใช้หุ่นนิ้ว (3) เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้หนังสือนิทานเป็นสื่อประกอบการเล่ารวมกับการใช้หุ่นกระดาษ (4) เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้การเลียนเสียง (5) เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้หุ่นเงาประกอบ และ (6) เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบแบบคามิชิโบ และลักษณะของแนวทางละครสร้างสรรค์มีทั้งหมด 3 ประการ ได้แก่ (1) แสดงตามคำบรรยายของครูหรือผู้นำกิจกรรม (2) แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับบทบาทหรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก และ (3) แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้อิสระแก่นักเรียนในการแสดงอย่างสร้างสรรค์ โดยรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมมีดังต่อไปนี้

ตัวอย่างกิจกรรม

กิจกรรมที่ 6

**“ฉันเป็นฉัน และ เธอเป็นเธอ” : กิจกรรมส่งเสริมการเข้าใจและยอมรับในตัวตนของตนเอง
และความแตกต่างของผู้อื่น**

คำชี้แจง

กิจกรรม “ฉันเป็นฉัน และ เธอเป็นเธอ” กิจกรรมนี้มุ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล เน้นให้เข้าใจและยอมรับถึงความแตกต่างของคนแต่ละบุคคล ทั้งด้านความคิดเห็น เหตุผล และมุมมองที่แตกต่างกัน ในขณะเดียวกันก็เข้าใจสิทธิของตนเอง กล้าที่จะปฏิเสธ แสดงจุดยืน และยอมรับการเป็นตัวเองได้ในกิจกรรมนี้เริ่มด้วยการจูงใจก่อนฟังนิทานด้วยเกมวาดรูปใบ้คำ “เจ้าป่ามาแล้ว” เพื่อนำเข้าสู่การฟังนิทานเรื่อง “วิธีเป็นสิงโต” โดยใช้เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้หุ่นเงาประกอบ จากนั้นนักเรียนจะได้แสดงละครสร้างสรรค์ และสะท้อนคิดสิ่งที่ได้หลังจากแสดงละครสร้างสรรค์ร่วมกัน

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ตระหนักถึงความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างกันของเพื่อน
2. เพื่อให้เข้าใจ เคารพและยอมรับในสิทธิ เหตุผล ความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างของเพื่อน
3. เพื่อให้สามารถกล้าปฏิเสธสิ่งที่ตนเองไม่ชอบ และไม่ยอมทำได้

แนวคิด

มนุษย์แต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งมุมมอง เหตุผล และความคิดเห็นที่ไม่เหมือนกัน เราจึงต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจในความแตกต่างเพื่อที่จะอยู่ร่วมกันได้ รวมถึงกล้าที่จะแสดงจุดยืน และตัวตนของตนเองด้วยเช่นกัน

สาระ:

1) การเข้าใจความแตกต่าง

การที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้จะต้องทำความเข้าใจความแตกต่างของกันและกันได้ ซึ่งต้องเข้าใจก่อนว่าความแตกต่างเป็นเรื่องปกติ เช่น รูปร่างหน้าตาของคนแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน ความคิดและเหตุผลก็ย่อมแตกต่างกันไปเช่นกัน

2) การยอมรับตัวตน

การทำความเข้าใจผู้อื่นอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ หากเรายังไม่รู้ว่าจะตัวเองต้องการอะไร ดังนั้นการเข้าใจและยอมรับในตัวตนของเราเองก็เป็นสิ่งสำคัญ การกล้าที่จะแสดงออกทางความคิดและความเชื่อของตนเองไม่ใช่สิ่งที่ผิด และเราไม่ควรเปลี่ยนแปลงตัวเองเพียงเพราะคนอื่นมาบอกว่า “เราต้องเป็นแบบเขา ทำเหมือนเขา หรือคิดเหมือนเขา”

นิทานที่ใช้

วิธีเป็นสิงโต

เรื่องย่อ

เลนเนิร์ดเป็นสิงโตที่แสนสุภาพและอ่อนโยน ชอบเดินเล่น ฮัมเพลง และแต่งกลอน ซึ่งแตกต่างจากสิงโตทั่วไปที่ปกติจะต้องดุร้ายและโหดเหี้ยม วันหนึ่งเลนเนิร์ดได้พบกับเจ้าเปิดแมเรียน และได้เป็นเพื่อนกัน ซึ่งทำให้กลุ่มสิงโตจอมโหดไม่ยอมรับและบอกว่าการเป็นสิงโตจริง ๆ ได้คือจะต้องดุร้ายและต้องกินเจ้าเปิดแมเรียนเข้าไป แต่เลนเนิร์ดปฏิเสธ และคิดว่าการเป็นสิงโตไม่ได้มีแค่ทางเดียวเท่านั้น

ตัวละคร	สื่อ/อุปกรณ์
(1) สิงโตเลนเนิร์ด	หน้ากากสิงโต
(2) เจ้าเปิดแมเรียน	หน้ากากเปิด
(3) กลุ่มสิงโตจอมโหด	หุ่นเงาตัวละครต่าง ๆ
(4) ผู้บรรยายเรื่องราว (ครู หรือ นักเรียน)	ฉากหุ่นเงา เช่น พุ่มหญ้าสะวันนา ผ้าสีขาว ไฟฉาย

กิจกรรม “ฉันเป็นฉัน และ เธอเป็นเธอ”

ขั้นที่ 1 การจูงใจก่อนเล่า

1.1 เกมวาดรูปใบ้คำ “เจ้าป่ามาแล้ว”

- (1) ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม
- (2) ครูตั้งคำถามเกี่ยวกับสิงโต เพื่อเป็นการเกริ่นนำไปสู่ เกม “เจ้าป่ามาแล้ว”

คำถามเกริ่นนำ

- นักเรียนรู้จักสิงโตไหม
  - สิงโตมีลักษณะหน้าตาเป็นอย่างไร (เช่น ตัวใหญ่ มีเขี้ยวโต ๆ ขนยาวๆ)
  - คิดนักเรียนว่าสิงโตจะต้องมีนิสัยอย่างไร (ให้นักเรียนคิดไว้ในใจก่อน)
  - คิดว่านักเรียนสิงโตน่าจะชอบทำหน้าตาแบบไหน (ให้นักเรียนคิดไว้ในใจก่อน)
- (ให้นักเรียนคิดไว้ในใจก่อน ไม่ต้องตอบ แต่ให้เริ่มวาดรูปแทน)

(3) ครูแจกกระดาษที่มีภาพสิงโต (ที่ไม่มีหน้า) แล้วให้นักเรียนวาดหน้าตาของสิงโตตามจินตนาการของนักเรียน ให้ในการวาดเวลาประมาณ 1 นาที

ตัวอย่างภาพสิงโต (ที่ไม่มีหน้า)

(4) เมื่อนักเรียนวาดรูปหน้าให้สิงโตเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนแต่ละคนถือผลงานให้เพื่อนดู จากนั้นให้แต่ละคนยืนขึ้น และทำหน้าเหมือนกับสิงโตที่ตัวเองวาดทีละคน ให้คนที่นั่งทายว่าตอนนี้สิงโต ทำหน้าแบบไหน กำลังรู้สึกอย่างไร เช่น หัวเราะ มีความสุข โกรธ โมโห กลัว ฯลฯ

1.2 หลังจากทำทำกันเสร็จแล้ว ให้คุณครูตั้งคำถามเพื่อสรุป ก่อนนำเข้าสู่วิธีขั้นตอนต่อไป เช่น ทำไมนักเรียนถึงวาดหน้าตาของสิงโตให้เป็นแบบนั้น เช่น ทำไมถึงวาดให้ยิ้ม ทำไมถึงวาดให้ดูเหมือนโมโห เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การเล่าเรื่องเพื่อเชื่อมโยง

2.1 ครูจัดที่นั่งแบบหน้ากระดาน ซ้อนกัน 2 แถว

หน้าห้อง

กระดาน

ครู

2.2 ครูเล่านิทานเรื่อง “วิธีเป็นสิงโต” โดยใช้เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้หุ่นเงาประกอบ

NOTE เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้หุ่นเงาประกอบ เป็นเทคนิคที่นำหุ่นเงาเข้ามาใช้ในการเล่าเรื่อง โดยใช้ไฟส่องจากด้านหลังของตัวหุ่นให้เกิดเงาที่ตกกระทบลงบนผ้าใบสีขาวที่ถูกขึงไว้ หรือที่เรียกว่า “จอ” ผู้ชมจะไม่ได้รับชมการแสดงจากการมองเห็นโดยตรง แต่เป็นการรับชมภาพเงาของหุ่นที่ปรากฏอยู่บนจอ เมื่อเล่านิทานจะต้องเล่าและเชิดหุ่นให้สัมพันธ์กันกับบทบรรยาย มีเทคนิคในการเชิดหุ่นเงา คือ การใช้ระยะและตำแหน่งของแสง เพราะมีผลต่อเงาของหุ่น เช่น เมื่อหุ่นอยู่ใกล้จอ เงาจะมีขนาดเท่ากับขนาดของหุ่น แต่เมื่อหุ่นอยู่ไกลไฟหรือห่างจากจอ เงาของหุ่นจะมีขนาดใหญ่ขึ้น นอกจากนี้การเพิ่มลูกเล่นให้กับตัวหุ่น ก็เป็นเทคนิคหนึ่งที่จะช่วยให้การนำเสนอสนใจมากขึ้น เช่น การใช้ไม้มาโยงต่อกับตัวหุ่นบางส่วนเพื่อให้หุ่นขยับและเคลื่อนไหวได้ การใส่กระดาษแก้วหรือทาสีลงบนหุ่นเพื่อเพิ่มสีสันเมื่อส่องไฟผ่าน เป็นต้น

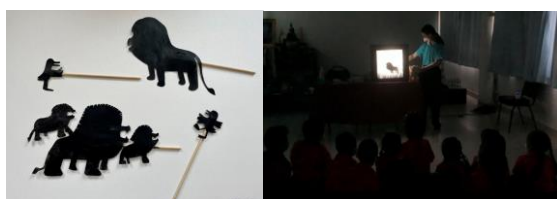
NOTE หุ่นเงา (shadow-puppet) คือ แผ่นภาพที่มีลักษณะเป็นแบน ตัดเป็นรูปทรงตัวละคร คน สัตว์ หรือสิ่งของต่าง ๆ ประดิษฐ์ขึ้นจากกระดาษแข็ง กระดาษ หรือพลาสติก อาจเจาะลายฉลุไม้เสียบกลางตัวหุ่น และมีไม้โยงกับส่วนที่ต้องการให้เคลื่อนไหว เมื่อต้องการให้ออกมาเป็นสี อาจใช้กระดาษแก้วหรือทาสีต่าง ๆ ลงไป เมื่อส่องไฟผ่านก็จะเห็นสีสันต่าง ๆ ปรากฏที่จอด้วย

2.3 หลังเล่านิทานจบ ครูสร้างบทสนทนาเพื่อเชื่อมโยงเรื่องราวไปสู่ตัวนักเรียน โดยครูตั้งคำถาม

กระตุ้นให้นักเรียนคิด สังเกต และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำหรือนิสัยของตัวเอง

- (1) ถ้านักเรียนมีเพื่อนเป็นสิงโตแบบเล่นเนิร์ด นักเรียนจะชอบไหม และทำไมถึงชอบ
- (2) สมมติว่านักเรียนเป็นเล่นเนิร์ด ที่ต้องเผชิญหน้ากับกลุ่มสิงโตจอมโหด ซึ่งพยายามบอกให้นักเรียนต้องทำตามอย่างที่เขาบอก แต่นักเรียนไม่ได้อยากจะทำอย่างนั้น นักเรียนคิดว่านักเรียนจะอย่างไร
- (3) นักเรียนคิดว่าจากตอนจบของเรื่องนักเรียนคิดว่ามีทางเดียวที่จะเป็นสิงโตได้จริง ๆ หรือเปล่า หรือเราสามารถเลือกได้ว่าเราจะเป็นอย่างไร

TIPS การเล่านิทานโดยใช้หุ่นเงาควรเล่าในท้องที่สามารถปิดไฟ หรือ ทำให้มืดได้ สำหรับในกรณีที่มีพื้นที่น้อย อาจไม่สามารถขึงผ้าได้ สามารถใช้กระดาษขาวหรือกระดาษสีแทนผ้าได้ หรือหากมีเวลาในการเตรียมตัว ขอแนะนำให้ใช้ทำลังกระดาษลงนำมาประดิษฐ์เป็นโรงละครขนาดเล็กได้ จะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดี และน่าตื่นเต้นมากขึ้น

ขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงละคร

3.1 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน ให้กลุ่มละเท่า ๆ ครูอธิบายให้นักเรียนแบ่งบทบาทตัวละครที่นักเรียนจะแสดง โดยให้ตัดสินใจร่วมกันในกลุ่ม โดยมีข้อตกลงว่าครูจะทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายและเป็นตัวละครบางตัว

3.2 ครูอาจให้มีกิจกรรมให้เคลื่อนไหวก่อนเล็กน้อย เพื่อเป็นการละลายพฤติกรรม โดยให้ทุกคนเดินไปเดินมาในห้องตามสบายแต่ห้ามใช้คำพูดและห้ามโดนตัวกัน โดยช่วงแรกให้ครูบอกจังหวะการเดินประกอบ เช่น เดินเร็วขึ้น เดินช้าลง หยุดเดิน กระโดด นั่งยอง ๆ เป็นต้น

<p>“ตอนนี้เรากำลังอยู่ในในทุ่งหญ้าสะวันนา เรากำลังย่ำเท้าอยู่บนพื้นหญ้าแห้ง ๆ รู้สึกถึงความร้อนที่ระอุขึ้นมาที่ปลายเท้า จนต้องค่อย ๆ เดินเขย่งขึ้น ลง ขึ้น ลง ซ้ำ ๆ ต่อไป...ตอนนี้ทุกคนกลายเป็นสิงโตตัวใหญ่ มีเขี้ยวเยอะ มีเล็บยาว ๆ ค่อย ๆ หมอบและคลานช้า ๆ จากนั้นทุกคนยืนขึ้น แล้วกลายเป็นสิงโตใจดี มีขนฟู ๆ ดูนุ่มนวล น่ารัก ค่อย ๆ เดินและนั่งลงช้า ๆ ตอนนี้พอนั่งลงแล้ว ตอนนี้ตัวของนักเรียนกำลังค่อย ๆ หดเล็กลง เล็กลง กลายเป็นเจ้าเปิดตัวน้อย ๆ ทุกคนกลายเป็นเปิดไปแล้ว ให้ทุกคนเดินแบบเปิด เปิดเดินอย่างไร ลองเดินแบบเปิด ตีปีกเล็กน้อย และเปิดน้อยทั้งหลายก็เดิน เดิน เดิน เดินเป็นวงกลม เสร็จแล้วเปิดน้อยทุกตัวนั่งลง และส่งเสียงแบบเปิดพร้อมกันว่า “ก้าบ ก้าบ”</p> <p>3.3 จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเตรียมตัวและวางแผนก่อนออกมาแสดง โดยครูอนุญาตให้นักเรียน ซักซ้อมบทบาทคร่าว ๆ เพื่อให้สามารถลำดับเนื้อเรื่องได้ และสามารถแสดงตามโครงเรื่องได้</p>	<p>ขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง</p> <p>4.1 ครูกำหนดลำดับกลุ่มที่จะแสดงก่อนและหลัง</p> <p>4.2 จากนั้นให้นักเรียนแสดงตามลำดับ ดังนี้</p> <p>กลุ่มที่ 1 แสดงตามคำบรรยายของครูหรือผู้นำกิจกรรม ให้นักเรียนแสดงตามบทที่ครูบรรยาย โดยครู บรรยาย และพากย์เสียงตัวละคร โดยครูมีการเว้นจังหวะให้นักเรียนได้แสดงต้นสดด้วยตนเอง</p> <p>แสดงช่วงต้นตั้งแต่การแนะนำให้รู้จักกับสิงโตเลนเนิร์ต ไปจนถึงตอนเลนเนิร์ตเจอกับเปิดแมเรียน จากนั้น แล้วทั้งสองน่าจะทำท่าทางอย่างไร ครูอาจจะพากย์เสียงแล้วให้เด็กทำตาม เช่น</p> <p>เปิดแมเรียน: อ้าว อย่างกินฉันเลยนะ เนื้อของฉันไม่อร่อยหรอกนะ ดูลี ๆ ตัวก็ผอมผอม ขาก็แห้งแห้ง</p> <p>เลนเนิร์ต: ฉันไม่กินเธอหรอกจะเจ้าเปิด</p> <p>เปิดแมเรียน: เธอใจดีจังเลย เธอชื่ออะไรเธอ</p> <p>เลนเนิร์ต: ฉันชื่อ เลนเนิร์ต แล้วเธอละ</p> <p>เปิดแมเรียน: ฉันชื่อ แมเรียน จ๊ะ</p> <p>กลุ่มที่ 2 แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับบทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการ ของเด็ก โดยครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ และปรับสถานการณ์ให้เด็กมีโอกาสได้แสดงต้นสดท่าทางหรือคำพูด ของตัวละครได้ตามอิสระ</p> <p>ครูบรรยายตอนที่สิงโตเลนเนิร์ตและเจ้าเปิดแมเรียนชวนกันไปนั่งเล่นด้วยกัน แต่งกลอนด้วยกัน ครู อาจจะแต่งกลอนขึ้นมาให้นักเรียนต้นสดท่าทางประกอบ</p> <p>กลุ่มที่ 3 แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้อิสระแก่นักเรียนในการแสดงอย่างสร้างสรรค์ ครูเป็นผู้บรรยาย เกริ่นนำ จากนั้นให้นักเรียนแสดงต้นสดตามจินตนาการได้อย่างอิสระ</p> <p>ครูบรรยายเกริ่นนำ โดยให้นักเรียนแสดงตอนที่เลนเนิร์ตเจอสิงโตอันธพาลสามตัว ที่เข้ามาพูดคุยกับเลน เนิร์ตว่าการเป็นสิงโตมีเพียงวิธีเดียวเท่านั้น แล้วหลังจากนั้นเลนเนิร์ตกับแมเรียนอาจจะมึนทพุดคุยกันว่าจะทำ อย่างไร</p>
---	--

กลุ่มที่ 4 แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับบทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก โดยครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ และปรับสถานการณ์ให้เด็กมีโอกาสได้แสดงต้นสดท่าทางหรือคำพูดของตัวละครได้ตามอิสระ ครูขยายเนื้อเรื่อง โดยให้นักเรียนแสดงแบบต้นสด โดยให้โจทย์ว่าหลังจากเพื่อนสิงโตทั้งสามตัวของเลนเนิร์ต กลายเป็นสิงโตใจดีแล้วน่าจะเป็นยังไง แล้วให้แสดงกลุ่ม

ตัวอย่างเนื้อเรื่อง “วิธีเป็นสิงโต” ที่สามารถนำมาใช้แสดง

- ตอนที่สิงโตเลนเนิร์ตพบกับเจ้าเป็ดแม่เรียนครั้งแรก
- ตอนที่กลุ่มสิงโตอันธพาลเข้ามาบอกให้เลนเนิร์ตกินแม่เรียน มิเช่นนั้นจะเท่ากับว่าเลนเนิร์ตไม่ใช่สิงโตที่แท้จริง
- ตอนที่เลนเนิร์ตและแม่เรียน ช่วยกันคิดว่าเราควรจะทำอย่างไรกันดี
- ตอนที่เลนเนิร์ตและแม่เรียนไปบอกกลุ่มสิงโตอันธพาลว่าวิธีเป็นสิงโตไม่ได้มีเพียงวิธีเดียว

ขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อนความคิด

5.1 หลังจากทุกกลุ่มแสดงละครเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ครูตั้งประเด็นพูดคุยเกี่ยวกับการแสดงของนักเรียน สะท้อนความคิดที่ได้จากบทบาทที่ได้แสดงไป เช่น

- (1) ตอนที่นักเรียนแสดงละครรู้สึกอย่างไร
- (2) นักเรียนคิดว่าตัวละครที่นักเรียนได้แสดง มีนิสัยอย่างไร
- (3) นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อได้แสดงเป็นตัวละครตัวนี้
- (4) ถ้านักเรียนพบเหตุการณ์แบบสิงโตเลนเนิร์ต นักเรียนคิดว่าตนเองจะอย่างไร
- (5) มีอะไรที่นักเรียนชอบหรือประทับใจเกี่ยวกับการแสดงครั้งนี้
- (6) มีอะไรที่นักเรียนคิดว่าควรปรับปรุงหรือไม่

5.2 ครูให้นักเรียนสรุปและร่วมประเมินผลจากมุมมองของนักเรียนว่าได้ค้นพบอะไรเกี่ยวกับตนเองและเพื่อน

5.3 ครูสรุปประเด็นที่ได้ฟังจากนักเรียน

การประเมิน

ประเมินโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมการมีทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียน โดยสังเกตในองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม

กิจกรรมที่ 8

“รวมกันเราทำได้” : กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการแก้ปัญหาในการทำงานร่วมกันเป็นทีม

คำชี้แจง

กิจกรรม“รวมกันเราทำได้” เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่ม เน้นการทำงานร่วมกับผู้อื่น เมื่อเกิดปัญหาก็สามารถหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม จนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ กิจกรรมนี้เริ่มด้วยการจูงใจก่อนฟังนิทานด้วยเกมวาดรูปใบ้คำ “เจ้าป่ามาแล้ว” เพื่อนำเข้าสู่การฟังนิทานเรื่อง “ประกาศกรับหิ้งห้อยตัวน้อย” โดยใช้เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้หุ่นเงาประกอบ จากนั้นนักเรียนจะได้แสดงละครสร้างสรรค์ และสะท้อนคิดสิ่งที่ได้หลังจากแสดงละครสร้างสรรค์ร่วมกัน

จุดประสงค์

1. เพื่อให้รู้จักการร่วมแรงร่วมใจทำงานร่วมกัน
2. เพื่อให้สามารถช่วยเหลือ และร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จที่คาดหวังได้

แนวคิด

ในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม อาจพบกับปัญหาหรืออุปสรรค แต่หากทุกคนในกลุ่มช่วยกันแก้ไขปัญหและหาทางออก งานก็จะสำเร็จไปได้ด้วยดี

สาระ:

1) การทำงานร่วมกันเป็นทีม

ปัญหาและอุปสรรคเป็นสิ่งปกติที่จะพบเจอเสมอในการทำงาน ซึ่งในการทำงานร่วมกันเป็นทีม คนในกลุ่มจะต้องช่วยเหลือพึ่งพากัน ซึ่งคนแต่ละคนย่อมมีความสามารถและทักษะที่แตกต่างกัน หากรู้จักวางแผน แบ่งหน้าที่ตามความเหมาะสมของแต่ละคน และช่วยกันทำงานตามหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลัง การทำงานก็จะบรรลุผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

2) การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น

ในการอยู่ร่วมกันในสังคมหรือในการทำงาน เป็นปกติที่จะต้องพบกับปัญหาหรืออุปสรรค จึงต้องรู้จักให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน เพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤตเหล่านั้นได้ ในขณะเดียวกันในการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ควรเกิดจากความยินดีที่จะช่วย และจะต้องไม่ทำให้เราเกิดความเดือดร้อนหรือไม่สบายใจตามมา

3) การขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

นอกจากการรู้จักการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น บางครั้งเราควรจะต้องรู้จักขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นเช่นกัน เพราะงานบางงานไม่สามารถที่จะทำเพียงคนเดียวได้ จึงต้องรู้จักที่จะบอกหรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นเช่นกัน แต่ต้องเป็นการขอความช่วยเหลืออย่างรู้กาลเทศะ และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือไม่สบายใจด้วยเช่นกัน

นิทานที่ใช้

ประภาคารกับหิ่งห้อยตัวน้อย

เรื่องย่อ

บนยอดผาสูง ยังมีประภาคารเก่าคอยส่องแสงไฟ ช่วยเหลือเตือนภัยชาวประมงหาปลาในยามค่ำคืน อีกทั้งประภาคารยังเป็นที่พักพิงแก่สัตว์ทั้งหลายเข้ามาหลบลมหลบฝน ทั้งค้างคาว นกนางนวล หนูหริ่ง ค้างคาวหนึ่งมีฝูงหิ่งห้อยบินเข้ามาด้วยท่าทางเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล มาขอความช่วยเหลือจากประภาคาร เพราะเดินทางมาไกล ทำให้หมดแรง จึงมาขอพักที่ประภาคารนั่นเอง เมื่อถึงตอนเช้า ฝูงหิ่งห้อยก็หายเหนื่อย กลับมาร่าเริงได้ จึงพากันเปล่งแสง ขอบคุณประภาคารที่ช่วยไว้ และลาจากไป

คืนหนึ่งมีพายุฝนตกหนัก ทั้งฟ้าร้องฟ้าแลบ ทำให้คลื่นลมแรงจนซัดเสากระชังเข้าที่หน้าผา ประภาคารพยายามส่องแสงเพื่อช่วยเรือหาปลา แต่ทันใดนั้นเองไฟของประภาคารดับลง ทำให้เกิดความมืดมิด ประภาคารรู้สึกกังวลใจและเป็นห่วงชาวเรือ แต่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรดี หนูหริ่ง

ค้ำคาว และนกกางนวล จึงช่วยกันคิดแก้ปัญหา ค้ำคาวคิดอะไรบางอย่างได้ จึงบินถลาฝ่าพายุฝนไปตามฝูงหิ่งห้อยตัวน้อยมาช่วยส่องแสงเป็นไฟสัญญาณช่วยประกาศการ เมื่อหิ่งห้อยมาถึงก็บินวนไปวนมาวนวายนกันพลวัน นกกางนวลจึงช่วยจัดแถวหิ่งห้อยให้เป็นระเบียบ หนูหริ่งก็ช่วยเช่นกันเพื่อแข่งกับเวลา ทำให้หิ่งห้อยและประกาศการช่วยกันส่องแสง ให้เป็นสัญญาณแก่เรือหาปลาผ่านพายุคะนองไปได้ และไม่ให้เสียงชนหน้าผา เมื่อรุ่งสางพายุสงบลง ทุกสิ่งกลับมาเป็นปกติดังเดิม ชาวเรือปลอดภัยประกาศขอบคุณเหล่าสัตว์ทั้งหลาย รวมถึงขอบคุณแสงจากเหล่าหิ่งห้อยตัวน้อย ทุกคนขอบคุณต่างพากันช่วยเหลือ ขึ้นชมปรบมือให้กันและกัน และดีใจที่สามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ มาได้

ตัวละคร	สื่อ/อุปกรณ์
(1) ประกาศการ	ไฟฉายดวงใหญ่
(2) ค้ำคาว	ไฟฉายดวงเล็ก
(3) นกกางนวล	ที่คาดศีรษะขนาดหิ่งห้อย
(3) หนูหริ่ง	ที่คาดผมรูปหนูหนู
(4) หิ่งห้อย	ผ้าคลุม – ปีกค้ำคาว

กิจกรรม “รวมกันเราทำได้”

ขั้นที่ 1 การจูงใจก่อนเล่า (10 นาที)

1.1 ครูให้นักเรียนดูภาพประภาคารและหิ่งห้อย พร้อมถามคำถามเล็กน้อยเพื่อเป็นการเกริ่นนำ

ตัวอย่างคำถาม

“นักเรียนเห็นภาพนี้แล้วรู้จักไหมว่านี่คืออะไร” (หิ่งห้อย)

“คิดว่าทำไมหิ่งห้อยถึงส่องแสงได้”

“นักเรียนรู้จักอาคารที่อยู่ในภาพนี้ไหม รู้หรือไม่ว่าคืออะไร” (ประภาคาร)

“คิดว่าประภาคารมีไว้ทำอะไร”

“นักเรียนคิดว่าสองภาพนี้คืออะไร มีอะไรที่เหมือนกัน” (มีไฟเหมือนกัน)

หมายเหตุ* ตัวอย่างคำถามเป็นเพียงแนวทางในการตั้งคำถามเท่านั้น ครูไม่จำเป็นต้องใช้ทั้งหมด

TIPS เมื่อครูตั้งคำถาม เด็กอาจมีคำตอบที่หลากหลาย และอาจไม่ตรงคำตอบเสียทีเดียว ขอให้ครูได้ลองฟังคำตอบจากจินตนาการของเขา ก่อน เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เมื่อฟังจบแล้ว ครูจึงค่อยบอกคำตอบที่ถูกต้องให้เด็กฟัง

1.2 จากนั้นครูอธิบายเกี่ยวกับการให้สัญญาณของหิ่งห้อย และประภาคาร ว่าหน้าที่และประโยชน์มีไว้ทำอะไร เพื่อเป็นการเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาที่จะเล่า เช่น ทำไมหิ่งห้อยเรืองแสงได้ ส่งสัญญาณเพื่ออะไร ประภาคารมีไว้ทำอะไร มีประโยชน์อย่างไร เดียวนี้ยังมีอยู่ไหม

คำอธิบาย

คิดว่าทำไมหิ่งห้อยเรืองแสงได้?

- ที่หิ่งห้อยเรืองแสงได้นั้น ก็เพราะในตัวของหิ่งห้อยสารเคมีชนิดหนึ่งที่ทำให้ส่องแสง และถือเป็นแสงธรรมชาติที่ไม่เกิดความร้อนเหมือนกับไฟฟ้าที่มนุษย์ใช้อีกด้วย

ทำไมหิ่งห้อยถึงต้องส่องแสง กระพริบ กระพริบ ?

- หิ่งห้อยกระพริบแสงเพื่อพูดคุยสื่อสารกัน อีกทั้งเป็นสัญญาณในการหาคู่ การป้องกันตัว และการเรืองแสงก็ทำให้ศัตรูผู้ล่าอย่างงับกินไม่ได้ด้วย

คิดว่าประภาคารมีไว้ทำอะไร มีประโยชน์อย่างไร เดียวนี้ยังมีอยู่ไหม?

- ประภาคารมีหน้าที่ไว้ช่วยส่องแสงให้เรือเดินสมุทร ช่วยส่งสัญญาณนำทางให้กับชาวประมง อีกทั้งช่วยส่งสัญญาณเตือนภัย ให้ระวังจุดอันตราย โขดหินโสโครกต่าง ๆ เพื่อให้เรือเดินทางได้อย่างปลอดภัย

ขั้นที่ 2 การเล่าเรื่องเพื่อเชื่อมโยง (15 นาที)

2.1 ครูจัดที่นั่งแบบหน้ากระดาน ซ้อนกัน 2 แถว

หน้าห้อง

กระดาน

ครู

2.2 ครูเล่านิทานเรื่อง “ประกาศการกับหิ่งห้อยตัวน้อย” โดยใช้เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้หุ่นเงา

ประกอบ

NOTE เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้หุ่นเงาประกอบ เป็นเทคนิคที่นำหุ่นเงาเข้ามาใช้ในการเล่าเรื่อง โดยใช้ไฟส่องจากด้านหลังของตัวหุ่นให้เกิดเงาที่ตกกระทบลงบนผ้าใบสีขาวที่ถูกขึงไว้ หรือที่เรียกว่า “จอ” ผู้ชมจะไม่สามารถรับชมการแสดงจากการมองหุ่นโดยตรง แต่เป็นการรับชมภาพเงาของหุ่นที่ปรากฏอยู่บนจอ เมื่อเล่านิทานจะต้องเล่าและเชิดหุ่นให้สัมพันธ์กันกับบทบรรยาย มีเทคนิคในการเชิดหุ่นเงา คือ การใช้ระยะและตำแหน่งของแสง เพราะมีผลต่อเงาของหุ่น เช่น เมื่อหุ่นอยู่ใกล้จอ เงาจะมีขนาดเท่ากับขนาดของหุ่น แต่เมื่อหุ่นอยู่ใกล้ไฟหรือห่างจากจอ เงาของหุ่นจะมีขนาดใหญ่ขึ้น นอกจากนี้ การเพิ่มลูกเล่นให้กับตัวหุ่น ก็เป็นเทคนิคหนึ่งที่จะช่วยให้การแสดงน่าสนใจมากขึ้น เช่น การใช้ไม้มาโยงต่อกับตัวหุ่นบางส่วนเพื่อให้หุ่นขยับและเคลื่อนไหวได้ การใส่กระดาษแก้วหรือทาสีลงบนหุ่นเพื่อเพิ่มสีสันเมื่อส่องไฟผ่าน เป็นต้น

NOTE หุ่นเงา (shadow-puppet) คือ แผ่นภาพที่มีลักษณะเป็นแบน ตัดเป็นรูปทรงตัวละคร คน สัตว์ หรือสิ่งของต่าง ๆ ประดิษฐ์ขึ้นจากกระดาษแข็ง กระดาษ หรือพลาสติก อาจเจาะลายฉลุให้มีรูปร่างตามตัวหุ่น และมีไม้โยงกับส่วนที่ต้องการให้เคลื่อนไหว เมื่อต้องการให้ออกมาเป็นสี อาจใช้กระดาษแก้วหรือทาสีต่าง ๆ ลงไป เมื่อส่องไฟผ่านก็จะเห็นสีสันต่าง ๆ ปรากฏที่จอด้วย

2.3 หลังเล่านิทานจบ ครูสร้างบทสนทนาเพื่อเชื่อมโยงเรื่องราวไปสู่ตัวนักเรียน โดยครูตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิด สังเกต และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำหรือนิสัยของตัวละคร

- (1) นักเรียนคิดว่าประกาศการและเพื่อน ๆ มีนิสัยอย่างไร
- (2) นักเรียนคิดว่าค้างคาวไม่บินไปตามหิ่งห้อยมาช่วยประกาศการส่องไฟ จะเกิดอะไรขึ้น

TIPS นิทานเรื่องนี้ต้นฉบับเป็นคำคล้องจอง เพื่อให้ได้รรถรสและบรรยากาศมากขึ้น ครูสามารถเพิ่มเสียงประกอบอื่น ๆ เข้าไปเพิ่มเติมได้ เช่น เสียงฝนตก เสียงฟ้าร้อง โดยใช้วัสดุใกล้ตัวมาทำให้เกิดเสียงได้ เช่น ขวดใสเม็ล็ดถั่วเขียว กล้องคุกกี้ ถังน้ำ ฯลฯ

ขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงละคร

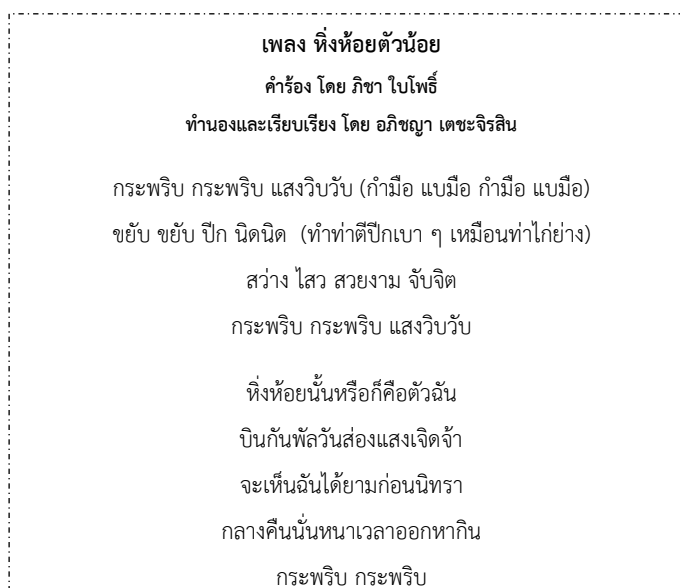
3.1 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน ให้กลุ่มละเท่า ๆ ครูอธิบายให้นักเรียนแบ่งบทบาทตัวละครที่นักเรียนจะแสดง โดยให้ตัดสินใจร่วมกันในกลุ่ม โดยมีข้อตกลงว่าครูจะทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายและเป็นตัวละครบางตัว

3.2 ครูให้นักเรียนเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อเตรียมความพร้อม โดยให้ทุกคนลุกขึ้นยืน

3.3 ครูให้นักเรียนทำท่า “กำมือ แบมือ” เป็นท่าส่งสัญญาณกระพริบไฟ เสมือนกับการกระพริบไฟของหิ่งห้อย และใช้เพลงประกอบ *หิ่งห้อยตัวน้อย* เพื่อความสนุกสนาน

TIPS โดยก่อนเริ่มเปิดเพลง ครูสามารถสอนเนื้อเพลงโดยการที่ครูร้องนำและให้นักเรียนร้องตาม เพื่อให้ทุกคนรู้จังหวะและทำท่าในการทำท่าส่งสัญญาณกระพริบไฟ

3.4 จากนั้นครูเปิดเพลง หิ่งห้อยตัวน้อย และให้นักเรียนได้ทำพร้อมกัน (ใช้เวลาประมาณ 3 นาที)

3.5 จากนั้นครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งบทบาทกัน และลองแสดงท่าทางเป็นตัวละครที่เลือก เช่น ประภาคาร นกนางนวล หนูหริ่ง ค้างคาว และหิ่งห้อย

3.6 จากนั้นครูให้นักเรียนลองจินตนาการว่า

- ประภาคารกำลังอยู่หนึ่ง ๆ เฉย ๆ สายตามองไปไกล ๆ รอเวลาที่จะส่องแสงให้กับเรือหาปลา
- นกนางนวลกำลังโฉบบินหา กางปีกสยายลือไปกับสายลม พอเริ่มเหนื่อยก็จะบินลงมาพักบน ประภาคาร
- หนูหริ่งทั้งสอง กำลังนั่งพักผ่อนสบาย ๆ เล่นตบแปะสลับกันไปมา
- ค้างคาวค่อย ๆ บินออกมา เมื่อใกล้เวลาที่พระอาทิตย์กำลังจะตก
- หิ่งห้อยตัวน้อย ก็ค่อย ๆ บิน กระพริบไฟ ส่งสัญญาณให้กัน กระพริบ กระพริบ กระพริบ

3.7 จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเตรียมตัว เลือกอุปกรณ์ที่จะใช้ในการแสดง และวางแผนก่อน ออกมาแสดง โดยครูอนุญาตให้นักเรียนซักซ้อมบทบาทคร่าว ๆ เพื่อให้สามารถลำดับเนื้อเรื่องได้ และสามารถแสดงตามโครงเรื่องได้

ขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง

4.1 ครูกำหนดลำดับกลุ่มที่จะแสดงก่อนและหลัง

4.2 จากนั้นให้นักเรียนแสดงตามลำดับ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 แสดงตามคำบรรยายของครูหรือผู้นำกิจกรรม ให้นักเรียนแสดงตามบทที่ครูบรรยาย โดยครูบรรยาย และพากย์เสียงตัวละคร โดยครูมีการเว้นจังหวะให้นักเรียนได้แสดงต้นสดด้วยตนเอง

ครูบรรยายเกริ่น

“ประภาคารมองเหม่อไปที่ทะเล แม้ประภาคารจะขยับตัวไม่ได้ แต่ประภาคารก็มีเพื่อน ๆ อยู่ล้อมรอบ ภายไม่ห่าง ทั้งนกนางนวล หนูหริ่ง และค้างคาว ทุกคนต่างพากันชื่นชมมองชาวประมงที่กำลังแล่นเรืออยู่ในทะเล...”

<p>หนูหรีง 1: คูลี ๆ วันนี้ชาวประมงจับปลาได้เยอะเลย</p> <p>นกนางนวล: ใช่แล้ว ๆ วันนี้ฉันนะนะ บินไปบินมา แล้วก็เห็นว่าชาวประมงได้ปลามาเยอะแยะเขียว</p> <p>ค่างควาว: อ้อ อย่างนั้นหรือ พอวันนี้พระอาทิตย์ตกช้า ฉันเพิ่งจะตื่นขึ้นมา ก็เลยอดเห็นเลย</p> <p>หนูหรีง 2: ไม่เป็นไรหรอกนะค่างควาว คืนนี้พวกเขาก็จะออกไปจับปลาใหม่ เดี๋ยวเรามารอดูด้วยกันนะว่าจะจับปลาได้เยอะมั๊ย</p> <p>ประกาศาร: ใช่แล้ว ๆ ไม่ต้องกังวลไป เดี๋ยวฉันจะช่วยส่องไฟให้พวกเขาหาทางไปจับปลา พวกเราจะได้ดูกันด้วยว่าเรือจับปลาได้เยอะไหม</p> <p>ทุกคนร้องพร้อมกันว่า “ดีจังเลย ขอขอบคุณนะพี่ประกาศาร”</p> <p>กลุ่มที่ 2 แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ปรับบทบาท หรือสถานการณ์บางอย่าง เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก</p> <p>ครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ และปรับสถานการณ์ให้เด็กมีโอกาสดูแสดงต้นสดคำพูดของตัวละครได้ตามอิสระ</p> <p>กลุ่มที่ 3 แสดงตามโครงเรื่องเดิม แต่ให้อิสระแก่นักเรียนในการแสดงอย่างสร้างสรรค์ โดยครูเป็นผู้บรรยายเกริ่นนำ จากนั้นให้นักเรียนแสดงต้นสดตามจินตนาการได้อย่างอิสระ</p> <p>ตัวอย่างเนื้อเรื่อง “ประกาศารกับหิ่งห้อยตัวน้อย” ที่สามารถนำมาใช้แสดง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตอนที่ประกาศารช่วยเหลือเพื่อน ๆ และหิ่งห้อยที่กำลังเหนื่อยล้า - ตอนที่พายุเข้า ประกาศารไฟดับลง และค่างควาว นกนางนวล และหนูหรีง ช่วยกันหาทางแก้ปัญหา - ตอนที่ค่างควาวต้องบินฝ่าพายุเพื่อไปตามหิ่งห้อยมาช่วยส่องแสงให้เรือของชาวประมงเดินทางให้ปลอดภัย 	<p>ขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อนความคิด</p> <p>5.1 หลังจากทุกกลุ่มแสดงละครเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ครูตั้งประเด็นพุดคุยเกี่ยวกับการแสดงของนักเรียน สะท้อนความคิดที่ได้จากบทบาทที่ได้แสดงไป เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ตอนที่นักเรียนแสดงละครรู้สึกอย่างไร (2) นักเรียนคิดว่าตัวละครที่นักเรียนได้แสดง มีนิสัยอย่างไร (3) นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อได้แสดงเป็นตัวละครตัวนี้ (4) ถ้านักเรียนพบเหตุการณ์ที่พายุเข้าและมีคนกำลังต้องการความช่วยเหลือนักเรียนคิดว่าตนเองจะทำอย่างไร (5) มีอะไรที่นักเรียนชอบหรือประทับใจเกี่ยวกับการแสดงครั้งนี้ (6) มีอะไรที่นักเรียนคิดว่าควรปรับปรุงหรือไม่ <p>5.2 ครูให้นักเรียนสรุปและร่วมประเมินผลจากมุมมองของนักเรียนว่าได้ค้นพบอะไรเกี่ยวกับตนเองและเพื่อน</p> <p>5.3 ครูสรุปประเด็นที่ได้ฟังจากนักเรียน</p>
---	---

การประเมิน

ประเมินโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมการมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนโดยสังเกต
ในองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านการสร้างสัมพันธภาพ 3) ด้านการมีส่วนร่วม
ต่อสังคมและ 4) ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม

ภาคผนวก ง.
แบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์ภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตัวอย่าง

แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละคร
สร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น

คำชี้แจง

แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลทักษะการสร้าง
สัมพันธภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น จัดทำขึ้นเพื่อใช้สังเกตพฤติกรรมที่มีทักษะการ
สร้างสัมพันธภาพ โดยมีข้อปฏิบัติในการใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ดังนี้

1. ผู้ประเมินศึกษาขอบเขตของพฤติกรรมที่สังเกตจากคำอธิบาย โดยประเมินพฤติกรรมที่มี
ทักษะการสร้างสัมพันธภาพในองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ได้แก่

ด้านที่ 1 ด้านการสื่อสาร

ด้านที่ 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์

ด้านที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม

ด้านที่ 4 ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม

2. ผู้ประเมินบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการสังเกต ได้แก่ ชื่อผู้ถูกประเมิน ชื่อผู้ประเมิน วันเดือนปี
ที่สังเกต เวลาที่สังเกต

3. ผู้ประเมินสังเกต ประเมินและพิจารณาพฤติกรรมที่พบในแต่ละองค์ประกอบของทักษะ
การสร้างสัมพันธภาพ และบันทึกคะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนด ดังนี้

0 คะแนน หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม หรือ แสดงพฤติกรรมเชิงลบ

1 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ที่ไม่ได้ส่งผลต่อ

ความสัมพันธ์ในเชิงลบ แต่ก็ไม่ได้ส่งผลต่อความสัมพันธ์เชิงบวก
ในระยะยาวเช่นกัน

2 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมเชิงบวก เพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี

ในระยะยาว

4. การใช้แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพนี้ ใช้ควบคู่กับศูนย์การประเมิน ซึ่งมี
ลักษณะเป็นกิจกรรมเกมที่กระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการสร้างสัมพันธภาพปรากฏออกมาให้

เห็นเป็นเชิงประจักษ์ แต่ละกิจกรรมใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที โดยผู้ประเมินมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 3 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย อีก จำนวน 2 คน ผู้ประเมินดำเนินการบันทึกการสังเกตอย่างเป็นระบบตามสภาพจริงระหว่างกิจกรรม โดยผู้ประเมินทั้ง 3 คน สังเกตและบันทึกพฤติกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน และบันทึกวิทัศน์เพื่อเป็นหลักฐาน

แบบประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

ชื่อ ด.ช./ด.ญ.....ห้อง.....อายุ.....

ชื่อผู้ประเมิน.....วันที่ประเมิน.....เวลา.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ☐ ที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียน

รายการประเมิน / พฤติกรรมบ่งชี้	ระดับพฤติกรรม			บันทึก รายละเอียดของ พฤติกรรม
1.ด้านการสื่อสาร	0	1	2	
1.1 การยอมรับและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนที่สนิท/รู้จัก และเพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่รู้จัก	☐ ① นักเรียนไม่เข้าไปพูดคุยร่วมกับเพื่อนที่สนิท/รู้จัก และเพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่รู้จัก	☐ ① นักเรียนพูดคุยกับคนอื่นได้ แต่ไม่ได้แสดงท่าทางพยายามเข้าหาหรือพูดคุยทำความเข้าใจหรือจะพูดก็ต่อเมื่อมีคนเข้ามาคุยด้วย พูดคุยแบบถามคำตอบคำ	☐ ② นักเรียนสามารถเข้าไปพูดคุยร่วมกับเพื่อนที่สนิท/รู้จัก และเพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่รู้จัก ได้อย่างเป็นธรรมชาติ	
1.4 การสื่อสารกับผู้อื่นผ่านการใช้ภาษาและท่าทางอย่างสุภาพและเหมาะสม	☐ ① นักเรียนแสดงความคิดเห็นด้วยท่าทีก้าวร้าว ใช้คำพูดหยาบคาย ล้อเลียน หรือใช้คำพูดที่ทำร้ายจิตใจ ทำให้เพื่อนอับอาย ไม่สบายใจ	☐ ① นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามตรงโดยเป็นภาษาของตัวเองที่อาจยังไม่ได้ถูกกลั่นกรองมาก่อน พูดตรง ๆ ตามที่คิด ไม่ได้หยาบคาย แต่ก็ไม่ได้สุภาพ	☐ ② นักเรียนแสดงความคิดเห็นผ่านการใช้ภาษาและท่าทางอย่างสุภาพและเหมาะสม	
2.ด้านการสร้างความสัมพันธ์	0	1	2	
2.1 การแบ่งปัน	☐ ① นักเรียนแสดงท่าทีนิ่งเฉย เมื่อมีเพื่อนมาขอแบ่งปันสิ่งของหรือของเล่น	☐ ① นักเรียนแสดงท่าทีลังเลใจที่จะแบ่งปันสิ่งของหรือของเล่นให้เพื่อน เช่น ทำเหมือนจะให้แต่ก็ไม่ได้ให้	☐ ② นักเรียนแบ่งปันสิ่งของหรือของเล่นให้เพื่อนด้วยความเต็มใจ	
2.4 การมีพฤติกรรมที่ไม่กลั่นแกล้ง	☐ ① นักเรียนกลั่นแกล้งผู้อื่นด้วยวาจาหรือการกระทำด้วยท่าทีก้าวร้าวและรุนแรง	☐ ① นักเรียนไม่กลั่นแกล้งผู้อื่น แต่ก็อาจจะมีแผลงจับตัวเพื่อนแรง ๆ บ้างหรือพูดล้อเล่นบ้าง โดยไม่ได้ตั้งใจ	☐ ② นักเรียนไม่กลั่นแกล้งผู้อื่น	
	☐ ① เมื่อถูกกลั่นแกล้ง นักเรียนแกล้งกลับด้วยความรุนแรง หรือ ยินยอมให้กลั่นแกล้งโดยไม่ปฏิเสธหรือแสดงออกให้ผู้อื่นกำลังรับรู้ที่กำลังถูกกลั่นแกล้ง	☐ ① เมื่อถูกกลั่นแกล้ง นักเรียนไม่ยอมรับการถูกกลั่นแกล้ง แต่ไม่สามารถพูดปฏิเสธโดยตรงได้ จึงแสดงออกด้วยวิธีอื่น เช่น ร้องไห้ โวยวาย ตะโกนใส่หรือ พยายามนิ่งเฉย หรือ เดี๋ยวหนีเพื่อนที่แกล้ง	☐ ② เมื่อถูกกลั่นแกล้ง นักเรียนไม่ยอมรับการถูกกลั่นแกล้ง ใช้การปฏิเสธ เช่น ไม่ได้นะ เราเจียนะ เราไม่ชอบที่เธอทำแบบนี้ เราไม่โอเค	

รายการประเมิน / พฤติกรรมบ่งชี้	ระดับพฤติกรรม			บันทึก รายละเอียดของ พฤติกรรม
3. ด้านการมีส่วนร่วม ต่อสังคม	0	1	2	
3.2 การมีความเข้าใจ ต่อความแตกต่างของ ผู้อื่น	☐ ① นักเรียนไม่สามารถเข้าใจ เหตุผล ความคิดเห็น และความ ต้องการที่แตกต่างของ เพื่อนได้ โดยอาจ แสดงออกผ่านการกระทำ ต่าง ๆ เช่น ไม่เข้าใจว่า ทำไมเพื่อนถึงไม่ยอมทำ ตามที่ตนเองต้องการ ได้เลย ทะเลาะกับเพื่อน ตะโกนโวยวาย หรือฟ้อง ครู	☐ ① นักเรียนไม่ได้ แสดงท่าทางว่าเข้าใจ หรือไม่เข้าใจในเหตุผล ความคิดเห็น และความ ต้องการที่แตกต่างของ เพื่อน แต่ก็ไม่ได้แสดง ท่าทางก้าวร้าวหรือแสดง ความคิดเห็นในทางลบ เช่นกัน	☐ ② นักเรียนมีความ เข้าใจต่อเหตุผล ความ คิดเห็น และ ความ ต้องการที่แตกต่างของ เพื่อน โดยแสดงท่าทาง ยอมรับ เช่น รับฟัง แสดงความคิดเห็นร่วม ด้วย	
3.3 การยอมรับและ เคารพต่อเหตุผล และ การตัดสินใจร่วมกัน กับเพื่อน	☐ ① นักเรียนไม่เคารพ ต่อเหตุผล และการ ตัดสินใจร่วมกันกับเพื่อน	☐ ① นักเรียนไม่แสดง ท่าทางว่าเคารพหรือไม่ เคารพ แต่ก็ยอมทำตามที่ เพื่อนบอก	☐ ② นักเรียนมีความ เคารพต่อเหตุผล และการ ตัดสินใจร่วมกันกับเพื่อน	
4. ด้านการทำงาน ร่วมกันเป็นทีม	0	1	2	
4.1 การปรับตัวให้ เหมาะสมกับบทบาท และหน้าที่ที่ได้รับใน กลุ่ม	☐ ① นักเรียนไม่สามารถปรับตัวให้ เข้ากับกลุ่มได้ โดยแสดง ตนว่าเป็นปฏิกิริยาต่อกลุ่ม ไม่ยอมทำตามหรือแสดง ท่าที่ก้าวร้าว ทำตัวเหนือ เพื่อนในกลุ่ม	☐ ① นักเรียนสามารถ ปรับบทบาทได้ แต่เป็นใน ลักษณะของการยอมทำ ตามที่ทุกคนบอก โดยไม่ แสดงท่าทางว่าชอบหรือไม่ ชอบ	☐ ② นักเรียนสามารถ ปรับบทบาทได้ตาม สถานการณ์ เช่น เป็นผู้ผู้นำ หรือผู้ตามที่ดี	
4.3 การแก้ปัญหา ร่วมกัน	☐ ① เมื่อพบปัญหาหรือ สถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค ร่วมกันในกลุ่ม นักเรียน ไม่ได้ช่วยหาทางแก้ไข ร่วมกันกับเพื่อน และอาจ มีพฤติกรรมที่ทำให้กลุ่ม เดือดร้อนมากขึ้น เช่น ก่อ ความวุ่นวาย กล่าวโทษ ผู้อื่น โวยวาย หรือทะเลาะ กับเพื่อนในกลุ่ม	☐ ① เมื่อพบปัญหาหรือ สถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค ร่วมกันในกลุ่ม นักเรียน แสดงท่าทางว่าสามารถ ช่วยได้ แต่ก็ไม่ได้พยายาม ที่จะช่วยแก้ไขหรือทำจริง ๆ หากไม่มีคนบอกให้ทำ แสดงท่าทีนิ่งเฉยต่อปัญหา	☐ ② เมื่อพบปัญหาหรือ สถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค ร่วมกันในกลุ่ม นักเรียน สามารถที่จะหาทางแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้าร่วมกัน กับเพื่อนในกลุ่ม และ ทำงานต่อไปได้	

ภาคผนวก จ.

การประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center)

คำชี้แจง การประเมินทักษะการสร้างสัมพันธภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center) ศูนย์การประเมินในที่นี่มีลักษณะเป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะเกมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะการสร้างสัมพันธภาพอย่างครบถ้วนทุกองค์ประกอบ ในที่นี้ผู้วิจัยได้ออกแบบศูนย์การประเมินมาจำนวน 5 ศูนย์การประเมิน ได้แก่

ศูนย์การประเมินที่ 1 เกมเก็บไข่ย้ายรัง

ศูนย์การประเมินที่ 2 เกมไข่หลงทาง

ศูนย์การประเมินที่ 3 เกมกระโดดข้ามภูเขา

ศูนย์การประเมินที่ 4 ภารกิจปกป้องเจ้าไข่

ศูนย์การประเมินที่ 5 กิจกรรมทำอะไรให้เจ้าไข่ดี

ศูนย์การประเมิน 5 ศูนย์					
ทักษะการสร้าง สัมพันธภาพ	ศูนย์การประเมิน 1 เกมเก็บไข่ย้วยรั้ง	ศูนย์การประเมิน 2 เกมไข่หลงทาง	ศูนย์การประเมิน 3 เกมกระโดดข้าม ภูเขา	ศูนย์การประเมิน 4 ภารกิจปกป้องเจ้า ไข่	ศูนย์การประเมิน 5 กิจกรรมทำอะไร ให้เจ้าไข่ดี
1. ด้านการสื่อสาร	✓	✓	✓	✓	✓
2. ด้านการสร้าง สัมพันธภาพ	✓	✓	✓	✓	✓
3. ด้านการมีส่วน ร่วมต่อสังคม	✓	✓	✓	✓	✓
4. ด้านการทำงาน ร่วมกันเป็นทีม	✓	✓	✓	✓	✓

ตัวอย่างกิจกรรม

ศูนย์การประเมินที่ 1 เกมเก็บไข่ม้าย้าง

ครั้งหนึ่งมีแม่นกกระजิบได้วางไข่ไว้บนยอดผาสูง แม่นกกระจิบคิดว่ายอดผาสูงนี้เต็มไปด้วยอันตรายมันจึงต้องออกเดินทางไปหาบ้านใหม่ที่ปลอดภัยกว่าเดิม แต่การหาบ้านใหม่ทำให้แม่นกกระจิบต้องทิ้งรังและไข่ของมันไว้ แม่นกกระจิบจึงอยากขอความช่วยเหลือจากเด็ก ๆ ให้ช่วยนำไข่ม้าย้างไปอยู่ที่รังใหม่ที่ปลอดภัยกว่าเดิม

จุดประสงค์

เพื่อสังเกตพฤติกรรมการพูดคุยสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมต่อสังคม และการทำงานร่วมกันเป็นทีม

ระยะเวลาที่ใช้

ประมาณ 10-15 นาที

วัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

- 1) จานกระดาษ
- 2) ลูกปิงปอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3) ตะกร้า CHULALONGKORN UNIVERSITY
- 4) รังกระดาษ

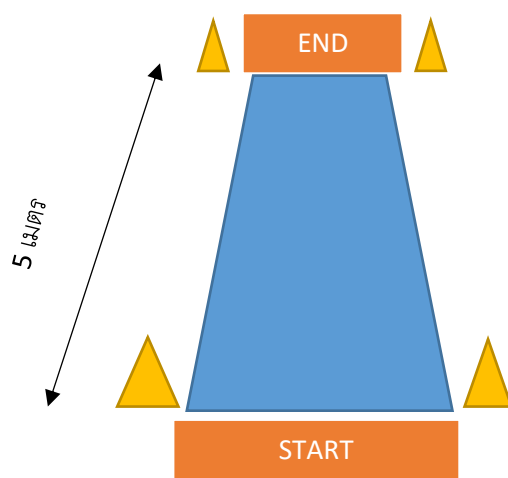

วิธีการเล่น

- 1) แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน
- 2) เมื่อได้กลุ่มแล้ว ให้คนในกลุ่มช่วยกันเลือกหัวหน้ามา 2 คน โดยหัวหน้าจะอยู่หัวแถว 1 คน และอยู่ปลายแถว 1 คน หัวหน้าทั้งสองมีหน้าที่ในการหยิบไขใส่จาน และนำไขใส่ตะกร้า
- 3) หลังจากเลือกหัวหน้าเสร็จแล้ว ให้นักเรียนจัดแถวตอนเดียว โดยให้ช่วยกันวางแผน จัดลำดับแถว เพื่อเลือกว่าใครจะอยู่ตำแหน่งใดของแถว (ใช้เวลาประมาณ 2-3 นาที)

- 4) เมื่อจัดลำดับแถวเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนถือจานกระดาษคู่กันเรียงไป
- 5) จากนั้นให้นักเรียนยืนอยู่ที่จุดเริ่มต้นเพื่อเตรียมตัวเล่น
- 6) เมื่อกรรมการให้สัญญาณเริ่มการแข่งขัน ให้นักเรียนช่วยกันย้ายไขไปใส่รัง โดยหัวหน้าทั้ง 2 คน จะเป็นคนหยิบไขขึ้นมาใส่จาน และจะต้องนำไขใส่ไว้ในจานกระดาษระหว่างที่ย้ายทุกครั้ง ทุกคนในกลุ่มต้องช่วยกันถือจานอย่างระมัดระวังไม่ให้ไขตกพื้น แต่ถ้าทำตก หัวหน้าจะต้องเป็นคนเก็บไขขึ้นมา
- 7) ให้ความเวลาในการย้ายรังประมาณ 1 นาที กลุ่มใดที่ย้ายไขไปใส่รังได้มากที่สุด กลุ่มนั้นจะเป็นผู้ชนะ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมเกมเก็บไข่ย่ำรัง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ 1	ประเด็นการสังเกต
ขั้นตอนที่ 1 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน	1. ด้านการสื่อสาร 1.1 การยอมรับและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนที่สนิท/รู้จัก และเพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่รู้จัก <u>ตัวอย่างในการสังเกต</u> - นักเรียนมีท่าทางอย่างไรต่อกลุ่มที่ได้รับเลือก หลังจากการจับฉลาก เช่น ชอบ ไม่ชอบ เฉย ๆ
ขั้นตอนที่ 2 เมื่อได้กลุ่มแล้ว ให้คนในกลุ่มช่วยกันเลือกหัวหน้ามา 2 คน โดยหัวหน้าจะอยู่หัวแถว 1 คน และอยู่ปลายแถว 1 คน หัวหน้าทั้งสองมีหน้าที่ในการหยิบไข่ใส่จาน และนำไข่ใส่ตะกร้า	1. ด้านการสื่อสาร 1.2 การแสดงท่าทางในการยอมรับและรับฟังผู้อื่น 1.3 การกล้าแสดงความคิดเห็น 1.4 การสื่อสารกับผู้อื่นผ่านการใช้ภาษาและท่าทางอย่างสุภาพและเหมาะสม <u>ตัวอย่างในการสังเกต</u> - นักเรียนแสดงความคิดเห็นผ่านการใช้ภาษาและท่าทางที่สุภาพ - นักเรียนกล้าที่จะปฏิเสธ บอกได้ว่าชอบหรือไม่ชอบ - เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกอึดอัด นักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของตนเองได้
ขั้นตอนที่ 3 หลังจากเลือกหัวหน้าเสร็จแล้ว ให้นักเรียนจัดแถวตอนเดียว โดยให้ช่วยกันวางแผนจัดลำดับแถว เพื่อเลือกว่าใครจะอยู่ตำแหน่งใดของแถว (ให้เวลาประมาณ 2-3 นาที)	1. ด้านการสื่อสาร 1.1 การยอมรับและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนที่สนิท/รู้จัก และเพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่รู้จัก 3. ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม 3.1 การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข โดยไม่สร้างความเดือดร้อน 3.2 มีความเข้าใจต่อความแตกต่างของผู้อื่น 3.3 ยอมรับและเคารพต่อเหตุผล และการตัดสินใจร่วมกันกับเพื่อน 4. ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม 4.1 การปรับตัวให้เหมาะสมกับบทบาท และหน้าที่ที่

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมศูนย์การประเมินที่ 1	ประเด็นการสังเกต
	<p>ได้รับในกลุ่ม</p> <p>4.2 การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกัน</p>
<p>ขั้นตอนที่ 4</p> <p>เมื่อจัดลำดับแถวเรียบร้อย ให้นักเรียนถือจานกระดาษ คู่กันเรียงไป</p>	<p>1. ด้านการสื่อสาร</p> <p>1.3 การกล้าแสดงความคิดเห็น</p> <p>1.4 การสื่อสารกับผู้อื่นผ่านการใช้ภาษาและท่าทาง อย่างสุภาพและเหมาะสม</p>
<p>ขั้นตอนที่ 5</p> <p>จากนั้นให้นักเรียนยืนอยู่ที่จุดเริ่มต้นเพื่อเตรียมตัวเล่น</p>	<p>1. ด้านการสื่อสาร</p> <p>1.1 การยอมรับและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนที่สนิท/รู้จัก และเพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่รู้จัก</p> <p><u>ตัวอย่างในการสังเกต</u></p> <p>- ช่วงก่อนที่จะเริ่มวิ่ง นักเรียนได้พูดคุยวางแผนกับเพื่อนก่อนหรือไม่</p>
<p>ขั้นตอนที่ 6</p> <p>เมื่อกรรมการให้สัญญาณเริ่มการแข่งขัน ให้นักเรียนเดินเป็นแถวตอนเดียว ช่วยกันย้ายไขไปใส่รัง โดยหัวหน้าทั้ง 2 คน จะเป็นคนหยิบไขขึ้นมาใส่จาน และจะต้องนำไขใส่ไว้ในจานกระดาษระหว่างที่ย้ายทุกครั้ง ทุกคนในกลุ่มต้องช่วยกันถือจานอย่างระมัดระวังไม่ให้ไขตกพื้น</p> <p>แต่ถ้าทำตก หัวหน้าจะต้องเป็นคนเก็บไขขึ้นมา</p>	<p>1. ด้านการสื่อสาร</p> <p>1.3 การกล้าแสดงความคิดเห็น</p> <p>1.4 การสื่อสารกับผู้อื่นผ่านการใช้ภาษาและท่าทาง อย่างสุภาพและเหมาะสม</p> <p>2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์</p> <p>2.2 การพูดเพื่อสร้างสัมพันธ์</p> <p>2.3 การแสดงออกเพื่อรักษาความสัมพันธ์</p> <p>2.4 การมีพฤติกรรมที่ไม่กลั่นแกล้ง</p> <p><u>ตัวอย่างในการสังเกต</u></p> <p>- รู้จักขอโทษเมื่อทำผิดพลาด</p> <p>- รู้จักให้อภัยเพื่อน เมื่อเพื่อนทำผิดพลาด</p> <p>- ช่วงระหว่างที่นักเรียนเริ่มวิ่ง สังเกตพฤติกรรมว่ามี การรอคอยเพื่อนหรือไม่ หรือพยายามจะเอาชนะอย่างเดียวโดยไม่สนใจว่าเพื่อที่วิ่งไปด้วยกันจะเป็นอย่างไร</p> <p>4. ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม</p> <p>4.2 การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกัน</p> <p>4.3 การแก้ปัญหาาร่วมกัน</p> <p><u>ตัวอย่างในการสังเกต</u></p>

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมศูนย์การประเมินที่ 1	ประเด็นการสังเกต
	<p>-ช่วงของการย้ายไข่ ลูกบึงปองอาจจะกระเด็นไปทั่วทำให้เกิดความวุ่นวาย ทำให้จะเห็นการแก้ไขสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น การค่อย ๆ ช่วยกันเก็บ การเดินให้ช้าลง หรือ พยายามวิ่งเร็ว ๆ เพื่อให้ได้ไข่เยอะ ๆ ทำให้วุ่นวายมากขึ้น</p> <p>- เมื่อพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหา สามารถที่จะหาทางแก้ไขร่วมกันกับผู้อื่นได้</p>
<p>ขั้นตอนที่ 7</p> <p>ให้เวลาในการย้ายรังประมาณ 1 นาที กลุ่มใดที่ย้ายไข่ไปใส่รังได้มากที่สุด กลุ่มนั้นจะเป็นผู้ชนะ</p>	<p>2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์</p> <p>2.2 การพูดเพื่อสร้างสัมพันธ์</p> <p>2.3 การแสดงออกเพื่อรักษาความสัมพันธ์</p> <p><u>ตัวอย่างในการสังเกต</u></p> <p>-เมื่อเพื่อนทำกิจกรรมได้ดี ก็แสดงท่าทีหรือความคิดเห็นชื่นชมเพื่อนในเชิงบวก เช่น ปรบมือ ชื่นชมว่าเก่งมาก ทำได้ดีมาก เป็นต้น</p> <p>-รู้จักขอบคุณเมื่อได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับคำชมจากผู้อื่น</p> <p>- ไม่แสดงอาการไม่พอใจ หรือไม่ยอมรับผลการแข่งขัน เช่น บ่นเพื่อนในกลุ่ม</p>

ศูนย์การประเมินที่ 5

กิจกรรมทำอะไรให้เจ้าไข่ดี

หลังจากเด็ก ๆ ได้ช่วยแม่นกกระเจียวย้ายไข่ไปไว้ที่รังใหม่แล้ว และได้ช่วยกันพิสูจน์แล้วว่าไข่นั้นไม่ใช่ไข่ที่ต้องคำสาปของแม่มดใจร้าย เมื่อได้ย้ายไข่ไปถึงรังแล้ว ปรากฏว่าเจ้าไข่กำลังจะฟักเป็นลูกนกกระเจียวตัวน้อย ในเมื่อเราดูแลเจ้าไข่มาโดยตลอด เราก็น่าจะมาทำของพิเศษให้เจ้าไข่กัน แต่ว่าเราจะทำอะไรกันดีนะ

จุดประสงค์

เพื่อสังเกตพฤติกรรมการพูดคุยสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมต่อสังคม และการทำงานร่วมกันเป็นทีม

ระยะเวลาที่ใช้

ประมาณ 10-15 นาที

สื่อ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

- 1) กระดาษแข็ง หรือกระดาษ 100 ปอนด์ ขนาด A4 และ A3
- 2) ก้อนหิน/กรวด
- 3) เมล็ดถั่ว (ถั่วเขียว ถั่วแดง)
- 4) เชือก (เชือกฟาง เชือกปอ)
- 5) หลอดกาแฟ
- 6) จานกระดาษ
- 7) ฝาขวดน้ำ
- 8) กระดาษสี (ตัดเป็นชิ้นเล็ก)
- 9) ลูกปัดสี
- 10) กระดุม
- 11) ไม้ไอศกรีม

วิธีการทำกิจกรรมทำอะไรให้เจ้าไข่ดี

- 1) แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ เมื่อแบ่งเรียบร้อยแล้วให้แต่ละกลุ่มนั่งเป็นวงกลม
- 2) ครูอธิบายกิจกรรม โดยให้นักเรียนคิดว่าจะทำของพิเศษอะไรให้เจ้าไข่ดี จากนั้นให้นักเรียนเลือกหยิบอุปกรณ์ที่ตนเองชื่นชอบและต้องการนำมาใช้ในการทำผลงาน คนละ 10 อย่าง
- 3) เมื่อเลือกอุปกรณ์เรียบร้อยแล้ว ให้ทุกกลุ่มกลับมานั่งเป็นวงกลมเหมือนเดิม เมื่อพร้อมแล้วครูแจกกระดาษแข็ง หรือกระดาษ 100 ปอนด์ ขนาด A4 ให้นักเรียนทุกคน คนละ 1 แผ่น โดยให้นักเรียนนำอุปกรณ์มาทำให้เกิดเป็นรูปร่างของของพิเศษที่อยากทำให้เจ้าไข่ดวงลงบนกระดาษ มีเวลาในการทำ 3 นาที ระหว่างทำกิจกรรมไม่อนุญาตให้นักเรียนพูดคุยกันจนกว่าจะครบเวลา
- 4) เมื่อครบ 3 นาที ให้นักเรียนวางมือจากงาน จากนั้นให้นักเรียนพูดคุยกับเพื่อนในกลุ่ม เล่าว่าตัวเองทำของพิเศษอะไรให้เจ้าไข่ โดยให้เวลาในการอธิบายผลงานของตนเองประมาณคนละ 1 นาที ระหว่างนั้นให้ครูบันทึกภาพผลงานของนักเรียนทุกคนด้วยกล้องถ่ายรูป
- 5) เมื่อนักเรียนอธิบายผลงานของตนเองครบทุกคนแล้ว ครูแจกกระดาษแผ่นขนาด A3 ให้แต่ละกลุ่ม ช่วยกันคิดว่า ถ้าเราจะช่วยทำของพิเศษให้เจ้าไข่ด้วยกัน ทุกคนในกลุ่มอยากจะทำอะไรให้ และจะต้องใช้อะไรบ้าง โดยกำหนดให้นักเรียนเลือกอุปกรณ์จากผลงานของตนเองออกมาใช้ทำผลงานร่วมกันในกลุ่ม ก็อย่างก็ได้ แต่ต้องเป็นของที่ไม่ซ้ำกัน ให้เวลาในการสร้างสรรค์ผลงาน 5-7 นาที
- 6) เมื่อทุกกลุ่มสร้างสรรค์ผลงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันนำเสนอผลงาน กลุ่มละ 3 นาที โดยนำเสนอว่าสิ่งที่ทำให้เจ้าไข่คืออะไร ทำไมทุกคนในกลุ่มถึงอยากทำสิ่งนี้ให้เจ้าไข่
- 7) หลังจากนำเสนอผลงานครบทุกกลุ่มแล้ว ให้นักเรียนร่วมกันสะท้อนคิดว่าทำกิจกรรมนี้แล้วมีอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร โดยให้บอกอารมณ์ของตนเองมาคนละ 1 คำ จากนั้นให้ครูตั้งประเด็นคำถามเพิ่มเติม เช่น เมื่อต้องแบ่งอุปกรณ์บางส่วนจากงานของตัวเองไปใช้ในงานกลุ่มแล้ว นักเรียนรู้สึกอย่างไร และมีการแก้ปัญหาอย่างไร

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมทำอะไรให้เจ้าไขติ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	ประเด็นการสังเกต
ขั้นตอนที่ 1 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน	1. ด้านการสื่อสาร 1.1 การยอมรับและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนที่สนิท/รู้จัก และเพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่รู้จัก
ขั้นตอนที่ 2 ครูอธิบายกิจกรรม โดยให้นักเรียนคิดว่าจะทำของพิเศษอะไรให้เจ้าไขติ จากนั้นให้นักเรียนเลือกหยิบอุปกรณ์ที่ตนเองชื่นชอบและต้องการนำมาใช้ในการทำผลงาน คนละ 10 อย่าง	2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ 2.1 การแบ่งปัน 2.2 การพูดเพื่อสร้างสัมพันธ์ 2.3 การแสดงออกเพื่อรักษาความสัมพันธ์ 2.4 การมีพฤติกรรมที่ไม่กลั่นแกล้ง 3. ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม 3.1 การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข โดยไม่สร้างความเดือดร้อน
ขั้นตอนที่ 3 เมื่อเลือกอุปกรณ์เรียบร้อยแล้ว ให้ทุกกลุ่มกลับมานั่งเป็นวงกลมเหมือนเดิม เมื่อพร้อมแล้วครูแจกกระดาษแข็ง หรือกระดาษ 100 ปอนด์ ขนาด A4 ให้นักเรียนทุกคน คนละ 1 แผ่น โดยให้นักเรียนนำอุปกรณ์มาทำให้เกิดเป็นรูปร่างของของพิเศษที่อยากทำให้เจ้าไขติวางบนกระดาษ มีเวลาในการทำ 3 นาที ระหว่างทำกิจกรรมไม่อนุญาตให้นักเรียนพูดคุยกันจนกว่าจะครบเวลา	2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ 2.4 การมีพฤติกรรมที่ไม่กลั่นแกล้ง 3. ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม 3.1 การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข โดยไม่สร้างความเดือดร้อน
ขั้นตอนที่ 4 เมื่อครบ 3 นาที ให้นักเรียนวางมือจากงาน จากนั้นให้นักเรียนพูดคุยกับเพื่อนในกลุ่ม เล่าว่าตัวเองทำของพิเศษอะไรให้เจ้าไขติ โดยให้เวลาในการอธิบายผลงานของตนเองประมาณคนละ 1 นาที ระหว่างนั้นคุณครูบันทึกภาพผลงานของนักเรียนทุกคนด้วยกล้องถ่ายรูป	2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ 2.1 การแบ่งปัน 2.2 การพูดเพื่อสร้างสัมพันธ์ 2.3 การแสดงออกเพื่อรักษาความสัมพันธ์ 2.4 การมีพฤติกรรมที่ไม่กลั่นแกล้ง 3. ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม 3.1 การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข โดยไม่สร้างความเดือดร้อน 3.2 มีความเข้าใจต่อความแตกต่างของผู้อื่น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	ประเด็นการสังเกต
	3.3 ยอมรับและเคารพต่อเหตุผล และการตัดสินใจร่วมกันกับเพื่อน
<p>ขั้นตอนที่ 5</p> <p>เมื่อนักเรียนอธิบายผลงานของตนเองครบทุกคนแล้ว ครูแจกกระดาษแผ่นขนาด A3 ให้แต่ละกลุ่ม ช่วยกันคิดว่า ถ้าเราจะช่วยทำของพิเศษให้เจ้าไขด้วยกัน ทุกคนในกลุ่มอยากจะทำอะไรให้ และจะต้องใช้อะไรบ้าง โดยกำหนดให้นักเรียนเลือกอุปกรณ์จากผลงานของตนเองออกมาใช้ทำผลงานร่วมกันในกลุ่ม ก็อย่างก็ได้ แต่ต้องเป็นของที่ไม่ซ้ำกัน ให้เวลาในการสร้างสรรค์ผลงาน 5-7 นาที</p>	<p>1. ด้านการสื่อสาร</p> <p>1.1 การยอมรับและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนที่สนิท/รู้จัก และเพื่อนที่ไม่สนิท/ไม่รู้จัก</p> <p>1.2 การแสดงท่าทางในการยอมรับและรับฟังผู้อื่น</p> <p>1.3 การกล้าแสดงความคิดเห็น</p> <p>1.4 การสื่อสารกับผู้อื่นผ่านการใช้ภาษาและท่าทางอย่างสุภาพและเหมาะสม</p> <p>2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์</p> <p>2.1 การแบ่งปัน</p> <p>2.2 การพูดเพื่อสร้างสัมพันธ์</p> <p>2.3 การแสดงออกเพื่อรักษาความสัมพันธ์</p> <p>2.4 การมีพฤติกรรมที่ไม่กลั่นแกล้ง</p>
	<p>3. ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม</p> <p>3.1 การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข โดยไม่สร้างความเดือดร้อน</p> <p>3.2 มีความเข้าใจต่อความแตกต่างของผู้อื่น</p> <p>ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม</p> <p>3.3 ยอมรับและเคารพต่อเหตุผล และการตัดสินใจร่วมกันกับเพื่อน</p> <p>4. ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม</p> <p>4.1 การปรับตัวให้เหมาะสมกับบทบาท และหน้าที่ที่ได้รับในกลุ่ม</p> <p>4.2 การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกัน</p> <p>4.3 การแก้ปัญหาาร่วมกัน</p>
<p>ขั้นตอนที่ 6</p> <p>เมื่อทุกกลุ่มสร้างสรรค์ผลงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันนำเสนอผลงาน กลุ่มละ 3 นาที โดยนำเสนอว่าสิ่งที่ทำให้เจ้าไขคืออะไร ทำไมทุกคนในกลุ่มถึงอยากทำสิ่งนี้ให้เจ้าไข</p>	<p>2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์</p> <p>2.3 การแสดงออกเพื่อรักษาความสัมพันธ์</p> <p>2.4 การมีพฤติกรรมที่ไม่กลั่นแกล้ง</p> <p>3. ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม</p> <p>3.1 การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข โดยไม่สร้างความเดือดร้อน</p>

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	ประเด็นการสังเกต
	<p>3.2 มีความเข้าใจถึงความแตกต่างของผู้อื่น</p> <p>3.3 ยอมรับและเคารพต่อเหตุผล และการตัดสินใจร่วมกันกับเพื่อน</p> <p><u>ตัวอย่างในการสังเกต</u></p> <p>เมื่อเพื่อนทำกิจกรรมได้ดี นักเรียนแสดงท่าทีหรือความคิดเห็นชื่นชม เพื่อนในเชิงบวก ให้กำลังใจเพื่อน เช่น ประทับมือ ชื่นชมว่า เก่งมาก ทำได้ดีมาก เป็นต้น</p>
<p>ขั้นตอนที่ 7</p> <p>หลังจากนำเสนอผลงานครบทุกกลุ่มแล้ว ให้นักเรียนร่วมกันสะท้อนคิดว่าทำกิจกรรมนี้แล้วมีอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร โดยให้บอกอารมณ์ของตนเองมาคนละ 1 คำ จากนั้นให้ครูตั้งประเด็นคำถามเพิ่มเติม เช่น เมื่อต้องแบ่งอุปกรณ์บางส่วนจากงานของตัวเองไปใช้ในงานกลุ่มแล้ว นักเรียนรู้สึกอย่างไร และมีการแก้ปัญหาอย่างไร</p>	<p>1. ด้านการสื่อสาร</p> <p>1.4 การสื่อสารกับผู้อื่นผ่านการใช้ภาษาและท่าทางอย่างสุภาพและเหมาะสม</p> <p>2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์</p> <p>2.3 การแสดงออกเพื่อรักษาความสัมพันธ์</p> <p>2.4 การมีพฤติกรรมที่ไม่กลั่นแกล้ง</p> <p>3. ด้านการมีส่วนร่วมต่อสังคม</p> <p>3.1 การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข โดยไม่สร้างความเดือดร้อน</p> <p>3.2 มีความเข้าใจถึงความแตกต่างของผู้อื่น</p>

ภาคผนวก ช.

ภาพบรรยากาศการจัดกิจกรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รวมภาพการประเมินทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพโดยใช้ศูนย์การประเมิน (Assessment center)
การประเมินก่อนเข้าร่วม (Pre-test) และการประเมินหลังเข้าร่วม (Post-test)

ศูนย์การประเมินที่ 1 เกมเก็บไข่ย้ายรัง

ศูนย์การประเมินที่ 2 เกมไข่หลงทาง

ศูนย์การประเมินที่ 3 เกมกระโดดข้ามภูเขา

ศูนย์การประเมินที่ 4 ภารกิจปกป้องเจ้าไข

ศูนย์การประเมินที่ 5 กิจกรรมทำอะไรให้เจ้าไข่ดี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพบรรยากาศระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมในชุดกิจกรรมฯ

ขั้นที่ 1 การจูงใจก่อนเล่า: ครูกระตุ้นและจูงใจ เตรียมความพร้อมให้นักเรียนเกิดสมาธิและความสนใจก่อนการฟังนิทาน ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที โดยอาจใช้การตั้งคำถาม เกมการเคลื่อนไหว สร้างสรรค์ การใช้ท่าใบ้ การร้องเพลง เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องราวของนิทาน

ขั้นที่ 2 การเล่าเรื่องเพื่อเชื่อมโยง: เป็นขั้นของการใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อเชื่อมโยงไปสู่เรื่องราวที่จะใช้ในการแสดงละครสร้างสรรค์ โดยครูมีบทบาทในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการประกอบการเล่าในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจและความสนใจมากขึ้นได้ โดยมีขั้นตอนย่อย ดังนี้

(2.1) ครูเล่านิทานที่มีสาระเกี่ยวกับการมีน้ำใจ การแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น การขอบคุณ ขอโทษ และให้อภัยผู้อื่น ฯลฯ โดยใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการเล่า

(2.2) ครูสร้างบทสนทนา ตั้งคำถาม กระตุ้นให้นักเรียนคิด สังเกต และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำหรือนิสัยของตัวละครในเรื่องและเชื่อมโยงไปสู่ตัวนักเรียน

ขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนแสดงละคร: หลังจากฟังนิทานจบ ครูและนักเรียน
 ร่วมกันอภิปรายพูดคุยความรู้สึกเกี่ยวกับเนื้อเรื่องของนิทาน และสรุปความเข้าใจในนิทานอีกครั้งเพื่อ
 ลำดับเนื้อเรื่อง จากนั้นครูแบ่งกลุ่มและให้นักเรียนเข้ากลุ่มเตรียมตัวก่อนที่จะแสดงให้นักเรียนช่วยกัน
 วางแผนจัดเตรียมละครสร้างสรรค์ ร่วมกันตัดสินใจในการเลือกบทบาทตัวละคร จัดลำดับการแสดง
 และเลือกอุปกรณ์ที่จะใช้ในการแสดง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำ

ขั้นที่ 4 การแสดงละครจากเรื่อง:

นักเรียนร่วมกันแสดงละครสร้างสรรค์จากนิทานเรื่องที่ได้ฟังไปตามที่ได้มีการจัดเตรียมไว้ โดยครูมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำแนวทาง และสังเกตการณ์นักเรียนในระหว่างการทำกิจกรรม เพื่อให้ความช่วยเหลือและประเมินพฤติกรรมของนักเรียน แต่จะต้องไม่เข้าไปกำกับดูแลหรือควบคุมการแสดงมากเกินไปจนขาดอิสระ

วิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อน

ความคิด: ครูให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่าการแสดงละครสร้างสรรค์ที่ได้แสดงไปนั้น มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ และสะท้อนคิดสิ่งที่ได้เรียนรู้จากบทบาทตัวละครที่นักเรียนได้แสดง โดยครูมีหน้าที่ในการตั้งคำถามและกระตุ้นเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและสะท้อนคิดว่าได้ค้นพบอะไรเกี่ยวกับตนเองและเพื่อน และเชื่อมโยงไปสู่เหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

สื่อและอุปกรณ์ประกอบที่ใช้ในกิจกรรม

ตัวอย่างอุปกรณ์สำหรับขั้นที่ 1 การจูงใจก่อนเล่า

เกมการดบออารมณ์ : ใช้จูงใจก่อนเล่านิทานในกิจกรรมที่ 1 เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการแสดงอารมณ์ต่าง ๆ ผ่านใบหน้า และเรียนรู้ว่าการทำใบหน้าแบบนั้นแสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกใด เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหานิทาน “กบซ่าหน้าบูด”

ภาพหน้าสิงโต : ใช้จูงใจก่อนเล่านิทานในกิจกรรมที่ 6 ในเกมวาดรูปใบ้คำ “เจ้าป่ามาแล้ว” เพื่อให้นักเรียนทำความเข้าใจกับสิงโต และจินตนาการเกี่ยวกับสิงโตโดยสะท้อนผ่านการวาดรูป เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหานิทาน “วิธีเป็นสิงโต”

ภาพประกอบเกมปริศนาคำกลอน : ใช้จูงใจก่อนเล่านิทานในกิจกรรมที่ 3 เป็นปริศนาคำกลอน ให้นักเรียนทายว่าสัตว์ที่อยู่ในบทกลอนคือตัวอะไร และจึงแสดงให้เห็นภาพสัตว์ประกอบเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหานิทาน “วันเยี่ยมไข้เอมอส แม็กกี้”

หมวกกระดาษ: ใช้ในกิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมที่ 5 เพื่อจูงใจก่อนเล่นนิทานด้วยกิจกรรมศิลปะ “พับหมวกคนละใบ” โดยให้นักเรียนพับหมวกกระดาษ เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหานิทาน “เต่าสองตัวกับหมวกหนึ่งใบ” และให้นำหมวกไปใช้แสดงในการแสดงละครต่อไป

ลูกเต๋าสงคราม: ใช้จูงใจก่อนเล่นนิทานในกิจกรรมที่ 7 เพื่อให้ให้นักเรียนได้ทำความรู้จักชื่อของขนมไทยกับขนมฝรั่ง เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหานิทาน “สงครามขนมหวาน”

ตัวอย่างอุปกรณ์สำหรับใช้เล่านิทาน

(1) เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบ
ร่วมกับการใช้หุ่นนิ้ว ใช้เล่านิทานเรื่อง “เพื่อนใหม่
ของหนูพิน่า”

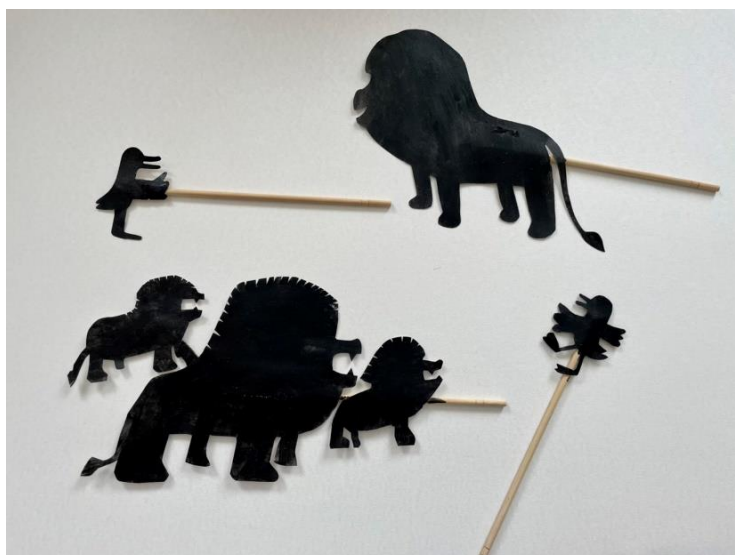
(2) เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้หนังสือนิทานประกอบ
ร่วมกับการใช้วัสดุใกล้ตัว โดยเทคนิคนี้เป็นการนำวัสดุใกล้ตัวที่มี
อยู่มาประยุกต์ใช้ในการสร้างความสนุกสนานและเพิ่มความ
น่าสนใจให้กับนิทาน ใช้เล่านิทานเรื่อง “กบซ่าหน้าบูด”

(3) เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้หนังสือ
นิทานเป็นสื่อประกอบการเล่าร่วมกับการใช้หุ่น
กระดาษ ใช้เล่านิทานเรื่อง “วันเยี่ยมไข้เอมอส
แม็กกี้”

(4) เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้หุ่นเงาประกอบ ใช้เล่านิทานเรื่อง

“วิธีเป็นสิงโต” และ “ประภาคารกับหิ่งห้อยตัวน้อย”

หุ่นเงา “วิธีเป็นสิงโต”

หุ่นเงา “ประภาคารกับหิ่งห้อยตัวน้อย”

(5) เทคนิคการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบแบบคามิชิโบ ใช้เล่านิทานเรื่อง

“เต่าสองตัวกับหมีวทหนึ่งใบ” และ “สงครามขนมหวาน”

โรงละครคามิชิโบและแผ่นภาพประกอบนิทานเรื่อง “เต่าสองตัวกับหมีวทหนึ่งใบ”

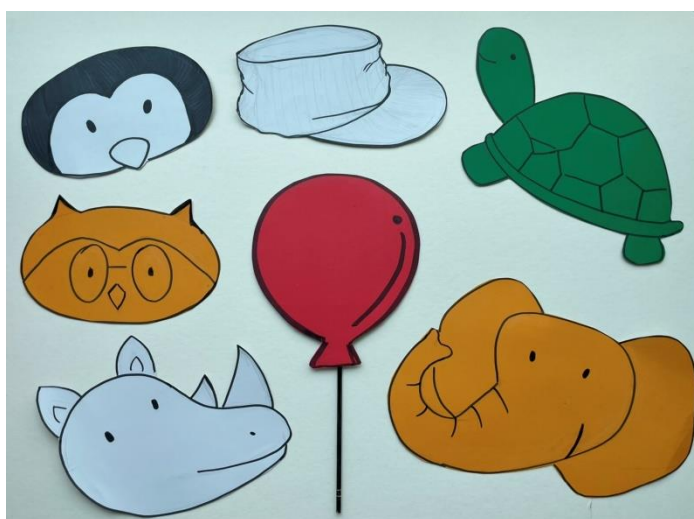
โรงละครคามิชิโบและแผ่นภาพประกอบนิทานเรื่อง “สงครามขนมหวาน”

ตัวอย่างอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง

หน้ากากตัวละคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวกษิชา ไบโพธิ์
วัน เดือน ปี เกิด	21 ธันวาคม 2537
สถานที่เกิด	จังหวัดลพบุรี
วุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก (เกียรตินิยมอันดับ 1) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	3/136 คอนโดบ้านสิริสลิสม ถนนศรีเวียง แขวงสลิสม เขตบางรัก กรุงเทพฯ 10500

